

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	2311
----------------------	------

ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ - ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ

(Μια Βιβλιογραφική Μελέτη του θέματος)

ΜΕΤΕΧΟΥΣΕΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ

Μαϊκαντή Χρυσούλα

Χριστοφόρου Τριανταφυλλιώ

Υπεύθυνος Καθηγητής:

Χρυσή Καλπίνη - Παπαδοπούλου

Καθηγήτρια Εφαρμογών

**Πτυχιακή για λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική Εργασία
από το τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής Επαγγελματιών
Υγείας και Πρόνοιας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος
(Τ.Ε.Ι.) ΠΑΤΡΑΣ.**

ΠΑΤΡΑ, 29 Σεπτεμβρίου 1997

Η Επιτροπή για την έγκριση της πτυχιακής εργασίας

Υπογραφή:

Χρυσή Καλπίνη - Παπαδοπούλου
Καθηγήτρια Εφαρμογών

Υπογραφή:

Υπογραφή:

Αναγνώριση

Στους γονείς, τους καθηγητές, και σε όλους εκείνους τους ανθρώπους που βοήθησαν στη συλλογή στοιχείων για τη συγγραφή της πτυχιακής εργασίας οι μελετητές οφείλουν ένα μεγάλο **ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ.**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

Σε μια εποχή, όπου τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι η οικονομική και η κοινωνική ευημερία, παρατηρείται, το φαινόμενο μικρά παιδιά να εργάζονται για να μπορέσουν να επιβιώσουν σ' αυτό το κόσμο.

Με βάση τις τελευταίες έρευνες, στις βιομηχανικές χώρες όπως και στις αναπτυσσόμενες, ο αριθμός των παιδιών που εργάζονται αυξάνεται με ανησυχητικές αναλογίες. Σύμφωνα, με τις εκτιμήσεις φθάνει τα 200.000.000 σ' ολόκληρο το κόσμο. Η μεγάλη πλειοψηφία των παιδιών αυτών βρίσκονται υπό εκμετάλλευση και εργάζονται σε εργασίες επικίνδυνες για την υγεία τους. Δ.Ο.Ε. (1996).

Παρακινούμενοι οι μελετητές από τα παραπάνω στοιχεία που έχουν δοθεί στο φως της δημοσιότητας και που είναι ιδιαίτερα ανησυχητικά, αποφάσισαν να ασχοληθούν με το θέμα «παιδική εργασία - εκμετάλλευση».

Βασικός σκοπός της μελέτης είναι η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση για την κατάσταση που επικρατεί τόσο στον Ελληνικό όσο και στο διεθνή χώρο όσον αφορά τα παιδιά, τα οποία εργάζονται με ταυτόχρονη αναφορά στα μέτρα που έχουν ληφθεί για την προστασία των παιδιών αυτών.

Αρχικά γίνεται μια ιστορική αναδρομή της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης στην αρχαιότητα, το μεσαίωνα και την αναγέννηση, στην περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης και τέλος στη σύγχρονη εποχή. Από την αναδρομή αυτή παρατηρείται ότι η παιδική εργασία-εκμετάλλευση δεν αποτελεί καινούργιο φαινόμενο αλλά εμφανίζεται σ' όλες τις εποχές άλλοτε σε μεγαλύτερη και άλλοτε σε μικρότερη έκταση. Στη συνέχεια γίνεται μια αναφορά στην εξέλιξη του θεσμού της παιδικής ηλικίας μέσα στην ιστορία, ενώ παράλληλα διατυπώνονται τα χαρακτηριστικά και οι ανάγκες της παιδικής ηλικίας. Σε ειδικό κεφάλαιο παραθέτονται τα μέτρα για την

προστασία των εργαζόμενων παιδιών σε νομοθετικό και σε πρακτικό πλαίσιο, καθώς επίσης τα δικαιώματά τους σύμφωνα με τη διακήρυξη της UNICEF.

Για τη συλλογή στοιχείων όσον αφορά το θέμα «παιδική εργασία-εκμετάλλευση», οι μελετητές απευθύνθηκαν σε διάφορες υπηρεσίες και οργανισμούς και πιο συγκεκριμένα, στον ΟΗΕ, τη UNICEF, το Ινστιτούτο Υγείας Του Παιδιού, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, το Ινστιτούτο Εργασίας, το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, το Σύνδεσμο Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας, σε συλλόγους για το παιδί και σε διάφορα βιβλιοπωλεία και βιβλιοθήκες.

Από αυτή την προσέγγιση διαπιστώθηκαν τα εξής:

- Στην Ελλάδα ελάχιστες έρευνες έχουν γίνει και ελάχιστη βιβλιογραφία υπάρχει για το συγκεκριμένο θέμα.

- Αν και υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο για τα εργαζόμενα παιδιά, στην πράξη δεν εφαρμόζεται ή εφαρμόζεται σε ελάχιστες περιπτώσεις.

- Σύμφωνα με στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας στην Ελλάδα υπάρχουν πολλά εργαζόμενα παιδιά κυρίως αγόρια που ασχολούνται στον αγροτικό τομέα, συγκεκριμένα 15.000 παιδιά το χρόνο εγκαταλείπουν το σχολείο για να εργαστούν. Προέρχονται από οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες, οικογένειες αναλφάβητων και προσφύγων. (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, Έρευνα 1995).

Όσον αφορά την παιδική εργασία-εκμετάλλευση σε παγκόσμιο επίπεδο προέκυψαν αρκετά συμπεράσματα. Τα βασικότερα απ' αυτά αναφέρονται παρακάτω και είναι τα εξής:

- Περίπου 200.000.000 παιδιά εργάζονται παγκοσμίως.

- Η ηλικία τους κυμαίνεται μεταξύ 10 - 14 ετών.

- Απασχολούνται κυρίως στη γεωργία, στα μηχανήματα και στους οίκους ανοχής.

- Το υψηλότερο ποσοστό εργαζόμενων παιδιών το έχουν η Ασία και η Αφρική και αποτελείται κυρίως από αγόρια (Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 UNICEF).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

UNICEF: Παγκόσμια Οργάνωση για την προστασία των παιδιών.

Δ.Ο.Ε.: Διεθνής Οργάνωση Εργασίας.

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών.

Σ.Κ.Λ.Ε.: Σύλλογος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας.

Ο.Α.Ε.Δ.: Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμι Α.ού.

NGO' S: Μη κυβερνητικοί Οργανισμοί.

UN : Γενικό Συγκρότημα, Ηνωμένα Έθνη.

Ο.Ε.Δ.Β.: Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων.

Ε.Σ.Υ.Ε.: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας.

Ε.Ο.Π.: Εθνικός Οργανισμός Πρόνοιας.

ΑΡΣΙΣ: Εταιρεία Κοινωνικής Υποστήριξης Νέων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελίδα

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ I

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ III

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

A. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ 1

B. ΣΚΟΠΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ 6

Γ. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ 7

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

A. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ 10

B. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ 15

Γ. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ..... 20

Δ. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΗΜΕΡΑ

1) Παιδική Εργασία-Εκμετάλλευση στην Ελλάδα 24

2) Τύποι Παιδικής Εργασίας-Εκμετάλλευσης 26

3) Ρίζες Παιδικής Εργασίας-Εκμετάλλευσης 35

4) Μύθοι για την Παιδική Εργασία-Εκμετάλλευση 38

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ

A.	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	42
B.	ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ	44
Γ.	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ή ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ...	48
	1) Φυσική Ανάπτυξη	49
	2) Γλωσσική Ανάπτυξη	52
	3) Πνευματική Ανάπτυξη	53
	4) Συναισθηματική-Κοινωνική Ανάπτυξη	55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV.

ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

1)	Οργανικές Ανάγκες	58
2)	Ανάγκη για Ασφάλεια	58
3)	Ανάγκη για Αγάπη	59
4)	Ανάγκη για επιτυχία	59
5)	Ανάγκη για Έκφραση	59
6)	Ανάγκη για πειραματισμό	60
7)	Ανάγκη για Επικοινωνία	60
8)	Ανάγκη για Παιχνίδι	60

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

A.	ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	62
B.	ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ	
	1) Η Νομοθεσία για το εργαζόμενο παιδί στο διεθνή χώρο.....	70
	2) Η Νομοθεσία για το εργαζόμενο παιδί στην Ελλάδα.....	74

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI.

A. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	96
B. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	104

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	109
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	118
---	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΗΤΡΩΟΥ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	144
--	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ (ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ 1995) ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ Ελλάδα	151
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	155

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το θέμα της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης παρουσιάζεται οξύ και ενδιαφέρον. Σε μια κοινωνία ταχύτητας και απαιτήσεων όπως είναι η σημερινή κοινωνία παιδιά από την ηλικία των 6 χρόνων (ίσως και μικρότερα) αναγκάζονται να εργαστούν. Αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι να έρχονται από πολύ νωρίς σε επαφή με ένα σύστημα, και μια αγορά εργασίας που τα κύρια χαρακτηριστικά τους είναι η εκμετάλλευση, η αδικία και η ανισότητα. Δεκάδες συζητήσεις, και συνδιασκέψεις έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τώρα οι οποίες έχουν συμφωνήσει στο εξής:

Το φαινόμενο της παιδικής εργασίας προσβάλλει τον ανθρώπινο πολιτισμό και είναι προϊόν ενός φαύλου κύκλου οικονομικής και κοινωνικής στέρησης. Η οικονομική και κοινωνική στέρηση αναπόσπαστα οδηγεί σε υψηλά ποσοστά φτώχειας η οποία με τη σειρά της ευθύνεται για την έλλειψη εκπαίδευσης για τα υψηλά ποσοστά θνησιμότητας και για τον αναλφαβητισμό. Στις χώρες όπου επικρατεί αυτή η κατάσταση παρατηρείται μεγάλη αύξηση του πληθυσμού (π.χ. χώρες του τρίτου κόσμου) που οδηγεί στη συνεχή διεύρυνση του αριθμού των φτωχών και καταλήγει στη διαιώνιση της παιδικής εργασίας (Κάρολ Μπελάμυ. Από την Περίληψη Τύπου της έκθεσης για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997, Εκδ. Πανεπιστημιακός τύπος της Οξφόρδης).

Οι μελετητές της εργασίας αυτής αποφάσισαν ν' ασχοληθούν με το θέμα «παιδική εργασία», με την έννοια της εκμετάλλευσης της παιδικής δύναμης σε εργασίες επικίνδυνες για την σωματική, ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη των μικρών παιδιών. Σύμφωνα με την έκθεση για την

κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 είναι αναγκαίος ο διαχωρισμός ανάμεσα στην απαράδεκτη παιδική εργασία-εκμετάλλευση και στην ωφέλιμη εργασία που όχι μόνο δεν βλάπτει την ανάπτυξη του παιδιού αλλά βοηθάει στη σωστή εξέλιξή του. Η ανάγκη αυτή προκύπτει από το γεγονός ότι ελλοχεύει ο κίνδυνος να θεωρηθεί η παιδική εργασία ως επικίνδυνη για το παιδί σε όλες τις εμφανίσεις της.

Η Unicef (1997) πιστεύει ότι η παιδική εργασία είναι μορφή εκμετάλλευσης αν περιλαμβάνει:

- πλήρη απασχόληση σε πολύ νεαρή ηλικία,
- πολλές εργάσιμες ώρες,
- εργασία στην οποία απαιτείται υπερβολική φυσική, κοινωνική και ψυχολογική προσπάθεια,
- εργασία και ζωή στους δρόμους, σε άσχημες συνθήκες,
- ανεπαρκή αμοιβή,
- υπερβολική ευθύνη,
- εργασία που αποτρέπει την πρόσβαση στην εκπαίδευση,
- εργασία που προσβάλλει την αξιοπρέπεια και αυτοεκτίμηση των παιδιών όπως η σκλαβιά, η δουλεία και η σεξουαλική εκμετάλλευση,
- εργασία αποτρεπτική για την πλήρη κοινωνική και ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

Για το ίδιο θέμα ο Τζών Χολτ (1989) αναφέρεται στην ωφέλιμη εργασία η οποία μπορεί να συμβάλει στη διαμόρφωση μιας υγιούς προσωπικότητας. Αναλυτικότερα ο συγγραφέας λέει ότι υπάρχουν πολλοί και διάφοροι λόγοι για τους οποίους τα παιδιά θα επιθυμούσαν να εργαστούν και για τους οποίους θα ήταν ωφέλιμο κάτι τέτοιο. Καταρχήν τα παιδιά χρειάζονται ή θέλουν τα χρήματα που μπορούν να κερδίσουν για ν' αγοράσουν ό,τι θέλουν ή για να κάνουν αποταμίευση για το μέλλον. Η εργασία είναι κάτι καινούριο και περιπετειώδης, συνάμα αποτελεί ένα άλλο τρόπο εξερεύνησης του κόσμου. Επιπλέον η εργασία ανήκει στον

μυστηριώδη κόσμο των ενηλίκων που εργάζονται στο μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους. Όταν ένα παιδί έχει την ευκαιρία να δουλέψει μαζί τους, γνωρίζει μια νέα πλευρά τους και αντιλαμβάνεται ένα μέρος του κόσμου τους. Παράλληλα παίρνει μια ιδέα για το δικό του μέλλον. Σύμφωνα πάντα με τον ίδιο συγγραφέα όταν το παιδί αναλαμβάνει να εργαστεί δημιουργεί μια διαφορετική σχέση με τους ενήλικους. Αυτό συμβαίνει γιατί μέχρι εκείνη τη στιγμή η μοναδική σχέση που γνώριζε ήταν μια σχέση στην οποία έμαθε να το θεωρούν ανεύθυνο και εξαρτημένο. Οι ενήλικες το φρόντιζαν και ανησυχούσαν για αυτό. Όμως δεν μπορούσε να επιβάλλει το παιδί τη δική του θέληση και να αντισταθεί στους ισχυρισμούς τους. Η εργασία απαιτεί και δοκιμάζει στην πράξη τη δύναμη και τις ικανότητες του παιδιού. Όταν το παιδί αναλαμβάνει κάποιες δουλειές μέσα στο σπίτι π.χ. στρώσιμο του κρεβατιού ή κούρεμα του χορταριού κ.λ.π. νιώθει ικανό και υπεύθυνο. Αισθάνεται ότι μπορεί να προσφέρει μέσα στα πλαίσια της οικογένειάς του και συνειδητοποιεί τις ικανότητές του. Κατά τον Τζών Χολτ (1989) το είδος αυτό εργασίας δεν έχει καμιά σχέση με την παιδική εργασία-εκμετάλλευση και αυτό γιατί τα παιδιά δεν είναι αναγκασμένα να εργαστούν αλλά το επιλέγουν μόνα τους. Παράλληλα η εργασία δεν είναι δύσκολη και δεν απαιτεί υπερβολική δύναμη, ενώ τα παιδιά δεν αντιμετωπίζονται σαν δούλοι και υπηρέτες. Ο συγγραφέας καταλήγει λέγοντας ότι αυτή η μορφή εργασίας ενισχύει την ανάπτυξη μιας υγιούς και ισορροπημένης προσωπικότητας, η οποία είναι ικανή ν' αντιμετωπίσει κάθε δυσκολία και εμπόδιο στα κακοτράχηλα μονοπάτια της ζωής.

Αν και πολυσυζητημένο το θέμα της εκμετάλλευσης της παιδικής εργασίας δεν έχει γίνει μέχρι τώρα σχεδόν καμία πετυχημένη προσπάθεια για την εξάλειψή της. Αντίθετα ο αριθμός των μικρών βιοπαλαιστών σύμφωνα με την έκθεση για την κατάσταση των παιδών στο κόσμο 1997 αυξάνεται με ανησυχητικούς ρυθμούς παγκοσμίως, ενώ ενδέχεται αυτή η τάση να συνδέεται με τη θέληση των εργοδοτών και των κυβερνήσεων να

μειώσουν το κόστος εργασίας χρησιμοποιώντας την φθηνή παιδική εργατική δύναμη. Κανείς δεν μπορεί να μιλήσει με σιγουριά για τον ακριβή αριθμό των παιδιών που εργάζονται σε όλο τον κόσμο. Πολλές χώρες δεν διαθέτουν στατιστικά στοιχεία για την παιδική εργασία με το σκεπτικό ότι κάτι το οποίο υποτίθεται δεν υπάρχει δεν μπορεί να περιλαμβάνεται στα επίσημα στοιχεία. Όμως ακόμη και αυτές οι χώρες που προσπαθούν να συλλέξουν στοιχεία αντιμετωπίζουν σοβαρές δυσκολίες αφού η παιδική εργασία είναι «αόρατη» κινούμενη στο χώρο της παραοικονομίας, στις οικιακές υπηρεσίες, στο σπίτι και στους αγρούς. Οι δυσκολίες στη συλλογή δικαιολογούν και τις διαφορές στις εκτιμήσεις. (Κάρολ Μπέλαμυ Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997, Πνευματικός τύπος της Οξφόρδης).

Σύμφωνα με άρθρο της Γαλλικής επιτροπής της Unicef το οποίο βασίζεται σε στοιχεία από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας και έχει δημοσιευτεί στο περιοδικό «ΚΟΣΜΟΣ» της Ελληνικής Επιτροπής της UNICEF ο αριθμός των εργαζόμενων παιδιών φθάνει τα 200.000.000 σε ολόκληρο το κόσμο. Την πρωτιά φαίνεται να κατέχει η Ασία, ακολουθεί η Αφρική και η Λατινική Αμερική. Στις Ηνωμένες Πολιτείες το ποσοστό των εργαζόμενων παιδιών φθάνει τα 5,5 εκατομμύρια, ενώ στο λαμπερό Παρίσι 1.600.000 ώρες εργασίας προέρχονται από παιδική εργασία. Σύμφωνα με άρθρο της Ελληνικής Επιτροπής Συνεργασίας με τη Unicef στην Ελλάδα το ποσοστό των παιδιών που εγκαταλείπουν το σχολείο για να εργαστούν φθάνει τις 15.000. Τα παιδιά αυτά ανήκουν σε οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες, αναλφάβητους και πρόσφυγες (Περιοδικό ΚΟΣΜΟΣ, Τεύχος 27, 1996).

Τα εργαζόμενα παιδιά ασχολούνται κυρίως σε αγροτικές εργασίες, σε εργοστάσια, σε σπίτια ως οικιακοί βοηθοί ή στους δρόμους. Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 διακρίνει τους εξής τύπους εργασίας: οικιακοί βοηθοί, σκλαβιά και δουλεία, εμπορική και

σεξουαλική εκμετάλλευση, βιομηχανία και φυτείες, δουλειά στο δρόμο. Η πρώιμη εργασία επηρεάζει πολλούς τομείς της ανάπτυξης όπως: η φυσική ανάπτυξη (περιλαμβάνει όλα τα θέματα υγείας, την δύναμη, την όραση, και την ακοή), η γνωστική ανάπτυξη (περιλαμβάνει την ανάγνωση την αριθμητική, και την απόκτηση της αναγκαίας γνώσης για μια ομαλή ζωή), η συναισθηματική ανάπτυξη (περιλαμβάνει την αυτοεκτίμηση, τους οικογενειακούς δεσμούς, και τα αισθήματα αγάπης και αποδοχής), η κοινωνική και ηθική ανάπτυξη (περιλαμβάνει την αίσθηση της ομαδικής ταυτότητας, την ικανότητα να συνεργάζεται με άλλους και να διαχωρίζει το σωστό από το λάθος).

Στην ίδια έκθεση αναφέρεται ότι τα αίτια της παιδικής εργασίας απορρέουν από ένα πολυσύνθετο και ευρύ φάσμα. Τα κυριότερα απ' αυτά είναι η φτώχεια με την ταυτόχρονη προσπάθεια κάποιων εργοδοτών να την εκμεταλευτούν, η απουσία σχετικής εκπαίδευσης και οι περιορισμοί της παράδοσης σε συνδυασμό με τα κοινωνικά πρότυπα.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 τελειώνει αναφέροντας ότι το πρόβλημα της παιδικής εργασίας λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω αίτια θα μπορούσε να λυθεί με την ανάπτυξη της εκπαίδευσης, τη θέσπιση νόμων, την ενίσχυση των φτωχών οικογενειών, τη συλλογή στοιχείων για το θέμα και τον εξονυχιστικό έλεγχο. Όλα αυτά θα αποτελούσαν σημαντικά βήματα για τον περιορισμό και την ολοκληρωτική εξάλειψη του φαινομένου της παιδικής εργασίας έτσι ώστε ο σύγχρονος πολιτισμός να μπορεί να καμαρώνει για τα επιτεύγματά του και να θέσει τα θεμέλια για την εφαρμογή μιας ανθρώπινης κοινωνικής πολιτικής σε διεθνές επίπεδο. (Περίληψη τύπου της έκθεσης για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997).

B. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο σκοπός αυτής της μελέτης είναι:

- η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση για την παιδική εργασία με την έννοια του προβλήματος το οποίο λαμβάνει τεράστιες διαστάσεις,
- η αποτύπωση της κατάστασης που επικρατεί τόσο στον Ελληνικό όσο και στο διεθνή χώρο για τα εργαζόμενα παιδιά από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα,
- η παρουσίαση των μύθων για την παιδική εργασία-εκμετάλλευση, η αναφορά στα αίτια και τα είδη της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης στη σύγχρονη πραγματικότητα,
- η ενημέρωση για την εξέλιξη της παιδικής ηλικίας με το πέρασμα του χρόνου, με ταυτόχρονη αναφορά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ξεχωριστές ανάγκες της παιδικής ηλικίας,
- η επαφή του αναγνώστη με τα δικαιώματα του παιδιού όπως προκύπτουν από τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών καθώς επίσης με τη νομοθεσία για το εργαζόμενο παιδί στην Ελλάδα και διεθνώς
- τέλος η καταγραφή κάποιων εισηγήσεων και συμπερασμάτων όπως προκύπτουν από την μελέτη του πολυδιάστατου θέματος της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης.

Γ. ΟΡΙΣΜΟΙ ΟΡΩΝ

«Εργασία»: Σύμφωνα με το εργατικό δίκαιο ως εργασία νοείται οποιαδήποτε θεμιτή ανθρώπινη δραστηριότητα ή ενέργεια, είτε σωματική είτε πνευματική, η οποία παρέχεται κατόπιν συμφωνίας σε άλλον έναντι ορισμένης αμοιβής. Από νομική άποψη η εργασία διακρίνεται σε εξαρτημένη, ανεξάρτητη, σωματική και πνευματική εργασία. (Φώτη Θ. Παπαγιάννη, «Εισαγωγή στο Δίκαιο», Αθήνα 1984).

«Εργασία»: Ονομάζεται έτσι η σκόπιμη σωματική ή πνευματική κούραση που αποβλέπει σε παραγωγικό σκοπό. (Μεγάλη παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια «ΓΙΟΒΑΝΗ», Αθήνα 1978).

«Παιδί»: Θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των 18 ετών, εκτός αν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία. (Unicef «Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού» Ηνωμένα Έθνη 1990).

«Ανήλικος»: Κατά τον Ν.1837/1989 του Ελληνικού Συντάγματος ως ανήλικοι νοούνται όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους.

«Εκμετάλλευση»: Καταχρηστική ωφέλεια σε βάρος κάποιου ή επιδίωξη ωφελημάτων με ανήθικους σκοπούς ή μέσα αθέμιτα σε βάρος της ηθικής, πνευματικής, συναισθηματικής αδυναμίας των άλλων ή της χρησιμοποίησης ενός αξιώματος για την επίτευξη ιδιοτελών σκοπών. (Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια «ΓΙΟΒΑΝΗ», Αθήνα 1978).

«Παιδική Εργασία - Εκμετάλλευση»: Ως παιδική εργασία-εκμετάλλευση νοείται η πλήρης απασχόληση ατόμων νεαρής ηλικίας για πολλές εργάσιμες ώρες με ανεπαρκή αμοιβή, στην εργασία αυτή τα παιδιά απαιτείται να καταβάλουν υπερβολική φυσική, κοινωνική και ψυχολογική προσπάθεια. Τα νεαρά άτομα αναλαμβάνουν υπερβολική ευθύνη ενώ παρεμποδίζεται η φοίτησή τους στα σχολεία. Οι εργασίες που αναλαμβάνουν προσβάλλουν την αξιοπρέπεια και την αυτοεκτίμησή τους, ενώ λειτουργούν αποτρεπτικά για τη σωστή ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξή τους. Το είδος αυτό της παιδικής εργασίας διαχωρίζεται από την ωφέλιμη δουλειά που προωθεί ή διευρύνει την παιδική ανάπτυξη χωρίς να παρεμποδίζει τη φοίτησή τους, την ψυχαγωγία και την ξεκούρασή τους. (Περίληψη τύπου από την Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997).

«Δικαίωμα»: Ως δικαίωμα καλείται η εξουσία που παρέχεται από το δίκαιο στο πρόσωπο για την ικανοποίηση των βιοτικών του συμφερόντων. Απαραίτητα στοιχεία για την ύπαρξη δικαιώματος είναι: εξουσία οριστική και όχι απλή προσδοκία, εξουσία που αναγνωρίζεται από το δίκαιο και άρα όχι παράνομη, εξουσία που παρέχεται για την ικανοποίηση βιοτικού συμφέροντος. (Φώτη Θ. Παπαγιάννη «Εισαγωγή στο Δίκαιο, Αθήνα 1984).

«Δικαίωμα»: Ως δικαίωμα ορίζεται οτιδήποτε είναι δίκαιο να κατέχει ο άνθρωπος ή που πρέπει να είναι σε θέση να κάνει. Πολλές βασικές ανάγκες όπως π.χ η ανάγκη για εκπαίδευση, υγεία, διατροφή κ.ά αναφέρονται και ως δικαιώματα (Susan Fountain «Δικαίωμά μου. Ένας πρακτικός οδηγός για να μάθουμε για τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού», Αθήνα 1994).

«Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού»: Είναι μια συμφωνία των Ηνωμένων Εθνών η οποία ξεκαθαρίζει το φάσμα των δικαιωμάτων που όλα τα παιδιά πρέπει να απολαμβάνουν. Θέτει στοιχεώδεις αρχές για την ευημερία των παιδιών στα διάφορα στάδια της εξέλιξής τους. Επίσης οι συμβαλλόμενες χώρες δεσμεύονται νομικά από τους όρους της διάταξης και είναι υποχρεωμένες να δίνουν τακτική αναφορά για την πορεία τους στο θέμα της προστασίας του παιδιού. (Susan Fountain «Δικαιώμά μου. Ένας πρακτικός οδηγός για να μάθουμε για τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού Αθήνα 1994).

«Ανάγκη»: Είναι η έλλειψη του οργανισμού που προκαλεί δραστηριότητα για την ικανοποίησή της. Οι ανάγκες έχουν σχέση με ελλείψεις του οργανισμού, για ανάπτυξη, αυτονομία και αυτοπραγμάτωση. Το παιδί έχει βασικές ανάγκες που χρειάζεται να ικανοποιεί. Δεν έχει ανάγκη μόνο για τροφή, ύπνο και ενδύματα αλλά και για στοργή, ασφάλεια, επικοινωνία, έκφραση, αναγνώριση, κίνηση, δραστηριότητα (Δ.Ι.Ιωαννίδης «Παιδαγωγική Ψυχολογία, Εκδόσεις Δρυμός, Αθήνα 1980).

«Ανάπτυξη»: Είναι η διαδικασία βαθμιαίας αλλαγής σωματικών και ψυχικών γνωρισμάτων ενός ζωντανού οργανισμού σ' ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. (Νίκος Π. Παπαδόπουλος, «Ψυχολογία» Αθήνα 1990).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

A. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

Το φαινόμενο της παιδικής εργασίας δεν αποτελεί κάτι καινούριο για τα ιστορικά χρονικά, αντίθετα υπήρχε σε όλες τις χρονικές περιόδους άλλοτε σε μεγαλύτερη και άλλοτε σε μικρότερη έκταση. Η χρησιμοποίηση παιδιών σε κάθε είδους εργασίες αποτελούσε μια συνηθισμένη και απόλυτα φυσιολογική κατάσταση τόσο στην αρχαιότητα, όσο και στο Μεσαίωνα. Το φαινόμενο αυτό εξακολουθούσε να υφίσταται στην εποχή της Βιομηχανικής Επανάστασης, ενώ εξακολουθεί να υπάρχει ακόμα και σήμερα σε πολλές χώρες. Ο Agies (1960) εξηγεί ότι η παιδική ηλικία δεν ήταν διαχωρισμένη από την ενήλικη. Το παιδί ήταν ένας ενήλικος σε μικρογραφία και γι' αυτό αναλάμβανε όλες τις δουλειές των μεγαλύτερων, χωρίς να υπολογίζεται το κόστος που είχαν στην ανάπτυξη του. I.N. Παρασκευόπουλος (1985).

Στην αρχαία Ελλάδα από το 16ο έτος της ζωής τους τα παιδιά των φτωχότερων οικογενειών ήταν αναγκασμένα να εγκαταλείψουν το σχολείο για να εργαστούν. Μ' αυτό τον τρόπο θα πρόσφεραν στους γονείς τους τη βοήθεια που χρειάζονταν. (Κολομπόϊα-Οζερετσκάγια, Μεταφ.Ζωΐδη «Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Ελλάδα, Αθήνα 1983, Εκδόσεις Ωκεανός).

Στις πρώτες πόλεις-κράτη που άρχισαν να δημιουργούνται στα μέσα του 8ου αιώνα π.χ. η δουλεία γνώρισε μεγάλη αύξηση. Ανάμεσα στους χιλιάδες δούλους υπήρχαν μικρά παιδιά τα οποία περνούσαν συνήθως σ' αυτή την κατάσταση μέσω των οικογενειών τους. Τα παιδιά-δούλοι εκτελούσαν εργασίες τόσο μέσα στο σπίτι όσο και έξω στα χωράφια, ενώ οι συνθήκες κάτω από τις οποίες ζούσαν ήταν απάνθρωπες μιάς και πολλές φορές έπεφταν θύματα της σκληρότητας και βιαιότητας των κυριών

τους. (Ζαχ. Ορφανουδάκης-Σοφ.Μαρκιανός-Νικ.Βαρμαζής, «Θεματική Ιστορία», Αθήνα 1996, Εκδόσεις ΟΕΔΒ).

Ο Αριστοτέλης στο έργο του «Αθηναίων Πολιτεία» 213 περιγράφει με γλαφυρό τρόπο το πως οι φτωχότεροι μπορούσαν να γίνουν δούλοι μαζί με τα παιδιά τους, «και μετά απ' αυτά (δηλαδή το κυλώνειο άγος 632 π.χ.) ακολούθησε μια μακρά περίοδος εμφύλιας ταραχής μεταξύ των ευγενών και του λαού επειδή το πολίτευμα τους ήταν σε όλα ολιγαρχικό, αλλά προπάντων επειδή οι φτωχοί ήταν δούλοι των πλουσίων και οι ίδιοι και τα παιδιά τους. Οι φτωχοί αυτοί ονομάζονταν πελάτες και εκτήμοροι γιατί μ' αυτό το μίσθωμα καλλιεργούσαν τα χωράφια των πλουσίων και αν δεν πλήρωναν τα μισθώματα μπορούσαν να πωληθούν μαζί με τα παιδιά τους». (Ζαχ. Ορφανουδάκης «Θεματική Ιστορία», Αθήνα 1996, Εκδόσεις ΟΕΔΒ σελ. 28).

Επίσης τα παιδιά που ήταν εγκαταλελημένα σε πήλινα δοχεία στην αγορά καταλήγανε δούλοι προσφέροντας εργασία σ' αυτούς που τα απασχολούσαν. Όταν αυτά μεγάλωναν κι δημιουργούσαν δική τους οικογένεια τα παιδιά τους γίνονταν με τη σειρά τους δούλοι. (Κολομπόια-Οζερετσαϊα Μεταφ.Ζωϊδη, Αθήνα 1983, Εκδόσεις Ωκεανίς).

Ο Κ.Λυμπερόπουλος (1990) αναφέρει ότι και στην εποχή του Ομήρου η κατάσταση παραμένει η ίδια. Τα παιδιά συνέχιζαν να εργάζονται σε αγροτικές, κτηνοτροφικές και οικιακές εργασίες μέσα στο δικό τους σπίτι αλλά και σε σπίτια ξένων. Τα κορίτσια δούλευαν σαν υπηρέτριες, σαν νταντάδες, ενώ όποτε είχαν χρόνο ασχολούνταν με το γνέσιμο και την ύφανση. Επίσης προσφέρονταν σαν βραβείο σε αγώνες, αποτελούσαν μέρος της ποίκας, ενώ ήταν από τα πιο κοινά δώρα φιλοξενίας ή συμφιλίωσης.

Συνεχίζει ο Κ.Λυμπερόπουλος (1990) λέγοντας ότι στη Σπάρτη τα νεαρά άτομα εκπαιδεύονταν ώστε να γίνουν σωστοί πολεμιστές και όταν έφταναν στην κατάλληλη ηλικία πολεμούσαν μαζί με τους ενήλικες. Στην

τάξη των είλωτων που ήταν οι δούλοι της Σπάρτης ήταν φυσικό να υπάρχουν μικρά παιδιά όπου μαζί με τους γονείς τους-αλλά και μόνα τους αν ήταν εγκατελελημένα-καλλιεργούσαν ένα κομμάτι γής στο οποίο όμως δεν είχαν κανένα δικαίωμα. Αποτέλεσμα της σκληρής εργασίας ήταν ν' αποκτούν τα παιδιά από πολύ νωρίς σοβαρά προβλήματα υγείας και να καταλήγουν ανάπηρα.

Σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα και στην Αθήνα η κατάσταση δεν διέφερε πολύ. Μέχρι την εποχή του Σόλωνα οι πατέρες μπορούσαν να πωλούν τα παιδιά τους σε τρίτους, αυτό όμως απαγορεύτηκε με νόμο που θεσπίστηκε εκείνη την περίοδο. Αρκετές φορές τα παιδιά των φτωχότερων εκμισθώνονταν με τη μεσολάβηση ειδικών μεσιτών για να κάνουν συντροφιά στα παιδιά των πλουσίων οικογενειών. Οι μικροί οικιακοί βοηθοί ήταν δεκάδες στην εποχή εκείνη ενώ συχνή ήταν η εικόνα μικρών παιδιών να οργώνουν τα χωράφια και να βόσκουν τα ζώα.

Αναφορικά με τα παραπάνω θα ακολουθήσουν δύο παραδείγματα που δείχνουν με παραστατικό τρόπο το φαινόμενο της παιδικής εργασίας στην αρχαία εποχή: «Ο Όμηρος στην Οδύσσεια μας κάνει τη γνωριμία του Εύμαιου του αρχιχοιροβοσκού αλλά και του Μελάνθιου του αρχιβούκολα οι οποίοι φυλάνε από κοινού τα κοπάδια του Οδυσσέα. Ο Εύμαιος χρησιμοποιεί στη δουλειά του τέσσερα παιδιά». (Αιμίλιου Μιρώ «Η καθημερινή ζωή στην εποχή του Ομήρου» Μεταφ. Κ.Παναγιώτου, Εκδόσεις Δημ.Ν.Παπαδήμα, Αθήνα 1987, σελ. 136). Η δεύτερη μαρτυρία η οποία δείχνει πως χρησιμοποιούνταν τα παιδιά-δούλοι προκύπτει από μια επιγραφή που αφορά τον Κηφισώδορο, μέτοικο από τον Πειραιά: «2 δρχ. 153 δρχ. άντρας από την Κολχίδα
2 δρχ. 220 δρχ. γυναίκα από τη Θράκη
2 δρχ. 174 δρχ. παιδί από την Ικαρία
1 δρχ. 72 δρχ. παιδάκι από την Καρία».

Στην πρώτη στήλη αναγράφεται το ποσό του φόρου που κατέβαλε ο πλειοδότης, στη δεύτερη στήλη η τιμή πώλησης και στην τρίτη η καταγωγή και το φύλο των δούλων. Οι τιμές είναι ανάλογες με τα προσόντα. (Ζαχ. Ορφανουδάκης-Σοφ.Μαρκιανός, Νικ.Βαρμαζής, «Θεματική Ιστορία», Αθήνα 1996, Εκδόσεις ΟΕΔΒ, σελ. 36).

Ο Κ. Λυμπερόπουλος (1990) επίσης αναφέρει ότι στις μεγάλες χώρες της Ανατολής (Κίνα, Ινδία) τα παιδιά που κατέληγαν δούλοι-εργάτες ήταν μέλη των οικογενειών των φτωχών αγροτών που πουλιόταν στα σκλαβοπάζαρα από τους ίδιους, όπως επίσης και παιδιά που διέπρατταν κάποιο έγκλημα. Συγκεκριμένα στις αγροτικές κοινωνίες της Κίνας ο πατέρας μπορούσε να πουλήσει τις κόρες του σε εξευτελιστικές τιμές, το ίδιο συνέβαινε και με τα ορφανά. Τα παιδιά αυτά κατέληγαν να γίνονται υπηρέτες και δούλοι.

Σύμφωνα με τον παραπάνω συγγραφέα στην Αίγυπτο τα παιδιά εργαζονταν στην ξυλουργική, την κεραμουργία, την κατασκευή παπύρων, στην κλωστοϋφαντουργία κ.ά. Επίσης τα νέα άτομα που δούλευαν στους αγρούς ήταν πάντα στη διάθεση του βασιλέα ο οποίος τα χρησιμοποιούσε στην καλλιέργεια των βασιλικών αγρών, στην κατασκευή των πυραμίδων, των ναών και των ανακτόρων. Στη Βαβυλωνία η κατάσταση ήταν η ίδια. Τα παιδιά που αναγκάζονταν να εργάζονται ήταν ορφανά, εγκαταλελημένα, παιδιά φτωχών οικογενειών, παιδιά-αιχμάλωτοι πολέμου και παιδιά που τα πουλούσαν οι γονείς τους ή τα εκμισθώνανε για κάποιο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με τον κώδικα του Χαμουραμπί ο αγρότης ή ο εργάτης που χρησιμοποιούσε την περιουσία τρίτων και δεν πλήρωνε τα χρέη του ή το ενοίκιο της γής του όφειλε να δώσει τη γυναίκα του, το γιό του, την κόρη του, για να εργάζονται σαν δούλοι. Επίσης οι γονείς παράδιναν τα παιδιά τους σαν μαθητευόμενα, σε τεχνίτες οι οποίοι αμείβονταν αν κατάφερναν να τα μάθουν την τέχνη τους, ή τα πλήρωναν γιατί ωφελήθηκαν από την εργασία τους χωρίς να καταφέρουν να τα μάθουν την τέχνη τους.

Όσον αφορά την Ιουδαία ο Κ.Λυμπερόπουλος (1990) λέει ότι τα παιδιά μαζί με τις οικογένειές τους που γίνονταν αιχμάλωτοι πολέμου κατέληγαν να εργάζονται κάτω από καθεστώς δουλείας. Δούλοι γίνονταν και τα παιδιά που οι γονείς τους είχαν διαπράξει κάποιο αδίκημα ή δεν είχαν ξοφλήσει τα χρέη τους. Στην περίπτωση αυτή ο κατακτητής τα κληρονομούσε μαζί με την οικογένειά τους στους απογόνους του. Στη Ρώμη το σκηνικό ήταν το ίδιο με τις υπόλοιπες αρχαίες πόλεις. Τα παιδιά κατέληγαν να εργάζονται είτε για να βοηθήσουν τους γονείς τους, είτε επειδή ήταν αιχμάλωτοι πολέμου, είτε τέλος γιατί ήταν ορφανά ή εγκαταλελημένα (αυτά τα παιδιά πολλές φορές περιέχονταν στη δικαιοδοσία του κράτους). Οι συνθήκες διαβίωσής τους ήταν άθλιες μιας και αντιμετωπίζονταν σαν αντικείμενα παρά σαν άνθρωποι με δικαιώματα και ανάγκες. Η παιδική εργασία ήταν συχνή στον τομέα της βιομηχανίας π.χ. υφαντουργεία, στην εξόρυξη μεταλλευμάτων, στα ιδιωτικά νοικοκυριά, στη γεωργία, στη βιοτεχνία κ.ά. Όσον αφορά το οικογενειακό περιβάλλον τα αγόρια και τα κορίτσια ήταν υποχρεωμένα να σερβίρουν τους γονείς τους και να εκτελούν όλες τις δουλειές του σπιτιού.

Β. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΟ ΜΕΣΑΙΩΝΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Από τη Μεσαιωνική εποχή μέχρι την Βιομηχανική Επανάσταση οι βιβλιογραφικές πηγές που υπάρχουν σχετικά με το θέμα της παιδικής εργασίας είναι ελάχιστες. Οι ιστορικοί που ασχολήθηκαν με την καταγραφή των γεγονότων που λάμβαναν χώρα εκείνη την εποχή αγνόησαν ν' ασχοληθούν με τη ζωή του παιδιού. Πάντως σε γενικές γραμμές από τη μελέτη των λιγοστών μελετών σχετικά με το θέμα «παιδί» αυτό που παρατηρείται είναι ότι αρχίζει ν' αλλάζει εν μέρει η στάση των ενηλίκων απέναντι στα παιδιά. Προς αυτή την κατεύθυνση συνέβαλαν αρκετά οι θρησκευτικές μεταρρυθμίσεις, ενώ παράλληλα παρατηρείται μια στροφή προς την εξερεύνηση της ψυχής του παιδιού. Η στάση αυτή βέβαια δεν υιοθετήθηκε από όλους με αποτέλεσμα η σεξουαλική εκμετάλλευση, η κακοποίηση, η χρήση της παιδικής εργασίας να εξακολουθεί να υπάρχει. Τζών Χολτ (1980).

Ιστορικοί όπως ο Λάσλετ, ο Άριες, ο Σλόαν αναφέρουν ότι από τον 4ο μέχρι τον 14ο αιώνα περίπου τα παιδιά παραδίνονταν από τους γονείς τους σε άλλα σπίτια ή οικογένειες συγγενών σαν υπηρέτες ή όμηροι. Οι αφέντες των παιδιών αυτών είχαν κάθε δικαίωμα πάνω τους. Μπορούσαν να τους αναθέσουν όλες τις οικιακές αλλά και τις κτηνοτροφικές και αγροτικές εργασίες. Οι άνθρωποι αυτοί ασκούσαν την εξουσία τους πάνω στα παιδιά με τον πιο βάνανσο τρόπο, ενώ πολλές φορές έφταναν στο σημείο να θανατώνουν τους μικρούς σκλάβους. Στη χρονική αυτή περίοδο τα νεαρά άτομα έκαναν ένα μεγάλο μέρος της εργασίας των ενηλίκων από την ηλικία των τεσσάρων ή πέντε χρόνων. Αυτό συνέχιζε να συμβαίνει μέχρι τον 19ο αιώνα όπου η χρήση της παιδικής εργασίας αντιμετωπίστηκε με την έννοια του προβλήματος. Συνεχίζοντας ο συγγραφέας λέει ότι σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες της εποχής εκείνης τα

παιδιά στέλνονταν από τα επτά τους χρόνια να μάθουν μια τέχνη προσφέροντας την εργασία τους στον τεχνίτη. Λοϋντ Ντεμώζ (1985).

Η εκκλησία προσπάθησε επί αιώνες να καταδικάσει την πώληση των παιδιών που εξακολουθούσε να υπάρχει και κατά τον 7ο αιώνα όπου ο αρχιεπίσκοπος του Καρντέρμπουρι αποφάνθηκε ότι ο άντρας δεν πρέπει να πουλάει το γιό του για σκλάβο μετά την ηλικία των 7 χρόνων.

Επίσης οι Άγγλοι πουλούσαν τα παιδιά τους, σαν σκλάβους στους Ιρλανδούς. Οι πόλεμοι που διεξάγονταν μεταξύ των κρατών είχε σαν αποτέλεσμα πολλά μικρά αγόρια και κορίτσια να πιάνονται αιχμάλωτοι και να χρησιμοποιούνται από τους κατακτητές τους στη βιοτεχνία, το εμπόριο, και σε άλλες βαριές εργασίες, ενώ η σεξουαλική εκμετάλλευση αυτών των παιδιών ήταν συχνή. Λοϋντ Ντεμώζ (1985).

Στην Ιταλία τον 14ο αιώνα η εικόνα που παρουσιάζει η ζωή του μικρού κοριτσιού μέσα στο σπίτι είναι θλιβερή. Ο Πάολο ντα Τσερτάλντο πιέζει τους γονείς να «του μαθαίνουν όλες τις δουλειές του σπιτιού, να ζυμώνει και να ψήνει το ψωμί, να καθαρίζει το κοτέτσι, να κοσκινίζει το αλεύρι, να πλένει και να μπουγαδιάζει, μα και να μαγειρεύει, να στρώνει τα κρεβάτια, να ράβει και να γνέθει, να κεντά πάνω σε μετάξι, να κόβει μάλλινα και λινά και να φτιάχνει κάλτσες». Με την συνεχή εργασία του κοριτσιού θα παρεμποδίζονταν η ενασχόλησή του με πράγματα ασήμαντα και ανιαρά. Η ζωή των αγοριών διέφερε σε ορισμένες περιπτώσεις. Στην ηλικία των 6 με 7 χρόνων έπρεπε ή ν' αρχίζουν να μαθαίνουν κάποια τέχνη κοντά σε κάποιον μάστορα, ο οποίος πάντα επωφελούνταν από την εργασία τους ή να διαβάζουν Λοϋντ Ντεμώζ (1985).

Στην Αγγλία η εργασία των ανηλίκων υπήρχε όπως και σε άλλες χώρες. Ένας βασιλικός νόμος που θεσπίστηκε το 1388 αναφέρεται στα αγόρια και τα κορίτσια που εργάζονταν συνήθως στο άροτρο ή στο κάρο ή σε άλλου είδους γεωργικές εργασίες μέχρις ότου φθάσουν στην ηλικία των 12 ετών. Carlo Cipolla M. (1988).

Στην εποχή της αναγέννησης (16ος αιώνας) η άνθηση των γραμμάτων, των τεχνών και των επιστημών ενίσχυσε σημαντικά τη θετική αλλαγή στη στάση των ενηλίκων απέναντι στα μικρά παιδιά. Παρόλα αυτά όμως η εργασία των μικρών βιοπαλαιστών δεν εξαλείφθηκε. Τα νεαρά άτομα συνέχιζαν να εργάζονται σαν οικιακοί βοηθοί, σε γεωργικές, κτηνοτροφικές και οικιακές εργασίες, στην βιοτεχνία, ενώ η πώλησή τους από τους γονείς τους και η χρησιμοποίησή τους ως δούλοι δεν έπαψε να υπάρχει. Στη Λομβαρδία μια διαταγή που εκδόθηκε κατά τον 16ο αιώνα τόνιζε ότι «κατά την περίοδο που ξεριζώνονται τα φυτά από τους ορυζώνες ή που εκτελείται σ' αυτούς άλλη δουλειά κάποια άτομα που αποκαλούνταν επιστάτες των εργατών στις καλλιέργειες ρυζιού καταφέρνουν με διάφορους τρόπους να συγκεντρώνουν ένα μεγάλο αριθμό παιδιών και εφήβων κατά των οποίων επιδεικνύουν απάνθρωπη σκληρότητα. Αφού προσελκύουν τα παιδιά με διάφορες υποσχέσεις και άλλα κίνητρα στο επιλεχθέν σημείο οι επιστάτες τα μεταχειρίζονται πολύ άσχημα δεν τα πληρώνουν, δεν παρέχουν στα φτωχά αυτά πλάσματα την αναγκαία τροφή, και τα κάνουν να δουλεύουν σαν σκλάβοι, στα κάτεργα έτσι που πολλά παιδιά ενώ αρχικά ήταν υγιή πέθαιναν άθλια στις καλλιέργειες ή τα γειτονικά κτήματα». (Carlo M.Cipolla, «Η Ευρώπη πριν τη Βιομηχανική Επανάσταση», Μετάφ. Π.Σταμάλης, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1988 σελ. 100).

Ο Μ.Τζ.Τάκερ (1985) αναφέρει ότι την ίδια εποχή στην Αγγλία ίσχυε το μεσαιωνικό γνωμικό «η εργασία είναι λατρεία». Έτσι όλοι ακόμα και τα μικρά παιδιά έπρεπε να εργάζονται. Μπορούσαν λοιπόν να ζυμώνουν το ψωμί, να πηγαίνουν για ψάρεμα, να στρώνουν το τραπέζι, να φυλάνε τα ζώα, να βοηθάνε στο χτίσιμο σπιτιών, να δουλεύουν στα ορυχεία, να ταξιδεύουν σαν μούτσοι στα καράβια, να ασχολούνται με το εμπόριο κ.λ.π. Τα παιδιά εργάζονταν ανεξάρτητα κοινωνικών τάξεων. Συνέπεια αυτής της κατάστασης ήταν οι μικροί πρίγκιπες και πριγκίπισσες να μαθαίνουν να

κυβερνούν το κράτος, τα παιδιά των αριστοκρατών να μαθαίνουν καλούς τρόπους και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο βασιλιά, ενώ τα παιδιά του κατώτερου λαού να μαθαίνουν να καλλιεργούν τη γή, να ασχολούνται με το εμπόριο και τη βιομηχανία. Επίσης κάθε παπάς ενορίας υποχρεώνονταν να συγκεντρώνει τα εγκαταλελημένα παιδιά ή τα ορφανά ηλικίας 5 ως 14 χρόνων και να τα μαθαίνει κάποια τέχνη ή να τα βάζει σε εργαστήρια σαν ανειδίκευτους εργάτες. Ο συγγραφέας συνεχίζει λέγοντας επίσης ότι οι επιτροπιοί των φτωχών σε κάθε ενορία είχαν το δικαίωμα να βάζουν σε εργασίες τα παιδιά των άπορων οικογενειών. Βέβαια σε καμία περίπτωση δεν σήμαινε ότι τα παιδιά αυτά θα αντιμετώπιζονταν από τους μαστόρους με αγάπη και δικαιοσύνη. Οι άγγλοι γονείς δεν έδειχναν κανένα σημάδι τρυφερότητας στα παιδιά τους. Όταν έφταναν στην ηλικία των 7 με 9 χρόνων τα έστελναν να εργαστούν σκληρά σε άλλα σπίτια όπου ήταν υποχρεωμένα να προσφέρουν την εργασία τους για άλλα 7 χρόνια. Στο χρονικό αυτό διάστημα ήταν αναγκασμένα να εκτελούν τις πιο δουλικές και βαρειές εργασίες. Σε μια μπαλάντα του καιρού-γράφει ο Ντηλονεϋ-αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι μικρά παιδιά εργάζονταν στο εμπόριο του μαλλιού, διαλέγοντας και καθαρίζοντας το μαλλί για τους αργαλειούς. Μ' αυτή τη μέθοδο κατόρθωναν τα φτωχά να βγάζουν το ψωμί τους από τα έξι με επτά χρόνια τους χωρίς να επιβαρύνουν του γονείς τους. Λούντ Ντεμώζ (1985).

Όσον αφορά την Αμερική ο Τζών Φ.Γουάλτζερ (1985) αναφέρει ότι στην αρχή του 17ου αιώνα οι πατέρες μπορούσαν να πωλούν τα παιδιά τους σε τρίτους και να στέλνουν τα κορίτσια τους σαν υπηρέτριες σε ξένα σπίτια. Η πώληση ίσχυε και για τα εγκαταλελημένα παιδιά. Επίσης οι γονείς ενθαρρύνονταν να στέλνουν τα παιδιά τους να εργάζονται για να μάθουν κάποια τέχνη. Εξάλλου χιλιάδες ανήλικοι ήταν υποχρεωμένοι να δουλεύουν σε όλες τις αγροτικές εργασίες, στα ορυχεία, στο εμπόριο, ενώ η ζωή στους δρόμους και η επαιτία ήταν πολύ συχνή. Ο Πάτρικ Π.Νταν

(1985) κάνει μια αναφορά στη Ρωσία όπου εκεί όσον αφορά το νομικό πλαίσιο η εργασία των ανηλίκων απαγορεύονταν. Στην πράξη όμως μικρά αγόρια και κορίτσια αναγκάζονταν να εργάζονται. Χαρακτηριστικό είναι το ακραίο παράδειγμα ενός κοριτσιού το οποίο είχε προσληφθεί ως νταντά για να φροντίζει ένα μωρό. Όμως καθώς ήταν κουρασμένο το έπαιρνε ο ύπνος. Ο κύριος και η κυρία του το ξυπνούσαν με βρισιές και χαστούκια. Η κατάληξη ήταν το μικρό κορίτσι να πνίξει το μωρό για να μπορέσει να κοιμηθεί. Λούντ Ντεμώζ (1985).

Γ. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Μια από τις κοινωνικές συνέπειες της βιομηχανικής επανάστασης ήταν πως τώρα ανάμεσα στους εργάτες που υπόφεραν το ζυγό της εκμετάλλευσης, δεν υπήρχαν μόνο άντρες αλλά γυναίκες και παιδιά. Εργασία των γυναικών και των παιδιών ήταν η πρώτη λέξη της κεφαλαιοκρατικής χρησιμοποίησης των μηχανών, οι οποίες έκαναν περιπτή τη μυϊκή δύναμη. Με τη βοήθεια της μηχανής ένα οκτάχρονο παιδί έκανε τώρα περισσότερα απ' όσα προηγούμενα είκοσιένήλικοι άντρες. Όσο περισσότερο αναπτυσσόταν η βιομηχανική και όσο λιγότερη επιδεξιότητα και δύναμη απαιτούσε η χειρωνακτική εργασία τόσο περισσότερο η εργασία των αντρών εκτοπίζονταν απ' τις γυναίκες και τα παιδιά. Ήδη στα 1893 οι 192.887 εργοστασιακοί εργάτες ήταν κάτω των δεκαοκτώ ετών (Κ.Μαρξ-Ένγκελς 1984).

Όπως αναφέρει ο W.Purant στο 1ο τόμο του έργου «Παγκόσμια Ιστορία του Πολιτισμού» οι ενοριακές αρχές για ν' αποφεύγουν δαπάνες περίθαλψης των ορφανών και άπορων παιδιών τα παρέδιδαν ομαδικά στους βιομήχανους, συνήθως ανά πενήντα ή εκατό. Συχνά παζάρευαν ότι ο εργοστασιάρχης θα δέχονταν και ένα διανοητικά καθυστερημένο παιδί ανά είκοσι. Συνήθως δούλευαν με πειθαρχία, που επιβάλλονταν με χτυπήματα, δέκα με δεκατέσσερις ώρες στα περισσότερα εργοστάσια και σε ορισμένα που δεν σταματούσαν ποτέ τις μηχανές τους δούλευαν σε δωδεκάωρες βάρδιες. Οι βάρβαρες συνθήκες εργασίας και η κόπωση ήταν ολέθριες για την υγεία και την ανάπτυξη των μικρών βιοπαλαιστών. Οι ασθένειες, οι ακρωτηριασμοί και οι θάνατοι από την ανθυγιεινή και επικίνδυνη ζωή τόσων μικρών παιδιών μέσα στα εργοστάσια, ήταν ο κανόνας (Κ.Μαρξ 1960).

Αλλά εκτός απ' τις ενοριακές αρχές και οι ίδιοι οι γονείς παζάρευαν τα παιδιά τους στους εργοστασιάρχες σαν να 'ταν δούλοι ρίχνοντάς τα έτσι σε μια κοπιαστική-και επικίνδυνη για την υγεία και την όλη ανάπτυξή τους-εργασία προκειμένου να βγάζουν το καθημερινό τους ψωμί. Οι πολλές ώρες δουλειάς, η άθλια τροφή, η κακομεταχείριση και οι ανθυγιεινές συνθήκες εργασίας στα ορυχεία και τις βιομηχανίες έκαναν παιδιά 9-10 χρόνων να ζαρώνουν σαν να 'ταν γέροι, τα χαρακτηριστικά του προσώπου τους να ατονούν και η ανθρώπινη φύση τους να παγώνει και ν' απολιθώνεται σε κατάσταση αποχαύνωσης τόσο που η απλή θέα της και μόνο να προκαλεί φρίκη. (Κ.Μάρξ 1960).

Από τα τέλη του 18ου αιώνα μόνο άρχισε η κοινή γνώμη να εκδηλώνει τη δυσαρέσκειά της για την ανεξέλεγκτη εκμετάλλευση μικρών παιδιών από εργοστασιάρχες, παρόλο που υπήρχαν πολλοί υποστηρικτές των τελευταίων που ισχυρίζονταν ότι η εργασία των μικρών παιδιών διαμορφώνει καλύτερα το χαρακτήρα τους, ενώ η παιδεία θα έβλαπτε την ευτυχία τους, μια και θα τους έδινε τη δυνατότητα να διαβάζουν ανατρεπτικά φυλλάδια και να γίνουν απείθαρχοι προς τους ανωτέρους τους. Με ένα νόμο για τους μαθητευόμενους που ψηφίστηκε το 1802 μπήκε τέρμα στις πιο χτυπητές καταχρήσεις. Μ' αυτό το νόμο απαγορεύτηκε η νυχτερινή εργασία των παιδιών και περιορίστηκε η εργάσιμη μέρα σε 12 ώρες. Εντούτοις όμως χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια μέχρις ότου να σταματήσει η εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας από τους εργοστασιάρχες (Κ.Λυμπερόπουλος 1990).

Στην Ελλάδα μόνο μετά το 1900 άρχισαν να παρουσιάζονταν κάποια στοιχεία για τη χρησιμοποίηση της παιδικής εργατικής δύναμης. Ο Γ.Κορδάτος (1972) αναφέρει ότι τα παιδιά απασχολούνταν στη βιομηχανία (που άρχισε να δημιουργείται το 1900 στην Ελλάδα), και στη γεωργία.

Μάλιστα ήταν αναγκασμένα να εργάζονται από πολύ μικρή ηλικία, πολλές ώρες, κάτω από αντίξοες συνθήκες και με χαμηλό ημερομίσθιο.

Αναλυτικότερα ο Γ.Κορδάτος (1972) αναφέρει ότι η φθηνή παιδική εργατική δύναμη χρησιμοποιούνταν στο τομέα της αρτοποιείας, στη βιομηχανία του βιβλίου και τύπου, στα καπνεργοστάσια, στη χημική και αποστακτική βιομηχανία, στη βιομηχανία και βιοτεχνία μετάλλων, στα ορυχεία, λατομεία, στη βιομηχανία δερμάτων, στα κλωστήρια, υφαντήρια και πλεκτήρια. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες απασχολούνταν τα παιδιά ήταν άθλιες. Οι χώροι εργασίας ήταν μικροί, σκοτεινοί, και δεν αερίζονταν καθόλου. Η εργασία άρχιζε συνήθως από τις 6:00 το πρωί και τελείωνε στις 11:00 το βράδι, ενώ υπήρχε ένα διάλειμα μιας ώρας περίπου. Αποτέλεσμα των άσχημων συνθηκών και της αδιάκοπης εργασίας ήταν τα παιδιά να κουράζονται υπερβολικά και να φθείρεται πολύ γρήγορα η υγεία τους. Έτσι νοσήματα όπως οφθαλμικά, αναπνευστικά, νευρικά, ψυχικά, ρευματικά, αρθρίτιδα, ποδάγρα, φυματίωση, εμφανίζονταν με μεγάλη συχνότητα. Το ημερομίσθιο των μικρών εργατών ήταν πάρα πολύ μικρό και σε ορισμένες περιπτώσεις έφτανε τα 5 λεπτά, ενώ η ασφάλιση των παιδιών ήταν ανύπαρκτη.

Σύμφωνα με τον παραπάνω συγγραφέα η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου μέσα στα χρόνια 1911-1914 υπέβαλε στην Βουλή μια σειρά νομοσχέδια, που άμεσα και έμμεσα αποβλέπανε στην προστασία των εργαζομένων, ενώ υπήρχαν ειδικές διατάξεις για την προστασία των ανηλικών εργατών. Παρόλα αυτά όμως η νομοθεσία για την παιδική εργασία παραβιάζονταν κατά εξακολούθηση από τους εργοδότες, οι οποίοι συνέχιζαν να χρησιμοποιούν στην εργασία τους παιδιά χωρίς να φοβούνται κανέναν.

Ο Α. Μωυσίδης (1986) παρατηρεί ότι η κατάσταση για τα εργαζόμενα παιδιά άρχισε να αλλάζει από το 1950-1980. Σ' αυτό συνέβαλαν αρκετά η βελτίωση του επιπέδου ζωής, η αυξανόμενη χρήση των μηχανών και η ανάπτυξη της εκπαίδευσης. Από το 1951 ως το 1981 ο αριθμός των εργαζόμενων (9-10 ετών), στη γεωργία μειώθηκε σημαντικά. Συγκεκριμένα το 1951 ο αριθμός έφτανε τις 254.088. Το 1961 παρατηρείται μια μικρή αύξηση με αποτέλεσμα ο αριθμός των απασχολούμενων ανηλίκων στη γεωργία να φτάσει τις 265.816, το 1971 το ποσοστό κατήλθε στις 122.148, τέλος το 1981 το ποσοστό έφτασε τις 52.808.

Δ. ΠΑΙΔΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ-ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΣΗΜΕΡΑ

1. Παιδική εργασία-εκμετάλλευση στην Ελλάδα

Από το 1990 ως σήμερα οι έρευνες και οι μελέτες για το θέμα «παιδική εργασία-εκμετάλλευση», στην Ελλάδα είναι ελάχιστες. Σύμφωνα με την Ελληνική Επιτροπή Συνεργασίας με τη UNICEF το 1996 15.000 παιδιά εγκατέλειψαν το σχολείο για να συνεισφέρουν στο οικογενειακό εισόδημα. Τα παιδιά αυτά προέρχονται από οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες, αναλφάβητους και πρόσφυγες. Από στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. (1995) προκύπτει ότι ο μεγαλύτερος αριθμός εργαζόμενων παιδιών απασχολούνται στη γεωργία, την κτηνοτροφία, τη δασοκομία, την αλιεία, τα ορυχεία και λατομεία, στις κατασκευές, το εμπόριο, στα ξενοδοχεία και στην οικιακή απασχόληση.

Σύμφωνα με τα πρακτικά ημερίδας με τίτλο «Αγαπάμε τα παιδιά μας;», που διοργάνωσαν στην Αθήνα το 1996 το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, ο ΕΟΠ, η άρσις, και το Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και Παιδιού, περίπου 10.000 παιδιά κάτω των 14 ετών αναφέρονται σαν απασχολούμενα σε διάφορες εργασίες. Όμως πολύ περισσότερα παιδιά βρίσκονται στην εργασία και είναι επίσημα καταγεγραμμένα και νόμιμα ασφαλισμένα. Έρευνα του 1996 που αφορούσε 156 παιδιά σε Ιδρύματα Αγωγής έδειξε τα εξής:

- 26% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 5-10 ετών
- 13% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 12 ετών
- 10% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 13 ετών
- 13% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 14 ετών
- 20% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 15 ετών
- 6% των παιδιών άρχισαν να εργάζονται συστηματικά από 16 ετών
- σε ηλικία 13 χρόνων το 51% των παιδιών είχαν σταθερή εργασία και το 34% προσωρινή.

- το 87% των παιδιών επίσης είπαν ότι ήταν δική τους απόφαση να εργαστούν.

Στα πρακτικά της προαναφερόμενης ημερίδας αναφέρεται επίσης ότι ένας μεγάλος αριθμός παιδιών εργάζονται στο δρόμο. Από τα παιδιά αυτά 3 στα 4 δεν φοιτούν στο σχολείο. Τα μεγαλύτερα παιδιά (συνήθως αγόρια 15-16 χρόνων) εποπτεύουν, οργανώνουν και προστατεύουν τα μικρότερα, λειτουργώντας είτε ως εργοδότες τους, είτε ως μεσάζοντες ανάμεσα σε γονείς ή άλλους ενήλικες και στα παιδιά αυτά. Ανήλικοι κάτω των 12 ετών καθαρίζουν τζάμια αυτοκινήτων στα φανάρια ή πουλάνε λουλούδια, το ωράριο εργασίας κυμαίνεται από 7 1/2-10 ώρες την ημέρα και σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνάει τις 10 ώρες. Τα παιδιά δουλεύουν καθημερινά ή 3-4 φορές την εβδομάδα ή στις διακοπές και στις αργίες. Οι περισσότεροι ανήλικοι στέλνονται από τους γονείς τους να εργαστούν γιατί είναι φτωχοί, ενώ είναι συνθιτισμένοι να δουλεύουν από πολύ μικρή ηλικία και είναι ευχαριστημένοι γιατί όλα τα μέλη της οικογένειας δουλεύουν με αυτό τον τρόπο. Τα χρήματα που κερδίζουν τα παιδιά με την εργασία τους φτάνουν τις 60.000-100.000 δραχμές το μήνα. Όσον αφορά την εργασία των μικρών προσφύγων και των τσιγγάνων υπολογίζεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό εργάζεται σε συνεργεία αυτοκινήτων, σε οικοδομές, σε λαϊκές αγορές, ή κάνουν κάποια άλλη χειρωνακτική εργασία.

2. Τύποι παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης

Σύμφωνα με την έκθεση για την κατάσταση των παιδιών του κόσμου 1997 της UNICEF, υπάρχουν επτά βασικοί τύποι παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης:

- εργασία στο σπίτι,
- εξαναγκασμένη και δουλική εργασία,
- εμπορική και σεξουαλική εκμετάλλευση,
- βιομηχανική εργασία και εργασία σε καλλιέργειες,
- εργασία στο δρόμο,
- εργασία για την οικογένεια και
- εργασία των κοριτσιών.

Εργασία στο σπίτι

Τα παιδιά εργαζόμενα ως οικιακοί βοηθοί είναι ίσως τα πιο ευάλωτα και εκμεταλεύσιμα απ' όλα τα παιδιά καθώς είναι πολύ δύσκολο να εντοπιστούν και να προστατευτούν. Συχνά πληρώνονται υπερβολικά φτωχά ή και καθόλου, στερούνται το σχολείο, το παιχνίδι, την κοινωνική δραστηριότητα, τη συναισθηματική υποστήριξη της οικογένειας και των φίλων τους. Είναι ευάλωτα στη σωματική και σεξουαλική κακοποίηση, η οποία θεωρείται απ' τους εργοδότες τους σαν μέρος των εργατικών τους καθηκόντων. Ακόμη και εάν δεν κακοποιούνται σεξουαλικά τα παιδιά οικιακοί βοηθοί υποφέρουν από ψυχολογικά και κοινωνικά προβλήματα. Ψυχολόγοι της Αϊτής που ασχολήθηκαν με αυτά τα παιδιά «για όλες τις δουλειές» περιέγραψαν καταστάσεις κατάθλιψης, παθητικότητας, ανωμαλίας του ύπνου και του φαγητού καθώς επίσης χρόνια φόβο και ανησυχία. Η παιδική ηλικία έχει εκλείψει από αυτά και η ζωή τους βρίσκεται ολοκληρωτικά στα χέρια των εργοδοτών τους.

Εξαναγκασμένη εργασία

Ο όρος «εξαναγκασμένη» εργασία υποδηλώνει ότι τα παιδιά διδάσκονται να δέχονται τις συνθήκες των ζωών τους και να μην τις προκαλούν. Η κατάστασή τους όμως δεν σταματά στην αποδοχή των φτωχών συνθηκών. Πολύ συχνά βρίσκονται να είναι δούλοι. Οι γονείς τους τα δίνουν σε ιδιοκτήτες εργοστασίων ως αντάλλαγμα για μικρά δάνεια. Όσο όμως κι αν υπηρετούν αυτούς τα χρέη τους ποτέ δεν μειώνονται. Στην Ινδία, αυτός ο τύπος ανταλλαγής είναι διαδεδομένος στην αγροτική ζωή καθώς επίσης και σε βιομηχανίες τσιγάρων, χαλιών, σπέρτων και μεταξιού. Εκτός όμως απ' την Ινδία η παιδική δουλεία υπάρχει και σε άλλα μέρη του κόσμου με μεγαλύτερη συχνότητα το Νεπάλ, το Πακιστάν και τη Βραζιλία. Τα περισσότερα απ' τα παιδιά-δούλους ανήκουν στα πιο περιθωριοποιημένα κομμάτια της κοινωνίας και τις εθνικές μειονότητες.

Εμπορική-σεξουαλική εκμετάλλευση

Κάθε χρόνο τουλάχιστον ένα εκατομμύριο κορίτσια παγκοσμίως σύμφωνα με το NGOs (μη κυβερνητικός οργανισμός), προσελκύονται σ' αυτού του είδους την επικίνδυνη εργασία που μπορεί να τα οδηγήσει στη σκλαβιά. Αλλά και αγόρια επίσης τα εκμεταλλεύονται συχνά. Εκδρομείς από πλούσια μέρη και κυρίως άνδρες, ταξιδεύουν σε υποανάπτυκτες χώρες όπως τη Βραζιλία, την Ταϊλάνδη, την Δομηνικανή Δημοκρατία και αλλού για να βρουν παιδιά να κάνουν σέξ. Πρόκειται για το φαινόμενο του «ερωτικού τουρισμού». Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι σε άλλες χώρες χιλιάδες κορίτσια δεν εξυπηρετούν και τις σεξουαλικές ορέξεις των ντόπιων αντρών απ' όλα τα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα. Η πιο διαδεδομένη παιδική πορνεία βρίσκεται στις βιομηχανικές χώρες. Στις Ηνωμένες Πολιτείες τουλάχιστον 100.000 παιδιά πιστεύεται ότι εμπλέκονται σ' αυτή. (Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997).

Αρκετά συχνά σε χωριά του τρίτου κόσμου δρουν ανενόχλητα πολλά κυκλώματα δανείζοντας χρήματα στην οικογένεια τα οποία η κόρη ή ο γιός εργάζονται σε οίκους ανοχής για να τα ξεχρεώσουν. Πολλές φορές αυτά τα παιδιά προδίδονται απ' αυτούς που εμπιστεύονται, φεύγουν και γίνονται μετανάστες. Συνήθως σταματάνε την πορνεία γιατί εκδιώκονται σαν παράνομοι μετανάστες και επιστρέφουν στις οικογένειές τους αλλά η επανένταξή τους είναι δύσκολη. Και εκεί αντιμετωπίζουν το στίγμα και την απόρριψη από τους δικούς τους και τις κοινότητες. Αποφεύγονται, αγνοούνται και γενικά είναι στην αφάνεια. Έτσι γυρίζουν πάλι στους οίκους ανοχής ή στους δρόμους. Η ψυχολογική ζημιά που προκαλείται απ' την εμπορική εκμετάλλευση τα κάνει τους πιο επικίνδυνους τύπους. Τα παιδιά που εμπλέκονται σ' αυτές τις εργασίες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στην υγεία, όπως αναπνευστικά, κονδυλώματα, σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες και εξάρτηση από ναρκωτικά. Επίσης μπλέκονται σε μια λανθασμένη πραγματικότητα όπου η βία και η έλλειψη εμπιστοσύνης, η ντροπή και η απόρριψη είναι φυσιολογικά.

Η έρευνα (Unicef 1997) έχει δείξει ότι η κακοποίηση και η αιμομειξία είναι κοινές αιτίες της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών. Οι άνθρωποι που αγοράζουν σεξ είναι κυρίως νταλικέριδες, πράκτορες και μεσολαβητές και επωφελούνται απ' την πώληση παιδιών. Υπάρχουν επαγγελματίες εγκληματίες ή επιχειρηματίες που πηγαίνουν στους οίκους ανοχής. Οργανώνουν ερωτικές εκδρομές ή παράγουν τουριστικά φυλλάδια διαφημίζοντας ότι νέα αγόρια και κορίτσια είναι σεξουαλικά διαθέσιμα.

Τα μέτωπα αγοράς παιδικού έρωτα διαρκώς αυξάνονται με ανησυχητικό ρυθμό. Μεγαλώνουν το κενό μεταξύ πλουσίων και φτωχών, ενθαρρύνουν την μετανάστευση, αποσταθεροποιούν οικογένειες, καταστρέφουν συστήματα στήριξης και διαιωνίζουν το φαινόμενο που ονομάζεται σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών.

Εργασία σε βιομηχανίες και καλλιέργειες

Σε όλο τον κόσμο, παιδιά δουλεύουν με επικίνδυνες συνθήκες. Οι βιομηχανίες είναι πολυάριθμες, από την κατασκευή δέρματος στο Νάπλες (περιοχή της Ιταλίας) ως τις βιομηχανίες κατασκευής τούβλων της Κολομβίας και του Περού, που απασχολούν παιδιά 8 ετών. Τα παιδιά μερικές φορές δουλεύουν σε ορυχεία διαμαντιού και χρυσού, καθώς και σ' αυτά με άνθρακα που θεωρούνται επικίνδυνα ακόμη και για ενήλικους. Τυπικά δουλεύουν με το λιγότερο ασφαλή εξοπλισμό και αναπνέουν διαρκώς άνθρακα. Τα παιδιά ανθρακωρύχοι αντιμετωπίζουν αναπνευστικά προβλήματα. Πολλά υποφέρουν από φυματίωση, βρογχίτιδα και άσμα. Εκείνα που δουλεύουν σε βιομηχανίες οικιακών σκευών ή πορσελάνης για παράδειγμα είναι συχνά απροστάτευτα από τα απόβλητα πυριτίου, ενώ εκείνα που απασχολούνται σε βιομηχανίες με βούρτσες είναι εκτεθειμένα σε φούρνους υψηλής θερμοκρασίας και σε επικίνδυνα χημικά.

Αγροτική εργασία

Δεν υπάρχει καμία ακριβής πληροφορία για το πόσα παιδιά εργάζονται στα χωράφια. Μια πρόσφατη αναφορά της ΔΟΕ (1996) τονίζει ότι σε μερικές υπανάπτυκτες χώρες, σχεδόν το 1/3 του αγροτικού δυναμικού αποτελείται από παιδιά. Πρόσφατες ειδικές μελέτες της ΔΟΕ δείχνουν πόσα παιδιά συνεισφέρουν στην παγκόσμια τροφή και στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων. Στο Μπαγκλαντές, ολόκληρο το 82% της χώρας, δηλ.: 6,1 εκατομμύρια οικονομικά ενεργά παιδιά δουλεύουν στους αγρούς σύμφωνα με μια έρευνα του 1989. Επίσης πολλά παιδιά, γύρω στα 3.000.000 ηλικίας 10-14, εκτιμάται ότι δουλεύουν στη Βραζιλία σε καλλιέργειες τσαγιού, ζαχαροκάλαμου και καπνού.

Για τα παιδιά-αγρότες οι κίνδυνοι είναι πολλαπλοί. Μαζεύουν τα εσπεριδοειδή που είναι ραντισμένα από εντομοκτόνα ή τα ψεκάζουν μόνα τους. Ανιμετωπίζουν δηλητηριώδη φίδια και έντομα ή κόβονται από τα

εργαλεία που χρησιμοποιούν για να κόψουν τα φυτά. Γυρίζοντας απ' τη δουλειά το σούρουπο, στο κρύο, συχνά ξυπόλυτα και ντυμένα με ακατάλληλα ρούχα, αναπτύσσουν χρόνια κρυολογήματα και πνευμονία. Εργάζονται πολλές ώρες 8-10 ημερησίως και πολλές φορές χωρίς να πίνουν νερό. Δερματικά, αναπνευστικά, νευρολογικά ή προβλήματα όρασης υπάρχουν σε παιδιά εκτεθειμένα σε αγροτικά φάρμακα ή που ασχολούνται με το μάζεμα των καλαμιών. Τα παιδιά που μαζεύουν καπνό στην Τανζανία έχουν την εμπειρία της ναυτίας, του εμετού και της λιποθυμίας από δηλητηριασμένη νικοτίνη. Συχνά βαρείς μεταφορές και επαναλαμβανόμενα ατυχήματα των μυών μπορούν να τραυματίσουν μόνιμα τους σπονδύλους και να κουράσουν φοβερά εκείνα που μετά τη δουλειά τους πάνε στο σχολείο. (Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 , UNICEF).

Σε γενικές γραμμές, η δουλειά στα χωράφια είναι από τις πιο βαρείς και χαμηλά αμειβόμενες εργασίες και το σημαντικότερο δεν υπάρχει σχετική νομοθεσία που να απευθύνεται στα παιδιά-αγρότες προστατευοντάς τα από τους κινδύνους της αγροτικής ζωής.

Εργασία στο δρόμο

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 αναφέρει ότι σε αντίθεση με τους εργάτες οικιακούς βοηθούς μερικά παιδιά δουλεύουν στα πιο πιθανά φανερά μέρη. Είναι παντού. Τριγυρνάνε στις αγορές, δείχνουν τα εμπορεύματά τους στους σταθμούς τρένων και λεωφορείων, μπροστά από ξενοδοχεία και καταστήματα. Ο δρόμος είναι σκληρό και επικίνδυνο μέρος για εργασία, συχνά ριψοκινδυνεύουν ακόμη και τις ζωές τους. Μπορούν να δολοφονηθούν από το οργανωμένο έγκλημα, από άλλους νέους ανθρώπους ή ακόμη και από την αστυνομία. Μια αναφορά από το δικαστήριο ανηλίκων στο Ρίο έδιξε ότι κατά μέσο όρο 3 παιδιά του δρόμου σκοτώνονται κάθε μέρα από αστυνομικούς που

καθοδηγούνται από μεγαλεμπόρους οι οποίοι θεωρούν τη ζητιανιά και το κλέψιμο μια μεγάλη ανοησία.

Επίσης η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 σημειώνει ότι τα παιδιά που δουλεύουν στους δρόμους συνήθως προέρχονται από φτωχά σπίτια όπου η φτώχεια και οι δύσκολες οικογενειακές καταστάσεις είναι πολύ συνηθισμένες, όπου τα σχολεία είναι γεμάτα και φτωχά και όπου ασφαλή μέρη για να παίξουν δεν υπάρχουν. Οι ρυθμοί τους έχουν αυξηθεί σε μέρη με στρατιωτικές διαμάχες όπως τη Σιέρα Λεόν και τη Λιβύη. Στους δρόμους γυαλίζουν παπούτσια, πλένουν αυτοκίνητα, μεταφέρουν αποσκευές ή πουλάνε λουλούδια, μαζεύουν ανακυκλώσιμα πράγματα και βρίσκουν χιλιάδες άλλους τρόπους για να κερδίσουν χρήματα. Η μεγάλη πλειοψηφία αυτών των παιδιών γυρίζει σπίτι κάθε βράδι. Η ζωή τους είναι συχνά επικίνδυνη και βίαιη, ανθυγιεινή και άδικη. Πολλά υποφέρουν από φυσική κατάπτωση και αρρώστιες όπως η πνευμονία. Η αυτοεκτίμηση και ο αυτοσεβασμός τους είναι ιδιαίτερα χαμηλά. Για περίπου 1 στα 10 ο δρόμος γίνεται σπίτι. Αναπόφευκτα αυτά τα παιδιά γίνονται πιο ευάλωτα στο περιθώριο και στην παράνομη δουλειά όπως να ζητιανεύουν και να κλέβουν. Πολλά οδηγούνται στην παρανομία και τον επικίνδυνο κόσμο του εγκλήματος που τον αντιπροσωπεύουν οι ληστείες, η διακίνηση ναρκωτικών και η πορνεία. Η υποκοουλτούρα που καλύπτει τις ζωές τους έχει σημαδευτεί από βιαιότητα και κακοποίηση εκθέτοντάς τα σε μεγάλους κινδύνους.

Το να ψάχνεις στα σκουπίδια είναι ένα παράδειγμα των μεγάλων κινδύνων. Στις πόλεις του υπανάπτυκτου κόσμου μικρά παιδιά μαζεύουν χαρτί, μπουκάλια, κονσέρβες, μεταλλικά κομμάτια απ' τους δρόμους και τους κάδους σκουπιδιών και τα πουλούν στους εμπόρους. Η φύση αυτής της δουλειάς είναι πολύ ανθυγιεινή και υποτιμητική. Αναπτύσσονται διάφορα είδη δερματικών παθήσεων όπως έλκος, συχνά κόβονται στα χέρια και γίνονται ευάλωτα στον τέτανο, εκτίθενται σε υπερβολικές καιρικές

συνθήκες που προκαλούν αρρώστειες όπως ηλίαση, γρίππη, ελονοσία κ.ά. Μεταφέροντας βαριά φορτία στους ώμους τους επηρεάζεται το ύψος, το βάρος, η δύναμη και η αντοχή τους. Σ' αυτούς τους κινδύνους προστίθεται και το ότι τρώνε αποφάγια και οδηγούνται έτσι σε στομαχικές διαταραχές και δηλητηρίαση. (Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997, UNICEF).

Εργασία για την οικογένεια

Σύμφωνα με την έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στον κόσμο 1997 οι περισσότερες οικογένειες σ' όλο τον κόσμο περιμένουν από τα παιδιά τους να βοηθήσουν στο νοικοκυριό με το να ετοιμάζουν φαγητό, να φέρουν νερό, να ταΐζουν τα ζώα, να φροντίζουν τα νεότερα αδέρφια ή να δουλεύουν στα χωράφια. Αυτό το είδος εργασίας μπορεί να είναι επικερδές. Τα παιδιά μαθαίνουν να συμμετέχουν στις δουλειές του σπιτιού, στην επιβίωση και στις δραστηριότητες που απαιτούνται για την αύξηση του εισοδήματος. Επίσης έχουν την αίσθηση ότι αξίζουν όταν προσφέρουν στις οικογένειές τους. Αλλά αυτό δεν είναι πάντα ωφέλιμο. Η οικογένεια ίσως απαιτεί πολλά απ' τα παιδιά ζητώντας τους να εργάζονται πολλές ώρες ώστε να τα κρατάει μακριά απ' το σχολείο και να προκαλεί υπανάπτυκτα σώματα. Τέτοια δουλειά μπορεί να αποτρέψει τα παιδιά από το να εξασκούν τα δικαιώματά τους και να τα αναπτύσουν σύμφωνα με τις ικανότητές τους.

Συνεχίζοντας η έκθεση αναφέρει ότι στην Αφρική και στη Ν.Ασία, τα παιδιά αρχίζουν να βοηθούν στις δουλειές του σπιτιού πριν πάνε σχολείο. Τα κορίτσια πρέπει να φέρουν το νερό και τα ξύλα για τη φωτιά. Τα παιδιά και των δύο φύλων βοηθούν στην αγροτική δουλειά, φροντίζουν τα ζώα και γενικά κάνουν εργασίες που απαιτούν σωματική δύναμη. Επίσης δουλεύουν και σε ανεπίσημους τομείς της αγροτικής οικονομίας όπως παραδοσιακές δεξιότητες και μικρά εμπορεύματα.

Σε έρευνα που διεξήγαγε η ΔΟΕ (1996) μεταξύ πέντε χωρών της Λατινοαμερικής αναφέρεται ότι στη Κολομβία ένα στα τέσσερα παιδιά ηλικίας 6-9 ετών και ένα στα τρία ηλικίας 10-11 δουλεύουν είτε στο σπίτι προσέχοντας τον κήπο, φροντίζοντας τα ζώα ή βοηθώντας σε αποθήκες φρούτων ή σε μικρές επιχειρήσεις.

Η δουλειά στο σπίτι δεν φαίνεται μέσα από στατιστικές λόγω της δυσκολίας να αστυνομευτεί η παιδική εργασία μέσα στην οικογένεια. Εντούτοις υπάρχουν εκατομμύρια παιδιά που εργάζονται για τις οικογένειές τους χωρίς να έχουν καμία νομική προστασία. (Κάρολ Μπέλαμου «Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997, UNICEF).

Η εργασία του κοριτσιού

Σύμφωνα με έκθεση της ΔΟΕ που δημοσιεύτηκε το 1996 στη Γενεύη και Ουάσινγκτον, σχεδόν σε κάθε χώρα γυναίκες και κορίτσια σηκώνουν συχνά βαριά φορτία και υπομένουν μεταχείριση που δείχνει την άνιση θέση τους. Εργαζόμενα κορίτσια είναι συχνά «αόρατα», τα μεταχειρίζονται σα να μην υπάρχουν. Δουλεύουν περισσότερες ώρες κατά μέσο όρο απ' τα αγόρια κουβαλώντας ένα διπλό φορτίο εργασίας - μια δουλειά έξω από το σπίτι και οικιακές δουλειές με την επιστροφή τους.

Επίσης στην έκθεση της ΔΟΕ αναφέρεται ότι σε όλο το κόσμο περισσότερο κορίτσια από αγόρια αρνούνται το βασικό τους δικαίωμα στη βασική εκπαίδευση. Σε μερικές περιοχές όπως η Κεντρο-Ανατολική και Βόρεια Αφρική και ειδικά η Νότια Ασία το κενό φύλων είναι ακόμα τεράστιο. Στο Νεπάλ μόνο το 11% των γυναικών ξέρουν να γράφουν και να διαβάζουν αριθμός πραγματικά σοκαριστικός όσον αφορά τη γυναικεία μόρφωση. Η πλειοψηφία των κοριτσιών είτε δεν έχουν πάει ποτέ σχολείο είτε έχουν φύγει για να εργαστούν. Η διάκριση γρήγορα φέρνει εκμετάλλευση. Έλλειψη παιδείας, νεαροί γάμοι, φτώχεια και έλλειψη

δύναμης κάνουν τα κορίτσια ευάλωτα. Πολύ πριν προετοιμαστούν σωματικά πολλά εξαναγκάζονται να δουλέψουν αν όχι σε υπηρεσίες στο σπίτι σε βιομηχανίες χαλιού, σε κτήματα τσαγιού, ή σε κατασκευή τούβλων.

Το χάσμα φύλων αρχίζει να γίνεται ένας σκληρός κύκλος για όλα τα κορίτσια του υπανάπτυκτου κόσμου. Ανίκανα να πάνε σχολείο λόγω της χαμηλής κοινωνικής θέσης ή των οικιακών ευθυνών στερούνται τους διάπλους ορίζοντες που η παιδεία προσφέρει. Εάν ψάχνουν δουλειά έξω από το σπίτι, οι ευκαιρίες είναι περιορισμένες στις περισσότερες δουλικές εργασίες. Η χαμηλή τους θέση ενδυναμώνεται και περνάει στην επόμενη γενιά. (Κάρολ Μπέλαμ, «Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997» UNICEF).

3. Οι ρίζες της παιδικής εργασίας-εκμετάλλευσης

Τα παιδιά ωθούνται σε μορφές εργασίας που βλάπτουν την ανάπτυξή τους από τρεις παράγοντες κλειδιά, σύμφωνα με την έκθεση της UNICEF (1997),

- εκμετάλλευση της φτώχειας,
- την απουσία σχετικής εκπαίδευσης και
- τους περιορισμούς της παράδοσης.

Η εκμετάλλευση της φτώχειας

Όπου η κοινωνία χαρακτηρίζεται από φτώχεια και όχι από δικαιοσύνη το γεγονός της παιδικής εργασίας δεν θα εκλείψει ποτέ. Για τις φτωχές οικογένειες η μικρή συνεισφορά του εισοδήματος των παιδιών είναι απαραίτητη για την επιβίωσή τους. Η φτώχεια οδηγεί τα παιδιά σε επικίνδυνες εργασίες. Παρ' όλα αυτά αν οι εργοδότες δεν ήταν έτοιμοι να εκμεταλλευτούν τα παιδιά, δεν θα υπήρχε παιδική εργασία. Οι γονείς των εργαζόμενων παιδιών είναι συχνά άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι μια και δεν προσφέρεται εργασία σ' αυτούς αλλά στα παιδιά τους λόγω του ότι είναι λιγότερο αμειβόμενα, πιο ανίσχυρα και γενικά ευκολότερα εκμεταλεύσιμα.

Πολλοί εργοδότες δικαιολογούν αυτή την εκμετάλλευση μιλώντας για τη δική τους σχετική φτώχεια και την ανάγκη τους να πληρώσουν τους χαμηλότερους μισθούς για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στο συναγωνισμό και να επιβιώσουν. Άλλοι πάλι περισσότερο ξεδιάντροποι βλέπουν την εκμετάλλευση της παιδικής εργασίας σαν φυσικό και απαραίτητο τμήμα της υπάρχουσας κοινωνικής προσαγής.

Η εκμετάλλευση των φτωχών και των αδυνάμων δεν σημαίνει μόνο ότι τα παιδιά προσλαμβάνονται για να δουλεύουν σε επικίνδυνες και επίπονες συνθήκες. Επίσης σημαίνει μια ζωή ανεκπαιδευτης δουλειάς και άγνοιας και για τις γενιές των παιδιών που έρχονται. Κάθε μικρό,

βραχυπρόθεσμο οικονομικό κέρδος για την οικογένεια, μακροπρόθεσμα οδηγεί σε ανυπολόγιστη απώλεια. Η φτώχεια γεννά παιδική εργασία, η παιδική εργασία γεννά έλλειψη εκπαίδευσης και η έλλειψη εκπαίδευσης γεννά πάλι φτώχεια. Έτσι είναι αδύνατο να ξεφύγει κανείς απ' αυτό το φαύλο κύκλο.

Απουσία σχετικής εκπαίδευσης

Οι περικοπές στα κοινωνικά έξοδα έχουν χτυπήσει την εκπαίδευση, τη μοναδική εναλλακτική ενασχόληση στην παιδική εργασία. Στις χώρες όπου η οικονομική κατάσταση είναι πολύ δύσκολη τα τελευταία χρόνια, η κατά κεφαλή δαπάνη για την εκπαίδευση έχει μειωθεί αισθητά. Σε όλες τις περιοχές, η δαπάνη ανά φοιτητή έχει μειωθεί μέσα στη δεκαετία του '80 και στην Αφρική και τη Λατινική Αμερική έχει μειωθεί επίσης η δαπάνη ανά μαθητή.

Η εκπαίδευση υποχρηματοδοτείται και ακολουθεί καθοδική πορεία. Αλλά το εκπαιδευτικό σύστημα στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες πλήττεται κι από άλλες αιτίες εκτός της έλλειψης πόρων. Είναι συχνά αυστηρό και χωρίς έμπνευση, με διδακτέα ύλη που είναι άσχετη με τις ανάγκες της ζωής των παιδιών. Ως αποτέλεσμα, το να συνεχίσουν τα παιδιά τη φοίτηση είναι ακόμη δυσκολότερο από το να ξεκινήσουν το σχολείο. Το 30% των παιδιών που ξεκινούν το σχολείο στις αναπτυσσόμενες χώρες, δεν τελειώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και σε μερικές χώρες το ποσοστό φθάνει το 60%.

Περιορισμοί της παράδοσης

Η παράδοση και τα κοινωνικά πρότυπα παίζουν σημαντικό ρόλο στη συμμετοχή των παιδιών σε επικίνδυνες εργασίες. Όσο πιο δύσκολη και επικίνδυνη είναι μια εργασία, τόσο πιο πιθανό είναι να απασχολούνται εκεί φτωχοί και αδύναμοι, οι χαμηλότερες τάξεις και οι εθνικές μειονότητες. Στη

Βόρεια Ευρώπη για παράδειγμα, τα παιδιά που εργάζονται είναι Τουρκικής ή Αφρικανικής καταγωγής, στην Αργεντινή πολλά είναι Βολιβιανής ή Παραγουανής, στην Ταϊλάνδη πολλά απ' αυτά είναι από τη Μιανμάρ. Στη Βραζιλία συνηθίζεται να είναι απόγονοι των σκλάβων ή παιδιά προερχόμενα από ανθρώπους χωρίς πολιτική δύναμη. Στην Ινδία υπάρχει η άποψη ότι μερικοί άνθρωποι γεννιούνται για να δουλεύουν με το μυαλό τους ενώ άλλοι, η μεγαλύτερη πλειοψηφία, γεννιούνται για να δουλεύουν με τα σώματά τους.

Εκτός όμως από τα παραδοσιακά μέτωπα που σπρώχνουν τα παιδιά να εργαστούν, ο πολιτισμός που επικεντρώνεται στον καταναλωτισμό, κεντρίζει την επιθυμία και την αγωνία για καταναλωτικά αγαθά, οδηγώντας έτσι τα παιδιά στην εργασία και απομακρύνοντάς τα κατά συνέπεια απ' το σχολείο και την εκπαίδευση.

4) Μύθοι για την Παιδική εργασία-εκμετάλευση.

Η παιδική εργασία-εκμετάλευση όπως εξηγεί η έκθεση της UNICEF για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997, είναι ένα σύνθετο, συχνά δυσνόητο πρόβλημα. Οι μύθοι που το περιβάλλουν δυσκολεύουν τις λύσεις και η έκθεση εξετάζει αυτούς τους μύθους για να βοηθήσει στη διάλυσή τους. Ο πρώτος μύθος είναι ότι η παιδική εργασία-εκμετάλευση είναι μόνο ένα πρόβλημα του υπανάπτυκτου κόσμου. Ο δεύτερος ότι η παιδική εργασία-εκμετάλευση εμφανίζεται αναπόφευκτα και φυσικά λόγω της φτώχειας γι' αυτό και θα υπάρχει πάντα. Ο τρίτος ότι τα περισσότερα παιδιά εργάτες δουλεύουν σε ζαχαροπλαστεία παράγοντας φτηνά αγαθά για εξαγωγή στις αποθήκες του πλούσιου κόσμου. Και τέλος ο τέταρτος μύθος αναφέρει ότι υπάρχει μια απλή λύση στο πρόβλημα της παιδικής εργασίας-εκμετάλευσης μια «εμπορική κύρωση» ή ένα μποϋκοτάζ-θα το τελειώνει μια για πάντα. Αναλυτικότερα:

Μύθος πρώτος

Η παιδική εργασία-εκμετάλευση συμβαίνει μόνο στο φτωχό κόσμο.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997, λέει ότι στην πραγματικότητα, τα παιδιά δουλεύουν σε όλο το κόσμο τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οποσδήποτε δεν είναι όλες οι δουλειές επικίνδυνες. Είναι η φύση της δουλειάς και οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονται -όχι το γεγονός ότι εργάζονται-που αποφασίζει για το πως επηρεάζονται. Στο βιομηχανοποιημένο κόσμο την απασχόληση του παιδιού να μοιράζει εφημερίδες για παράδειγμα δεν τη θεωρούν εκμεταλεύσιμο τύπο παιδικής εργασίας παρά το ότι ένα παιδί θα πληρωθεί λιγότερο από έναν ενήλικο. Συχνά τέτοια δουλειά ενθαρρύνεται ώστε να κερδίζει το παιδί εμπειρία απ' τον πραγματικό κόσμο, καθώς επίσης και το χαρτζιλίκι του χωρίς να εγκαταλείπει το σχολείο. Αντίθετα

στις υπανάπτυκτες χώρες τα παιδιά δουλεύουν για να επιβιώσουν τόσο τα ίδια όσο και οι οικογένειές τους, και στερούνται μορφώσεως.

Η έκθεση αναφέρει επίσης ότι επικίνδυνοι τύποι παιδικής εργασίας μπορούν να βρεθούν στις περισσότερες πλούσιες χώρες. Συνήθως τα παιδιά που εκμεταλεύονται προέρχονται από εθνικές μειονότητες ή ομάδες μεταναστών όπως συμβαίνει με τους τσιγγάνους και τους Αλβανούς στην Ελλάδα. Στις Ηνωμένες Πολιτείες για παράδειγμα, το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών που δουλεύουν στο γεωργικό τομέα είναι από προσφυγικές ή μειονοτικές οικογένειες. Σε έρευνα που διεξήγαγε η ΔΟΕ το 1990 τα παιδιά Μεξικανικής καταγωγής που εργάζονται στα αγροκτήματα της πολιτείας της Νέας Υόρκης, έδειξε ότι σχεδόν τα μισά εργάστηκαν σε χωράφια υγρά από εντομοκτόνα και περισσότερο από το 1/3 είχαν και τα ίδια ψεκαστεί.

Μύθος δεύτερος

Η παιδική εργασία-εκμετάλευση δεν θα εξαλειφθεί ποτέ αν δεν εξαφανιστεί η φτώχεια.

Σύμφωνα με την έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 (UNICEF), είναι αλήθεια ότι οι φτωχότεροι, οι πιο μειονεκτικοί τομείς της κοινωνίας εφοδιάζουν τη μεγαλύτερη πλειοψηφία των εργαζόμενων παιδιών. Βγαίνει λοιπόν έτσι το συμπέρασμα ότι η φτώχεια και παιδική εργασία είναι αναπόσπαστα. Άρα θα πρέπει να δεχτούμε την παιδική εργασία μέχρις ότου η φτώχεια του κόσμου σταματήσει. Κάτι τέτοιο είναι πολύ εφικτό για όλους όσους ωφελούνται από το Status quo αλλά επίσης είναι και ψέματα. Η έκθεση επιμένει ότι για την εξάλειψη του φαινομένου της επικίνδυνης παιδικής εργασίας δεν πρέπει να περιμένουν μέχρι να εξαλειφθεί η φτώχεια, παρά το γεγονός ότι είναι ένας σημαντικός επιβαρυντικός παράγοντας. «Όσο φτωχίες κι αν είναι οι οικογένειες, τα παιδιά δεν θα βλάπτονται από την εργασία αν δεν υπήρχαν άνθρωποι έτοιμοι να τα εκμεταλευτούν», αναφέρει η έκθεση.

Φυσικά η φτώχεια πρέπει να μειωθεί. Υπάρχει ένας αριθμός μέτρων που μπορούν να ληφθούν άμεσα για την μείωση των επιπτώσεων της που θα βοηθήσουν στην προστασία των παιδιών και των οικογενειών τους από την εκμετάλευση. Συνεισφορά στη δημιουργία εισοδήματος για να απαλυνθεί η μεγάλη πίεση που ασκείται στους φτωχούς καθώς και παροχή βασικών υπηρεσιών που περιλαμβάνει την ασφαλή ύδρευση, την ιατρική φροντίδα και την εκπαίδευση, αποτελούν ενέργειες-κλειδιά για να κρατηθούν τα παιδιά μακριά απ' τις επικίνδυνες εργασίες.

Μύθος τρίτος

Η παιδική εργασία - εκμετάλευση συμβαίνει κυρίως σε βιομηχανίες εξαγωγής.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρει ότι οι βιομηχανίες εξαγωγής είναι ο πιο ορατός τομέας παιδικής εργασίας-εκμετάλευσης. Είναι όμως λανθασμένη η αντίληψη ότι τα παιδιά στις αναπτυσσόμενες χώρες δουλεύουν κύρια στην παραγωγή καταναλωτικών προϊόντων όπως τα ρούχα και τα παιχνίδια για καταναλωτές των πλούσιων χωρών. Στην πραγματικότητα από τα 10.000.000 των παιδιών σ' όλο τον κόσμο που δουλεύουν σε μη-εξαγωγικές περιοχές, σε επικίνδυνες συχνά συνθήκες εκμετάλευσης ένα μόνο μικρό ποσοστό λιγότερο ίσως και από 5% εργάζεται στον εξαγωγικό τομέα.

Τα περισσότερα παιδιά απασχολούνται στον ευρύτερο τομέα εκτός του εξαγωγικού. Σε έρευνα που διεξήγαγε η ΔΟΕ και δημοσιεύτηκε το 1996, στο Μπαγκλαντές κατέδειξε 300 διαφορετικά είδη εργασίας πέρα απ' τους τομείς εξαγωγής όπως, οικιακή εργασία, κατασκευή τούβλων, σπάσιμο λίθων, πωλητές στα μαγαζιά και στους δρόμους, επισκευές ποδηλάτων, μάζεμα σκουπιδιών, συλλογή κουρελιών κ.ά. Η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών εργάζεται για την οικογένεια ή στη γεωργία ή κρυμμένα μέσα σε σπίτια μακριά απ' τους επιθεωρητές εργασίας που θα μπορούσαν να τα εντοπίσουν.

«Αν επιτρέψουμε να επικρατήσει η άποψη ότι όλα τα εργαζόμενα παιδιά βρίσκονται στην εξαγωγική βιομηχανία, τότε ανοίγουμε το λάκκο των παιδιών που εργάζονται σε «αόρατες περιοχές» της παιδικής εργασίας και εκμετάλευσης» λέει η έκθεση, για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997.

Μύθος τέταρτος

Ο μόνος τρόπος για να ελεγχθεί η παιδική εργασία-εκμετάλευση είναι οι κυρώσεις στην κυβέρνηση και τα καταναλωτικά μποϋκοτάζ στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρει ότι αυτό είναι λάθος. Τέτοια μαζικά μέτρα θα επηρεάσουν μόνο τον εξαγωγικό τομέα που αποτελεί ένα μικρό μόνο μέρος του προβλήματος της παιδικής εργασίας.

Οι κυρώσεις και τα μποϋκοτάζ είναι επικίνδυνα μέσα που μπορεί περισσότερο να βλάψουν τα παιδιά παρά να τα ωφελήσουν στέλνοντας τα έξω από την παραγωγική διαδικασία χωρίς όμως να προσφέρουν σ' αυτά και τις οικογένειές τους άλλους τρόπους επιβίωσης ή βελτίωσης. Η έκθεση αναφέρει τις επιπτώσεις μιας τέτοιας επικίνδυνης κίνησης, ονομαζόμενη Hartin Bill, στα παιδιά της ταπητουργίας στο Μπαγκλαντές που αμέσως απολύθηκαν απ' τους εργοδότες τους. Μερικά βρέθηκαν να εργάζονται σε πιο επικίνδυνες συνθήκες, σε όχι ασφαλή καταστήματα όπου πληρώνονταν λιγότερο ενώ άλλα από αυτά οδηγήθηκαν στην πορνεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μελέτες των ψυχαναλυτών (Freud, Adler, Erikson) των συμπεριφοριστών (Watson, Skinner), των γενετικών (Piaget) έδωσαν μεγάλη ώθηση στην επιστημονική μελέτη της ανάπτυξης του ανθρώπου. Από τις μελέτες αυτές προκύπτει το κοινό συμπέρασμα ότι ο άνθρωπος στην πορεία της ζωής του αντιμετωπίζει πολλές και ποικίλες μεταβολές. Το κατά πόσο θα μπορέσει να ανταποκριθεί στις μεταβολές του κάθε σταδίου της ζωής του εξαρτάται από ποικίλους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες. Οι περίοδοι της ζωής του ανθρώπου χωρίζονται στη βρεφική, στη προσχολική-νηπιακή στη σχολική παιδική, στην εφηβική, στη νεανική, στην περίοδο της ωριμότητας της κάμψης και των γηρατειών I.N.Παρασκευόπουλος (1985).

Η νηπιακή ηλικία εκτείνεται από την ηλικία των 3 μέχρι 6 χρόνων της ζωής του ανθρώπου. Στην πρώτη παιδική ηλικία από το 3ο μέχρι το 6ο έτος, σύμφωνα με τον Piaget (1979) το παιδί καλείται να ανακαλύψει τον άγνωστο εξωτερικό του κόσμο, ενώ δέχεται για πρώτη φορά παραστάσεις από την εξωτερική και αντικειμενική πραγματικότητα. Σ' αυτό το στάδιο της ζωής το παιδί καλύπτει τον περισσότερο χρόνο του, στο παιχνίδι, ενώ παρουσιάζει έντονη κινητική δραστηριότητα. I.N.Παρασκευόπουλος (1985).

Η δεύτερη παιδική ή σχολική ηλικία εκτείνεται από το 6ο έτος μέχρι την ηλικία που το άτομο γίνεται σεξουαλικά ώριμο (ως το 11ο έτος για τα κορίτσια και το 13ο έτος για τ' αγόρια). Ο Piaget (1979) αναφέρει ότι στη περίοδο αυτή το παιδί εντάσσεται στο σχολικό περιβάλλον και γίνεται η αρχή της κοινωνικής του προσαρμογής. Σημαντικό ρόλο στην ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξη του (εκτός απ' την οικογένειά του) παίζει τώρα και

ο σχολικός χώρος. Το παιδί επιδιώκει να γίνεται μέλος ομάδων με συνομήλικούς του, οι οποίες το δένουν περισσότερο με το σχολείο. Σύμφωνα με τον Erikson (1978) παράλληλα αναπτύσσει μεγάλο ενδιαφέρον για τη γνώση και τη μάθηση, ενώ συνειδητοποιεί την έννοια του καθήκοντος και την ανάγκη για επιτεύγματα, η περιέργεια είναι έντονη και η συναισθηματικότητα φαίνεται ισοροπημένη και ήρεμη. Η συμμετοχή στην ομαδική ζωή βοηθά το παιδί ν' αποκτήσει την αίσθηση της κοινωνικής ηθικής. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

B. ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ.

Ο Τζών Χόλτ (1989) αναφέρει ότι η παιδική ηλικία μαζί με άλλους θεσμούς όπως π.χ. η μητρότητα, το σπίτι, η οικογένεια αποτελούν κατά κάποιο τρόπο σημαντικές και πρόσφατες ανακαλύψεις.

Η Σούλαμιτ Φαϊρστοουν (1970) σημειώνει ότι η έννοια της παιδικότητας εξελίχθηκε σαν συνάρτηση της σύγχρονης οικογένειας. Η αναγνώριση της ύπαρξης της παιδικής ηλικίας και ο διαχωρισμός του παιδιού από τον ενήλικα γίνεται γνωστή στα τέλη του 16ου αιώνα και στις αρχές του 17ου αιώνα. Μέχρι τότε τα παιδιά ζούσαν σαν ενήλικοι εφόσον δεν υπήρχε τρόπος να παραμείνουν διαχωρισμένα. Στα σπίτια των φτωχών αλλά και των πλούσιων οικογενειών ο χώρος ήταν διαμορφωμένος με τέτοιο τρόπο ώστε τα παιδιά να βλέπουν και να γνωρίζουν όλα τα γεγονότα της ζωής. Από την παιδική ηλικία διαχωρίζονταν οι γυναίκες. Το κορίτσι δεν επιτρέπονταν να πηγαίνει στο σχολείο, το οποίο αποτελούσε θεσμό που δομούσε την παιδική ηλικία. Στα εννιά ή στα δέκα του χρόνια αναλάμβανε τις δραστηριότητες των ενηλίκων γυναικών ενώ μόλις έφτανε στην αρχή της εφηβείας παντρεύονταν κάποιον πολύ μεγαλύτερο άντρα. Τζων Χολτ (1989).

Ο Κ.Λυμπερόπουλος (1990) αναφέρει ότι όσο πιο πίσω πάει κανείς στην ιστορία θα διαπιστώσει ότι τόσο πιο χαμηλό είναι το επίπεδο της φροντίδας του παιδιού. Οι θάνατοι μικρών παιδιών από το ξύλο, η εγκατάλειψη στους δρόμους των πόλεων, και η σεξουαλική αποπλάνηση μικρών παιδιών ήταν κάτι το συνηθισμένο για τους ενήλικες άντρες οι οποίοι είχαν κάθε δικαίωμα στο να χρησιμοποιούν κυρίως μικρά αγόρια στα σεξουαλικά τους παιχνίδια. Η τρομοκράτηση των μικρών παιδιών είχε ευρεία αποδοχή και σκόπευε στην πειθαρχία στους κανόνες των ενηλίκων.

Επίσης συμφωνεί και ο Aries (1960) ότι από τη στιγμή που το νέο άτομο άρχιζε ν'αποκτά κάποιες δεξιότητες αντιμετωπιζόνταν σαν ενήλικος. Φυσικό ήταν λοιπόν με τέτοια αντίληψη να καθορίζει και τον τρόπο της ζωής του παιδιού για το οποίο δεν υπήρχε καμία ιδιαίτερη μεταχείριση. Από το 7ο ακόμη έτος οι γονείς έστελναν τα παιδιά τους σε άλλα σπίτια σαν υπηρέτες ενώ αυτοί έπαιρναν άλλα παιδιά για να τους υπηρετούν. Επίσης τα παιδιά συμμετείχαν σε όλες τις εργασίες και τις ψυχαγωγικές εκδηλώσεις των μεγαλύτερων. Χαρακτηριστικό αυτής της νοοτροπίας είναι ότι και στην τέχνη μέχρι τα τέλη του 16ου αιώνα τα παιδιά απεικονίζονται σαν μικροκαμωμένοι ενήλικες. Κατά τον 16ο και 17ο αιώνα δημιουργήθηκαν τα πρώτα σχολεία στην Ευρώπη. Στην περίοδο αυτή αρχίζει να παρατηρείται μια σημαντική αλλαγή στη στάση των ενηλίκων απέναντι στα παιδιά τα οποία αντιμετωπιζόνταν σαν ξεχωριστά όντα που έχουν δικαιώματα αλλά και διαφορετικές ανάγκες. Επίσης εμφανίζονται κάποια εγχειρίδια που υποδεικνύουν στους γονείς πως να αναθρέψουν τα παιδιά τους I.N.Παρασκευόπουλος (1985).

Στην αγωγή και την ηθικότητα του παιδιού κυριάρχησαν τρεις διαφορετικές απόψεις. Μια άποψη που έχει τις ρίζες στη θρησκεία είναι ότι το παιδί είναι φύσει 'κακό και γι' αυτό οι γονείς πρέπει να του εμφυσήσουν καλές και αγαθές αξίες για την ζωή. Η δεύτερη άποψη που υποστηρίχθηκε από το Rousseau (1800) είναι ότι το παιδί είναι φύσει καλό και φέρει εγγενείς και αγαθές προδιαθέσεις για το λόγο αυτό οι γονείς δεν θα πρέπει να παρεμβαίνουν καθόλου στη φυσική του ανάπτυξη. Η Τρίτη άποψη που υποστήριζε ο Locke (1820) δέχεται το παιδί ως *tabula rasa* «χάρτης ευεργός προς απογραφήν» και το μέλλον του καθορίζεται από την εμπειρία. Οι σύγχρονες αντιλήψεις που βασίζονται στις μελέτες του Δαρβίνου, του Freud, του Piaget αναφέρουν ότι η προσωπικότητα και η ανάπτυξη του παιδιού εξαρτάται αποκλειστικά από βιολογικούς και

περιβαλλοντικούς παράγοντες. Η κληρονομικότητα και το περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγαλώνει το μικρό παιδί θα καθορίσουν τόσο το χαρακτήρα του όσο και τη σωματική του ανάπτυξη. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Ο Aries (1960) αναφέρει ότι η οικονομική πραγματικότητα του 17ου - 18ου αιώνα, αντιμετώπιζε το παιδί ως ιδιοκτησία και ως πηγή για οικονομικό όφελος. Το παιδί αναλαμβάνει διάφορες εργασίες στο σπίτι (φροντίδα μικρότερων αδερφών, περιποίηση ζώων, καθαριότητα του σπιτιού), έτσι ώστε οι ενήλικοι μπορούσαν να διαθέσουν περισσότερο χρόνο και δυνάμεις στην αμειβόμενη εργασία. Από το 9ο-10ο έτος το παιδί ενθαρρύνονταν να εργαστεί σε εύπορότερες οικογένειες ως υπηρέτης όπου βρισκονταν κάτω από την απόλυτη κυριαρχία του αφεντικού. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Οι Σ.Χουατ και Μ.Ν.Χουαϊτ (1980) αναφέρουν ότι στην εποχή της βιομηχανικής επανάστασης (19ος-20ος) αναπτύχθηκαν περισσότερο τα επαγγέλματα, οι θεσμοί, οι νόμοι, και τα έθιμα ,που διαγράφουν το κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο οι γονείς και τα παιδιά θέτουν τις ευθύνες, τις επιλογές και τους πόρους τους. Ένα σοβαρό πρόβλημα σ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα ήταν η κακοποίηση του παιδιού στην εργασία. Ψηφίστηκαν νόμοι για την υπεράσπιση αυτών των παιδιών οι οποίοι όμως απέτυχαν. Προς το τέλος του 19ου αιώνα με την άνοδο των εργατικών συνδικάτων και με τους νόμους για υποχρεωτική εκπαίδευση, τα παιδιά άρχισαν να μετακινούνται από τα εργοστάσια και τα αγροκτήματα προς τα σχολεία.

Στις σελίδες της ιστορίας του Μπρέμνερ αναφέρεται ότι στην αρχή του 20ου αιώνα έβαζαν τα παιδιά χωρίς οικογένεια σε φτωχοκομεία, μαζί με φτωχούς ενήλικες ή κάτω από τη φροντίδα κάποιου φορέα που κανονίζονταν με συμβόλαια. Παράλληλα το κράτος απαιτούσε το δικαίωμα να παρεμβαίνει στις οικογένειες σε περιπτώσεις κακοποίησης ή να καθοδηγεί τους γονείς στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους. Παράλληλα

η ιδιωτική φιλανθρωπία σε συνεργασία με το κράτος δημιούργησαν ειδικά κτίρια (σχολεία, ορφανοτροφεία) Ενώ παρουσιάστηκε η ανάγκη να εκπαιδευτούν δάσκαλοι οι οποίοι θα αποτελούσαν το προσωπικό αυτών των ιδρυμάτων. Σ.Χουάϊτ και Μ.Ν.Χουάϊτ (1980).

Γ. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ή ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ.

Η σχολική ηλικία εκτείνεται από το 6ο έτος ως την ηλικία που το νεαρό άτομο ωριμάζει σεξουαλικά (έως το 11ο έτος για τα κορίτσια και το 13ο έτος για τα αγόρια). Πρέπει να τονιστεί όμως ότι τα χρονικά αυτά όρια είναι ενδεικτικά γιατί ο ρυθμός ανάπτυξης διαφέρει από άτομο σε άτομο και δεν φθάνουν όλα τα άτομα σε κάθε εξελικτική βαθμίδα την ίδια χρονολογική ηλικία.

Σύμφωνα με τον Piaget (1979) από την ηλικία των έξι χρόνων το παιδί αρχίζει να ενδιαφέρεται περισσότερο για την πραγματικότητα και λιγότερο για τη φαντασία. Δείχνει ενδιαφέρον στο να κάνει πράγματα που κάνουν οι ενήλικοι επειδή νοιώθει την επιθυμία να γίνει μέλος του κόσμου των ενηλίκων. Με τον τρόπο αυτό προετοιμάζεται για την αυριανή ενηλικίωσή του. Η σχολική ηλικία χαρακτηρίζεται ως μια περίοδος της ζωής που παρουσιάζει μια βιολογική και σωματική σταθερότητα, ανάπτυξη της γνώσης και της λογικής. Στην ηλικία αυτή γίνεται το πρώτο σπάσιμο του δεσμού με τους γονείς και το σπίτι. Η συμμετοχή σε ομάδα είναι αναγκαία σχέση, γιατί η επαφή με τους συνομήλικους και η υποστήριξη που αυτοί παρέχουν δίνει στο παιδί το θάρρος να χειραφετηθεί από τους γονείς και τους άλλους ενήλικες. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Ο Piaget (1979) τονίζει ακόμα ότι παρ' όλο που βρίσκονται στο στάδιο του ατομικισμού αρχίζουν να μοιράζονται διάφορα πράγματα με τους άλλους, να εργάζονται, να παίζουν μαζί και να δέχονται τις αποφάσεις της ομάδας. Αποκτούν συνείδηση του φύλου τους. Αυξάνεται η ικανότητα μάθησης, δυναμώνει η μνήμη και βαθαίνει η κρίση. Συναισθηματικά έχουν φθάσει σε πολύ σταθερή προσαρμογή. Έχουν σχέσεις με τους συνομηλικούς τους, αλλά όμως θέλουν να γυρίσουν στους ενήλικους για να πάρουν αυτοβεβαίωση και βοήθεια σε περιπτώσεις δυσκολιών. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Ο Freud (1973) αναφέρει ότι παρόλο που ο Οιδιπόδειος ανταγωνισμός έχει ησυχάσει το σεξουαλικό ενδιαφέρον δεν λείπει. Οι μυστικές και οι φανερές συζητήσεις στην ιδιωτική ζωή της ομάδας καθρεφτίζουν πολύ μεγάλο ενδιαφέρον και περιέργεια για σεξουαλικά θέματα. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Για την καλύτερη κατανόηση αυτής της ηλικίας θα ακολουθήσει ένας διαχωρισμός των χαρακτηριστικών που αφορά τη φυσική ανάπτυξη, τη γλωσσική, τη πνευματική και τη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των παιδιών της σχολικής ηλικίας.

1. Φυσική Ανάπτυξη (Σωματική - Κινητική).

Κατά τον Κ.Παπαγεωργίου (1974) το κυριότερο χαρακτηριστικό γνώρισμα της σωματικής ανάπτυξης κατά την σχολική ηλικία είναι η αισθητή ανάκαμψη στο ρυθμό της αύξησης για να πραγματοποιηθεί μεγαλύτερος έλεγχος και σκόπιμος προσδιορισμός στις παντός είδους βιοσωματικές και ψυχοκινητικές διεργασίες. Τα περισσότερα παιδιά στην ηλικία αυτή παρουσιάζουν ένα είδος στασιμότητας στην αύξηση των μερών του σώματος μιας και στην προσχολική ηλικία η ταχύτητα της σωματικής ανάπτυξης ήταν ραγδαία. Η στασιμότητα αυτή παύει να υφίσταται από τη στιγμή που το παιδί μπαίνει στην εφηβεία όπου εκεί παρατηρείται ένα ορμητικό ξέσπασμα στην ανάπτυξή του. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Σύμφωνα επίσης με τον Κ.Παπαγεωργίου (1974) το μέσο ύψος στις ηλικίες 6 έως 7 χρόνια είναι 120 εκ. και το μέσο βάρος 23 κιλά. Στα επόμενα 4 ως 5 χρόνια η ετήσια αύξηση είναι στο ύψος 5 έως 6^{εκ.} και στο βάρος 2 ως 5 κιλά. Στο 10ο έτος τ' αγόρια χάνουν την υπεροχή τους στις σωματικές διαστάσεις την οποία είχαν έναντι των κοριτσιών σε όλα τα προηγούμενα χρόνια, για να την επανακτήσουν πάλι μόνιμα πλέον με την ενήβωση. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Οι Schuster & Ashburn (1980) αναφέρουν ότι στην ηλικία αυτή παρατηρούνται μεγάλες ατομικές διαφορές στις σωματικές διαστάσεις. Αυτό μπορεί να οφείλεται τόσο σε βιολογικούς (π.χ. διάπλαση των γονέων), όσο και σε περιβαλλοντικούς παράγοντες (π.χ. συνθήκες διαβίωσης, σωματική άσκηση κ.λ.π.). Έχει διαπιστωθεί ότι οι νεώτερες γενεές παρουσιάζουν σε σύγκριση με τις παλαιότερες μια προοδευτική αύξηση στην ανάπτυξη η οποία αποδίδεται σε περιβαλλοντικούς παράγοντες π.χ. σωματική άσκηση, βελτίωση όρων διαβίωσης, καλύτερη υγειονομική περίθαλψη, βελτιωμένη διατροφή. Οι αναλογίες του σώματος κατά την παιδική ηλικία διαφέρουν από τις αναλογίες τόσο του νηπίου όσο και του εφήβου. Στο στάδιο αυτό ταχεία αύξηση παρουσιάζουν τα κάτω άκρα, σύμφωνα με τον Lowreg (1973) σε αντίθεση με τη νηπιακή ηλικία όπου παρατηρείται ταχεία αύξηση του κορμού με αποτέλεσμα το παιδί να παίρνει τη μορφή «κοντοπόδαρου νάνου». Στη σχολική λοιπόν ηλικία το παιδί μοιάζει να «επιμηκύνεται». Το πάχος μειώνεται και κατανέμεται σε περισσότερα μέρη του σώματος. Συγχρόνως εμφανίζονται αλλαγές στο σχήμα του προσώπου. Τα οστά αυξάνονται ραγδαία με αποτέλεσμα το πρόσωπο να γίνεται πιο στενό και αδύνατο. Από την ηλικία των 7 ετών είναι δυνατόν να καθοριστούν οι τέλειες διαστάσεις που θα έχει το σώμα του παιδιού. Ι.Ν.Παράσκευόπουλος (1985).

Αναφέρει ο Conolly (1970) επίσης ότι στην παιδική ηλικία η κινητική ανάπτυξη έχει τα εξής χαρακτηριστικά: από αντανεκλαστική γίνεται σκόπιμη, από μαζική και γενικευμένη γίνεται μερική και εξειδικευμένη, από αμφίπλευρη γίνεται ετερόπλευρη. Στις κινητικές δραστηριότητες το παιδί εμφανίζει σταθερότητα, δύναμη και χάρη, ενώ αρχίζει να ελέγχει τις κινήσεις του. Είναι ικανό για ένα πλήθος κινητικών δεξιοτήτων π.χ. τρέξιμο, σκαρφάλωμα και συγχρονισμό στο βάδισμα. Μπορεί να πάρει μέρος σε ομαδικά παιχνίδια στην εκμάθηση χορού, την ειδίκευση σ' ένα άθλημα, στην αξιοποίηση της γραφής ζωγραφικής και την ασχολία μ'ένα μουσικό

όργανο. Όλες αυτές οι αλλαγές βοηθούν το παιδί να ενταχθεί στις απαιτήσεις της σχολικής και ομαδικής ζωής. Ο βαθμός της κινητικής ωριμότητας έχει άμεση σχέση με τη γενικότερη νευρολογική ανάπτυξη του παιδιού. Πολλές μορφές μαθησιακών δυσκολιών (π.χ. δυσκολίες στην ανάγνωση, γραφή, ομιλία) συνοδεύονται και από ανεπάρκειες στον ψυχολογικό τομέα. Η έλλειψη επαρκούς σωματικής αντοχής επιδεξιότητας στις κινήσεις, δυσκολία στο τρέξιμο μπορεί να εξαναγκάσουν το παιδί σε αποχή από τα ομαδικά ανταγωνιστικά παιχνίδια, ενώ μπορεί να αποτελέσουν λόγω για παντελή απόρριψη του παιδιού από την ομάδα των συνομηλίκων. Για όλους αυτούς τους λόγους οι ενήλικοι πρέπει να εξασφαλίσουν τις προϋποθέσεις για τη σωστή κινητική ανάπτυξη των παιδιών π.χ. αθλητικά όργανα, κατάλληλα παπούτσια κ.λ.π. Ενώ πρέπει οι γονείς να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους ώστε να νιώθουν ελεύθερα να χρησιμοποιούν το σώμα τους. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει μια αναφορά στους κινδύνους που ελοχεύουν τη σωστή βιοσωματική ανάπτυξη των παιδιών. Σε γενικές γραμμές η σχολική ηλικία είναι περίοδος σταθερότητας και σωματικής υγείας. Θεωρείται ως η υγιέστερη περίοδος της ανάπτυξης. Οι ασθένειες μειώνονται και γίνονται λιγότερο επικίνδυνες, ενώ ο παιδικός οργανισμός μπορεί εύκολα να αντιμετωπίσει κάποια αρρώστια και να επανέρθει στη φυσική του κατάσταση. Όμως παρ' όλα αυτά εμφανίζονται κάποια ιδιαίτερα προβλήματα υγείας στα οποία οι γονείς πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή. Σύμφωνα με ενημερωτικό φυλλάδιο ασφαλιστικής εταιρείας τα κυριότερα απ' αυτά τα προβλήματα είναι τα εξής: τερηδονισμένα δόντια και ανωμαλίες στην όραση. Με την είσοδο του παιδιού στο σχολείο πρέπει να γίνεται οφθαλμολογική και ακοομετρική εξέτασή του, απειλητικά και πολυάριθμα είναι τα παιδικά ατυχήματα. Οι γονείς οφείλουν να ενημερώνουν το παιδί για τους κινδύνους από τα ατυχήματα χωρίς όμως να το τρομοκρατούν και να το περιορίζουν, μια τελευταία απειλή για την

υγεία του παιδιού της σχολικής ηλικίας (η οποία αποτελεί θέμα αυτής της πτυχιακής εργασίας) είναι η εκμετάλευση της εργασίας του παιδιού. Κατά την προσχολική ηλικία ο κύριος κίνδυνος είναι να πέσει το παιδί θύμα κοκοποίησης από τις ενέργειες ενός τιμωρητικού γονέα. Στη σχολική-παιδική ηλικία όμως κινδυνεύει να πέσει θύμα ενός εκμεταλευτού γονέα με αποτέλεσμα ο αριθμός των μικρών βιοπαλαιστών να είναι αρκετά μεγάλος. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

2. Γλωσσική Ανάπτυξη.

Κατά τον Piaget (1979) η γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού αρχίζει να πραγματοποιείται ήδη από τα 4-5 χρόνια της ζωής του. Η άρθρωση του νεαρού ατόμου αποκτά μια ώριμη μορφή, ενώ το λεξιλόγιο πλουτίζεται από καινούργιες λέξεις. Το παιδί δίνει ιδιαίτερη προσοχή στο εννοιολογικό περιεχόμενο των λέξεων. Επίσης βελτίωση παρατηρείται στον τομέα της σύνταξης και της μορφολογίας και στο τομέα της ευσυνείδητης αξιοποίησης της γλώσσας σε σημαντικές ψυχοκοινωνικές δραστηριότητες του παιδιού όπως π.χ. στη μάθηση, στη μνήμη, στην επικοινωνία κ.ά. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Σύμφωνα πάντα με τον Piaget (1979) κορυφαία γλωσσική ικανότητα του παιδιού αυτής της ηλικίας είναι η ανάγνωση και η γραφή. Αυτές οι κατακτήσεις ανοίγουν νέες προοπτικές οι οποίες όμως ενέχουν κάποιες δυσκολίες που αφορούν την όλη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη και προσαρμογή του παιδιού. Το «πώς» και «πότε» πρέπει να μάθει να διαβάσει είναι συνάρτηση πνευματικής ωρίμανσης και των εμπειριών που έχει από το περιβάλλον του. Ο Piaget (1979) αναφέρει ότι στο τομέα του λεξιλογίου παρατηρείται βελτίωση ενώ το ποσό και η ποικιλία των λέξεων εμφανίζει αύξηση. Το παιδί αρχικά μαθαίνει την ονομασία ορισμένων πραγμάτων ενώ στη συνέχεια ταξινομεί αντικείμενα με βάση τα φυσικά χαρακτηριστικά τους. Στο επόμενο στάδιο ταξινομεί με βάση λιγότερο

εμφανείς ιδιότητες. Αργότερα μπορεί να χρησιμοποιεί λέξεις σωστά και να τις κατανοεί. Τέλος μπορεί να χρησιμοποιεί σωστά και να ορίζει λέξεις με αφηρημένη έννοια. Στη σύνταξη το παιδί παρουσιάζει σημαντική πρόοδο οργανώνοντας τις λέξεις σε προτάσεις, ενώ αρχίζει να μαθαίνει τις εξαιρέσεις. Ο προφορικός και γραπτός του λόγος βελτιώνεται αισθητά. Μεγαλύτερη βελτίωση φαίνεται ότι παρουσιάζει ο γραπτός λόγος ενώ η εξιστόρηση διάφορων περιστατικών καλύπτει μεγαλύτερη έκταση. I.N.Παρασκευόπουλος (1985).

Ο Καλαντζής (1981) αναφέρει ότι στη σχολική ηλικία παρουσιάζονται σε μερικά παιδιά διαταραχές στο λόγο. Αυτές οι διαταραχές κάνουν το παιδί να μην μπορεί να αποδώσει στο σχολείο και να δυσκολεύεται να προσαρμοστεί. Για να περιοριστούν αυτές οι διαταραχές οφείλει το σχολείο να εξασφαλίσει μια ζεστή ατμόσφαιρα στο μαθητή συγχρόνως με το οικογενειακό περιβάλλον, ώστε το παιδί να νοιώσει ότι γίνεται αποδεκτό όπως αυτό είναι. Το υπερβολικό άγχος και η εμμονή των γονιών για άμεση διόρθωση ενός ελαττώματος μπορεί να φέρει αντίθετο αποτέλεσμα, γιατί το παιδί υπερσυνειδητοποιεί το ελάττωμά του και τελικά εξουσιάζεται μόνιμα απ' αυτό, χωρίς να έχει τη δύναμη να το αποβάλλει. Τα αίτια των διαταραχών του λόγου είναι πολλά και ποικίλα, οργανικά (βλάβη στα εγκεφαλικά κέντρα ή στο λοιπό νευρικό σύστημα, βλάβη στα αισθητήρια όργανα, βλάβη στα φωνητικά όργανα), και ψυχολογικά, (πιεσμένη δεξιοχειρία, αδιάγνωστη ελαφρά νοητική ανεπάρκεια, πρώιμη είσοδος του παιδιού στο σχολείο, ψυχονευρώσεις, άγχος και ένταση στις σχέσεις γονέων-παιδιού και δασκάλου κ.λ.π.). I.N.Παρασκευόπουλος (1985).

3. Πνευματική Ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τον Piaget (1979) στο νοητικό τομέα παρατηρείται το μεγάλο άλμα από τον εγωκεντρισμό και τη διαισθητική λογική της προσχολικής ηλικίας στην αποκέντρωση της αντίληψης και στις

αντιστρέψιμες νοητικές πράξεις. Ήδη από το 7ο έτος το παιδί αρχίζει να παρουσιάζει για πρώτη φορά συνεπή και σταθερή λογική. Κατανοεί διάφορες έννοιες όπως αυτή του αριθμού, της ανισότητας, της διατήρησης του όγκου, βάρους, ταχύτητας κ.ά. Η σκέψη του όμως παραμένει ακόμα δέσμια της συγκεκριμένης πραγματικότητας, δεν μπορεί να χειριστεί λεκτικό υλικό και αφηρημένα σχήματα. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος, Αθήνα (1985).

Όμως την εξέλιξη της πνευματικής ανάπτυξης του παιδιού, εξετάζοντάς την μόνο εξελικτικά μπορεί κανείς να τη συλλάβει.

Ειδικότερα:

- Το παιδί των 6-7 χρόνων

Σύμφωνα με τον Α.Ασπιώτης (1963) κατά τη χρονική αυτή περίοδο, το παιδί οικοδομεί και επιβεβαιώνει την προσωπικότητά του, είτε με τη μίμηση του περιβάλλοντος, είτε με την αντίθεσή του σ' αυτό. Οπωσδήποτε, όλες του οι αναζητήσεις πλάθουν έναν κόσμο που σφραγίζεται με την προσωπική ταυτότητα του παιδιού. Με τη σκέψη του, συνθέτει μια ανθρωπομορφική φιλοσοφία σύμφωνα με την οποία εξηγεί τα πάντα. Ο κόσμος δεν αποτελεί μυστήριο ανεξήγητο, ούτε αποτέλεσμα κάποιας τύχης. Πέρα από τις ενέργειες και τη σκέψη του παιδιού διακρίνεται και ένα ηθικό περιεχόμενο στην κοσμοθεωρία του. Μια δικαίωση του καλού και μια τιμωρία του κακού. Η αρετή πάντα βραβεύεται, ενώ η ενοχή τιμωρείται. Γενικά το πλέγμα της παιδικής σκέψης παρουσιάζει μια βασική αντίθεση στον τρόπο που βλέπει τα πράγματα ο ώριμος άνθρωπος, γιατί η σκέψη του παιδιού είναι αδιαχώρητη ακόμη από την πρακτική του εμπειρία, τα βιώματα και τα συναισθήματά του. Α.Ασπιώτης, Αθήνα (1963).

- Το παιδί των 9 - 10 ετών

Κατά τον Piaget (1979) στην ηλικία των 9-10 χρόνων το παιδί έχει πια συνείδηση των καθηκόντων του. Έχει βάλει τάξη στις κινήσεις του, έχει κατανοήσει τη σχέση ανάμεσα στην αιτία και το αποτέλεσμα αλλά εξακολουθεί να υπάρχει μια αβεβαιότητα στους συλλογισμούς του. Ανατέλλει η ελευθερία και η ανεξαρτησία στη νόηση του παιδιού. Μπορεί να παρακάμψει τις φαινομενικές εκδηλώσεις των πραγμάτων και να δει πίσω απ' αυτά γενικές και αμετάβλητες έννοιες, καθώς επίσης και να υποχωρήσει το «εγώ του» για χάρη του διπλανού του. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

- Το παιδί των 11-12 χρόνων.

Ο Piaget (1979) αναφέρει ότι στη διάρκεια της προεφηβικής αυτής ηλικίας το παιδί αρχίζει να στηρίζεται στη λογική ακολουθία και σειρά των γεγονότων. Μέσα στο νου του συνδέονται τώρα όλο και στενότερα το όνομα και το περιεχόμενο των πραγμάτων. Αρχίζει να αναγνωρίζει ότι υφίσταται κάποια λογική σχέση στα φαινόμενα και στα γεγονότα όπως και κάποια νομοτέλεια προπαντός αρχίζει όλο και περισσότερο να σκέφτεται με τον αναλογικό συλλογισμό. Δηλαδή προσπαθεί να γνωρίζει ό,τι είναι σ' αυτό άγνωστο με ό,τι είναι γνωστό. Ο τρόπος αυτός σκέψης αποτελεί την πρώτη βαθμίδα για αφηρημένη σκέψη. Επεξεργάζεται ότι πνευματικό υλικό έχει αποκτήσει κατά τα προηγούμενα χρόνια και προσπαθεί να το τακτοποιήσει, να το αξιολογήσει και να το στηρίξει λογικά. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

4. Συναισθηματική - Κοινωνική Ανάπτυξη.

Στον τομέα της συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης πραγματοποιούνται σημαντικές μεταβολές. Σύμφωνα με τον Bradley (1968), τα ενδιαφέροντα του παιδιού ενώ είχαν μέχρι τώρα επίκεντρο τον

εαυτό του και τους γονείς του τώρα στρέφονται προς τους συνομηλίκους. Τα παιδιά στην ηλικία αυτή σχηματίζουν ομάδες, στις οποίες οι ενήλικοι δεν είναι ευπρόσδεκτοι. Κάθε ομάδα συνήθως αποτελείται από παιδιά του ίδιου φύλου, έχει τη δική της κρυφή γλώσσα και το δικό της κώδικα συμπεριφοράς. Το παιδί επιδιώκει να ενταχθεί και να γίνει αποδεκτό απ' την ομάδα, σε μια αμφίδρομη σχέση με τους συνομηλίκους. Οι γονείς, ο δάσκαλος και οι άλλοι ενήλικοι είναι ακόμα σημαντικά πρόσωπα για το παιδί, αλλά σε περιορισμένο χώρο και χρόνο. Επίσης την περίοδο αυτή παύει η μονοκρατία της οικογένειας. Το σχολείο γίνεται σημαντικός παράγοντας κοινωνικοποίησης του παιδιού. Εκεί θ' αντιμετωπίσει μια αντικειμενικότερη μεταχείριση και όχι τη μεροληπτική αντιμετώπιση των γονέων. Ήμπροστά του προβάλλει ένα κοινό σχολικό πρόγραμμα, που θ' αποτελέσει και κοινό μέτρο σύγκρισης με τους άλλους. Έτσι το παιδί αποκτά καλύτερη αυτογνωσία. Το σχολείο θα επενεργήσει ως παράγοντας ομαλοποίησης της μονόπλευρης μεταχείρισης των γονέων. Το υπερπροστατευόμενο παιδί θα νοιώσει ότι παράλληλα προς το «ΕΓΩ» υπάρχει και το «ΕΜΕΙΣ» και ότι δεν έχουμε μόνο απαιτήσεις από τους άλλους αλλά και υποχρεώσεις που πρέπει να εκπληρώσουμε. Επίσης το παιδί που οι γονείς του είναι αδιάφοροι θα βρεί μέσα στη σχολική κοινότητα πρόσφορο έδαφος για κοινωνική αποδοχή και αναγνώριση. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Σύμφωνα με τον Erikson (1978) στον τομέα της ανάπτυξης της προσωπικότητας το ψυχικά υγιές παιδί έχει επιτύχει ικανοποιητική βασική εμπιστοσύνη, αυτονομία και πρωτοβουλία και είναι έτοιμο να επιδοθεί στη φιλοπονία και στην παραγωγικότητα. Στην περίοδο αυτή αρχίζει να συνειδητοποιεί το καθήκον και την ανάγκη για επιτεύγματα. Αρχίζει να βιώνει την ευχαρίστηση που συνοδεύει η απόκτηση μιας δεξιότητας και να χαίρεται όταν είναι παραγωγικό. Αν όμως δεν κατορθώσει να ικανοποιήσει την ανάγκη του αυτή για φιλοπονία και παραγωγικότητα, θα δημιουργήσει

συναισθήματα κατωτερότητας και ανεπάρκειας. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Ο Freud (1978) αναφέρει ότι στον τομέα της ψυχοσεξουαλικής ανάπτυξης το παιδί της σχολικής ηλικίας διέρχεται το στάδιο της λανθάνουσας σεξουαλικότητας μια περίοδο ηρεμίας πριν από την καταιγίδα της ήβης. Στον τομέα της ηθικότητας εισέρχεται στο στάδιο της ηθικής σχετικότητας, όπου έμφαση δίνεται στην πρόθεση της πράξεως και όχι στ' αποτελέσματά της. Ι.Ν.Παρασκευόπουλος (1985).

Κατά τον Παρασκευόπουλο (1985) η είσοδος στο σχολείο αποτελεί ορόσημο στη ζωή του παιδιού. Απομακρύνεται απ' την οικογένεια και εισέρχεται στον ευρύτερο χώρο της σχολικής κοινότητας και των συνομηλίκων. Για ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του νέου περιβάλλοντος, πρέπει ν' αποκτήσει ορισμένες δεξιότητες και να μάθει ορισμένες μορφές συμπεριφοράς. Η επιτυχής επιδίωξη και κατοχή αυτών των δεξιοτήτων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την προσωπική ευτυχία και συγχρόνως αποτελεί απαραίτητη υποδομή και προετοιμασία για ένα ομαλό πέρασμα στην επόμενη εξελικτική περίοδο, την εφηβεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV.

ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

«Ανάγκη είναι η έλλειψη του οργανισμού που προκαλεί δραστηριότητα για την ικανοποίησή της. Οι ανάγκες έχουν σχέση με ελλείψεις του οργανισμού για ανάπτυξη, αυτονομία και αυτοπραγμάτωση. Το παιδί έχει βασικές ανάγκες, που χρειάζεται να ικανοποιεί. Δεν έχει ανάγκη μόνο για τροφή, ύπνο και ενδύματα, αλλά και για στοργή, ασφάλεια, επικοινωνία, έκφραση, αναγνώριση, κίνηση, δραστηριότητα». (Δ.Ι.Ιωαννίδης «Παιδαγωγική Ψυχολογία, Αθήνα 1980»).

1) Οι οργανικές ανάγκες:

Σύμφωνα με τον Maslow (1959) οι οργανικές ανάγκες για το παιδί έχουν ιδιαίτερη σημασία, γιατί είναι στην ανάπτυξη του και γιατί η ικανοποίησή τους εξαρτάται από τη μέριμνα των άλλων. Όταν το παιδί πεινά, διψά, χρειάζεται ύπνο ή έχει άλλη έλλειψη επόμενο είναι να είναι ανήσυχος και απροσάρμοστος.

2) Η ανάγκη για ασφάλεια:

Η ανάγκη για ασφάλεια είναι ιδιαίτερα έντονη στο παιδί, εξαιτίας της αδυναμίας του να ζει μόνο του. Η ανάπτυξη του αισθήματος της ασφάλειας εξαρτάται από τη ζωή του παιδιού στην οικογένεια και στο σχολείο. Αν το παιδί αισθάνεται ότι οι άλλοι το αγαπούν είναι ευτυχισμένο. Στην αντίθετη περίπτωση δοκιμάζει ένταση και παρουσιάζει συμπτώματα ψυχικής ανωμαλίας, όπως φόβους, απογοήτευση, ονειροπόληση, επιθετικότητα κ.λ.π. Η ανάγκη για ασφάλεια λειτουργεί ιδιαίτερα όταν διάφορα περιστατικά δημιουργούν στο παιδί τη συναίσθηση ότι εγκαταλείπεται και κινδυνεύει..

3) Η ανάγκη για αγάπη:

Τα παιδιά αισθάνονται ιδιαίτερα την ανάγκη για στοργή από τους γονείς και μάλιστα από τη μητέρα. Ο ρόλος των γονιών στη σύγχρονη κοινωνία είναι μοναδικός και περίπλοκος. Η αγάπη της μάνας αποτελεί το καλύτερο, το αναντικατάστατο μέσο για την ομαλή ανάπτυξη και κοινωνικοποίηση. Το παιδί έχει ιδιαίτερη σχέση με τη μητέρα του, παίζει και συνεργάζεται μαζί της, μιμείται τη συμπεριφορά της και αποδέχεται τις αντιλήψεις της.

4) Ανάγκη για επιτυχία:

Ο Maslow (1959) αναφέρει ότι η ανάγκη για επιτυχία είναι δυνατή στα παιδιά. Θέλουν να επιτυγχάνουν και να επαινούνται. Η επιτυχία και ο έπαινος, αναπτύσσουν την αυτοπεποίθηση και το θάρρος τους. Αντίθετα η υποτίμηση των προσπαθειών και η επίκριση τα απογοητεύουν.

5) Ανάγκη για έκφραση:

Η ανάγκη για έκφραση είναι συνυφασμένη με την επιθυμία του παιδιού να εκφράσει στοιχεία από τον εσωτερικό του κόσμο και να επικοινωνήσει με τους συνομήλικούς του, αλλά και με τους ενήλικες. Με τον τρόπο αυτό το παιδί, εκπαιδεύεται στο να κάνει σωστή χρήση των λέξεων, των χρωμάτων κ.λ.π. μεταφέροντας αυθόρμητες σκέψεις και ιδέες στον κόσμο που το περιβάλλει (οικογενειακό, σχολικό, κοινωνικό). Η ανάγκη για έκφραση ικανοποιείται με τον προφορικό και το γραπτό λόγο, με την ιχνογράφιση και με τις διάφορες κατασκευές, με τις εκφραστικές κινήσεις και με άλλους τρόπους.

6) Η ανάγκη για πειραματισμό και κατασκευές:

Το νεαρό άτομο από την ηλικία των 6 χρόνων δοκιμάζει τις ικανότητες του και επιδίδεται στην κατασκευή χειροτεχνιών. Η τάση αυτή του παιδιού να κατασκευάζει ένα δικό του μικρόκοσμο, ο οποίος έχει πολλά στοιχεία του ενήλικου κόσμου δείχνει την επιθυμία του να πλησιάσει την ενήλικη ζωή. Η επίδοση σε επιτεύγματα αυξάνει την εργατικότητα του παιδιού και αναπτύσει την πρωτοβουλία του. Ειδικότερα η ανάγκη για πειραματισμό και κατασκευές ικανοποιείται με τη δημιουργία ξύλινων σπιτιών, με την δοκιμή νέων εμπειριών, με το παιχνίδι κ.λ.π.

7) Η ανάγκη για επικοινωνία:

Συνεχίζοντας ο Maslow (1959) αναφέρει ακόμα ότι από την προσχολική ηλικία το παιδί νιώθει την επιθυμία να επικοινωνεί με τους ενήλικες αλλά και τους συνομήλικούς του. Στην παιδική ηλικία η ανάγκη αυτή γίνεται πιο έντονη. Το παιδί συνειδητά πλέον επιδιώκει να ενταχθεί στην ομάδα των συνομήλικων χωρίς ν' αποκόπτεται από τους ενήλικες. Μέσα στις ομάδες αυτές (συνομήλικων και ενήλικων), το παιδί δίνει και παίρνει πληροφορίες, εκφράζει τις επιθυμίες του, τις ιδέες και τις ανάγκες του. Η σωστή ικανοποίηση της ανάγκης αυτής θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την προσωπικότητα του παιδιού, ενώ οι ομαλές σχέσεις του με τα μέλη της οικογενείας του και των υπόλοιπων κοινωνικών ομάδων θα το βοηθήσουν να αποκτήσει μια ικανοποιητική βασική εμπιστοσύνη, αυτονομία και πρωτοβουλία.

8) Η ανάγκη για παιχνίδι:

Κατά το Maslow (1959) η ανάγκη για παιχνίδι είναι τόσο ζωτική για το παιδί όσο και οι οργανικές ανάγκες. Στο παιχνίδι το παιδί βρίσκει ικανοποίηση και μ' αυτό αναπτύσσεται ασκείται και αποκτά γνώσεις. Η σημαντικότερη δραστηριότητα του παιδιού που αντανακλά και την

κοινωνική εξέλιξη του είναι το παιχνίδι. Στα πρώτα 5 ή 6 χρόνια της ηλικίας, το παιχνίδι διακρίνεται από έλλειψη τεχνικής, κανόνων και συνεργασίας. Το παιδί παίζει όπως θέλει. Κατά τα δύο πρώτα χρόνια παίζει μόνο του. Από τον τρίτο χρόνο αρχίζει να παίζει και με άλλα παιδιά, χωρίς όμως να παρουσιάζει συνεργατικότητα. Στην ηλικία όμως των 4 - 6 χρόνων, ο αναπτυγμένος εγωισμός του εκδηλώνεται και στο παιχνίδι του. Παίζει με άλλα παιδιά, αλλά θέλει να εφαρμόζει δικούς του κανόνες, για να επιτυγχάνει τα αποτελέσματα που επιθυμεί. Έτσι, θέλει να προβάλει την ύπαρξή του, ν' αναγκάζει τους άλλους να το προσέχουν και να το υπολογίζουν. (Δ.Ι.Ιωαννίδης, «Παιδαγωγική Ψυχολογία», Εκδόσεις Δρυμός, Αθήνα 1980).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

A. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Σε μια εποχή διεκδίκησης δικαιωμάτων, αιτημάτων και καταχωρήσεων, οι μόνοι άνθρωποι που δεν έχουν τη δυνατότητα ν' αποκτήσουν φωνή και μέσα πίεσης είναι τα παιδιά. Περισσότερο από κάθε άλλο φυσικό οργανισμό, είναι δέσμια του περιβάλλοντος για μακρύ χρονικό διάστημα και με καθοριστικά δεσμά. παρά το γεγονός ότι όλοι μας συμφωνούμε πως ο κόσμος χρωστάει στα παιδιά ό,τι καλύτερο έχει, είναι γνωστό πως κάθε άλλο παρά δίνει στο παιδί ό,τι καλύτερο έχει.

Ο σεβασμός όμως στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια και στην αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας αρχίζει από τα παιδιά. Η φυσική και νοητική τους ανωριμότητα δεν είναι στοιχεία που τα θέτουν στο περιθώριο της ζωής, αλλά λόγοι αυξημένης φροντίδας και κατάλληλης προστασίας. Από αυτό το γενικό πνεύμα διαπνέεται η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία έχει επικυρωθεί από 130 χώρες σε όλο τον κόσμο και στην Ελλάδα. Περιλαμβάνει συνολικά 54 άρθρα. Από αυτά τα 40 αναφέρονται στα δικαιώματα του παιδιού ενώ τα υπόλοιπα 14 στο πρακτικό μέρος έτσι ώστε να τηρηθούν όλα όσα συμφωνήθηκαν απ' τα συμβαλλόμενα κράτη. Πιο συγκεκριμένα η Σύμβαση καθορίζει τα εξής:

Ά ρ θ ρ ο 1: «Ορισμός του παιδιού».

Παιδί είναι κάθε άνθρωπος ηλικίας κάτω των 18 ετών, εκτός αν η ενηλικίωση προβλέπεται νωρίτερα από τη σχετική νομοθεσία.

Άρθρο 2: «Μη- διάκριση».

Την αρχή να δίνονται σε όλα τα παιδιά όλα τα δικαιώματα χωρίς εξαίρεση, και την υποχρέωση του κράτους να προστατεύει το παιδί ενάντια σε κάθε μορφής διάκριση.

Άρθρο 3: «Το συμφέρον του παιδιού».

Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη η ευημερία και το συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 4: «Υποχρεώσεις Κρατών».

Τα συμβαλλόμενα κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων από την παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων.

Άρθρο 5: «Γονική καθοδήγηση».

Είναι υποχρέωση του κράτους να σέβεται τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες των γονέων και των μελών της ευρύτερης οικογένειας, να καθοδηγούν το παιδί.

Άρθρο 6: «Το δικαίωμα για ζωή».

Το αναφαίρετο δικαίωμα για ζωή και η υποχρέωση του κράτους να εξασφαλίσει την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7: «Όνομα και Εθνικότητα».

Έχει δικαίωμα κάθε παιδί, μόλις γεννηθεί, να έχει ένα όνομα και μια εθνικότητα.

Άρθρο 8: «Κατοχύρωση της ταυτότητας».

Έχει υποχρέωση το κράτος να προστατεύσει και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να επαναφέρει τις βασικές γραμμές της ταυτότητας ενός παιδιού (όνομα, εθνικότητα, οικογενειακούς δεσμούς).

Άρθρο 9: «Γονική φροντίδα και το δικαίωμα να μην αποχωρίζεται το παιδί από τους γονείς του».

Το δικαίωμα του παιδιού να ζει με τους γονείς του, εκτός αν αυτό έχει κριθεί ασυμβίβαστο με το συμφέρον του^οτο δικαίωμα να διατηρεί επαφή και με τους δύο γονείς του, αν είναι χωρισμένο από τον ένα ή κι από τους δύο^οτις υποχρεώσεις του κράτους στην περίπτωση που είναι υπεύθυνο για το χωρισμό.

Άρθρο 10: «Επανάσταση της οικογένειας».

Το δικαίωμα του παιδιού και των γονιών του να εγκαταλείψουν μια χώρα και να επιστρέψουν στη δική τους για την επανάσταση της οικογένειας ή τη διατήρηση των σχέσεων μεταξύ του παιδιού και των γονιών του.

Άρθρο 11: «Παράνομη μεταφορά και μη-επιστροφή»

Είναι υποχρέωση του κράτους να προλαμβάνει και να εμποδίζει την απαγωγή και μη-επιστροφή παιδιών στο εξωτερικό από τον ένα γονέα ή έναν τρίτο.

Άρθρο 12: «Δικαίωμα έκφρασης γνώμης».

Έχει δικαίωμα κάθε παιδί να εκφράζει τη γνώμη του και να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη αυτή.

Άρθρο 13: «Ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης».

Αναγνωρίζεται στο παιδί το δικαίωμα να εκφέρει με οποιοδήποτε μέσο και χωρίς περιορισμούς συνόρων τα αισθήματα και τις απόψεις του, εφόσον δε βλάπτει τα δικαιώματα των άλλων^οεπίσης το δικαίωμα να αναζητήσει, να λάβει και να διαδώσει πληροφορίες.

Άρθρο 14: «Ελευθερία της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας».

Το δικαίωμα του παιδιού να διαλέγει και να ακολουθεί ελεύθερα τις πεποιθήσεις του και να λάβει τη σχετική εκπαίδευση.

Άρθρο 15: «Ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι».

Το παιδί έχει δικαίωμα να οργανώνεται και να δημιουργεί συλλόγους, υπό την προϋπόθεση ότι θα σέβεται τα δικαιώματα των άλλων.

Άρθρο 16: «Δικαίωμα προστασίας του παιδιού από παράνομη επέμβαση στην ιδιωτική του ζωή».

Κανένα παιδί δεν μπορεί ν' αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης επέμβασης στην προσωπική του ζωή, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.

Άρθρο 17: «Πρόσβαση σε κατάλληλη πληροφόρηση»

Ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης πρέπει να είναι η διάδοση πληροφοριών που θα είναι χρήσιμες και ηθικά ωφέλιμες για τα παιδιά, ώστε να προωθηθεί η γνωριμία και η κατανόηση μεταξύ των λαών.

Άρθρο 18: «Ανατροφή του παιδιού και εξασφάλιση της ανάπτυξής του».

Η ευθύνη της ανατροφής του παιδιού ν' ανατίθεται στους δύο γονείς ή στους κηδεμόνες. Υποχρέωση του κράτους είναι να τους βοηθήσει να εκπληρώσουν αυτό το καθήκον.

Άρθρο 19: «Προστασία από την κακομεταχείριση».

Είναι υποχρέωση του κράτους να προστατεύσει το παιδί απ' όλες τις μορφές κακής μεταχείρισης από μέρους των γονέων ή απ' οποιοδήποτε άλλο υπεύθυνο πρόσωπο και να δημιουργήσει πρόγραμμα πρόληψης και θεραπείας γι' αυτό το σκοπό.

Άρθρο 20: «Στέρηση του οικογενειακού περιβάλλοντος».

Είναι υποχρέωση του κράτους να εξασφαλίσει μια ειδική προστασία στο παιδί που στερείται το οικογενειακό του περιβάλλον και να φροντίσει, ώστε να του δοθεί μια εναλλακτική οικογενειακή φροντίδα ή να εξασφαλισθεί η τοποθέτησή του σε κατάλληλο ίδρυμα, με γνώμονα την πολιτική καταγωγή του παιδιού.

Άρθρο 21: «Υιοθεσία».

Είναι υποχρέωση του κράτους να αγρυπνεί, ώστε να επιτρέπεται η υιοθεσία μόνο για το συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 22: «Παιδιά πρόσφυγες».

Να δίνεται ειδική προστασία στο παιδί που είναι πρόσφυγας ή προσπαθεί ν' αποκτήσει την ιδιότητα του πρόσφυγα και να αναγνωρίζεται η υποχρέωση του κράτους να συνεργαστεί με τις αρμόδιες οργανώσεις, για να εξασφαλιστεί αυτή η προστασία και βοήθεια.

Άρθρο 23: «Παιδιά με ειδικές ανάγκες».

Το δικαίωμα των παιδιών με ειδικές ανάγκες να απολαμβάνουν κατάλληλες φροντίδες, εκπαίδευση και μόρφωση, που θα ευνοούν τη μέγιστη δυνατή αυτονομία τους και θα διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή της κοινωνίας.

Άρθρο 24: «Υγεία και ιατρικές υπηρεσίες».

Το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει καλή υγεία, ιατρικές φροντίδες, με ιδιαίτερη έμφαση στις στοιχειώδεις ιατρικές παροχές, στις υπηρεσίες πρόληψης καθώς και στη μείωση της παιδικής θνησιμότητας. Η υποχρέωση του κράτους να ευνοεί την κατάργηση παραδοσιακών συνηθειών, που είναι βλαβερές για την υγεία του παιδιού.

Άρθρο 25: "Περιοδική επιθεώρηση της οικογενειακής τοποθέτησης».

Το δικαίωμα του παιδιού που το κράτος έχει εμπιστευτεί σε τρίτους με σκοπό τη φροντίδα, την προστασία ή και τη θεραπεία του, να επιθεωρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα όλες οι παράμετροι αυτής της τοποθέτησης.

Άρθρο 26: «Κοινωνική ασφάλεια».

Το δικαίωμα του παιδιού ν' απολαμβάνει κοινωνική ασφάλιση.

Άρθρο 27: «Βιοτικό επίπεδο».

Το δικαίωμα του παιδιού για ένα ανεκτό βιοτικό επίπεδο, η πρωταρχική ευθύνη των γονέων να του το εξασφαλίσουν και η υποχρέωση του κράτους να ενεργήσει, ώστε αυτές οι ευθύνες ν' αναληφθούν σωστά.

Άρθρο 28: «Εκπαίδευση».

Το δικαίωμα του παιδιού για εκπαίδευση και την υποχρέωση του κράτους να παρέχει - τουλάχιστον - πρωτοβάθμια υποχρεωτική και δωρεάν εκπαίδευση. Η σχολική πειθαρχία θα εφαρμόζεται με σεβασμό για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια του παιδιού.

Άρθρο 29: «Στόχοι της Εκπαίδευσης».

Κρατική αναγνώριση της αρχής ότι η εκπαίδευση πρέπει να στοχεύει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού καθώς και στην προώθηση των κλίσεών του, στην προετοιμασία του παιδιού για μια ενεργό ζωή, όταν ενηλικιωθεί, στο σεβασμό των βασικών δικαιωμάτων του ανθρώπου και στο σεβασμό των πολιτιστικών και εθνικών αξιών της χώρας του και των άλλων. Στοχεύει επίσης να ενσταλάξει στο παιδί το σεβασμό για το φυσικό περιβάλλον.

Άρθρο 30: «Δικαιώματα πολιτιστικά, θρησκευτικά και γλωσσικά».

Το δικαίωμα του παιδιού, που ανήκει σε μια αυτόχθονη κοινότητα ή σε μια μειονότητα, ν' απολαμβάνει τη δική του κουλτούρα και θρησκεία και να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα.

Άρθρο 31: «Ανάπαυση και διασκέδαση».

Το δικαίωμα του παιδιού για ανάπαυση, παιχνίδι και συμμετοχή σε πολιτιστικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες.

Άρθρο 32: «Εργασία των παιδιών».

Είναι υποχρέωση του κράτους να προστατεύει το παιδί από κάθε εργασία που θέτει σε κίνδυνο την υγεία, την εκπαίδευση, ή την ανάπτυξη

του, να ορίσει το κατώτερο όριο ηλικίας για την πρόσληψή του σε εργασία και να καθορίζει τις συνθήκες εργασίας.

Άρθρο 33: «Χρήση ναρκωτικών».

Το παιδί έχει δικαίωμα να προστατεύεται από τα ναρκωτικά και τη χρήση ψυχοτρόπων ουσιών και να μην χρησιμοποιείται στην παραγωγή ή την πώλησή τους.

Άρθρο 34: «Σεξουαλική εκμετάλευση».

Προστασία του παιδιού από τη σεξουαλική βία και εκμετάλευση, συμπεριλαμβανομένης της πορνείας και της συμμετοχής σε οποιαδήποτε πορνογραφική παραγωγή.

Άρθρο 35: «Πώληση, εμπόριο και απαγωγή».

Είναι υποχρέωση του κράτους να κάνει το παν, για να εμποδίσει την απαγωγή, την πώληση ή το εμπόριο παιδιών.

Άρθρο 36: «Άλλες μορφές εκμετάλλευσης».

Έχει δικαίωμα το παιδί να προστατεύεται από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης, που δεν καλύπτεται από τα άρθρα 32,33,34, και 35.

Άρθρο 37: «Βασανισμός και θανατική πινή».

Απαγορεύονται οι βασανισμοί, η σκληρή μεταχείριση, οι απάνθρωπες ποινές και η ποινή του θανάτου.

Άρθρο 38: «Ένοπλες συρράξεις».

Κανένα παιδί κάτω των 15 χρόνων δεν πρέπει να έχει άμεση συμμετοχή σε εχθροπραξίες ή να στρατεύεται στις ένοπλες δυνάμεις. Σε κάθε παιδί που θίγεται από μια ένοπλη σύρραξη πρέπει να δίνεται προστασία και φροντίδα.

Άρθρο 39: «Επαναπροσαρμογή».

Είναι υποχρέωση του κράτους να βοηθήσει, ώστε να δοθεί στα παιδιά που έπεσαν θύματα παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή ποινών, η κατάλληλη μεταχείριση, για να εξασφαλιστεί η επαναπροσαρμογή τους και η κοινωνική τους επανένταξη.

Άρθρο 40: «Μεταχείριση σε θέματα ποινικού νόμου».

Το δικαίωμα του παιδιού να θεωρείται κατ' αρχήν αθώο, το δικαίωμα να έχει μια νομική συμπαράσταση και το δικαίωμα για μια δίκαιη εκδίκαση. Το δικαίωμα να διατηρεί επαφή με την οικογένειά του. Τα παιδιά με υπόνοια ενοχής ή αναγνωρισμένη ενοχή θα πρέπει να απολαμβάνουν όλες τις προϋποθέσεις για μια ομαλή διαδικασία. Η απόφαση να' ναι επικεντρωμένη περισσότερο στην επαναπροσαρμογή παρά στην ποινή. Το παιδί να διαχωρίζεται από τους ενήλικους κρατούμενους.

Η σύμβαση αυτή των δικαιωμάτων των παιδιών, η οποία έγινε διεθνής νόμος στις 2 Σεπτεμβρίου 1990, εννέα μήνες μετά την υιοθέτησή της από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών είναι η ευρύτερα αποδεκτή σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ιστορία. Σήμερα το 96% των παιδιών σε όλο τον κόσμο ζούν σε χώρες που έχουν επικυρώσει τη Σύμβαση και κατά συνέπεια είναι νομικά υποχρεωμένες να προστεύουν τα δικαιώματα των παιδιών.

Αυτή η αλλαγή άρχισε ήδη να έχει επίδραση. Έχουν περαστεί νέοι νόμοι και έχουν τροποποιηθεί ήδη υπάρχοντες ώστε να συμμορφώνονται με τη Σύμβαση. Ενδεικτικά παραδείγματα είναι αυτό της Σιέρα Λεόν που έπαψε να έχει παιδιά-στρατιώτες και της Ρουάντα όπου παιδιά που κρατούνταν σε κέντρα παρακολούθησης ενηλίκων, οι οποίοι είχαν διαπράξει εγκλήματα πολέμου, μεταφέρθηκαν σε ειδικές φυλακές ανηλίκων με τη βοήθεια της UNICEF.

Επίσης σημαντικές πρωτοβουλίες έλαβαν ώθηση απ' τη σύμβαση όπως το Παγκόσμιο Συνέδριο κατά της Σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών (Στοκχόλμη, Αύγουστος '96) και η Διεθνής Συνάντηση για την παιδική εργασία (Όσλο, Οκτώβριος '97).

B. Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ

1. Η Νομοθεσία για το εργαζόμενο παιδί στο Διεθνή χώρο.

Στην έκθεση για την κατάσταση των παιδών στο κόσμο 1997 (UNICEF) αναφέρεται ότι από την πρώτη διεθνή καθιέρωση παιδικής εργασίας-εκμετάλευσης (1919), όπου εργαζόμενα παιδιά κατά χρονικές περιόδους . . . απασχολούνταν σε επίσημους-παράγοντες βιομηχανίας, η παγκόσμια θέση για την παιδική εργασία αναπτύχθηκε και επεκτάθηκε με τα χρόνια. Η καθιέρωση της παιδικής εργασίας απευθύνεται στη μη-βιομηχανοποιημένη εργασία που γίνεται από παιδιά και πιο πρόσφατα, . . . απαγορεύει κάθε είδους εργασίας, πληρωμένη ή μη που κάνει κακό στα παιδιά και . . . ^{μην} λάβει προστασία για τα παιδιά που εργάζονται. Οι νόμοι που αναφέρονται παρακάτω αποτελούν νόμιμα σημεία για την προστασία των παιδιών:

1919: Ελάχιστη ηλικία (βιομηχανία) καθιέρωση Νο5

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 (UNICEF) αναφέρει ότι ο νόμος υιοθετήθηκε στην πρώτη συνεδρίαση του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ) και επικυρώθηκε από 72 χώρες, η Καθιέρωση ίδρυσε τα 14 χρόνια ως το ελάχιστο όριο ηλικίας για τα παιδιά που εργάζονται σε βιομηχανίες. Ήταν η πρώτη διεθνή προσπάθεια για να κανονιστεί η συμμετοχή στο χώρο εργασίας και ακολουθήθηκε από αναρίθμητα όργανα της ΔΟΕ σε άλλα οικονομικά μέρη.

1930: ΔΟΕ Δυναμική Καθιέρωση Εργασίας Νο 29.

Αφορά την καταστολή εξαναγκασμένης χρήσης ή υποχρεωτικής εργασίας σε όλους τους τύπους. Η εργασία θεωρείται εξαναγκασμένη ή υποχρεωτική όταν ο άνθρωπος δεν προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες ή

την εργασία του, αλλά το κάνει αυτό από φόβο. Κυρώσεις: 139 Πολιτείες μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

1966: Διεθνής σύμβασης στα κοινοτικά και πολιτικά δικαιώματα:

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρει ότι η σύμβαση αυτή υιοθετήθηκε από το Γενικό Συγκρότημα (UN) το 1966 και εισήλθε δυναμικά το 1976, ο νόμος ξαναεπιβεβαιώνει τις αρχές της Παγκόσμιας Δήλωσης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (1948) και παραπέμπει τις Πολιτείες ομαδικά να αναλάβουν δράση για να αντιληφθούν αυτά τα δικαιώματα. Το άρθρο 8 αναφέρει ότι κανένας δεν θα πρέπει να κρατιέται υπό δουλικό καθεστώς, ή υπηρέτης ή να ζητείται να εκτελεί αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία. Κυρώσεις: 135 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου του 1996.

1966: Διεθνής σύμβαση πάνω στα οικονομικά, κοινωνικά και πνευματικά δικαιώματα:

Υιοθετήθηκε από το Γενικό Συγκρότημα (UN) το 1966 και εισήλθε δυναμικά το 1976, ο νόμος επιβεβαιώνει τις αρχές της Παγκόσμιας Δήλωσης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κοιτάζοντας τα οικονομικά, κοινωνικά και πνευματικά δικαιώματα. Το άρθρο 10 απευθύνεται σε ομάδες πολιτειών και έχει ως σκοπό να προστατέψει νέους ανθρώπους από οικονομική εκμετάλευση και απασχόληση στη δουλειά, η οποία είναι επικίνδυνη για την ηθική, την υγεία, ή τη ζωή τους, και που πιθανόν να εμποδίζει τη φυσιολογική ανάπτυξή τους. Επίσης υποχρεώνει τις ομάδες των Πολιτειών να ορίσουν όρια ηλικίας όπου η πληρωμένη παιδική εργασία να απαγορεύεται και να τιμωρείται από το νόμο. Κυρώσεις: 135 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

1973: ΔΟΕ Καθιέρωση ελάχιστου ορίου ηλικίας Νο 138

Η καθιέρωση του ελάχιστου ορίου ηλικίας υποχρεώνει τα μέλη των Πολιτειών να συνεχίσουν την σχεδιαζόμενη εθνική πολιτική, και να διαβεβαιώνουν την αποτελεσματική κατάργηση της παιδικής εργασίας. Σύμφωνα με αυτή τη σύμβαση κανένα παιδί δεν μπορεί να απασχολείται σε κανένα οικονομικό τομέα πριν τελειώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και πριν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας. Το κατώτατο όριο ηλικίας για είσοδο σε κάθε δουλειά που πιθανόν να θέσει σε κίνδυνο την υγεία, την ασφάλεια ή την ηθική είναι το 18ο έτος. Κυρώσεις: 49 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

1989: Καθιέρωση των Δικαιωμάτων των Παιδιών:

Προστατεύονται ως εξαρτώμενα και αδιαίρετα τα πολιτικά οικονομικά κοινωνικά και πνευματικά δικαιώματα όλων των παιδιών που είναι αναγκαία στην επιβίωσή τους, ανάπτυξή τους, προστασία και συμμετοχή στις ζωές των κοινωνιών τους. Λόγω αυτής της σύνδεσης μεταξύ των δικαιωμάτων των παιδιών και τη δικιά τους επιβίωση και ανάπτυξη, δυναμικά όλα τα άρθρα της καθιέρωσης των δικαιωμάτων των παιδιών, απευθύνονται σε τομείς όπως η εκπαίδευση, υγεία, διατροφή, ξεκούραση και ηρεμία, κοινωνική ασφάλιση, ευθύνες των γονιών, την παιδική εργασία και τις επιδράσεις της στα παιδιά. Μια από τις προσδοκίες της σύμβασης για την καθιέρωση των δικαιωμάτων των παιδιών είναι σε όλες τις ενέργειες που αφορούν παιδιά, τα καλύτερα συμφέροντά τους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Το άρθρο 32 αναγνωρίζει το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την εργασία η οποία απειλεί την υγεία, την εκπαίδευση ή την ανάπτυξή του και διατάσει τις ομάδες των Πολιτειών να θέτουν κατώτερο όριο ηλικίας για απασχόληση και να ρυθμίζουν τις συνθήκες εργασίας. Κυρώσεις: 187 Πολιτείες ως τα μέσα του 1996.

1996: Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 κλείνει την αναφορά της στη διεθνή νομοθεσία για την προστασία των εργαζόμενων παιδιών αναφέροντας ότι το 1996 η ΔΟΕ προτείνει για συζήτηση μια νέα Καθιέρωση για την επικίνδυνη παιδική εργασία ή την εξάλειψη των περισσότερων μη-ανεκτικών τύπων παιδικής εργασίας.

2. Η Νομοθεσία για το εργαζόμενο παιδί στην Ελλάδα

Σε νομοθετικό πλαίσιο στην Ελλάδα έχουν θεσπιστεί αρκετές διατάξεις οι οποίες περιέχονται στο Εργατικό Δίκαιο και ρυθμίζουν την εργασία των παιδιών. Φυσικά όλες αυτές οι διατάξεις χαρακτηρίζονται από την αρχή της προστασίας των ανηλίκων, ενώ αποτελούν νόμο του κράτους από τη στιγμή που δημοσιεύονται στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Το 1912 η κυβέρνηση του Ελευθερίου Βενιζέλου ψηφίζει το νόμο ΔΝΘ/24-1/7-2/1912 «περί εργασίας γυναικών και ανηλίκων». Ο νόμος αυτός καθορίζει γενικά τις συνθήκες κάτω από τις οποίες οφείλουν να εργάζονται τα παιδιά και οι γυναίκες. Επίσης θέτει τα θεμέλια για την προστασία των εργαζόμενων ανηλίκων στο Ελληνικό κράτος. Η εφαρμογή όμως, αυτού του νόμου παραβιάζονταν από τους εργοδότες σε αρκετές περιπτώσεις, όπως προκύπτει από την έκθεση του Επιθεωρητή Ν.Σαλίβερου στις 31 Αυγούστου 1912 προς τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας. (Β.Σκουλάτου-Ν.Δημακόπουλου-Σ.Κόνδη «Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη», Αθήνα 1996, Εκδόσεις ΟΕΔΒ). Για το λόγο αυτό τον επόμενο χρόνο (1913) η Ελληνική Βουλή ψηφίζει τα Β.Δ. της 26/8/1913 «περί εκτελέσεως του περί εργασίας γυναικών και ανηλίκων ΔΝΘ νόμο ως προς τα εργοστάσια, εργαστήρια, εμπορικά καταστήματα και πρατήρια παντός είδους». (Χ.Τερζοπούλου από τις παραδόσεις στο μάθημα «Εργατικό Δίκαιο»).

Το Ελληνικό Σύνταγμα του 1920 θεσπίζει το νόμο 2271 στις 26 Αυγούστου ο οποίος αναφέρεται στην κύρωση της συνδιασκέψεως εργασίας της Ουάσιγκτων, που καθορίζει το κατώτατο όριο ηλικίας των εργαζομένων ανηλίκων στις βιομηχανικές εργασίες. Το ίδιο έτος (1920) ψηφίζεται ο νόμος 2272/20 «περί κυρώσεως της νυχτερινής εργασίας ανηλίκων εν τη βιομηχανία διθνούς συμβάσεως». Περίπου ίδιας υφής είναι το νομοθετικό διάταγμα 4215/61 «περί κυρώσεως της υπ' αριθμόν 90

Διεθνούς Συμβάσεως περί νυχτερινής εργασίας παιδιών εις την βιομηχανία». (Χ.Τερζοπούλου, «παραδόσεις από το Εργατικό Δίκαιο»).

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι σύμφωνα με την νομοθεσία εάν ένα θέμα που αφορά εργασία των ανηλίκων ρυθμίζεται από διάφορες διατάξεις περισσοτέρων νόμων θεωρείται ότι ισχύουν εκείνες οι οποίες εξασφαλίζουν μεγαλύτερη προστασία, είναι δηλαδή ευνοϊκότερες για τους ανηλίκους.

Αναφορικά με τους παραπάνω νόμους απαγορεύεται να εργάζονται μέχρι να συμπληρώσουν το 12ο έτος της ηλικίας τους τα αγόρια και το 10ο τα κορίτσια. Επίσης απαγορεύεται να απασχολούνται ανήλικοι άρρενες κάτω των 14 ετών και θήλεις κάτω των 16 στην επεξεργασία καπνού, όπως και να απασχολούνται ως υπηρέτες κατ' οίκον ανήλικοι κάτω των 14 ετών, καθώς επίσης σαν εργάτες σε κάθε είδους πλοία. Κατά τη διάρκεια της νύχτας δεν επιτρέπεται σε ανηλίκους που δεν συμπλήρωσαν το 16ο έτος της ζωής τους να πωλούν μετά τις 9:00 το βράδυ και πριν τις 5:00 το πρωί σε οδούς, πλατείες και γενικά σε δημόσιους τόπους, οποιοδήποτε αντικείμενο. Αυτό δεν ισχύει για παιδιά άνω των 12 ετών που πωλούν εφημερίδες.

Ακόμη δεν επιτρέπεται να απασχολούνται παιδιά που δεν συμπλήρωσαν το 14ο έτος της ηλικίας τους μετά τις 10:00 το βράδυ σε εστιατόρια, καφενεία, οινοπωλεία, ζαχαροπλαστεία, ξενοδοχεία και παρόμοια καταστήματα. Επίσης απαγορεύεται να εργάζονται παιδιά κάτω των 18 ετών κατά τη διάρκεια της νύχτας, στις βιομηχανικές επιχειρήσεις, δημόσιες και ιδιωτικές ή τα παραρτήματά τους. Ο λόγος των παραπάνω απαγορεύσεων είναι ότι ο νόμος προσπαθεί να διαφυλάξει την πνευματική και σωματική υγεία των ανηλίκων. (Χαρίκλεια Τερζοπούλου «από τις παραδόσεις στο μάθημα Εργατικό Δίκαιο» σελ.38-39).

Πιο πρόσφατα το Ελληνικό Κράτος θέσπισε νόμους οι οποίοι έρχονται να βελτιώσουν την υπάρχουσα νομοθεσία σχετικά με το θέμα

«παιδική εργασία-εκμετάλευση. Οι διατάξεις αυτές στηριζόμενες στη σύγχρονη πραγματικότητα της παιδικής εργασίας που δυστυχώς δεν είναι καθόλου ευχάριστη, καλύπτουν ένα μεγαλύτερο φάσμα στην προστασία των μικρών βιοπαλαιστών, και στοχεύουν στην όσο το δυνατόν μικρότερη επίδραση στη σωματική, ψυχολογική και κοινωνική ανάπτυξή τους.

Στις 23 Μαρτίου 1989 δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο νόμος με αριθμό 1837 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις». Σύμφωνα με το νόμο αυτό ως ανήλικοι νοούνται όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, ενώ εφαρμόζεται σε κάθε είδος απασχόληση ή αυτοαπασχόληση ανηλίκων. Οι διατάξεις αυτές δεν εφαρμόζονται στις οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτρο-φικές εργασίες (άρθρο 1). Οι ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους απαγορεύεται ν' ασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία. Η διάταξη αυτή εφαρμόζεται με ελαστικό τρόπο σε περιπτώσεις απασχόλησης παιδιών σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες. Έτσι με άδεια της Επιθεωρήσεως εργασίας επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκων που δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους σε θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκτελέσεις ή άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις διαφημιστικά προγράμματα, επιδείξεις μόδας, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές, εγγραφές σε βίντεο, κινηματογραφικές λήψεις, καθώς και η χρησιμοποίηση τους ως μοντέλων εφόσον δεν βλάπτεται η σωματική και ψυχική υγεία και ηθική τους. Σ' αυτές τις περιπτώσεις ο εργοδότης ύστερα από αίτηση του ζητάει άδεια από την Επιθεώρηση Εργασίας, η οποία περιέχει το ονοματεπώνυμο και την ηλικία του ανηλίκου, το είδος της εργασίας στην οποία πρόκειται ν' ασχοληθεί, το ημερήσιο πρόγραμμα και τη χρονική του διάρκεια. Η άδεια χορηγείται για ένα χρονικό διάστημα τριών μηνών, ενώ μπορεί να παραταθεί για εξαιρετικούς λόγους. Για την χορήγηση ή την παράταση της άδειας ο εργοδότης υποχρεούται να υποβάλει δήλωση στην

οποία να αναφέρει ότι έχουν ληφθεί όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του παιδιού και ότι το πρόσωπο που ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου έχει συνενέσει. Επίσης πρέπει να ^{υπό}βάλει ιατρική πιστοποίηση από τις υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων ότι δεν διατρέχει κίνδυνο η σωματική και ψυχική υγεία του ανηλίκου στη συγκεκριμένη απασχόληση. Ακόμη σύμφωνα με το άρθρο 2 απαγορεύεται η απασχόληση μικρών παιδιών σε βαριές, επικίνδυνες, ανθυγιεινές και σε εργασίες που βλαπτουν την ψυχική τους υγεία και εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους (άρθρα 2 και 3).

Όσον αφορά τον επαγγελματικό προσανατολισμό των εργαζόμενων παιδιών ο νόμος ορίζει ότι οι ανήλικοι πριν προσληφθούν σε οποιαδήποτε εργασία πρέπει να παρακολουθούν προγράμματα εξωσχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού που οργανώνονται από τον ΟΑΕΔ ο οποίος ύστερα χορηγεί βεβαίωση στον ανήλικο για το πρόγραμμα που παρακολούθησε. Την βεβαίωση αυτή θα χρησιμοποιήσει ο ανήλικος για την έκδοση του βιβλιαρίου εργασίας. Η διάταξη αυτή δεν ισχύει για τις καλλιτεχνικές εργασίες (άρθρο 4 Ν.1989).

Οι ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 16ο έτος της ηλικίας τους, όπως και αυτοί που φοιτούν σε κάθε τύπο λυκείου ή τεχνικές σχολές δημόσιες ή ιδιωτικές, αναγνωρισμένες από το κράτος δεν επιτρέπεται να απασχολούνται περισσότερο από έξι ώρες την ημέρα ή τριάντα ώρες την εβδομάδα. Παράλληλα δικαιούνται ημερήσια ανάπαυση δώδεκα τουλάχιστον συνεχείς ώρες από τις 10:00 το βράδυ μέχρι τις 6:00 το πρωί. Η ημερήσια απασχόλησή τους αρχίζει ή λήγει δύο τουλάχιστον ώρες μετά τη λήξη ή πριν την έναρξη των μαθημάτων αν παρακολουθούν κάποιο λύκειο ή τεχνικές σχολές. Στον τομέα της απασχόλησης σε καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες η εργασία των παιδιών από τριών έως έξι χρόνων δεν πρέπει να υπερβαίνει τις δύο ώρες την ημέρα, από έξι έως

ένδεκα χρόνων, τις τρεις ώρες την ημέρα από 11 έως 13 χρόνων τις τέσσερις ώρες την ημέρα και από 13 έως 15 χρόνων τις πέντε ώρες την ημέρα. Τέλος η υπερωριακή απασχόληση των ανηλίκων απαγορεύε-ται για κάθε μορφή εργασίας (άρθρο 5).

Το άρθρο 6 του Ν.1837/89 ορίζει την αμοιβή των παιδιών ως εξής: Οι ανήλικοι εργαζόμενοι αμείβονται με βάση το κατώτατο τουλάχιστον ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη που προβλέπεται από την γενική συλλογική σύμβαση εργασίας κατ' αναλογία των ωρών απασχόλησής τους. Ευνοϊκότερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη αμοιβή ρυθμίζονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

Εφόσον ο ανήλικος έχει προσληφθεί σε οποιαδήποτε εργασία δικαιούται κανονικής άδειας η οποία χορηγείται κατά την περίοδο των θερινών σχολικών διακοπών σε συνεχείς ημέρες. Το μισό της κανονικής άδειας χορηγείται τμηματικά σε άλλες χρονικές περιόδους αν το ζητήσει το παιδί. Ακόμη οι ανήλικοι εργαζόμενοι ανεξάρτητα από το χρόνο απασχόλησης αν είναι μαθητές ή σπουδαστές σε αναγνωρισμένη σχολή δικαιούνται για τη συμμετοχή τους στις εξετάσεις άδεια δύο ημερών συνεχόμενη ή τμηματική κατά την αίτησή τους για κάθε ημέρα εξετάσεων με την υποχρέωση να αποδεικνύουν τη συμμετοχή τους με σχετική βεβαίωση. Η άδεια δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 14 ημερών συνολικά. Οι άδειες αυτές είναι άνευ αποδοχών για τον εργοδότη. Οι αποδοχές των αδειών αυτών καταβάλλονται από τον Ο.Α.Ε.Δ. και η δαπάνη των έξι πρώτων ημερών κατ' έτος, επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του οργανισμού, ενώ η υπόλοιπη αποδίδεται στον Ο.Α.Ε.Δ. από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας ύστερα από σχετική πίστωση (άρθρο 7).

Η ρητή εντολή του νόμου για το βιβλιάριο εργασίας προστάζει ότι οι ανήλικοι δεν επιτρέπεται να εργάζονται αν δεν είναι εφοδιασμένοι μ' αυτό. Το βιβλιάριο εργασίας είναι ειδικό για τη συγκεκριμένη εργασία ή ομάδα

εργασιών. Ο Υπουργός Εργασίας αναλαμβάνει την ευθύνη για την ρύθμιση της διαδικασίας έκδοσης, ανανέωσης, αφαίρεσης, αντικατάστασης του βιβλιαρίου όπως και το περιεχόμενό του, το χρόνο της ισχύος του κ.λ.π. Βιβλιάριο εργασίας δεν απαιτείται όταν ο ανήλικος απασχολείται σε καλλιτεχνικές και παρεμφερείς εργασίες. Για την έκδοση του βιβλιαρίου εργασίας απαιτείται ιατρική πιστοποίηση ότι από την απασχόληση που διαλέξαν οι ανήλικοι δεν διατρέχει κίνδυνο η υγεία τους ή η πνευματική ανάπτυξή τους. Η πιστοποίηση γίνεται από τις υγειονομικές υπηρεσίες μετά από ιατρικές εξετάσεις, ενώ η παραπομπή σ' αυτές γίνεται από την Επιθεώρηση Εργασίας. Αρμόδιες για τις ιατρικές εξετάσεις είναι οι υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ενεργούνται οι ιατρικές εξετάσεις είναι: κάθε δώδεκα μήνες μέχρι να συμπληρωθεί το 18ο έτος της ηλικίας των παιδιών, σε περίπτωση αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών, και σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας σε χρονικό διάστημα μικρότερο από δωδεκάμηνο κατά την κρίση του γιατρού ή της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας. Το πρόσωπο που θα χορηγήσει στον ανήλικο την ιατρική πιστοποίηση μπορεί να είναι ο προϊστάμενος των υπηρεσιών υγείας ή οριζόμενοι από τον ίδιο γιατροί. Η πιστοποίηση πρέπει να φέρει την ένδειξη κατάλληλος ή ακατάλληλος για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία. Όταν η πιστοποίηση ισχύει για ορισμένη εργασία που απαιτεί ειδικές συνθήκες απασχόλησης ή επισημαίνει αωμαλία στην ανάπτυξη ή ειδικά προβλήματα υγείας του εξεταζομένου, καθορίζει και τη χρονολογία επανεξέτασης καθώς και τα μέτρα που πρέπει να λάβει η Επιθεώρηση Εργασίας για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την επαγγελματική κατάρτιση του ανηλίκου, σε συνεργασία με τις αρμόδιες για τα προγράμματα εξωσχολικού προσανατολισμού υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. και τις υπηρεσίες υγείας (άρθρα 8, 11, 12, 13, 14, Ν. 1837/89).

Οι εργοδότες που απασχολούν ανήλικους υποχρεούνται να τηρούν σχετικό μητρώο στο οποίο αναγράφουν το ονοματεπώνυμο του εργαζομένου, τη χρονολογία γέννησης, τη διεύθυνση της κατοικίας του, τον αριθμό του βιβλιαρίου εργασίας την ημερομηνία έκδοσης ή ανανέωσής του, το είδος της εργασίας, καθώς επίσης τη χρονολογία έναρξης ή λήξης της εργασιακής σχέσης. Τέλος σε κάθε Επιθεώρηση Εργασίας πρέπει να τηρείται μητρώο ανηλίκων που έχουν εφοδιαστεί από αυτή βιβλιάρια εργασίας (άρθρα 9, 10).

Συνεχίζοντας το άρθρο 15 Ν.1837/89 αναφέρει ότι οι ανήλικοι που απασχολούνται σε οποιοδήποτε εργοδότη έχουν όλες τις αξιώσεις που απορρέουν από έγκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ανεξάρτητα αν τηρήθηκαν οι διατάξεις για την πρόσληψή τους.

Οι ευθύνες και οι υποχρεώσεις των εργοδοτών έναντι των ανηλίκων-εργαζομένων αξίζουν ιδιαίτερης επισήμανσης. Έτσι κατά το άρθρο 16 ο εργοδότης οφείλει να λαμβάνει ιδιαίτερα μέτρα για την προστασία των ανηλίκων στο εργασιακό τους περιβάλλον. Πρέπει κάθε στιγμή να ενημερώνει τα μικρά παιδιά για τους κινδύνους που διατρέχει η υγεία τους και η γενικότερη ανάπτυξή τους και να τα καθοδηγεί ώστε να παίρνουν τις κατάλληλες προφυλάξεις που θα διασφαλίσουν την καλή υγεία τους κατά την άσκηση της εργασίας τους. Επίσης είναι υποχρεωμένος να προστατεύει τους ανήλικους από πράξεις βίας, προσβολής της προσωπικότητάς τους ή βλάβη της ηθικής τους. Όσον αφορά τους εργοδότες επίσης το γράμμα του νόμου ορίζει ότι πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί είτε για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας είτε για οικονομική εκμετάλευση της γενετήσιας ζωής, είτε τέλος για εμπορία ναρκωτικών απαγορεύεται να είναι εργοδότες των ανηλίκων.

Υπεύθυνες για την εφαρμογή των διατάξεων αυτών είναι οι κατά περιοχές αρμόδιες Επιθεωρήσεις Εργασίας, οι οποίες απαγορεύουν τη συνέχιση της εργασίας του παιδιού σε ορισμένη επιχείρηση, όταν

απασχολείται με συνθήκες που δε διασφαλίζουν τη σωματική ή την ψυχική υγεία του. (άρθρο 17).

Τελειώνοντας την αναφορά στο Ν.1837/1989 πρέπει να τονιστούν οι ποινικές και διοικητικές κυρώσεις που συνεπάγεται η παράβαση των κανονισμών του νόμου, μιας και η μη τήρηση των διαταγμάτων αυτών είναι ένα αρκετά συχνό φαινόμενο σε πολλούς εργασιακούς χώρους. Έτσι λοιπόν το άρθρο 18 αναφέρει ότι ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποί του που παραβαίνουν από δόλο ή αμέλεια τις διατάξεις αυτού του νόμου και των αποφάσεων που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του τιμωρούνται αν από άλλη ποινική διάταξη δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, σύμφωνα με τις ποινές του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα. Επίσης το πρόσωπο που ασκεί την επιμέλεια του παιδιού και του επιτρέπει να εγάζεται παραβιάζοντας τα άρθρα 2, 3, 5 και 8 του νόμου αυτού τιμωρείται με κράτηση ή πρόστιμο. Επίσης ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποί του που παραβαίνουν αυτό το νόμο τιμωρούνται με πρόστιμο 30.000-300.000 δραχμές. Το πρόστιμο αυτό επιβάλεται με πράξη του προϊσταμένου της αρμόδιας Επιθεωρήσεως Εργασίας και το ύψος του προστίμου μπορεί να αναπροσαρμόζεται μετά από απόφαση Υπουργού.

Οι νομοθετικές ρυθμίσεις για την παιδική εργασία συνεχίστηκαν με την έγκριση από τη Βουλή στις 9 Οκτωβρίου 1989 της υπουργικής απόφασης με αριθμό 1390 και 1389, το περιεχόμενο της οποίας αναφέρεται στα βιβλιάρια εργασίας των ανηλίκων και στην έκδοση, το περιεχόμενο και την τήρηση των Μητρώων ανηλίκων Περιφέρειας αντίστοιχα.

Στην υπουργική απόφαση με αριθμό 1390 αναφέρεται η μορφή που πρέπει να έχει το βιβλιάριο εργασίας, ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να εφοδιαστεί το συγκεκριμένο έντυπο ο ενδιαφερόμενος, και ο χρόνος ισχύος του βιβλιαρίου. Πιο αναλυτικά για το περιεχόμενο του βιβλιαρίου εργασίας επισημαίνεται ότι το βιβλιάριο αποτελείται από 32 σελίδες στις οποίες

αναγράφονται: Στην πρώτη σελίδα του εξωφύλλου οι ενδείξεις, Υπουργείο Εργασίας, Βιβλιάριο Εργασίας, το όνομα του δικαιούχου, αφήνεται χώρος για τη φωτογραφία, ενώ επίσης σημειώνονται οι ενδείξεις: « Το βιβλιάριο αυτό εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1837/89, «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις». Στην συνέχεια γράφεται η ένδειξη **ΔΩΡΕΑΝ** και το όνομα της υπηρεσίας που εκδίδει το έντυπο. (Εθνικό τυπογραφείο, Αθήνα 1989). Στη δεύτερη σελίδα ο αρμόδιος υπάλληλος του ΟΑΕΔ βεβαιώνει ότι ο ανήλικος έτυχε επαγγελματικού προσανατολισμού κατά τη διάρκεια του οποίου ειδικεύτηκε σε κάποια εργασία. Στην Τρίτη σελίδα αναγράφεται το ονοματε-πώνυμο και το πατρώνυμο του δικαιούχου, η διεύθυνση κατοικίας και ο τόπος γεννήσεως, ο κλάδος οικονομικής δραστηριότητας και η ειδικότητα του ανηλίκου εργαζόμενου. Στην τέταρτη σελίδα αναγράφεται ο χρόνος έκδοσης, ανανέωσης και ισχύος του βιβλιαρίου. Στις σελίδες 5 - 10 ο αρμόδιος γιατρός που πραγματοποίησε τις ιατρικές εξετάσεις του ανηλίκου πιστοποιεί ότι ο ανήλικος είναι εμβολιασμένος και ότι είναι ικανός ή όχι για την τέλεση της συγκεκριμένης εργασίας, στην περίπτωση αυτή ορίζει το χρόνο επανεξέτασής του. Στις σελίδες 11 και 12 ο εργοδότης καταγράφει τις παρατηρήσεις του για τον ανήλικο, δηλαδή την ημερομηνία πρόσληψης και αποχώρησης από την εργασία καθώς και τις ετήσιες άδειες με τις αποδοχές που έλαβε ο εργαζόμενος. Τέλος στις επόμενες σελίδες καταγράφονται οι σημαντικότερες διατάξεις του Ν.1837/89 και ο αριθμός του ΦΕΚ όπου καθορίζονται οι επικίνδυνες βαριές ανθυγιεινές εργασίες στις οποίες απαγορεύεται να ασχολούνται οι ανήλικοι. (άρθρο 1 Ν. 1390).

Το βιβλιάριο εργασίας ισχύει για τον αναγραφόμενο σ' αυτό χρόνο και αναθεωρείται κατ' έτος ή σε μικρότερα χρονικά διαστήματα ανάλογα με την κρίση του γιατρού, ή μετά από αλλαγή της εργασίας. Σε περίπτωση απώλειας ή φθοράς αντικαθίσταται από την Επιθεώρηση Εργασίας η

οποία έχει το δικαίωμα να το αφαιρέσει όταν ο ανήλικος ασχολείται σε εργασίες ακατάλληλες για την υγεία του.

Η δεύτερη υπουργική απόφαση με αριθμό 1389/1989 καθορίζει όπως έχει ήδη λεχθεί τον τρόπο έκδοσης και τήρησης των Μητρώων Ανηλίκων Περιφέρειας. Στο έντυπο αυτό αναγράφονται τα στοιχεία του φορέα που το εκδίδει, τα στοιχεία του εργαζόμενου ανηλίκου και τα στοιχεία του εργοδότη, ενώ όπως έχει ήδη λεχθεί καταχωρίζονται τα βιβλιάρια εργασίας με το χρόνο έκδοσης και αναθεώρησής τους. Βέβαια βασική προϋπόθεση για να γίνουν όλες αυτές οι διαδικασίες αποτελεί η εκπαίδευση του ανηλίκου μέσω του ΟΑΕΔ και η υποβολή του σε ιατρικές εξετάσεις.

Στην αρχή της δεκαετίας που διανύουμε και συγκεκριμένα στις 15 Ιανουαρίου 1990 ψηφίστηκε από τη Βουλή το προεδρικό διάταγμα με αριθμό 7 σχετικά «με την ιατρική εξέταση των νεαρών προσώπων για την απασχόληση σε βαριές ανθυγιεινές και επικίνδυνες εργασίες». Το διάταγμα αυτό συμπληρώνει μερικά από τα άρθρα που περιλαμβάνονται στο Ν. 1837/89. (Έτσι όσον αφορά το άρθρο 13 παράγραφος 3 του νόμου σχετικά με τις ιατρικές εξετάσεις των ανηλίκων το Π.Δ. ορίζει ότι παρατείνονται μέχρι τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους για τα παιδιά που ασχολούνται σε βαριές, ανθυγιεινές ή επικίνδυνες εργασίες που παρέχονται σε βιομηχανικές και άλλες επιχειρήσεις ή υπόγειες εργασίες. Επίσης τα νεαρά άτομα που απασχολούνται στις προαναφερόμενες ασχολίες πρέπει να κατέχουν το βιβλιάριο εργασίας (άρθρο 1).

Οι εργοδότες από την πλευρά τους οφείλουν να τηρούν καταστάσεις με τα στοιχεία των προσώπων που απασχολούν και ιατρική πιστοποίηση όταν είναι κάτω των 21 ετών. Τις καταστάσεις αυτές θα πρέπει να τις παραδίνουν στα αρμόδια γραφεία της Επιθεωρήσεως Εργασίας όποτε ζητηθεί, καθώς επίσης στους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων και τα μέλη του συμβουλίου της Επιχείρησης. Σε περίπτωση

μη εφαρμογής των κανονισμών οι εργοδότες διώκονται και τιμωρούνται (άρθρα 2, 3).

Η υπουργική απόφαση υπ' αριθμόν 130627 που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 27 Σεπτεμβρίου 1990 καθορίζει τις επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές εργασίες. Στον κατάλογο που σύνταξε ο Υπουργός Εργασίας καταγράφονται συνολικά 86 κατηγορίες ανθυγιεινών απασχολήσεων. Η απόφαση στηριζόμενη στο άρθρο 2 παρ. 1,2,3 του Ν.1837/89 περί «απαγόρευσης των ανηλίκων που δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος να ασχολούνται σε οποιαδήποτε εργασία και ειδικότερα σε εργασίες επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές, καθώς και σε εργασίες που βλάπτουν την ψυχική τους υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους ορίζει ότι οι ανήλικοι αυτοί που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος απαγορεύεται να απασχολούνται στις εξής εργασίες;

1. Στην παρασκευή, ανάμειξη ή χρησιμοποίηση ουσιών και παρασκευασμάτων που χαρακτηρίζονται κατά τις διατάξεις του Π.Δ.329/1983 «Ταξινόμηση και επισήμανση επικίνδυνων ουσιών», τις διατάξεις των οδηγιών του συμβολαίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που κυρώνονται με το παραπάνω διάταγμα ή με συμπληρωματικές των παραπάνω διοικητικές και κανονιστικές πράξεις καθώς και με διοικητικές και κανονιστικές πράξεις των Υπουργείων Εργασίας και Υγείας και Πρόνοιας ως ουσίες εκρηκτικές, εύφλεκτα αέρια, λίαν τοξικές, ισχυρά διαβρωτικές, καρκινογόνες, τερατογόνες ή μεταλοξογόνες. Εξαιρούνται οι εργασίες συγκόλλησης με εύφλεκτα αέρια των σχολών μαθητείας και οι εργασίες με οικιακές φιάλες υγραερίου.

2. Εργασίες κατά τις οποίες ο ανήλικος εκτίθεται:

- σε επίδραση ιοντιζουσών ακτινοβολιών που συνεπάγεται ετήσια δόση ακτινοβολίας μεγαλύτερη εκείνης που καθορίζεται από τις ειδικές

διατάξεις περί προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από iontίζουσες ακτινοβολίες, όπως αυτές οι διατάξεις ισχύουν για ανήλικους κάθε φορά. Σε καμμία περίπτωση η ετήσια δόση δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει την τιμή που καθορίζεται με τα άρθρα 7 και 10 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2,8,9 και 12 της κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Υγείας και Πρόνοιας, Ενέργειας και Φυσικών πόρων, Έρευνας και Τεχνολογίας Εργασίας. «Βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από τους κινδύνους που προκύπτουν από iontίζουσες ακτινοβολίες».

- σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 85 DBA. Η τιμή των 85 DBA νοείται ως μέση ισοδύναμη τιμή (για 40 ώρες απασχόληση την εβδομάδα). Επίσης σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 140 BD έστω και στιγμιαίως.

- σε πολύ υψηλές ή πολύ χαμηλές θερμοκρασίες (για ικανό χρονικό διάστημα) ή σε εντόνως ακτινοβολούμενη θερμότητα)

- σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά την εκτέλεση υπαίθριων εργασιών.

3. Εργασίες που ανατίθενται ως σύνηθες έργο και υποχρεώνουν τον εργαζόμενο να παίρνει αφύσικη στάση (π.χ. σιδερωτής) ή να διατηρεί μέλη του σώματός του για ικανό χρονικό διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. τα χέρια σε επίπεδο ψηλότερο των ώμων).

- Εργασίες που συνεπάγονται την χρήση ατομικών αναπνευστικών μέσων ή ωτασπίδων εκτός αν αυτό επιβάλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.

4. Η εξαγωγή, χρησιμοποίηση, ανάμειξη υλικών που περιέχουν ελεύθερο διοξείδιο του πυριτίου ή σύμπλοκα άλατα πυριτίου ή αμίαντο.

5. Η χρησιμοποίηση υδραργύρου (και υπό μορφή φυράματος) και υδραργυρικών αμαγαλμάτων.

6. Η χρησιμοποίηση, ανάμειξη ή παραγωγή χρωμάτων μολυβδούχων.

7. Η βαφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολύβδου, του θειικού μολύβδου, του οξειδίου του μολύβδου και ειδών που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού επιφανειών βαμμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν τα τεχνικά μέτρα που λαμβάνονται αποτρέπουν τη δυνατότητα εισπνοής σκόνης.

8. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

9. Η παραγωγή, η ανάμειξη και η χρησιμοποίηση μονομερούς βινυλοχλωριδίου.

10. Η παραγωγή, η κατεργασία και η σύμμιξη μολύβδου. Η εργασία σε εργοστάσια κατασκευής συσσωρευτών μολύβδου.

11. Η χρησιμοποίηση ή ανάμειξη οργανικών ουσιών που υπόκεινται σε σήψη.

12. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση αραιών ή παλιοϋφασμάτων. Η διαλογή μεταχρισμένων ρούχων που δεν έχουν απολυμανθεί.

13. Η αποκομιδή απορριμάτων και το θάψιμο σε χωματερές.

14. Η εργασία σε εργοστάσια παρασκευής ζωϊκής κόλλας, οστεόκολλας σε βυρσοδεψία και σε αποθήκες ακατέργαστων δερμάτων.

15. Το κοπάνισμα, το ξάσιμο, το ξεχώρισμα λιναριού, μπαμπακιού, τριχών ή μαλλιών.

16. Η εργασία σε στοιχειοθετήρια, σε στεραιοτυπεία, στις λινοτυπικές μηχανές, στα χυτήρια μονοτυπίας και στη τσιγκογραφία.

17. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίσεως συσσωρευτών.

18. Η εργασία και παραμονή σε χώρους υαλουργείων στους οποίους κατεργάζεται η πρώτη ύλη, καθορίζονται οι κλίβανοι, επισημαίνονται οι ύαλοι, κόβονται τροχίζονται ή λειαίνονται.

19. Η κασσιτέρωση ή επιμετάλωση ή χρωμίωση. Το βάψιμο με πιστολλέτο ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμβάπτιση μεταλλικών αντικειμένων.

20. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια:

- παρασκευής θειϊκού οξέος, θειώδους οξέος και θειωδών ενώσεων,
- νιτρικού και υδροχλωρικού οξέος,
- χλωρίου, χλωριούχου ασβεστίου, υποχλωριούδων αλκαλίων και χλωριούχου θείου,
- χλωρικών αλάτων,
- επεξεργασίας αντιμονίου, κραμάτων και ενώσεών του,
- επεξεργασίας αρσενικού και παρασκευής αρσενικούχων ενώσεων,
- παρασκευής ανιλώης και χρωμάτων ανιλίνης και αζοχρωμάτων,
- παρασκευής κυανιούχων ενώσεων και χρήσης ισοκυανιούχων,
- παρασκευής οξαλικού οξέος,
- παρασκευής αιθυλικού οξεικού και προπυλικού (αιθυλεστέρα)
- παρασκευής κολλοδίου και κυτταροειδούς,
- παραγωγής αμμωνίας,
- φωσφόρου,
- χημικών λιπασμάτων.

21. Η εργασία λεύκανσης ή διάλυσης χάρτου, αχύρου ή ρακών.

22. Η εργασία σε βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες.

23. Η εργασία στους αλευρόμυλους (στα τμήματα που αναπτύσσονται σκόνες).

24. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργαστήρια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία ή παράγονται ή αποσπάζονται: εκρηκτικές ύλες, πυροτεχνήματα, φωτιστικά αέρια, πεπιεσμένα αέρια, εύφλεκτα υλικά, εύφλεκτα προϊόντα. Επίσης εν γένει στα εργοστάσια στα οποία αναπτύσσονται σκόνες και δημιουργούν κίνδυνο εκρήξεως.

25. Οι υπόγειες εργασίες στα μεταλλεία και στα λατομεία.

26. Η συγκόληση ή κοπή με αέριο ή ηλεκτρισμό εκτός αν εκτελείται βάσει προγράμματος των σχολών μαθητείας.

27. Η επίβλεψη κινητήριων μηχανών.

28. Η επίβλεψη της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θεριστικών και των αλωνιστικών μηχανών και των αλωνιστικών μηχανών και των πρεσών αχύρου.

29. Η επίβλεψη ατμολεβητών καθώς και λεβητών ή δοχείων με αέρια υπό πίεση. Η επίβλεψη και συντήρηση λεβητών και δικτύων υγραερίου.

30. Ο χειρισμός γερανών, γερανογεφυρών και βαρουλκών ή άλλων παρόμοιων μηχανών και μηχανημάτων.

31. Η απασχόληση με την ιδιότητα του οδηγού τροχαλιών φορτωτήρα ή βαγονιού φορτώσεως κατά την εξόρυξη μεταλλευμάτων από μεταλλείο λίθων από λατομείο κ.λ.π.

32. Η εργασία με εκσκαπτικά φορτωτικά ή ανάλογα μηχανήματα.

33. Χειρισμός και οδήγηση περονοφόρου ανυψωτικού μηχανήματος (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων), ο χειρισμός περονοφόρων οχημάτων μεταφερόντων πυρακτωμένα ρευστά υλικά.

34. Χειρισμός και οδήγηση γεωργικού ελκυστήρα (τρακτέρ), (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

35. Χειρισμός πρεσών με έκκεντρο ή παρομοίων πρεσών.

36. Χειρισμός υδραυλικών πρεσών.

37. Χειρισμός θερμοπλαστικών πρεσών, χυτοπρεσών αλουμινίου κ.ά.παρόμοιων πρεσών.

38. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής παπουτσιών.

39. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοπτικά εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως οι εξής:

- η εργασία σε κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλλες, μηχανές κοίλανσης, διαμόρφωσης (σβούρες) ή ροκανίσματος ξύλου,

- η εργασία σε ψαλλίδια, σε μηχανήματα τεμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής (κοπτικά δεσμίδων χαρτιού, κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλλες επεξεργασίας άλλου υλικού εκτός του ξύλου) και σε θραυστήρες,
- η εργασία σε μηχανήματα ελασματοποιίας και γενικά σε μηχανήματα στα οποία το υλικό ή το επεξεργασμένο αντικείμενο περνά μεταξύ κυλίνδρων δημιουργώντας τον κίνδυνο πιασίματος μέλους του σώματος του εργαζομένου,
- η εργασία σε μηχανήματα ζυμώσεως-συνθλίψεως,
- Η εργασία σε φυγοκεντρικές μηχανές,
- Η εργασία με μηχανικά πριόνια, με αλυσσοπριόνια σε καταρράκτες, σε μηχανήματα αποφλοιώσεως, κλαδεύσεως και παρόμοια.

40. Ο καθαρισμός μεταλλικών επιφανειών με ψηγματοβολή (αμμοβολή).

41. Η εργασία σε ατμοκρουούς.

42. Η λίπανση, ο καθαρισμός, η επισκευή και αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συσκευές που βρίσκονται σε λειτουργία. Η απόδοση μηχανήματος σε ομαλή λειτουργία μετά από βλάβη. Η ρύθμιση του μηχανήματος.

43. Η σύνδεση-αποσύνδεση ιμάντων ή στοιχείων μεταδόσεως κινήσεως με το μηχανήμα σε λειτουργία.

44. Η εργασία του συντηρητού βάρδιας μηχανολογικών ή ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και του συντηρητού κτιρίων.

45. Η εκκίνηση μηχανών στις οποίες απασχολούνται ταυτόχρονα δύο ή περισσότεροι εργαζόμενοι.

46. Η εκκίνηση μηχανών που αποτελούν τμήμα αλυσίδας αυτοματισμού.

47. Η εργασία που απαιτεί για την διατήρηση της ασφάλειας της εργασίας, την συνεννόηση και την συνεργασία του εργαζομένου που την εκτελεί με εργαζόμενους που εκτελούν άλλη εργασία.

48. Μεταφορά ή έλξη με την χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων μηχανών.
49. Εργασίες κατεδαφίσεως.
50. Εργασίες σε κεκλιμένη στέγη. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως στεγών.
51. Εργασίες κατασκευής και αποσυναρμολόγησης καλουπωμάτων.
52. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως αρθρωτών κλιμάκων και εργασίας πάνω σ' αυτές.
53. Εργασία συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως ικριωμάτων καθώς και εργασία επί ικριωμάτων.
54. Χειρισμός εργοταξικών μηχανημάτων.
55. Χειρισμός μηχανημάτων οικοδομών.
56. Καλουπώματα και τοιχοποιϊα μέσα σε νερό. Ξήλωμα καλουπιών.
57. Συναρμολόγηση και εγκατάσταση μεγάλων μεταλλικών σιλό και ανάλογες συγγενείς εργασίες.
58. Η εργασία σε τάφρους βάθους μεγαλύτερου των 2μ. Εργασίες εκσκαφών.
59. Ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσης. Η εργασία σε στοιχεία υπό τάση μεγαλύτερη των 50V.
60. Η εργασία σε εναέρια και υπόγεια δίκτυα.
61. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με σκάφονδρο ή αναπνευστική συσκευή.
62. Σε εργασίες που αμείβονται κατ' αποκοπή σε άλλες, στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας επιτρέπει τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού.
63. Σε μια ομάδα, η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζόμενους που απασχολούνται με εργασίες που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.

64. Οι εργασίες που συνεπάγονται την ανύψωση βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον παρακάτω Πίνακα I.

ΠΙΝΑΚΑΣ I.

ΗΛΙΚΙΑ **Βάρος που ανυψούνται ευκαιριακά (Κ.Ρ.).**

Άρρενες **Θήλειες**

14 - 16	10	5
16 - 18	15	10

65. Οι εργασίες αρρένων ηλικίας μικρότερης των 16 ετών και θήλεων μικρότερης των 18 ετών που συνεπάγονται την εκτέλεση του έργου Β' ανύψωσης ή μεταφοράς βάρους ως συνήθους έργου.

66. Η ανύψωση και μεταφορά βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πίνακα II που αποτελεί συνήθες έργο ακόμη και αν εκτελείται από άρρενες ηλικίας 16 - 18 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ II.

Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το βάρος	Ανώτατα επιτρεπτό όριο βάρους (Κ.Ρ.).
μέχρι 2 μ.	10
Από 2 έως 10 μ.	8
Από 10 έως 30 μ.	6
Από 30 και πάνω	5

66. Η εργασία ως σύνηθες έργο, ώθησης βάρους επί σιδηροτροχιών ή δια χειραμαξιών για άρρενες κάτω των 16 ετών και θήλεις κάτω των 18. Η εργασία ως σύνηθες έργο που συνεπάγεται ώθηση σε σιδηροτροχιές βάρους μεγαλύτερου των 300 ΚΡ ή ώθηση δια χειραμαξιών δύο τροχών βάρους μεγαλύτερου των 100 ΚΡ ή ώθηση δια χειραμαξιών τριών ή τεσσάρων τροχών βάρους μεγαλύτερου των 50 ΚΡ ή τέλος ώθηση δια χειραμαξιών ενός τροχού βάρους μεγαλύτερου των 30 ΚG και για άρρενες 16 έως 18 ετών.

67. Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση πλοίου εκτός των μικρών σκαφών που έχουν μήκος μικρότερο των 12 μ. ή πλάτους μικρότερο των 4 μ.

68. Η εργασία σε χώρους με κίνδυνο πτώσης από ύψος μεγαλύτερο των τριών μέτρων ακόμη και αν γίνει πρόληψη με σωσίβιο σκοινί ή άλλα παρόμοια μέσα. Η απαγόρευση δεν ισχύει αν υπάρχει ασφαλές προστατευτικό περίφραγμα σε κάθε θέση, στην οποία διαφορετικά θα συνέτρεχε κίνδυνος πτώσης.

68.. — Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης αντικειμένων στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κατά την εργασία του.

69. Η εργασία με μηχανικό γεωτρύπανο.

70. Το κάρφωμα με πιστόλι καρφώματος ή πιστόλι μπαλονιών.

71. Η χρήση μάσκας ή άλλου σφαγείου.

72. Η κοπή δένδρων με υλοτομικές μηχανές και η χρήση αυτών των μηχανών για κοπή ξυλείας.

73. Η εργασία σε διακλαδώσεις γραμμών τραίνων συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βαγονιών.

74. Ο καθαρισμός ή βαφή με πίεση μεγαλύτερη των 2.5 ΑΤ.

75. Το φούσκωμα ελαστικών τροχών λεωφορείων και αεροπλάνων με πίεση μεγαλύτερη των 3ΑΤ.

76. Το φούσκωμα ελαστικών γεωργικών ελκυστήρων ή άλλων αναλόγων οχημάτων με πίεση μεγαλύτερη της 1,5 ΑΤ.

77. Η εργασία σε ανοικτό κύλινδρο ή κοχλία.

78. Οι εργασίες σε αναμείκτες (μίξερ βιομηχανικά) σε λειαντικές μηχανές σε μηχανές τεμαχισμού, σε μηχανές ζεματίσματος (σφαγείων) και σε φυγοκεντρικές μηχανές.

79. Η εργασία σε διατρητικές μηχανές, σε καμππικές μηχανές σε μηχανές παραγωγής προϊόντων σκυροδέματος και σε μηχανές προτύπων χυτηρίων.

80. Η εργασία φύλακα. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τράπεζες, δημόσια ταμεία, πιστωτικά ή νομισματικά ιδρύματα ή τόπους φύλαξης.

81. Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέτευσης και σε αυτοκίνητα εκκένωσης βόθρων.

82. Οι εργασίες σε έρευνες για καρκίνο ή λοιμώδεις νόσους.

83. Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την επαφή με ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικροβίων κατά την κρίση της επιστημονικής επιτροπής του Ν.1397/82 ή του διευθυντή του νοσηλευτικού τόμέα.

84. Η συστηματική εργασία σε τμήμα εντατικής νοσηλείας σε τμήμα λοιμωδών και επειγόντων περιστατικών ή σταθμού α' βοηθειών και η εργασία σε τμήματα ψυχιατρικής περίθαλψης τοξικομανών.

85. Η φροντίδα, ταρίχευση και μεταφορά νεκρών εκτός της εργασίας που γίνεται στα πλαίσια των καθηκόντων νοσοκόμας.

86. Η εργασία σε χώρους στευς οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγόνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλητηριώδη ή εκρηκτικά μίγματα).

Εκτός όμως από τις απαγορεύσεις του άρθρου 1, η εκλογή των καθηκόντων των ανηλίκων πρέπει να γίνεται ιδιαίτερη προσεκτικά. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι φυσικές προϋποθέσεις που έχει ο ανήλικος, η περιέργεια και το ριψοκίνδυνο της ηλικίας, η διάθεση για παιχνίδι που μπορεί να δείχνουν τα νεαρά άτομα, και η επιθυμία τους να κάνουν την εργασία των μεγαλύτερων. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εξασφαλίζεται πλήρης ασφάλεια από ατυχήματα, υπερκόπωση ή άλλες βλαβερές συνέπειες στην υγεία ή την ανάπτυξή τους. Για τα θέματα της απασχόλησης ανηλίκων σε συγκεκριμένες εργασίες γνωμοδοτούν τα αρμόδια όργανα της επιχείρησης. Επίσης οι αντιπρόσωποι των εργαζομένων για την υγιεινή και ασφάλεια θα πρέπει αν ενημερώνονται για το που και σε ποια καθήκοντα θα χρησιμοποιηθεί ο ανήλικος που προσλαμβάνεται ή χρησιμοποιείται ο ήδη απασχολούμενος.

Ο ανήλικος πριν προσληφθεί στην εργασία πρέπει να εκπαιδευτεί σε ασφαλείς τρόπους εκτέλεσης της εργασίας που του ανατίθεται. Για ένα χρονικό διάστημα που εξαρτάται από την εργασία που αναλαμβάνει θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από την καθοδήγηση και επίβλεψη κατάλληλου προσώπου. Για το πρόσωπο αυτό ισχύουν οι περιορισμοί της παρ. 3 του άρθρου 16 του Ν. 1837/89 «Για την προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση» (άρθρο 2).

Η αυλαία των νομοθετικών ρυθμίσεων για την προστασία της παιδικής εργασίας κλείνει με τον υπ' αριθμόν 2101/92 νόμο με τον οποίο το Ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει και υιοθετεί τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του παιδιού. Σύμφωνα με το άρθρο 1 κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος η διεθνής σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού που υπογράφηκε στη Νέα Υόρκη στις 26 Ιανουαρίου 1990. Ο νόμος αυτός έχει υπογραφεί από τον πρόεδρο της Δημοκρατίας και άρχισε να ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής της στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Τελειώνοντας πρέπει να ειπωθεί αναφορικά με την προηγούμενη ενότητα ότι όπως η Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού αποτελεί νόμο του κράτους έτσι και όλες οι διεθνείς συμβάσεις που έχουν υπογραφεί κατά το παρελθόν ή πρόκειται στο μέλλον να υπογραφούν αποτελούν νόμο του Ελληνικού Συντάγματος. Το γεγονός αυτό δημιουργεί αυτόματα την υποχρέωση στους Έλληνες πολίτες να υπακούουν και να εφαρμόζουν κατά γράμμα τις διαταγές των νόμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI.

A. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ - ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

Η νομοθεσία και οι πράξεις κύρωσης είναι σημαντικά σαν πρώτα βήματα, οι ζωές όμως των εργαζόμενων παιδιών δεν θα αλλάξουν αν ο κόσμος δεν φύγει από τα λόγια και να έρθει στις πράξεις.

Χρειάζονται ικανά προγράμματα για να παλέψουν τη επικίνδυνη και εκμεταλεύσιμη παιδική εργασία. Ο κόσμος θα πρέπει να ευαισθητοποιηθεί και να αντισταθεί στην άδικη εκμετάλευση και την καταπάτηση των δικαιωμάτων των παιδιών και όχι να δείχνει ανοχή κρατώντας τη σιωπή του.

Κάθε πρόγραμμα εξάλειψης της επικίνδυνης παιδικής εργασίας είναι απαραίτητο να παρέχει εναλλακτικές λύσεις στα εργαζόμενα παιδιά. Θα πρέπει να βοηθά τα παιδιά να ελευθερωθούν από δύσκολες καταστάσεις όπως η δουλειά και η πορνεία, να επανεντάξει εκείνα που έφυγαν απ' τη δουλειά μέσω παροχής ικανοποιητικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων και να προστατεύει εκείνα που δεν μπορούν να φύγουν αμέσως έτσι ώστε να νιώθουν ασφάλεια.

Το πιο σημαντικό όμως απ' όλα είναι η πρόληψη έτσι ώστε οι νέες γενιές παιδιών να σταματήσουν πια να οδηγούνται σε επικίνδυνους τύπους εργασίας. Για να έχει όμως η πρόληψη τα επιθυμητά αποτελέσματα απαιτείται η συμμετοχή και η συνεργασία πολλών παραγόντων όπως : κυβερνήσεων, τοπικών κοινοτήτων, μη κυβερνητικών οργανισμών, εργοδοτών, εμπορικών σωματείων αλλά και των ίδιων των εργαζόμενων παιδιών και των οικογενειών τους.

Σύμφωνα με την έκθεση της κατάστασης των παιδιών στο κόσμο 1997, της UNICEF, πέντε πρωτοβουλίες κλειδιά αποτελούν μέρος μιας περιεκτικής στρατηγικής κατά της επικίνδυνης παιδικής εργασίας:

- προώθηση και διεύρυνση της εκπαίδευσης,

- δημιουργία εθνικής και διεθνούς νομοθεσίας και ισχυροποίησής της,
- Ενδυνάμωση της θέσης των φτωχών
- κοινωνική κινητοποίηση,
- εκστρατείες για εταιρίες ώστε να αναλάβουν την ευθύνη των πράξεών τους.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ο πιο απλός τρόπος για να σταματήσουν τα παιδιά σχολικής ηλικίας να ασχολούνται με επικίνδυνες μορφές εργασίας είναι η προώθηση και διεύρυνση της εκπαίδευσης ώστε να τα προσελκύσει και να τα διατηρήσει. Υπάρχουν 140 εκατομμύρια παιδιά ηλικίας 6 - 11 ετών που δεν φοιτούν στο σχολείο-το 23% των παιδιών πρώτης σχολικής ηλικίας στον αναπτυσσόμενο κόσμο-και ίσως το ίδιο ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου τα πρώτα χρόνια. Επίσης εκατομμύρια παιδιά προσπαθούν να ισοσταθμίσουν τις απαιτήσεις της δουλειάς και του σχολείου, κάτι το οποίο προκαλεί προβλήματα ειδικά στα κορίτσια (Κάρολ Μπέλαμυ, «Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997», UNICEF).

Η εκπαίδευση και η παιδική εργασία επικοινωνούν πολύ έκδηλα. Η δουλειά μπορεί να κρατήσει τα παιδιά μακριά από το σχολείο όπως επίσης και η φτωχή ποιότητα εκπαίδευσης να τα κάνει να φύγουν απ' αυτό και να αναζητήσουν εργασία. Από την άλλη πλευρά καλής ποιότητας εκπαίδευση μπορεί να κρατήσει τα παιδιά μακριά απ' τη δουλειά. Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (1990) η βασική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι διεθνής και υποχρεωτική. Πρέπει να δημιουργηθούν καλά σχολεία σε όλο τον κόσμο, που θα ελκύουν τα παιδιά και θα αποφεύγεται η εγκατάλειψη του σχολείου.

Η UNICEF 1997 εξηγεί ότι τα εκπαιδευτικά προγράμματα πρέπει να περιλαμβάνουν τη διδασκαλία χρήσιμων δεξιοτήτων που να είναι σχετικές με τις ανάγκες των παιδιών και των οικογενειών τους, να είναι πιο ελαστικά προσαρμοσμένα στις ανάγκες των παιδιών, να φέρνουν τα κορίτσια στα σχολεία, να αυξάνουν την ποιότητα και το κύρος των δασκάλων, να μειώνουν τα σχολικά έξοδα της οικογένειας, να μη κοστίζουν τα βιβλία, το εκπαιδευτικό υλικό, η μεταφορά και άλλα έξοδα που είναι αβάσταχτα για τους φτωχούς.

«Η βασική εκπαίδευση μπορεί να είναι οικονομικά εφικτή» αναφέρει η έκθεση, «αν γίνει προτεραιότητα όπως υπαγορεύει η Σύμβαση των Δικαιωμάτων του παιδιού ... δεν είναι θέμα περιορισμένων πόρων αλλά πολιτική επιλογή. Εκτιμάται ότι χρειάζονται επιπλέον έξι δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο για να φοιτούν όλα τα παιδιά μέχρι το έτος 2000. Μπορεί το ποσό να φαίνεται τεράστιο παρόλα αυτά είναι μόνο το ένα τοις εκατό των ετήσιων δαπανών για εξοπλισμούς».

Ν Ο Μ Ο Θ Ε Σ Ι Α

Η νομοθεσία μπορεί να παίξει σπουδαίο ρόλο στη μάχη κατά της επικίνδυνης παιδικής εργασίας σύμφωνα με την έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997. Μπορεί οι νόμοι και η εφαρμογή τους να μη νικήσουν την παιδική εργασία μόνοι τους αλλά δεν θα επιτευχθεί αυτό χωρίς την ύπαρξη τους.

Ο νομικός κώδικας μιας χώρας είναι μια σημαντική καταγραφή της κοινωνικά αποδεκτής συμπεριφοράς. Η UNICEF (1997) πιστεύει ότι όλες οι χώρες θα έπρεπε να καθιερώσουν ένα σύνολο νόμων για την παιδική εργασία ως δήλωση διάθεσης και ως σημείο εκκίνησης για τις ευρύτερες προσπάθειές τους. Επίσης, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να διευρύνουν το πεδίο της νομοθεσίας τους για να συμπεριλάβουν την παραοικονομία, που

όπως δείχνει η έκθεση, απασχολεί το μεγαλύτερο αριθμό εργαζόμενων παιδιών. Ακόμη η νομοθεσία για την παιδική εργασία μπορεί να είναι μέσο εκπαίδευσης των ατόμων και να προωθήσει τις συζητήσεις πάνω στο θέμα. (Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997, UNICEF).

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ

Ένα άλλο σημαντικό μέσο για την αποτροπή της επικίνδυνης παιδικής εργασίας είναι η ενίσχυση των φτωχών οικογενειών μέσω της παροχής εναλλακτικών οικονομικών λύσεων αντί της παιδικής εργασίας. Στην Ινδία για παράδειγμα τα παιδικά δίνονται ως αντίτιμο από τους γονείς τους επειδή οι ίδιοι αδυνατούν να ξεπληρώσουν κάποιο χρέος με άλλο τρόπο. Ένας άλλος τρόπος για να αποτρέψει κανείς αυτή τη σύγχρονη μορφή παιδικής δουλείας, είναι η παροχή εναλλακτικών λύσεων στις φτωχές οικογένειες σε περίπτωση μεγάλης ανάγκης. (Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 Unicef).

Ομαδικά πιστωτικά προγράμματα (ένα μέσο για την παραπάνω περίπτωση), έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικά σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες. Η τράπεζα Gramen του Μπαγκλαντές, για παράδειγμα, έχει καταφέρει να απολαμβάνει ευρείας αναγνώρισης της επιτυχίας της στην παροχή πίστωσης σε ιδιώτες-ιδιαίτερα σε γυναίκες-που ποτέ δεν θα την έπαιρναν από άλλα χρηματο-πιστωτικά ιδρύματα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρει ότι οι κυβερνήσεις έχουν την κύρια ευθύνη για να χτυπήσουν το πρόβλημα της παιδικής εργασίας. Η καλύτερη εγγύηση που μια κυβέρνηση μπορεί να δώσει είναι ν' αναλάβει σοβαρά τις ευθύνες της όταν όλοι οι τομείς της

κοινωνίας αρχίζουν να λαμβάνουν μέρος σε μια πραγματική εθνική κίνηση. Καθώς οι προθέσεις των Δικαιωμάτων του παιδιού και οι αρχές της καθιέρωσης για τα δικαιώματα του παιδιού άρχισαν να επηρεάζουν την κοινωνία, τις θέσεις, τις αξίες τότε αναπόφευκτα θα παρουσιαστούν αλλαγές. Η μεγαλύτερη γνώση της κοινότητας θα επιφέρει μεγαλύτερη εξέλιξη, οδηγώντας σε μια ισχυρή εργασία που να επιθεωρείται από τις οικογένειες και τους γείτονες, τους ξένους και τους φίλους. Τέτοια ανάπτυξη παρουσιάζει την καλύτερη ευκαιρία για να προστεθούν τα παιδιά και ειδικά εκείνα που είναι μακριά από την επίβλεψη και δουλεύουν σε ανεπίσημους τομείς και σε υπαίθριες περιοχές.

Μη κυβερνητικοί ^{οργανισμοί} (NGO'S) έχουν να παίξουν σημαντικό ρόλο ώστε και να αυξάνουν τα επίπεδα της δημόσιας ανησυχίας και να προστατεύουν τα παιδιά. Μπορούν να ελέγχουν τις συνθήκες στις οποίες τα παιδιά δουλεύουν και να βοηθήσουν στην απαραίτητη προώθηση αλλαγής θέσεων του κοινού. Η ανεξαρτησία τους τους επιτρέπει να εκθέτουν επίθεση ή καταπάτηση δικαιωμάτων χωρίς να ενδίδουν σε πολιτικές πιέσεις. Μερικοί έχουν εμπλακεί αρκετά σε προσπάθειες για να ελευθερώσουν παιδιά απ' τους χειρότερους κινδύνους της δουλειάς.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρει ότι στις Φιλιππίνες¹ διάφοροι μαχητικοί, κυβερνητικοί οργανισμοί, μαζί με την εκκλησία και κοινωνικές ομάδες προκάλεσαν την ανταπόκριση της πολιτείας. Η έκθεση δείχνει ότι αυτού του είδους οι κινητοποιήσεις αποδίδουν σε όλο το κόσμο από τη συμμαχία της Νότιας Ασίας που επεμβαίνει σε εργοτάξια και ελευθερώνει εργαζόμενα παιδιά, μέχρι την ένωση εργατών της Κένυας που ξεκίνησε ένα σχέδιο δράσης κατά της παιδικής εργασίας, την εκστρατεία της Σρι Λάνκα κατά της παιδικής εκμετάλευσης και τα εργαζόμενα παιδιά της Δυτικής Αφρικής που πρόσφατα πραγματοποίησαν τη δεύτερη εκστρατεία τους στο Μαλί.

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ ΓΙΑ ΕΤΑΙΡΙΕΣ

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 Unicef, κάνει έκκληση για μεγαλύτερη εταιρική υπευθυνότητα. Δίνει βαρύτητα στις εκστρατείες από εργατικά συνδικάτα, θρησκευτικές και περιβαλλοντικές οργανώσεις, ενώσεις καταναλωτών και ομάδες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, προς τις πολυεθνικές εταιρίες ώστε να υιοθετήσουν τους σχετικούς κώδικες. Αυτοί οι κωδικοί θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως καθοδηγητικά μέσα για τη λειτουργία των επιχειρήσεων σε αναπτυσσόμενες χώρες και να περιλαμβάνουν απαγορεύσεις κατά της επικίνδυνης παιδικής εργασίας σε αυτές τις χώρες.

Η πρόκληση είναι να επεκταθεί η ιδέα για εταιρική υπευθυνότητα ενάντια στην παιδική εργασία και στις τοπικές επιχειρήσεις. Το Ίδρυμα Abring για τα δικαιώματα του παιδιού στη Βραζιλία είναι μια οργάνωση χρηματοδοτούμενη από τον ιδιωτικό τομέα-που ήδη εργάζεται σκληρά πάνω σ' αυτό. Το φιλικό προς τα παιδιά εταιρικό της πρόγραμμα, προσελκύει θετικά την προσοχή των Βραζιλιάνικων επιχειρήσεων ώστε να μην προσλαμβάνουν παιδιά και να υποστηρίζουν παιδικές δραστηριότητες ανάπτυξης.

Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 υποστηρίζει ότι υπάρχουν μερικές ειδικές ενέργειες που χρειάζεται να γίνουν αμέσως και οι οποίες είναι:

- Άμεση εξάλειψη της επικίνδυνης και εκμεταλεύσιμης παιδικής εργασίας.

Επικίνδυνοι και εκμεταλεύσιμοι τύποι παιδικής εργασίας συμπεριλαμβανομένου και της εργασίας εμπορική σεξουαλική εκμετάλευση και δουλειά που παρεμποδίζει την φυσική κοινωνική, μορφωτική,

συναισθηματική ή ηθική ανάπτυξη του παιδιού, δεν θα πρέπει να είναι ανεκτή και οι κυβερνήσεις θα πρέπει να λάβουν άμεσα μέτρα για να τους σταματήσει.

- Καταγραφή γεννήσεως όλων των παιδιών.

Όλα τα παιδιά θα πρέπει να καταγράφονται όταν γεννιούνται (άρθρο 7 της Καθιέρωσης). Η καταγραφή είναι απαραίτητη για να επιτραπεί η άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού όπως πρόσβαση στην εκπαίδευση, φροντίδα της υγείας, επιθεωρήσεις εργοδοτών και εργαζομένων όταν υπάρχει η ένδειξη της παιδικής εργασίας-εκμετάλευσης.

- Συλλογή πληροφοριών και έλεγχος.

Πληροφορίες για την παιδική εργασία-εκμετάλευση είναι ελάχιστες. Εθνικά και Διεθνή συστήματα θα πρέπει να βρίσκονται σε μέρος για να συγκεντρώνουν και να αναλύουν γενικές πληροφορίες για την παιδική εργασία-εκμετάλευση, προκειμένου το πρόβλημα να λυθεί αποτελεσματικά. Ειδική προσοχή θα πρέπει να δίνεται στις ξεχασμένες ή αφανείς περιοχές της παιδικής εργασίας-εκμετάλευσης όπως στο σπίτι, στην οικογενειακή φάρμα ή στην οικιακή υπηρεσία. Ο έλεγχος από τις ίδιες τις κοινότητες είναι απαραίτητος και τα εργαζόμενα παιδιά θα πρέπει ενεργά να συμμετέχουν ώστε να κρίνουν τις καταστάσεις και να προτείνουν τρόπους για να βελτιωθούν οι συνθήκες.

- Κώδικες επικοινωνίας και εφικτές πολιτικές.

Εθνικές και Διεθνείς εταιρείες επιθυμούν να υιοθετήσουν κώδικες επικοινωνίας εγγυώντας ότι ούτε αυτοί ούτε οι εργολάβοι με εργαζόμενα παιδιά θα κακοποιήσουν τα δικαιώματά τους. Εφικτές πολιτικές θα πρέπει να αναπτυχθούν για να λάβουν υπόψιν τα καλύτερα ενδιαφέροντα του παιδιού και να συμπεριλάβουν μέτρα για να προστατέψουν αυτά τα

ενδιαφέροντα. Η UNICEF ξαναβεβαιώνει τη δέυσμευσή της για την δική της εφικτή πολιτική, που αναλαμβάνει να μην αγοράζει από οποιονδήποτε προμηθευτή που εκματαλλεύεται παιδιά.

Εν κατακλείδι η Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρει ότι πρέπει όλοι οι κοινωνικοί χώροι ν' αναλάβουν δράση. Επίσης τονίζει ότι οι κυβερνήσεις έχουν ήδη δεμευτεί κατά τις επικίνδυνης παιδικής εργασίας με την επικύρωση της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού (1990). Δεν μένει παρά να αποδείξουν ότι μπορούν να πραγματοποιήσουν τις δεσμεύσεις τους.

Β. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός της πτυχιακής εργασίας με τίτλο " Παιδική εργασία και εκμετάλευση " είναι η πληροφόρηση και η ευαισθητοποίηση για την κατάσταση των εργαζόμενων παιδιών σ' ολόκληρο τον κόσμο, καθώς επίσης η ενημέρωση για τα νομοθετικά μέτρα που έχουν ληφθεί σε διεθνές και τοπικό επίπεδο για την προστασία αυτών των παιδιών.

Ύστερα από προσεκτική μελέτη και συλλογή στοιχείων για το ερευνώμενο θέμα προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα, τα οποία αναφέρονται συνοπτικά :

- Η παιδική εργασία - εκμετάλευση παρατηρείται απ' την αρχαιότητα ως τη σύγχρονη εποχή. Είναι φαινόμενο όλων των εποχών και όλων των κοινωνιών εμφανιζόμενη άλλοτε σε μεγαλύτερη και άλλοτε σε μικρότερη έκταση.

- Σύμφωνα με την έκθεση της UNICEF για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο το 1997 τρεις είναι οι παράγοντες που ωθούν τα παιδιά σε εργασίες που βλάπτουν την ανάπτυξή τους,

- * η εκμετάλευση της φτώχειας,
- * η απουσία σχετικής εκπαίδευσης,
- * οι περιορισμοί της παράδοσης.

- Ο αριθμός των εργαζόμενων παιδιών αν και δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί λόγω της έλλειψης επίσημων στατιστικών στοιχείων υπολογίζεται περίπου ότι είναι 200.000.000 παιδιά παγκοσμίως, (στοιχεία που προκύπτουν από τη ΔΟΕ) η ηλικία τους κυμαίνεται μεταξύ 10-14 ετών και η πλειοψηφία αποτελείται κυρίως από αγόρια.

- Η έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρει ότι υπάρχουν επτά βασικοί τύποι παιδικής εργασίας :

- * εργασία στο σπίτι,
- * εξαναγκασμένη και δουλική εργασία,
- * εμπορική και σεξουαλική εκμετάλευση,
- * βιομηχανική εργασία και εργασία σε καλλιέργειες,
- * εργασία στο δρόμο,
- * εργασία για την οικογένεια,
- * εργασία των κοριτσιών (οικιακή εργασία, εργασία στα χωράφια, βιομηχανική εργασία, εργασία στο δρόμο, δουλεία, πορνεία).

- Στην έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997 αναφέρονται επίσης τέσσερις μύθοι που περιβάλλουν το δύσκολο και σύνθετο πρόβλημα της παιδικής εργασίας :

- * ότι η παιδική εργασία είναι πρόβλημα μόνο του υπανάπτυκτου κόσμου,
 - * ότι δεν θα εξαλειφθεί ποτέ αν δεν εξαφανιστεί η φτώχεια,
 - * ότι συμβαίνει κυρίως σε βιομηχανίες εξαγωγής και
 - * ότι ο μόνος τρόπος για να ελεγχθεί η εργασία είναι οι κυρώσεις στην κυβέρνηση και τα καταναλωτικά μπουκοτάζ στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Η έκθεση συνεχίζει λέγοντας ότι και οι τέσσερις μύθοι καταρρίπτονται γιατί :
- * τα παιδιά δουλεύουν σε όλο τον κόσμο τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες,
 - * η φτώχεια παρά το ότι είναι επιβαρυντικός παράγοντας για εργασία τα παιδιά δεν θα βλάπτονται απ' αυτή αν δεν υπήρχαν άνθρωποι έτοιμοι να τα εκμεταλευτούν,
 - * μόνο ένα μικρό ποσοστό παιδιών εργάζεται στον εξαγωγικό τομέα. Η συντριπτική πλειοψηφία εργάζεται στη γεωργία και τα σπίτια, και
 - * τα μπουκοτάζ και οι κυρώσεις περισσότερο βλάπτουν παρά ωφελούν τα παιδιά στέλνοντας τα έξω απ' την παραγωγική διαδικασία.

- Η παιδική εργασία δεν είναι πάντοτε επικίνδυνη. Σύμφωνα με τη Unicef αποτελεί μορφή εκμετάλευσης αν περιλαμβάνει :

- * Πλήρη απασχόληση σε νεαρή ηλικία
- * Πολλές εργάσιμες ώρες
- * Εργασία που απαιτείται υπερβολική, φυσική κοινωνική και ψυχολογική προσπάθεια.
- * Εργασία και ζωή στους δρόμους, σε άσχημες συνθήκες
- * Ανεπαρκή αμοιβή
- * Υπερβολική ευθύνη
- * Εργασία που αποτρέπει την πρόσβαση στην εκπαίδευση
- * Εργασία που προσβάλλει την αξιοπρέπεια και αυτοεκτίμηση των παιδιών όπως η σκλαβιά, η δουλειά και η σεξουαλική εκμετάλευση.
- * Εργασία αποτρεπτική για την πλήρη κοινωνική και ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

-Σύμφωνα με την έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997, μερικά από τα στοιχεία της παιδικής ανάπτυξης που τίθεται σε κίνδυνο με την εργασία είναι τα ακόλουθα :

- * Φυσική ανάπτυξη - περιλαμβάνει την ανάγνωση, την αριθμητική και την απόκτηση της αναγκαίας γνώσεις για μια ομαλή ζωή.
- * γνωστική ανάπτυξη - περιλαμβάνει την ανάγνωση, την αριθμητική και την απόκτηση της αναγκαίας γνώσεις για μια ομαλή ζωή.
- * συναισθηματική ανάπτυξη - περιλαμβάνει την αυτοεκτίμηση, τους οικογενειακούς θεσμούς και τα αισθήματα αγάπης και αποδοχής.
- * κοινωνική και ηθική ανάπτυξη - περιλαμβάνει την αίσθηση της ομαδικής ταυτότητας την κοινότητα να συνεργάζεται με άλλους και να διαχωρίζει το σωστό από το λάθος.

- Σύμφωνα με τη UNICEF παρά το γεγονός ότι υπάρχει ^{βοήθεια} για τα εργαζόμενα παιδιά καθημερινά πέφτουν θύματα εκμετάλευσης και καταπάτησης ακόμη και των πιο στοιχειωδών δικαιωμάτων τους. Πραγματική αλλαγή στη ζωή των παιδιών θα γίνει μόνο όταν κοινωνικές συμπεριφορές και έθιμα προοδευτικά αλλάζουν και συμμορφωθούν με νόμους και αρχές. Και όταν τα παιδιά μάθουν αρκετά για τα διακαίωματα τους ώστε να μπορούν να τ' αποκτήσουν.

Ειδικότερα όσον αφορά την Ελλάδα προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

- Οι έρευνες και οι μελέτες που υπάρχουν για το θέμα " παιδική εργασία εκμετάλευση είναι ελάχιστες.

- Σύμφωνα με στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε. ⁽¹⁹⁹⁵⁾ 15.000 παιδιά εγκαλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση προκειμένου να εργαστούν. Τα παιδιά αυτά προέρχονται από αναλφάβητους, πρόσφυγες, και οικονομικά ασθενέστερες οικογένειες.

-Μεγάλο ποσοστό εργαζόμενων παιδιών σύμφωνα με τα πρακτικά ημερίδας με θέμα " Αγαπάμε τα παιδιά μας;" ⁽¹⁹⁹⁶⁾ εργάζονται στους δρόμους υπό την επίβλεψη τρίτων. Τα παιδιά αυτά ανήκουν σε οικογένειες τσιγγάνων, και Αλβανών.

- Η ηλικία των μικρών βιοπαλαιστών κυμαίνεται μεταξύ 10-14 ετών και είναι κυρίως αγόρια.

- Το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζόμενων παιδιών βρίσκεται στη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία, το εμπόριο, τα λατομεία και ορυχεία, στις κατασκευές και την οικιακή απασχόληση.

- Στην Ελλάδα υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία των εργαζόμενων παιδιών παρ'όλα αυτά όμως η παραβίαση των νόμων από τους εργοδότες είναι συχνή.

- Από τη μελέτη του θέματος παιδική εργασία-εκμετάλλευση οι μελετητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το έργο που θα μπορούσαν να επιτελέσουν οι Κοινωνικοί Λειτουργοί στην αντιμετώπιση του προβλήματος είναι πολύ σημαντικό. Παρόλα αυτά όμως, αυτό που παρατηρήθηκε είναι ότι η ενημέρωση που παρέχεται για το θέμα αυτό στους Κοινωνικούς Λειτουργούς είναι ανύπαρκτη.

Οι μελετητές της εργασίας επισημαίνουν ότι θα πρέπει να δημιουργηθεί η κατάλληλη υποδομή η οποία θα ξεκινάει από το χώρο της εκπαίδευσης των Κοινωνικών Λειτουργών, και η οποία σε πρώτη φάση θα περιλαμβάνει ειδικά μαθήματα που θα αποσκοπούν στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των υποψηφίων Κοινωνικών Λειτουργών. Επίσης θα πρέπει να πραγματοποιούνται ειδικά σεμινάρια και συνέδρια με θέμα την παιδική εργασία-εκμετάλλευση τα συμπεράσματα των οποίων θα πρέπει να γίνονται ευρέως γνωστά.

Εφόσον γίνουν όλα τα παραπάνω θα πρέπει να καταρτιστεί ένα σχέδιο δράσης από τους Κ.Λ. το οποίο θα στοχεύει στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου από τη μια και από την άλλη στην πρόληψη και αντιμετώπιση του προβλήματος με τη ταυτόχρονη συνεργασία τόσο των κρατικών υπηρεσιών όσο και των πολιτών αλλά και των ίδιων των παιδιών που πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

UNICEF

ΣΥΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη

Επειδή, σύμφωνα με τις αρχές που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η αναγνώριση της εγγενούς αξιοπρέπειας και των ίσων και αναφαίρετων δικαιωμάτων όλων των μελών της ανθρώπινης οικογένειας, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο,

Έχοντας υπόψη ότι οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών έχουν διακηρύξει εκ νέου, στον Καταστατικό Χάρτη, την πίστη τους στα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και στην αξιοπρέπεια και την αξία του ανθρώπου, και έχουν αποφασίσει να προαγάγουν την κοινωνική πρόοδο και να καθορίσουν καλύτερες συνθήκες ζωής μέσα στα πλαίσια μιας μεγαλύτερης ελευθερίας,

Αναγνωρίζοντας ότι τα Ηνωμένα Έθνη, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και στις διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα διακήρυξαν και συμφώνησαν ότι καθένας δικαιούται να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα και τις ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτές, χωρίς καμία απολύτως διάκριση ιδίως εξαιτίας της φυλής, του χρώματος, του φύλου, της γλώσσας, της θρησκείας, των πολιτικών του ή άλλων πεποιθήσεων, της εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, της περιουσίας, της γέννησης ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης,

Υπενθυμίζοντας ότι, στην παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδική βοήθεια και υποστήριξη,

Έχοντας πεισθεί ότι η οικογένεια όντας η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας και το φυσικό περιβάλλον για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα το ρόλο της στην κοινότητα,

Αναγνωρίζοντας ότι το παιδί, για την αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, πρέπει να μεγαλώνει μέσα στο οικογενειακό περιβάλλον, σ' ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης,

Επειδή είναι σημαντικό να προετοιμαστεί πλήρως το παιδί για να ζήσει μια ατομική ζωή στην κοινωνία και να αναστραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρύσσονται στον Καταστατικό Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, ανοχής, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης,

Έχοντας υπόψη ότι η ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική προστασία εξαγγέλθηκε στη Διακήρυξη της Γενεύης του 1924 για τα δικαιώματα του παιδιού και στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, που υιοθέτησε η Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1959 και που αναγνωρίστηκε στην παγκόσμια Διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στο διεθνές Σύμφωνο για τα αστικά και πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στα άρθρα 23 και 24), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα οικονομικά, τα κοινωνικά και τα πολιτικά δικαιώματα (ιδιαίτερα στο άρθρο 10) και στο καταστατικό και στα αρμόδια όργανα των ειδικευμένων οργανισμών και των διεθνών οργανώσεων που μεριμνούν για την ευημερία του παιδιού,

Έχοντας υπόψη ότι, όπως αναφέρεται στη Διακήρυξη των δικαιωμάτων του παιδιού, "το παιδί, λόγω της φυσικής και διανοητικής του ανωριμότητας, χρειάζεται ειδική προστασία και μέριμνα, συμπεριλαμβανομένης και της νομικής προστασίας, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννησή του",

Υπενθυμίζοντας τις διατάξεις της Διακήρυξης για τις νομικές και κοινωνικές αρχές σχετικά με την προστασία και την ευημερία

των παιδιών, ειδικά όσον αφορά την υιοθεσία και την τοποθέτηση σε ανάδοχες οικογένειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, τις διατάξεις του συνόλου των ελάχιστων κανόνων των Ηνωμένων Εθνών για τη διοίκηση της δικαιοσύνης για ανήλικους (Κανόνες του Πεκίνου) και της Διακήρυξης για την προστασία των γυναικών και των παιδιών σε περίοδο επείγουσας ανάγκης και ένοπλης σύρραξης,

Αναγνωρίζοντας ότι σε όλες τις χώρες του κόσμου υπάρχουν παιδιά που ζουν κάτω από ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες, και ότι είναι αναγκαίο να δοθεί στα παιδιά αυτά ιδιαίτερη προσοχή,

Λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τη σημασία των πολιτιστικών παραδόσεων και αξιών κάθε λαού για την προστασία και την αρμονική ανάπτυξη του παιδιού,

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της διεθνούς συνεργασίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα στις υπό ανάπτυξη χώρες,

Συμφώνησαν τα εξής:

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 1

Για τους σκοπούς της παρούσας Σύμβασης, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των δεκαοκτώ ετών, εκτός εάν η ενηλικίωση επέρχεται νωρίτερα, σύμφωνα με την ισχύουσα για το παιδί νομοθεσία.

Άρθρο 2

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να σέβονται τα δικαιώματα, που αναφέρονται στην παρούσα Σύμβαση και να τα εγγυώνται σε κάθε παιδί που υπάγεται στη δικαιοδοσία τους, χωρίς καμία διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιοριστικής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή κύρωσης, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νόμιμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του.

Άρθρο 3

1. Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν στα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν στο παιδί την αναγκαία για την ευημερία του προστασία και φροντίδα, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των γονέων του, των επιτρόπων του ή των άλλων προσώπων που είναι νόμιμα υπεύθυνοι γι' αυτό, και παίρνουν για το σκοπό αυτό όλα τα κατάλληλα νομοθετικά και διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνα με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ό,τι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του

προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Άρθρο 4

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και, όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 5

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και το καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επίτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις κατάλληλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 6

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει γγγενές δικαίωμα στη ζωή.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7

1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν οι ισχύουσες σ' αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Άρθρο 8

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητάς του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειάς του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεών του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμειξη.
2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητά του, τα Συμβαλλόμενα Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητά του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζουν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.
2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.
3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δυο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δύο γονείς του, εκτός εάν αυτό να είναι

αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει, μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας, τις ουσιώδεις πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται το απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Άρθρο 10

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για το σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλλόμενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των αθέμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.
2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προσχώρηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Άρθρο 12

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει ικανότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.
2. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιουδήποτε είδους, ανεξαρτητως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.
2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει

αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή

β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών.

Άρθρο 14

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νόμιμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανότητων του.

3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεων του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των ελευθεριών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των άλλων.

Άρθρο 15

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.

2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 17

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προαγωγή της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί που είναι σύμφωνα με το πνεύμα του άρθρου 29.

β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.

γ) Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.

δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτόχθονων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μια μειονότητα.

ε) Εννοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του. λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Άρθρο 18

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμ-

φωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς, ή κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

2. Για την εγγύηση και την προώθηση των δικαιωμάτων που εκφράζονται στην παρούσα Σύμβαση, τα Συμβαλλόμενα Κράτη παρέχουν την κατάλληλη βοήθεια στους γονείς και στους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους για την ανατροφή του παιδιού, και εξασφαλίζουν τη δημιουργία οργανισμών, ιδρυμάτων και υπηρεσιών επιφορτισμένων να μεριμνούν για την ευημερία των παιδιών.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν στα παιδιά των οποίων οι γονείς εργάζονται το δικαίωμα να επωφελούνται από τις υπηρεσίες και τα ιδρύματα φύλαξης παιδιών, εφόσον τα παιδιά πληρούν τους απαιτούμενους όρους.

Άρθρο 19

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί.

2. Αυτά τα προστατευτικά μέτρα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, όπου χρειάζεται, αποτελεσματικές διαδικασίες για την εκπόνηση κοινωνικών προγραμμάτων, που θα αποσκοπούν στην παροχή της απαραίτητης υποστήριξης στο παιδί και σε αυτούς οι οποίοι έχουν την επιμέλειά του, καθώς και για άλλες μορφές πρόνοιας και για το χαρακτηρισμό, την αναφορά, την παραπομπή, την ανάκριση, την περίθαλψη και την παρακολούθηση της εξέλιξής τους στις περιπτώσεις κακής μεταχείρισης του παιδιού που περιγράφονται πιο πάνω, και όπου χρειάζεται, για διαδικασίες δικαστικής παρέμβασης.

Άρθρο 20

1. Κάθε παιδί που στερείται προσωρινά ή οριστικά το οικογενειακό του περιβάλλον ή το οποίο για το δικό του συμφέρον δεν είναι δυνατόν να παραμείνει στο περιβάλλον αυτό δικαιούται ειδική προστασία και βοήθεια εκ μέρους του Κράτους.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προβλέπουν γι' αυτό το παιδί μια εναλλακτική επιμέλεια, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

3. Αυτή η επιμέλεια μπορεί να έχει, μεταξύ άλλων, τη μορφή της τοποθέτησης σε μια οικογένεια, της ΚΑΦΑΛΗΝ του ισλαμικού δικαίου, της υιοθεσίας ή, σε περίπτωση ανάγκης, της τοποθέτησης σε ένα κατάλληλο για την περίπτωση ίδρυμα για παιδιά. Κατά την επιλογή ανάμεσα σε αυτές τις λύσεις, λαμβάνεται δεόντως υπόψη η ανάγκη μιας συνέχειας στην εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και η εθνική, θρησκευτική, πολιτιστική και γλωσσολογική καταγωγή του.

Άρθρο 21

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη που αναγνωρίζουν και/ή επιτρέπουν την υιοθεσία διασφαλίζουν ότι εκείνο που λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη στην προκειμένη περίπτωση είναι το συμφέρον του παιδιού και:

α) Μεριμνούν ώστε η υιοθεσία ενός παιδιού να μην επιτρέπεται παρά μόνο από τις αρμόδιες αρχές, οι οποίες αποφαινόμενες, σύμφωνα με το νόμο και με τις εφαρμοσζόμενες διαδικασίες και επί τη βάση όλων των αξιόπιστων σχετικών πληροφοριών, εάν η υιοθεσία είναι δυνατή εν όψει της κατάστασης του παιδιού σε σχέση με τον πατέρα και τη μητέρα του, τους συγγενείς του και τους νόμιμους εκπροσώπους του και εάν, εφόσον αυτό απαιτείται, τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έδωσαν τη συναίνεσή τους για

την υιοθεσία, έχοντας γνώση των πραγμάτων και μετά από την αναγκαία παροχή συμβουλών.

β) Αναγνωρίζουν ότι η υιοθεσία στο εξωτερικό μπορεί να αντιμετωπισθεί ως ένα άλλο μέσο εξασφάλισης στο παιδί της αναγκαίας φροντίδας, εάν αυτό δεν μπορεί να τοποθετηθεί σε μία ανάδοχη ή σε μία υιοθετούσα οικογένεια ή να ανατραφεί σωστά στη χώρα της καταγωγής του.

γ) Μεριμνούν ώστε, σε περίπτωση υιοθεσίας στο εξωτερικό, το παιδί να απολαμβάνει των ίδιων προστατευτικών μέτρων και προδιαγραφών με εκείνα που υπάρχουν στην περίπτωση εθνικής υιοθεσίας.

δ) Παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι, σε περίπτωση διακρατικής υιοθεσίας, η τοποθέτηση του παιδιού δεν απολήγει σε ανάρμοστο υλικό όφελος για τα πρόσωπα που είναι αναμιγμένα σ' αυτή.

ε) Προωθούν τους αντικειμενικούς σκοπούς του παρόντος άρθρου με τη σύναψη διμερών ή πολυμερών διακανονισμών ή συμφωνιών, ανάλογα με την περίπτωση, και προσπαθούν μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, να επιτύχουν οι τοποθετήσεις παιδιών στο εξωτερικό να πραγματοποιούνται από αρμόδιες αρχές ή αρμόδια όργανα.

Άρθρο 22

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου ένα παιδί, το οποίο επιζητεί να αποκτήσει το νομικό καθεστώς του πρόσφυγα ή που θεωρείται πρόσφυγας δυνάμει των κανόνων και των διαδικασιών του ισχύοντος διεθνούς ή εθνικού δικαίου, είτε αυτό είναι μόνο είτε συνοδεύεται από τους γονείς του ή από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, να χαιρεί της κατάλληλης προστασίας και ανθρωπιστικής βοήθειας, που θα του επιτρέψουν να απολαμβάνει τα δικαιώματα που του αναγνωρίζουν η παρούσα Σύμβαση και τα άλλα διεθνή όργανα τα σχετικά με τα δικαιώματα του ανθρώπου ή ανθρωπιστικού χαρακτήρα, στα οποία μετέχουν τα εν λόγω Κράτη.

2. Για το σκοπό αυτό τα Συμβαλλόμενα Κράτη συνεργάζονται, όπως αυτά το κρίνουν αναγκαίο, σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών και τους άλλους αρμόδιους διακυβερνητικούς ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς που συνεργάζονται με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, προκειμένου να προστατεύσουν και να βοηθήσουν τα παιδιά που βρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, και προκειμένου να αναζητήσουν τους γονείς ή άλλα μέλη της οικογένειας κάθε παιδιού πρόσφυγα και για να συλλέξουν πληροφορίες αναγκαίες για την επανένωση του παιδιού με την οικογένεια του. Σε περίπτωση που ούτε ο πατέρας ούτε η μητέρα ούτε κανένα άλλο μέλος της οικογένειας είναι δυνατόν να ανευρεθεί, το παιδί έχει δικαίωμα να τύχει της ίδιας προστασίας που παρέχεται σε οποιοδήποτε άλλο παιδί στερημένο οριστικά ή προσωρινά του οικογενειακού του περιβάλλοντος για οποιονδήποτε λόγο, σύμφωνα με τις αρχές της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 23

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι τα πνευματικά ή σωματικά ανάπηρα παιδιά πρέπει να διάγουν πλήρη και αξιοπρεπή ζωή, σε συνθήκες οι οποίες εγγυώνται την αξιοπρέπειά τους, ευνοούν την αυτονομία τους και διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή τους στη ζωή του συνόλου.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα των ανάπηρων παιδιών να τυγχάνουν ειδικής φροντίδας και ενθαρρύνουν και εξασφαλίζουν, στο μέτρο των διαθέσιμων πόρων, την παροχή, μετά από αίτηση, στα ανάπηρα παιδιά που πληρούν τους απαιτούμενους όρους και σε αυτούς που τα έχουν αναλάβει, μιας βοήθειας προσαρμοσμένης στην κατάσταση του παιδιού και στις περιστάσεις των γονέων του ή αυτών στους οποίους τα έχουν εμπιστευθεί.

3. Εν όψει των ειδικών αναγκών των ανάπηρων παιδιών, η χορηγούμενη σύμφωνα με την παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου βοήθεια παρέχεται δωρεάν, εφόσον αυτό είναι δυνατό, κατόπιν υπολογισμού των οικονομικών πόρων των γονέων τους

και αυτών στους οποίους έχουν εμπιστευθεί το παιδί, και σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε τα ανάπηρα παιδιά να έχουν αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην επιμόρφωση, στην περίθαλψη, στην αποκατάσταση αναπήρων, στην επαγγελματική εκπαίδευση και στις ψυχαγωγικές δραστηριότητες, έτσι που να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της πολιτιστικής και πνευματικής τους εξέλιξης.

4. Μέσα σε πνεύμα διεθνούς συνεργασίας, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προωθούν την ανταλλαγή κατάλληλων πληροφοριών στον τομέα της προληπτικής περίθαλψης και της ιατρικής, ψυχολογικής και λειτουργικής θεραπείας των ανάπηρων παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της διάδοσης και της πρόσβασης στις πληροφορίες που αφορούν στις μεθόδους αποκατάστασης αναπήρων και στις υπηρεσίες επαγγελματικής κατάρτισης, με σκοπό να επιτραπεί στα Συμβαλλόμενα Κράτη να βελτιώσουν τις δυνατότητες και τις αρμοδιότητές τους και να διευρύνουν την πείρα τους σε αυτούς τους τομείς. Σ' αυτό το πεδίο λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 24

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατόν επίπεδο υγείας και να επιφωλελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης αναπήρων. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δεν θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης τις υπηρεσίες αυτές.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή του παραπάνω δικαιώματος και ιδιαίτερα παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για:

α) Να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.

β) Να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική αντίληψη και περίθαλψη δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη της στοιχειώδους περίθαλψης.

γ) Να αγωνιστούν κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής και μέσα στα πλαίσια της στοιχειώδους περίθαλψης, με την εφαρμογή - ανάμεσα στα άλλα - της ήδη διαθέσιμης τεχνολογίας και με την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του φυσικού περιβάλλοντος.

δ) Να εξασφαλίσουν στις μητέρες κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά από τον τοκετό.

ε) Να μπορούν όλες οι ομάδες της κοινωνίας, ιδιαίτερα οι γονείς και τα παιδιά, να ενημερώνονται για τα θέματα της υγείας και της διατροφής του παιδιού, για τα πλεονεκτήματα του φυσικού θλασμού, την υγιεινή και την καθαριότητα του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων και να βρίσκουν υποστήριξη στη χρήση των παραπάνω βασικών γνώσεων.

στ) Να αναπτύξουν την προληπτική ιατρική φροντίδα, την καθοδήγηση των γονέων και την εκπαίδευση και τις υπηρεσίες του οικογενειακού προγραμματισμού.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα και αποτελεσματικά μέτρα για να καταργηθούν οι παραδοσιακές πρακτικές που βλάπτουν την υγεία των παιδιών.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος που αναγνωρίζεται στο παρόν άρθρο. Εν όψει αυτού, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υπό ανάπτυξη χωρών.

Άρθρο 25

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί, που τοποθετήθηκε από τις αρμόδιες αρχές σε μία οικογένεια, με σκοπό την παροχή φροντίδας, προστασίας ή θεραπείας της σωματικής ή πνευματικής του υγείας, το δικαίωμα σε μια περιοδική αναθεώρηση της παραπάνω θεραπείας και κάθε άλλης περιστάσης σχετικής με την τοποθέτησή του.

Άρθρο 26

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί το δικαίωμα να επωφελείται από την κοινωνική πρόνοια, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών ασφαλίσεων, και παίρνουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος αυτού, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους.

2. Τα ωφελήματα, όπου είναι αναγκαία, πρέπει να δίνονται, αφού ληφθούν υπόψη οι πόροι και η κατάσταση του παιδιού και των προσώπων που έχουν αναλάβει την ευθύνη της συντήρησής του, καθώς και κάθε άλλη εκτίμηση σχετιζόμενη με την αίτηση παροχής ωφελημάτων που γίνεται από το παιδί ή για λογαριασμό του.

Άρθρο 27

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα κατάλληλο επίπεδο ζωής που να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξή του.

2. Στους γονείς ή στα άλλα πρόσωπα που έχουν αναλάβει το παιδί ανήκει κατά κύριο λόγο η ευθύνη της εξασφάλισης μέσα στα όρια των δυνατοτήτων τους και των οικονομικών μέσων τους, των απαραίτητων για την ανάπτυξη του παιδιού συνθηκών ζωής.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υιοθετούν τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές τους συνθήκες και στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, για να βοηθήσουν τους γονείς και τα άλλα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για το παιδί, να εφαρμόσουν το δικαίωμα αυτό και προσφέρουν, σε περίπτωση ανάγκης, υλική βοήθεια και προγράμματα υποστήριξης, κυρίως σε σχέση με τη διατροφή, το ρουχισμό και την κατοικία.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την είσπραξη της διατροφής του παιδιού από τους γονείς του ή από τα άλλα πρόσωπα που έχουν την οικονομική ευθύνη γι' αυτό, είτε εντός της επικράτειας είτε στο εξωτερικό. Ειδικά στην περίπτωση που το πρόσωπο το οποίο έχει την οικονομική ευθύνη για το παιδί ζει σε ένα Κράτος διαφορετικό από εκείνο του παιδιού, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν την προσχώρηση σε διεθνείς συμφωνίες ή τη σύναψη τέτοιων συμφωνιών, καθώς και την υιοθέτηση κάθε άλλης κατάλληλης ρύθμισης.

Άρθρο 28

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού στην εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να επιτευχθεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών:

α) Καθιστούν τη στοιχειώδη εκπαίδευση υποχρεωτική και δωρεάν για όλους.

β) Ενθαρρύνουν την ανάπτυξη διάφορων μορφών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, τόσο γενικής όσο και επαγγελματικής, τις καθιστούν ανοιχτές και προσπές σε κάθε παιδί, και παίρνουν κατάλληλα μέτρα, όπως η θέσπιση της δωρεάν εκπαίδευσης και της προσφοράς χρηματικής βοήθειας σε περίπτωση ανάγκης.

γ) Εξασφαλίζουν σε όλους την πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία με όλα τα κατάλληλα μέσα, σε συνάρτηση με τις ικανότητες του καθενός.

δ) Καθιστούν ανοιχτές και προσπές σε κάθε παιδί τη σχολική και την επαγγελματική ενημέρωση και τον προσανατολισμό.

ε) Παίρνουν μέτρα για να ενθαρρύνουν την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή της σχολικής πειθαρχίας με τρόπο που να ταιριάζει στην αξιοπρέπεια του παιδιού ως ανθρώπινου όντος, και σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προάγουν και ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία στον τομέα της παιδείας, με σκοπό να συμβάλλουν κυρίως στην εξάλειψη της άγνοιας και του αναλφαριθμητισμού στον κόσμο και να διευκολύνουν την πρόσβαση στις επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις και στις συγχρονες εκπαιδευ-

τικές μεθόδους. Για το σκοπό αυτόν, λαμβάνονται ιδιαίτερα υπόψη οι ανάγκες των υποανάπτυχτων χωρών.

Άρθρο 29

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμφωνούν ότι η εκπαίδευση του παιδιού πρέπει να αποσκοπεί:

α) Στην ανάπτυξη της προσωπικότητας του παιδιού και στην πληρέστερη δυνατή ανάπτυξη των χαρακτηρισμάτων του και των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων του.

β) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες και για τις αρχές που καθιερώνονται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

γ) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για τους γονείς του παιδιού, την ταυτότητά του, τη γλώσσα του και τις πολιτιστικές του αξίες, καθώς και του σεβασμού του για τις εθνικές αξίες της χώρας στην οποία ζει, της χώρας από την οποία μπορεί να καταγεται και για τους πολιτισμούς που διαφέρουν από το δικό του.

δ) Στην προετοιμασία του παιδιού για μία υπεύθυνη ζωή σε μία ελεύθερη κοινωνία μέσα σε πνεύμα κατανόησης, ειρήνης, ανοχής, ισότητας των φύλων και φιλίας ανάμεσα σε όλους τους λαούς και τις εθνικιστικές, εθνικές και θρησκευτικές ομάδες και στα πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής.

ε) Στην ανάπτυξη του σεβασμού για το φυσικό περιβάλλον.

2. Καμία διάταξη του παρόντος άρθρου ή του άρθρου 28 δεν μπορεί να ερμηνευτεί με τρόπο που να θίγει την ελευθερία των φυσικών ή νομικών προσώπων για τη δημιουργία και τη διεύθυνση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, υπό τον όρο ότι θα τηρούνται οι εκφρασμένες στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου αρχές και ότι η παρεχόμενη στα ιδρύματα αυτά εκπαίδευση θα είναι σύμφωνη με τις ελάχιστες προδιαγραφές που θα έχει ορίσει το Κράτος.

Άρθρο 30

Στα Κράτη όπου υπάρχουν εθνικές, θρησκευτικές γλωσσικές μειονότητες ή πρόσωπα αυτόχθονης καταγωγής, ένα παιδί αυτόχθονας ή που ανήκει σε μία από αυτές τις μειονότητες δεν μπορεί να στερηθεί το δικαίωμα να έχει τη δική του πολιτιστική ζωή, να πρεσβεύει και να ασκεί τη δική του θρησκεία ή να χρησιμοποιεί τη δική του γλώσσα από κοινού με τα άλλα μέλη της ομάδας του.

Άρθρο 31

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν στο παιδί το δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια και δραστηριότητες που είναι κατάλληλες για την ηλικία του και στην ελεύθερη συμμετοχή στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται και προάγουν το δικαίωμα του παιδιού να συμμετέχει πλήρως στην πολιτιστική και καλλιτεχνική ζωή και ενθαρρύνουν την προσφορά κατάλληλων και ίσων ευκαιριών για πολιτιστικές, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες και για δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου.

Άρθρο 32

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν το δικαίωμα του παιδιού να προστατεύεται από την οικονομική εκμετάλλευση και από την εκτέλεση οποιασδήποτε εργασίας που ενέχει κινδύνους ή που μπορεί να εκθέσει σε κίνδυνο την εκπαίδευσή του ή να βλάψει την υγεία του ή τη σωματική, πνευματική, ψυχική ή ηθική ή κοινωνική ανάπτυξή του.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή του παρόντος άρθρου. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των άλλων διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ειδικότερα:

α) Ορίζουν ένα κατώτατο όριο ή κατώτατα όρια ηλικίας για την είσοδο στην επαγγελματική απασχόληση.

β) Προβλέπουν μία κατάλληλη ρύθμιση των ωραρίων και των συνθηκών εργασίας.

γ) Προβλέπουν κατάλληλες ποινές και άλλες κυρώσεις, για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 33

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών, διοικητικών, κοινωνικών και εκπαιδευτικών μέτρων, για να προστατεύσουν τα παιδιά από την παράνομη χρήση ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, όπως αυτές προσδιορίζονται στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις, και για να εμποδίσουν τη χρησιμοποίηση των παιδιών στην παραγωγή και την παράνομη διακίνηση αυτών των ουσιών.

Άρθρο 34

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή σεξουαλικής εκμετάλλευσης και σεξουαλικής βίας. Για το σκοπό αυτόν, τα Κράτη, ειδικότερα, παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν:

- α) Την παρακίνηση ή τον εξαναγκασμό των παιδιών σε παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.
- β) Την εκμετάλλευση των παιδιών για πορνεία ή για άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες.
- γ) Την εκμετάλλευση των παιδιών για την παραγωγή θεαμάτων ή υλικού πορνογραφικού χαρακτήρα.

Άρθρο 35

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα σε εθνικό, διμερές και πολυμερές επίπεδο για να εμποδίσουν την απαγωγή, την πώληση ή το δουλεμπόριο παιδιών, για οποιονδήποτε σκοπό και με οποιαδήποτε μορφή.

Άρθρο 36

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προστατεύουν το παιδί από κάθε άλλη μορφή εκμετάλλευσης επιβλαβή για οποιαδήποτε πλευρά της ευημερίας του.

Άρθρο 37

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ώστε:

- α) Κανένα παιδί να μην υποβάλλεται σε βασανιστήρια ή σε άλλες σκληρές, απάνθρωπες ή εξευτελιστικές τιμωρίες ή μεταχείριση. Θανατική ποινή ή ισόβια κάθειρξη χωρίς δυνατότητα απελευθέρωσης δεν πρέπει να απαγγέλλονται για παραβάσεις, τις οποίες έχουν διαπράξει πρόσωπα κάτω των δεκαοκτώ ετών.
- β) Κανένα παιδί να μη στερείται την ελευθερία του κατά τρόπο παράνομο ή αυθαίρετο. Η σύλληψη, κράτηση ή φυλάκιση ενός παιδιού πρέπει να είναι σύμφωνη με το νόμο, να μην αποτελεί παρά ένα έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.
- γ) Κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία να αντιμετωπίζεται με ανθρωπισμό και με τον οφειλόμενο στην αξιοπρέπεια του ανθρώπου σεβασμό, και κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ηλικίας του. Ειδικότερα, κάθε παιδί που στερείται την ελευθερία θα χωρίζεται από τους ενήλικες, εκτός εάν θεωρηθεί ότι είναι προτιμότερο να μη γίνει αυτό για το συμφέρον του παιδιού, και έχει το δικαίωμα να διατηρήσει την επαφή με την οικογένειά του δι' αλληλογραφίας και με επισκέψεις, εκτός εξαιρετικών περιστάσεων.
- δ) Τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους να έχουν το δικαίωμα για ταχεία πρόσβαση σε νομική ή σε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση, καθώς και το δικαίωμα να αμφισβητούν τη νομιμότητα της στέρησης της ελευθερίας τους ενώπιον ενός δικαστηρίου ή μιας άλλης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής, και για τη λήψη μιας ταχείας απόφασης πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

Άρθρο 38

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται και να διασφαλίζουν το σεβασμό στους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζονται σε αυτά σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, και των οποίων η προστασία επεκτείνεται στα παιδιά.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα πρόσωπα κάτω των δεκαπέντε ετών, δεν θα συμμετέχουν άμεσα στις εχθροπραξίες.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη απέχουν από την επιστράτευση στις ένοπλες δυνάμεις τους κάθε πρόσωπο κάτω των δεκαπέντε ετών. Κατά την επιστράτευση ανάμεσα σε πρόσωπα άνω των δεκαπέντε ετών αλλά κάτω των δεκαοκτώ ετών, τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να δίνουν προτεραιότητα στα πρόσωπα μεγαλύτερης ηλικίας.

4. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη, σύμφωνα με την υποχρέωση που έχουν, δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό σε περίπτωση ένοπλης σύρραξης, παίρνουν όλα τα δυνατά μέτρα για την προστασία και τη φροντίδα των παιδιών, που θίγονται από την ένοπλη σύρραξη.

Άρθρο 39

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διευκολύνουν τη σωματική και ψυχολογική ανάρρωση και την κοινωνική επανένταξη κάθε παιδιού θύματος; οποιασδήποτε μορφής παραμέλησης, εκμετάλλευσης ή κακοποίησης, βασανισμού ή κάθε άλλης μορφής σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας ή ένοπλης σύρραξης. Η ανάρρωση αυτή και η επανένταξη γίνονται μέσα σε περιβάλλον, που ευνοεί την υγεία, τον αυτοσεβασμό και την αξιοπρέπεια του παιδιού.

Άρθρο 40

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν σε κάθε παιδί ύποπτο, κατηγορούμενο ή καταδικασμένο για παράβαση του ποινικού νόμου το δικαίωμα σε μεταχείριση που να συνάδει με το αίσθημα της αξιοπρέπειάς του και της προσωπικής αξίας, που να ενισχύει το σεβασμό του για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες των άλλων και που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία του, καθώς και την ανάγκη για επανένταξη στην κοινωνία και την ανάληψη από το παιδί ενός εποικοδομητικού ρόλου στην κοινωνία.

2. Για το σκοπό αυτόν, και λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις των διεθνών οργάνων, τα Συμβαλλόμενα Κράτη επαγρυπνούν ιδιαίτερα ώστε:

- α) Κανένα παιδί να μην καθίσταται ύποπτο, να μην κατηγορείται και να μην καταδικάζεται για παράβαση του ποινικού νόμου λόγω πράξεων ή παραλείψεων, που δεν απαγορεύονται από το εθνικό ή διεθνές δίκαιο κατά το χρόνο που διαπράχθηκαν.
- β) Κάθε παιδί ύποπτο ή κατηγορούμενο για παράβαση του ποινικού νόμου να έχει τουλάχιστον το δικαίωμα στις ακόλουθες εγγυήσεις:
 - i) Να θεωρείται αθώο μέχρι να αποδειχθεί νόμιμα η ενοχή του.
 - ii) Να ενημερώνεται χωρίς καθυστέρηση και απευθείας για τις εναντίον του κατηγορίες ή, κατά περίπτωση, μέσω των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του και να έχει νομική ή οποιαδήποτε άλλη κατάλληλη συμπαράσταση για την προετοιμασία και την παρουσίαση της υπεράσπισής του.
 - iii) Να κρίνεται η υπόθεσή του χωρίς καθυστέρηση από μια αρμόδια, ανεξάρτητη και αμερόληπτη αρχή ή δικαστικό σώμα, σύμφωνα με μία δίκαιη κατά το νόμο διαδικασία με την παρουσία ενός νομικού ή άλλου συμβούλου και την παρουσία των γονέων του ή των νόμιμων εκπροσώπων του. Εκτός αν αυτό θεωρηθεί αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού, λόγω κυρίως της ηλικίας ή της καταστάσής του.
 - iv) Να μην υποχρώνεται να καταθέσει ως μάρτυρας ή να ομολογήσει την ενοχή του, να υποβάλλει ερωτήσεις το ίδιο ή μέσω άλλου στους μάρτυρες κατηγορίας και να επιτυγχάνει την παράσταση και την εξέταση μαρτύρων υπεράσπισης κάτω από συνθήκες ισότητας.
 - v) Εάν κριθεί ότι παρέβη τον ποινικό νόμο, να μπορεί να προσφύγει κατ' αυτής της απόφασης και κατά οποιουδήποτε μέτρου που λήφθηκε ως συνέπεια αυτής ενώπιον μιας ανώτερης αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης αρχής ή δικαστικού σώματος, σύμφωνα με το νόμο.
 - vi) Να έχει τη δωρεάν βοήθεια ενός διερμηνέα, σε περίπτωση που δεν καταλαβαίνει ή δεν μιλάει τη γλώσσα που χρησιμοποιείται.
 - vii) Να αντιμετωπίζεται η ιδιωτική του ζωή με απόλυτο σεβασμό

σε όλα τα στάδια της διαδικασίας.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη προσπαθούν να προαγάγουν τη θέσπιση νόμων, διαδικασιών, αρχών και θεσμών εφαρμοζομένων ειδικώς στα παιδιά που είναι ύποπτα, κατηγορούμενα ή καταδικασμένα για παράβαση του ποινικού νόμου και ιδιαίτερα:

α) Την θέσπιση ενός ελάχιστου ορίου ηλικίας κάτω απ' το οποίο τα παιδιά θα θεωρούνται ότι δεν έχουν την ικανότητα παράβασης του ποινικού νόμου.

β) Την εισαγωγή μέτρων, εφόσον αυτό είναι δυνατόν και ευκαίριο, για την αντιμετώπιση τέτοιων παιδιών, χωρίς ανάγκη προσωφυγής στη δικαιοσύνη, με την προϋπόθεση βέβαια ότι τηρείται ο απόλυτος σεβασμός στα ανθρωπίνια δικαιώματα και στις νόμιμες εγγυήσεις.

4. Μια σειρά διατάξεων σχετικών κυρίως με την επιμέλεια, την καθοδήγηση και την επιτήρηση, τους συμβούλους, τη δοκιμασία, την τοποθέτηση σε οικογένεια, τα προγράμματα γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και τις άλλες εναλλακτικές δυνατότητες πλην της επιμέλειας, θα εξασφαλίζει στα παιδιά μια μεταχείριση που να εγγυάται την ευημερία τους και που να είναι ανάλογη και με την κατάστασή τους και με την παράβαση.

Άρθρο 41

Καμιά από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης δεν θίγει διατάξεις ευνοϊκότερες για την πραγματοποίηση των δικαιωμάτων του παιδιού και οι οποίες είναι δυνατόν να περιέχονται:

- α) Στη νομοθεσία ενός Συμβαλλόμενου Κράτους ή
- β) Στο ισχύον για το Κράτος αυτό διεθνές δίκαιο.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 42

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν να κάνουν ευρέως γνωστές τόσο στους ενήλικες όσο και στα παιδιά, τις αρχές και τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης με δραστήρια και κατάλληλα μέσα.

Άρθρο 43

1. Με σκοπό την έρευνα της προόδου που έχει συντελεστεί από τα Συμβαλλόμενα Κράτη σε σχέση με την τήρηση των υποχρεώσεων, οι οποίες συμφωνήθηκαν δυνάμει της παρούσας Σύμβασης, συγκροτείται Επιτροπή για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία επιτελεί τα καθήκοντα που ορίζονται παρακάτω.

2. Η Επιτροπή αποτελείται από δέκα εμπειρογνώμονες υψηλού ήθους και αναγνωρισμένης ικανότητας στον τομέα που καλύπτει η παρούσα Σύμβαση. Τα μέλη της εκλέγονται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη ανάμεσα στους υπηκόους τους και συμμετέχουν υπό την ατομική τους ιδιότητα, αφού ληφθούν υπόψη η ανάγκη εξασφάλισης δίκαιης γεωγραφικής κατανομής και τα κύρια νομικά συστήματα.

3. Η εκλογή των μελών της Επιτροπής γίνεται με μυστική ψηφοφορία από έναν κατάλογο προσώπων που υποβάλλουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος έχει τη δυνατότητα να υποδεικνύει έναν υποψήφιο από τους υπηκόους του.

4. Η διεξαγωγή των πρώτων εκλογών θα γίνει το αργότερο έξι μήνες μετά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας Σύμβασης. Στη συνέχεια οι εκλογές θα γίνονται κάθε δύο χρόνια. Τέσσερις τουλάχιστον μήνες πριν από την ημερομηνία κάθε εκλογής ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών καλεί γραπτώς τα Συμβαλλόμενα Κράτη να προτείνουν τους υποψηφίους τους εντός δύο μηνών. Στη συνέχεια, ο Γενικός Γραμματέας ετοιμάζει έναν κατάλογο με τα ονόματα όλων των υποψηφίων σε αλφαβητική σειρά, αναφέροντας τα Συμβαλλόμενα Κράτη που έχουν υποδείξει αυτούς και τον υποβάλλει στα Συμβαλλόμενα στην παρούσα Σύμβαση Κράτη.

5. Οι εκλογές γίνονται κατά τις συνόδους των Συμβαλλόμενων Κρατών, οι οποίες συγκαλούνται από το Γενικό Γραμματέα στην Έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Στις συνόδους αυτές, κατά τις οποίες η απαρτί σχηματίζεται από τα δύο τρίτα των Συμβαλλόμενων Κρατών, εκλέγονται μέλη της Επιτροπής εκείνοι που έλαβαν το μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και την απόλυ-

τη πλειοψηφία από τους παρόντες και ψηφίσαντες εκπροσώπους των Συμβαλλόμενων Κρατών.

6. Τα μέλη της Επιτροπής εκλέγονται για χρονική περίοδο τεσσάρων ετών. Είναι επανεκλέξιμα εάν προταθεί εκ νέου η υποψηφιότητά τους. Η θητεία πέντε μελών από τα εκλεγμένα κατά την πρώτη εκλογή λήγει μετά τη συμπλήρωση δύο ετών. Τα ονόματα των πέντε αυτών μελών επιλέγονται με κλήρο από τον πρόεδρο της συνόδου, αμέσως μετά από την πρώτη εκλογή.

7. Σε περίπτωση θανάτου ή παραίτησης ενός μέλους της Επιτροπής, ή εάν, για έναν οποιονδήποτε άλλο λόγο, ένα μέλος δηλώσει ότι δεν μπορεί πλέον να ασκεί τα καθήκοντά του στα πλαίσια της Επιτροπής, το Συμβαλλόμενο Κράτος, που είχε υποδείξει αυτό το μέλος, διορίζει έναν άλλο εμπειρογνώμονα από τους υπηκόους του, για να υπηρετήσει για το υπόλοιπο της θητείας, με την επιφύλαξη της έγκρισης της Επιτροπής.

8. Η Επιτροπή θεσπίζει η ίδια τον εσωτερικό κανονισμό της.

9. Η Επιτροπή εκλέγει τους αξιωματούχους της για μία περίοδο δύο ετών.

10. Οι σύνοδοι της Επιτροπής συγκαλούνται κανονικά στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ή σε οποιονδήποτε άλλο κατάλληλο τόπο, που καθορίζεται από την Επιτροπή.

Η Επιτροπή συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο.

Η διάρκεια των συνεδίων της καθορίζεται και τροποποιείται, εάν είναι αναγκαίο, από μία συνέλευση των Κρατών Μελών στην παρούσα Σύμβαση, με την επιφύλαξη της έγκρισης από τη Γενική Συνέλευση.

11. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θέτει στη διάθεση της Επιτροπής το απαραίτητο προσωπικό και τις εγκαταστάσεις για την αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων που της έχουν ανατεθεί, δυνάμει της παρούσας Σύμβασης.

12. Τα μέλη της Επιτροπής που συγκροτήθηκε δυνάμει της παρούσας Σύμβασης εισπράττουν, με την έγκριση της Γενικής Συνέλευσης, απολαβές από τους πόρους του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τους όρους και με τις προϋποθέσεις που ορίζει η Γενική Συνέλευση.

Άρθρο 44

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να υποβάλλουν στην Επιτροπή, μέσω του Γενικού Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, εκθέσεις σχετικά με τα μέτρα που έχουν υιοθετηθεί για την ενεργοποίηση των δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση, καθώς και σχετικά με την πρόοδο που σημειώθηκε ως προς την απόλαυση αυτών των δικαιωμάτων:

α) Εντός των δύο πρώτων ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης για κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος.

β) Κατόπιν, κάθε πέντε χρόνια.

2. Οι εκθέσεις που συντάσσονται σε εφαρμογή του παρόντος άρθρου, πρέπει να επισημειώνουν τους παράγοντες και τις δυσκολίες, εάν υπάρχουν, που εμποδίζουν τα Συμβαλλόμενα Κράτη να τηρήσουν πλήρως τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στην παρούσα Σύμβαση. Πρέπει επίσης να περιέχουν επαρκείς πληροφορίες, για να δώσουν στην Επιτροπή μια ακριβή εικόνα της εφαρμογής της Σύμβασης στην εν λόγω χώρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη τα οποία έχουν υποβάλει στην Επιτροπή μια αρχική πλήρη έκθεση, δεν χρειάζεται να επαναλάβουν στις επόμενες εκθέσεις που υποβάλλουν, σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, τις βασικές πληροφορίες που έχουν ήδη κοινοποιήσει.

4. Η Επιτροπή μπορεί να ζητά από τα Συμβαλλόμενα Κράτη συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικές, με την εφαρμογή της Σύμβασης.

5. Η Επιτροπή υποβάλλει κάθε δύο χρόνια στη Γενική Συνέλευση, μέσω του Κοινωνικού και Οικονομικού Συμβουλίου, εκθέσεις για τις δραστηριότητές της.

6. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καθιστούν ευρέως προσπετές τις εκθέσεις τους στο καινό της χώρας τους.

Άρθρο 45

Για την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής της Σύμβασης και για την ενθάρρυνση της διεθνούς συνεργασίας στο πεδίο το οποίο καλύπτει η Σύμβαση:

α) Οι ειδικοί οργανισμοί, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούνται κατά την εξέταση της εφαρμογής των διατάξεων της παρούσας Σύμβασης, οι οποίες εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους. Η Επιτροπή μπορεί να καλέσει τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλους αρμόδιους οργανισμούς, τους οποίους κρίνει κατάλληλους, να παράσχουν ειδικευμένες γνώμες για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στις αντίστοιχες αρμοδιότητές τους. Μπορεί να καλέι τις ειδικευμένες οργανώσεις, το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και άλλα όργανα των Ηνωμένων Εθνών να της υποβάλουν εκθέσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης στους τομείς που ανήκουν στο πεδίο δραστηριότητάς τους.

β) Η Επιτροπή διαβιβάζει, εάν το κρίνει αναγκαίο, στις ειδικευμένες οργανώσεις, στο Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία και στους άλλους αρμόδιους οργανισμούς κάθε έκθεση των Συμβαλλόμενων Κρατών που περιέχει ένα αίτημα ή υποδεικνύει μια ανάγκη για τεχνική συμβουλή ή βοήθεια, μαζί με τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις της Επιτροπής, εάν υπάρχουν, σχετικά με το παραπάνω αίτημα ή υπόδειξη.

γ) Η Επιτροπή μπορεί να συστήσει στη Γενική Συνέλευση τη ζήτηση από το Γενικό Γραμματέα να αναλάβει για λογαριασμό της μελέτες πάνω σε ειδικά θέματα, σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού.

δ) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει υποδείξεις και συστάσεις γενικής φύσεως βασισμένες στις πληροφορίες που έχει δεχτεί κατά εφαρμογή των άρθρων 44 και 45 της παρούσας Σύμβασης. Οι υποδείξεις αυτές και οι συστάσεις γενικής φύσεως διαβιβάζονται σε κάθε ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενο Κράτος και αναφέρονται στη Γενική Συνέλευση, μαζί με τις παρατηρήσεις των Συμβαλλόμενων Κρατών μερών, όπου υπάρχουν.

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

Άρθρο 46

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για υπογραφή σε όλα τα Κράτη.

Άρθρο 47

Η παρούσα Σύμβαση υποβάλλεται σε επικύρωση. Τα έγγραφα της επικύρωσης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 48

Η παρούσα Σύμβαση είναι ανοιχτή για προσχώρηση οποιουδήποτε Κράτους. Τα έγγραφα της προσχώρησης θα κατατεθούν στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 49

1. Η παρούσα Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που επικυρώνει την παρούσα Σύμβαση ή προσχωρεί σε αυτήν μετά την κατάθεση του εικοστού εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης, η Σύμβαση θα αρχίσει να ισχύει την τριακοστή ημέρα μετά από την ημερομηνία κατάθεσης από το Κράτος αυτό του δικού του εγγράφου επικύρωσης ή προσχώρησης.

Άρθρο 50

1. Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να προτείνει μια τροπολογία και να καταθέσει το κείμενό της στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Εν συνεχεία ο Γενικός Γραμματέας διαβιβάζει όλα τα σχέδια τροπολογιών στα Συμβαλλόμενα Κράτη ζητώντας τους να του γνωρίζουν εάν επιθυμούν να συγκαληθεί διάσκεψη των Συμβαλλόμενων Κρατών, με σκοπό να εξετασθούν και να τεθούν σε ψηφοφορία αυτά τα σχέδια. Εάν, εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία της διαβίβασης αυτής, το ένα τρίτο τουλάχιστον των Συμβαλλόμενων Κρατών κηρυχτεί υπέρ της σύγκλησης μιας τέτοιας διάσκεψης, ο Γενικός Γραμματέας συγκαλεί τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Κάθε τροπολογία, που υιοθετείται από την πλειοψηφία των παρόντων και ψηφισάντων στη διάσκεψη Συμβαλλόμενων Κρατών, υποβάλλεται για έγκριση στη Γενική Συνέλευση.

2. Κάθε τροπολογία, που υιοθετήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, αρχίζει να ισχύει όταν εγκριθεί από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και γίνει δεκτή με πλειοψηφία των δύο τρίτων των Συμβαλλόμενων Κρατών.

3. Όταν μια τροπολογία αρχίσει να ισχύει έχει αναγκαστική ισχύ για τα Συμβαλλόμενα Κράτη που την αποδέχτηκαν ενώ τα υπόλοιπα Συμβαλλόμενα Κράτη παραμένουν δεσμευμένα από τις διατάξεις της παρούσας Σύμβασης και από όλες τις προηγούμενες τροπολογίες που έχουν αποδεχτεί.

Άρθρο 51

1. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών θα δεχτεί και θα διαβιβάσει σε όλα τα Κράτη το κείμενο των επιφυλάξεων που έκαναν τα Κράτη κατά το χρόνο της επικύρωσης ή της προσχώρησης.

2. Δεν επιτρέπεται καμία επιφύλαξη, που είναι ασυμβίβαστη με το αντικείμενο και το σκοπό της παρούσας Σύμβασης.

Οι επιφυλάξεις μπορούν να αποσυρθούν ανά πάσα στιγμή με γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών, ο οποίος ενημερώνει γι' αυτό όλα τα Συμβαλλόμενα στη Σύμβαση Κράτη. Η γνωστοποίηση παράγει τα αποτελέσματά της από την ημερομηνία κατά την οποία παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 52

Κάθε Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση με γραπτή γνωστοποίηση προς το Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών. Η καταγγελία παράγει τα αποτελέσματά της ένα χρόνο μετά από την ημερομηνία κατά την οποία η γνωστοποίηση παρελήφθη από το Γενικό Γραμματέα.

Άρθρο 53

Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών ορίζει θεματοφύλακα της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 54

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης της οποίας τα κείμενα στην αγγλική, αραβική, κινεζική, ισπανική, γαλλική και ρωσική γλώσσα έχουν την ίδια ισχύ, θα κατατεθεί στο Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών.

Για να πιστοποιηθούν τα παραπάνω οι υπογράφωντες, ειδικά εξουσιοδοτημένοι από τις αντίστοιχες Κυβερνήσεις τους, υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση.

* Σύμφωνα με τη μετάφραση, στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως ως Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για την παιδική ηλικία νοείται η UNICEF.

Η παρούσα σύμβαση επικυρώθηκε από την Ελλάδα και δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 192/2.12.92

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΠΑΙΔΙ

Νόμιμα Σημεία

398α-
v.
λέο.
can
ien

Από την πρώτη διεθνή καθιέρωση παιδικής εργασίας (1919), όπου έδειξε εργαζόμενα παιδιά κατά χρονικές περιόδους να απασχολούνται σε επίσημες-παράτυπες βιομηχανίες η παγκόσμια θέση για την παιδική εργασία αναπτύχθηκε και επεκτάθηκε με τα χρόνια. Έχει έρθει για να απευθυνθεί στη μη-βιομηχανοποιημένη εργασία που γίνεται από παιδιά και πιο πρόσφατα, να απαγορεύσει λάθε είδους εργασία, πληρωμένη ή μη, που κάνει κακό στα παιδιά και να λάβει προστασία για τα παιδιά που εργάζονται. Τα Ηνωμένα Έθνη συζητήσαν την καθιέρωση για τα δικαιώματα του παιδιού, για παράδειγμα, χρειάζεται να παρέχουν για την ελάχιστη ηλικία ή ηλικίες εισαγωγή στην εργασία "έχοντας κοιτάξει τις σχετικές διατάξεις άλλων διεθνών οργάνων" (αρθ.32). Οι νόμοι παρακάτω είναι νόμιμα σημεία για την προστασία των παιδιών

14
14660
6
7,42,78

1919: Εθνική Ηθική (Βιομηχανία) Καθιέρωση No 5
Υιοθετήθηκε στην πρώτη συνεδρίαση του Διεθνούς οργανισμού Εργασίας (ΔΟΕ) και επικυρώθηκε από 72 χώρες, η καθιέρωση έδωσε τα 14 χρόνια ως το ελάχιστο όριο ηλικίας για τα παιδιά που εργάζονται σε Βιομηχανίες. Ήταν η πρώτη διεθνή προσπάθεια για να κανονιστεί η συμμετοχή στο χώρο εργασίας και ακολουθήθηκε από αναριθμητά όργανα ΔΟΕ συγκεχυμένα σε άλλα οικονομικά κλάση.

170
vη
661-

1930: ΔΟΕ Διεθνής Καθιέρωση Εργασίας No 29
παρέχονταν για την απασχολή εξαναγκασμένης ηλικίας ή υποχρεωτικής εργασίας ε' όρου τους τύπου. Το όριον "εξαναγκασμένη ή υποχρεωτική εργασία" θεωρείται να συμβαίνει σε όλες τις εργασίες ή υπηρεσίες αφιρώς από κάθε άνθρωπο υπό τον έρωτα, τιμωρία ή για άλλους σκοπούς που έχουν προσεβεί βλαστούντα. Κυρώσεις : 139 Πολιτείες μέχρι τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

170
1157
can

1966: Διεθνή Συμβάση στα Γενάρια και Πολιτικά Δικαιώματα.
Υιοθετήθηκε από το Γενικό Συγκρότημα UN το 1996 και εισήχθη δυναμικά το 1976, αμέσως έφασκε βελτιώνει τις αρχές της Παγκόσμιας Δήλωσης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (1948) και παρέχεται τις Πολιτικές ομάδες να αναλάβουν δράση για να αναληφθούν αυτές τα δικαιώματα. Το άρθρο θ αναφέρει ότι κανένας δεν θα πρέπει να ερατείται υπό δουλικό καθεστώς ή υπηρεσία να υπηρετεί να ερατεί αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία. Κυρώσεις : 135 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

170
ou
661
σε
170

1966: Διεθνή Συμβάση πάνω σε οικονομική, κοινωνική και Πνευματικά Δικαιώματα.
Υιοθετήθηκε από το Γενικό Συγκρότημα UN το 1966 και εισήχθη δυναμικά το 1976, αμέσως επιθεωρεί τις αρχές της Παγκόσμιας Δήλωσης των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων και σφαιρώντας τα οικονομικά, κοινωνικά και πνευματικά δικαιώματα. Το άρθρο 10 συμπέει σε ομάδες των Πολιτειών για να προστατέψει νέος ανθρώπων από οικονομική εκμετάλλευση και απασχολήσει την φυσότητα ανάπτυξη των υγιεινών και στην υγεία τους ή σε άλλες ηλικίες τους η ίδια να εγγραφούν την εργασία να απαγορεύεται σε να εγγραφούν από τους Πολιτειών για να βάλουν όρια ηλικίας όπου η πληρωμένη παιδική εργασία να απαγορεύεται σε να εγγραφούν από τους Πολιτειών : 135 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

170
can

1973: ΔΟΕ Καθιέρωση Εθνικών Ομάδων No 135
Αντικαθίσταται προηγουμένα εργατικά όργανα για να περιορίσει οικονομικούς σκοπούς, η καθιέρωση υποχρεώνει μέλος των πολιτειών να ερωτήσει την εθνική πολιτική επιδιόρθωση για να διαβεβαιώσει την απασχολή βελτίωση κατάσταση της παιδικής εργασίας. Η αυτή τη διάρκεια, υποστηρίζει ότι κανένα παιδί δεν μπορεί να απασχοληθεί σε κάποια οικονομική ομάδα άδου από την χαρακτηριστική ηλικία ή εγγραφή της υποχρεωτικής ηλικίας και ε' κάθε οικονομική ομάδα άδου. Η κατάσταση ηλικία για εισαγωγή σε κάθε χώρα είναι να εγγραφεί σε 15 χρόνια και ότι λιγότερο από 15 χρόνια είναι των 18 ετών. Κυρώσεις : 49 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

170
can

1978: Καθιέρωση των Δικαιωμάτων των Πολιτειών No 138
Υιοθετήθηκε από το Γενικό Συγκρότημα UN το 1978 και εισήχθη δυναμικά το 1996, αμέσως επιθεωρεί την απασχολή στα 16 χρόνια καθώς εγγραφεται νόμιμα, εκτός είναι σε δύσκολα καταστάσεις για άλλου δράση μέλη των Πολιτειών. Η καθιέρωση παίρνει L38 και αυτή η συμβατική φωνάσαν τα πιο βασικά διεθνή όργανα και δηλώσεις στην παιδική εργασία.

170
can

1999: Καθιέρωση των Δικαιωμάτων των Πολιτειών No 138
Προστατεύονται ως εξαρτώμενα και αδιαίρετα στοιχεία στέλνουν της βίρας του πολιτικού, οικονομικών, κοινωνικών και πνευματικών δικαιωμάτων όλων των παιδιών που είναι αναγκαία στην επιβίωση τους, ανάπτυξη τους, προστασία και συμμετοχή στις ζωές των κοινωνιών τους. Αλλά αυτή της σύνδεσης μεταξύ των δικαιωμάτων των παιδιών και τη δικιά τους επιβίωση και ανάπτυξη, δυναμικά όλα τα άρθρα της καθιέρωσης απευθύνονται σε ερωτήσεις όπως εκπαίδευση, υγεία, διατροφή, ξεκούραση και ημια, κοινωνική ασφάλιση, τις ευθύνες των γονιών - αμέσως εφεύργονται με την παιδική εργασία και τις επιδράσεις της στα παιδιά. Για από τις προεδοσίες της καθιέρωσης είναι σε όλες τις ευθύνες που αφορούν παιδιά, τα καλύτερα συμφέροντα τους να πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Το άρθρο 32 αναγνωρίζει το δικαίωμα των παιδιών να αναπαύονται και να διασκεύουν ομάδες των Πολιτειών να βάλουν παλιότερο όριο ηλικίας για απασχολή και να ρυθμίζουν τις συνθήκες εργασίας. Κυρώσεις : 137 Πολιτείες ως τα μέσα Σεπτεμβρίου 1996.

170
can

1996: ΔΟΕ προτείνει για ενίσχυση μία νέα καθιέρωση για την επικίνδυνη παιδική εργασία ή την εξάλειψη των περιεσώρων μη-απεκτιμών τώνων παιδικής εργασίας.

170

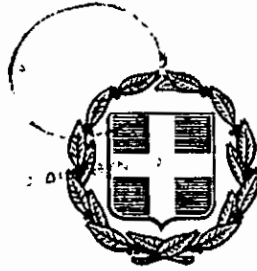
Αυτό επίσης είναι πως η παιδική εργασία θεωρείται από πολλές οικογένειες του υποανάπτυκτου κόσμου - με τη διαφορά ότι αυτές οι οικογένειες συχνά είναι στη χειρότερη ανάγκη του εισοδήματος ή θύσαν τα παιδιά τους όπου μπορούν, ενώ τα παιδιά σε βιομηχανοποιημένες χώρες συχνά δουλεύουν για το κατεστρατημένο τους.

Όταν όλοι αυτοί οι κύριοι εργασίας ζητούν υπόψη, το ποσοστό των παιδιών σε βιομηχανικές χώρες μπορεί εστηκτικά να είναι υψηλό. Στο Ηνωμένο Βασιλείο για παράδειγμα, οι πιο βασικές διαθέσιμες εκτιμήσεις δείχνουν ότι μεταξύ 15 και 26% των παιδιών ηλικίας 11 χρόνων και μεταξύ 36 και 66% των 15 χρόνων δουλεύουν.²

Τα πιο πολλά από αυτά τα εργαζόμενα παιδιά σε βιομηχανικές χώρες παραμένουν στο σχολείο. Αλλά υπάρχει κάτι απειλητικό στην υπόθεση ότι το μόνο είδος δουλειάς που αυξάνεται από παιδιά στη Δύση είναι στο μοντέλο "κατεστρατημένη βιομηχανικά έθνη καταβυθίζονται, στο να δουν από μόνα τους καθώς έχουν βρεθεί καταστρατημένοι τους εκπαιδευτικούς τύπου παιδικής εργασίας και δι' αυτό κερδίζουν ότι οι φτωχότερες χώρες θα πρέπει να ακολουθούν το παράδειγμα τους.

Ακόμη, επικίνδυνοι τύποι παιδικής εργασίας υπάρχουν να βρεθούν στις περισσότερο πλούσιες χώρες. Συγκεκριμένα, τα παιδιά που εγκαταλείπονται προς χούντα από εθνικές μειονότητες ή ομάδες μεταναστών, όπως με τις κοινότητες των Γύφων και των Αθωνών στην Ελλάδα. Στις ΗΠΑ για παράδειγμα η παιδεύση των εργαζόμενων παιδιών απασχολούνται με τη χειρωνακτική και μια μεγάλη μερίδα από αυτούς είναι από οικογένειες μεταναστών ή εθνικές μειονότητες. Μια μελέτη από τις ΗΠΑ του Γενικού Γραφείου Λογιστικής έδειξε

μία αύξηση 250% των βιομηχανικών παιδική εργασία ανάμεσα στο 1983-1985. Σε μία ετήσια επιχείρηση το 1990, το τμήμα των Ηνωμένων Εθνών της Εργασίας ανακαλύπτει περισσότερα από 11,000 παιδιά να δουλεύουν παράνομα.³ Τον ίδιο χρόνο, μία έρευνα των Μεξικανών-Αμερικανών παιδιών που δουλεύουν στην Νέα Υόρκη σε φάρμες έδειξαν ότι σχεδόν τα μισά είχαν δουλέψει σε κωλύματα ακόμη βρεγμένα. εντομοκτόνα και περισσότερο από το $\frac{1}{3}$ είχαν ρατίσει είτε σπέρμα είτε έγχυση.⁴

11.X.95

1000105

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 23 ΜΑΡΤΙΟΥ 1989	ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 85
--------------------------	--------------	----------------------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΟΜΟΙ

1837. Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις 1

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

175. Μετατροπή του Ιδρύματος «Ινστιτούτο Ερεύνης Νοσημάτων Θώρακος» σε Ν.Π.Δ.Δ. και υπαγωγή του στις διατάξεις του Ν. 1397/83 2

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Διάθεση ποσοστού των καταθέσεων του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου για τη χρηματοδότηση των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης 3

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

Διόρθωση σφαλμάτων στο Π.Δ/γμα 145/1989 αρμοδιότητα Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων ... 4

Διόρθωση σφαλμάτων στο Π.Δ. 131/89 αρμοδιότητας Υπουργείου Πολιτισμού 5

ΝΟΜΟΙ

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1837

Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδουμε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

1. Οι διατάξεις του νόμου αυτού εφαρμόζονται σε κάθε μορφή απασχόληση και αυτοαπασχόληση ανηλίκων. Ως ανήλικοι για την εφαρμογή του νόμου αυτού νοούνται όσοι δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους.

2. Οι διατάξεις του νόμου αυτού δεν εφαρμόζονται στις οικογενειακού χαρακτήρα γεωργικές, δασικές και κτηνοτροφικές εργασίες.

Άρθρο 2

Όροι και προϋποθέσεις απασχόλησης

1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 3 ανήλικοι που δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους απαγορεύεται να απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία.

2. Ανήλικοι δεν επιτρέπεται να απασχολούνται σε εργασίες επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές, καθώς και σε εργασίες που βλάπτουν την ψυχική τους υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους.

Οι εργασίες αυτές καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας.

3. Μέχρι την έκδοση της απόφασης της προηγούμενης παραγράφου εξακολουθούν να ισχύουν οι σχετικές διατάξεις.

Άρθρο 3

Καλλιτεχνικές και παρεμφερείς απασχολήσεις

1. Με άδεια της Επιθεώρησης Εργασίας επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκων, που δεν έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους σε θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκτελέσεις ή άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, διαφημιστικά προγράμματα, επιδείξεις μόδας, ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εγγραφές ή εκπομπές, εγγραφές σε βίντεο, κινηματογραφικές λήψεις, καθώς και η χρησιμοποίησή τους ως μοντέλων, εφ' όσον δεν βλάπτεται η σωματική και η ψυχική τους υγεία και η ηθική τους.

Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη της αντιπροσωπευτικότερης οργάνωσης των εργαζομένων και των εργοδωτών του χώρου, μπορεί να επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκων και σε άλλες παρεμφερείς απασχολήσεις.

2. Η κατά την παράγραφο 1 άδεια Επιθεώρησης Εργασίας χορηγείται στον εργοδότη ύστερα από αίτησή του και περιέχει το ονοματεπώνυμο και την ηλικία του ανηλίκου, το είδος της εργασίας στην οποία πρόκειται να απασχοληθεί, το ημερήσιο πρόγραμμα και τη χρονική διάρκειά του.

Η άδεια χορηγείται για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να υπερβαίνει τους τρεις μήνες. Παράταση της άδειας μπορεί να χορηγηθεί για εξαιρετικούς λόγους.

3. Για τη χορήγηση της άδειας ή την παράτασή της ο εργοδότης μαζί με την αίτηση υποβάλλει δήλωση, ότι έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα προστασίας του ανηλίκου, συναίνεση του προσώπου που έχει την επιμέλεια του ανηλίκου και ιατρική πιστοποίηση από τις υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ.) και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Ι.Κ.Α.) ότι δεν υπάρχει κίνδυνος για τη σωματική ή ψυχική υγεία του ανηλίκου στη συγκεκριμένη απασχόληση.

Άρθρο 4

Επαγγελματικός προσανατολισμός

Οι ανήλικοι, πριν απασχοληθούν σε οποιαδήποτε εργασία, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 3, πρέπει να παρακολουθήσουν προγράμματα εξωσχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού. Τα προγράμματα αυτά εκπονούνται και εφαρμόζονται από τον Οργανισμό Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.), που χορηγεί στον ανήλικο βεβαίωση για το πρόγραμμα που παρακολούθησε.

Βιβλιάρια εργασίας δεν εκδίδεται χωρίς τη βεβαίωση αυτή.

Η έναρξη ισχύος του άρθρου αυτού ορίζεται με απόφαση του οικείου νομάρχη ύστερα από αιτιολογημένη πρόταση του Ο.Α.Ε.Δ.

Άρθρο 5

Χρονικά όρια εργασίας

1. Ανήλικοι, που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους, καθώς και ανήλικοι που φοιτούν σε γυμνάσια, λύκεια κάθε τύπου ή τεχνικές επαγγελματικές σχολές, δημόσιες ή ιδιωτικές, αναγνωρισμένες από το Κράτος, δεν μπορεί να απασχολούνται περισσότερο από έξι ώρες την ημέρα και τριάντα ώρες την εβδομάδα.

2. Οι ανήλικοι εργαζόμενοι δικαιούνται ημερήσια ανάπαυση δώδεκα τουλάχιστον συνεχείς ώρες, στις οποίες πρέπει να περιλαμβάνεται το χρονικό διάστημα από τις δέκα το βράδυ μέχρι τις έξι το πρωί.

3. Η ημερήσια απασχόληση των ανηλίκων που φοιτούν σε γυμνάσια ή λύκεια κάθε τύπου ή τεχνικές-επαγγελματικές σχολές, δημόσιες ή ιδιωτικές, αναγνωρισμένες από το Κράτος, αρχίζει ή λήγει δύο τουλάχιστον ώρες μετά τη λήξη ή πριν από την έναρξη των μαθημάτων αντίστοιχα.

4. Η απασχόληση των ανηλίκων σε καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς δραστηριότητες δεν μπορεί να υπερβαίνει τις:

α) δύο ώρες την ημέρα για ανηλίκους από τριών έως έξι ετών, β) τρεις ώρες την ημέρα για ανηλίκους από έξι έως ένδεκα ετών, γ) τέσσερις ώρες την ημέρα για ανηλίκους από ένδεκα έως δεκατριών ετών.

δ) πέντε ώρες την ημέρα για ανηλίκους από δεκατριών έως δεκαπέντε ετών.

5. Η υπερωριακή απασχόληση των ανηλίκων απαγορεύεται.

Άρθρο 6
Αμοιβή

1. Οι ανήλικοι εργαζόμενοι αμειβονται με βάση το κατώτατο τουλάχιστον ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη που προβλέπεται από την εθνική γενική συλλογική σύμβαση εργασίας κατ' αναλογία των ωρών απασχόλησής τους.

2. Ευνοικότερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη αμοιβή ρυθμίζονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

3. Οι διατάξεις του άρθρου 14-του ν. 1348/1983 κατασχίζουν των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Άρθρο 7
Άδειες

1. Η κανονική άδεια χορηγείται κατά την περίοδο των θερινών σχολικών διακοπών σε συνεχείς ημέρες. Το μισό της κανονικής άδειας χορηγείται τμηματικά και σε άλλες χρονικές περιόδους, αν το ζητήσει ο ανήλικος.

Οι διατάξεις οι οποίες ρυθμίζουν την κανονική άδεια στις επιχειρήσεις που λειτουργούν εποχιακά και ευνοικότερες για τους εργαζόμενους ρυθμίσεις δε τίθενται. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι κείμενες διατάξεις περί κανονικών αδειών όπως θα ισχύουν κάθε φορά.

2. Οι ανήλικοι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από το χρόνο απασχόλησής τους, όταν είναι συγχρόνως και μαθητές ή σπουδαστές σε αναγνωρισμένη σχολή, δικαιούνται για τη συμμετοχή τους στις εξετάσεις και άδεια δύο ημερών συνεχόμενη ή τμηματική, κατά την αίτησή τους, για κάθε ημέρα εξετάσεων, με την υποχρέωση να αποδευκνύουν τη συμμετοχή τους με σχετική βεβαίωση. Η άδεια αυτή δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 14 ημερών συνολικά.

3. Οι άδειες της προηγούμενης παραγράφου είναι χωρίς αποδοχές από τον εργοδότη. Οι αποδοχές των αδειών αυτών καταβάλλονται πάντοτε από τον Ο.Α.Ε.Δ. και η δαπάνη των έξι πρώτων ημερών κατ' έτος βαρύνει τον προϋπολογισμό αυτού, η δε λοιπή αποδίδεται στον Ο.Α.Ε.Δ. από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εργασίας, στον οποίο εγγράφεται σχετική πίστωση.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζεται κάθε χρησιμη λεπτομέρεια για την εφαρμογή αυτού του άρθρου.

Άρθρο 8
Βιβλιόριο εργασίας

1. Οι ανήλικοι δεν επιτρέπεται να απασχολούνται, αν δεν είναι εφοδιασμένοι με βιβλιόριο εργασίας, ειδικό για τη συγκεκριμένη εργασία ή ομάδα εργασιών.

2. Βιβλιόριο εργασίας δεν απαιτείται, όταν πρόκειται για απασχόληση ανηλίκου, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3.

3. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζονται η διαδικασία έκδοσης, ανανέωσης, αφαίρεσης και αντικατάστασης του βιβλιαρίου, το περιεχόμενό του, ο χρόνος της ισχύος του και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια.

Άρθρο 9
Τηρούμενα έντυπα από τους εργοδότες

Κάθε εργοδότης, που απασχολεί ανηλίκους, τηρεί σχετικό μητρώο στο οποίο αναγράφει το ονοματεπώνυμο του εργαζομένου, τη χρονολογία γέννησης, τη διεύθυνση της κατοικίας του, τον αριθμό του βιβλιαρίου εργασίας, την ημερομηνία έκδοσης ή ανανέωσής του, το είδος της εργασίας, τη χρονολογία έναρξης και λήξης της σχέσης εργασίας.

Ο εργοδότης οφείλει να διατηρεί το μητρώο σε καλή κατάσταση και να το θέτει στη διάθεση των αρμόδιων κρατικών οργάνων, όταν ζητηθεί.

Άρθρο 10
Μητρώο ανηλίκων

1. Σε κάθε Επιθεώρηση Εργασίας τηρείται μητρώο των ανηλίκων που έχουν εφοδιαστεί από αυτή με βιβλιόριο εργασίας.

2. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζονται η διαδικασία έκδοσης, το περιεχόμενό και ο τρόπος τήρησης του πιο πάνω μητρώου καθώς και κάθε αναγκαία σχετική λεπτομέρεια.

Άρθρο 11
Διαδικασία ιατρικής πιστοποίησης

1. Για την έκδοση βιβλιαρίου εργασίας απαιτείται ιατρική πιστοποίηση ότι από την απασχόληση, που επέλεξαν οι ανήλικοι, δε διατρέχει κίνδυνο η υγεία τους ή η σωματική ή η πνευματική ανάπτυξή τους. Η πιστοποίηση γίνεται από υγειονομικές υπηρεσίες μετά από ιατρικές εξετάσεις.

2. Η παραπομπή στις υγειονομικές υπηρεσίες γίνεται από την Επιθεώρηση Εργασίας. Η διαδικασία της παραπομπής ρυθμίζεται με την απόφαση που προβλέπεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 8.

Άρθρο 12
Αρμόδιες υγειονομικές υπηρεσίες

Αρμόδιες για τις ιατρικές εξετάσεις είναι οι υπηρεσίες του Εθνικού Συστήματος Υγείας και του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων, οι οποίες λειτουργούν στην περιοχή αρμοδιότητας της Επιθεώρησης Εργασίας, που χορηγεί το βιβλιόριο εργασίας.

Άρθρο 13
Ιατρικές εξετάσεις

1. Οι ιατρικές εξετάσεις των ανηλίκων ενεργούνται δωρεάν και περιλαμβάνουν γενικές εξετάσεις, καθώς και κάθε ειδικότερη εξέταση κατά την κρίση του αρμόδιου γιατρού για την έκδοση της ιατρικής πιστοποίησης.

2. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που εκδίδεται ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (Σ.Υ.Α.Ε.), καθορίζονται ειδικές ιατρικές εξετάσεις που απαιτούνται για ορισμένες εργασίες ή ομάδα εργασιών.

3. Οι ιατρικές εξετάσεις ενεργούνται:

- α) κάθε δώδεκα μήνες μέχρι να συμπληρωθεί το 18ο έτος της ηλικίας των ανηλίκων,
- β) σε χρονικά διαστήματα μικρότερα από το δωδεκάμηνο, κατά την κρίση γιατρού ή της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας σε περίπτωση ατυχήματος ή ασθένειας,
- γ) σε περίπτωση αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών.

Άρθρο 14
Ιατρική πιστοποίηση

1. Η πιστοποίηση γίνεται από τον προϊστάμενο των υπηρεσιών υγείας ή από τους οριζόμενους απ' αυτόν γιατρούς και καταχωρίζεται σε ειδική βεβαίωση με την ένδειξη κατάλληλος ή ακατάλληλος ή ακατάλληλος για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία.

2. Όταν η πιστοποίηση ισχύει για ορισμένη εργασία που απαιτεί ειδικές συνθήκες απασχόλησης ή επισημαίνει ανωμαλία στην ανάπτυξη ή ειδικά προβλήματα υγείας του εξεταζομένου, καθορίζει και τη χρονολογία επανεξέτασης καθώς και τα μέτρα που πρέπει να λάβει η Επιθεώρηση Εργασίας, για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την επαγγελματική επανακατάρτιση του ανηλίκου, σε συνεργασία με τις αρμόδιες για τα προγράμματα εξωσχολικού προσανατολισμού υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. και τις υπηρεσίες υγείας.

Άρθρο 15

Ανήλικοι που απασχολούνται σε οποιοδήποτε εργοδότη έχουν όλες τις αξιώσεις που απορρέουν από έγκυρη σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, ανεξάρτητα αν τηρήθηκαν οι διατάξεις για την πρόσληψή τους.

Οι διατάξεις του ν. 1348/1983 που ρυθμίζουν θέματα μαθητείας, καθώς και όσες δεν καταργήθηκαν με αυτόν, κατισχύουν των διατάξεων του άρθρου αυτού.

Άρθρο 16
Εργασιακό περιβάλλον-κίνδυνοι-πρόληψη

1. Κάθε εργοδότης, εκτός από τα μέτρα υγιεινής και ασφάλειας που προβλέπονται για όλους τους εργαζομένους, οφείλει να λαμβάνει και πρόσθετα μέτρα προστασίας των ανηλίκων στο εργασιακό τους περιβάλλον, να ενημερώνει αυτούς κατά την έναρξη αλλά και περιοδικά κατά τη διάρκεια της εργασίας για τους κινδύνους που απειλούν τη ζωή, την υγεία και τη φυσική, ψυχική και πνευματική τους ανάπτυξη και να τους καθοδηγεί στη λήψη των κατάλληλων μέτρων για την αποφυγή των παραπάνω κινδύνων.

Με αποφάσεις του Υπουργού Εργασίας και του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού μπορεί να ορίζονται εξειδικευμένα πρόσθετα μέτρα προστασίας των ανηλίκων για ορισμένες εργασίες και να ρυθμίζεται κάθε αναγκαία λεπτομέρεια για την εφαρμογή τους.

2. Κάθε εργοδότης οφείλει να προστατεύει τους ανηλίκους από πράξεις βίας ή προσβολής της προσωπικότητας ή βλάβης της ηθικής τους.

3. Δεν επιτρέπεται να είναι εργοδότες ανηλίκων πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί για εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής ή για παράβαση των άρθρων 5 έως και 11 του ν. 1729/1987 «Καταπολέμηση της διάδοσης των ναρκωτικών και προστασία των νέων ...» και του ν. 1500/1984 όπως κάθε φορά ισχύουν.

Άρθρο 17
Όργανα εφαρμογής

1. Ο έλεγχος της εφαρμογής των διατάξεων του νόμου αυτού ανήκει στις Επιθεωρήσεις Εργασίας.

2. Τα όργανα της προηγούμενης παραγράφου απαγορεύουν τη συνέχιση της εργασίας του ανηλίκου σε ορισμένη επιχείρηση, όταν απασχολείται με συνθήκες που δε διασφαλίζουν τη σωματική ή την ψυχική του υγεία.

Άρθρο 18
Ποινικές διοικητικές κυρώσεις

1. Ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποι του που παραβαίνουν από όλο ή από αμέλεια τις διατάξεις του νόμου αυτού και των αποφά-

σεων, που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότησή του, τιμωρούνται, αν από άλλη ποινική διάταξη δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, σύμφωνα με τις ποινές του άρθρου 458 του ποινικού κώδικα.

2. Με κράτηση ή πρόστιμο τιμωρείται και εκείνος που ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου, όταν επιτρέπει σε αυτόν να ασχολείται κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 5 και 8 του νόμου αυτού.

3. Εκτός από τις ποινικές κυρώσεις της παραγράφου 1, ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποι του, που παραβαίνουν τις διατάξεις του νόμου αυτού, τιμωρούνται με πρόστιμο τριάντα χιλιάδες έως τριακόσιες χιλιάδες δραχμές. Το πρόστιμο αυτό επιβάλλεται με πράξη του προϊσταμένου της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας. Οι διατάξεις των περιπτώσεων στ' και ζ' της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του ν.δ. 2858/1953, όπως τροποποιήθηκε με την παράγραφο 1 του άρθρου 1 του ν.δ. 783/1970 (ΦΕΚ 283), εφαρμόζονται και για το πιο πάνω πρόστιμο.

4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας μπορεί να αναπροσαρμόζεται το ύψος του προστίμου της προηγούμενης παραγράφου.

Άρθρο 19
Μεταβατικές διατάξεις

1. Οι διατάξεις του άρθρου 2 εφαρμόζονται σε όλους τους ανηλίκους που θα απασχοληθούν για πρώτη φορά μετά την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού.

2. Βιβλιάρια εργασίας ανηλίκων, που έχουν εκδοθεί μέχρι την έναρξη της ισχύος του νόμου αυτού, εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι τότε που θα λήξει ο αναγραφόμενος σε αυτά χρόνος.

3. Η προβλεπόμενη από το άρθρο 5 παρ. 1 ημερήσια απασχόληση, για τους μαθητές των Σχολών Μαθητείας του Ο.Α.Ε.Δ., ισχύει από την έναρξη του εκπαιδευτικού έτους 1989-1990.

4. Με προεδρικά διατάγματα, που εκδίδονται με κοινή πράξη των Υπουργών Εργασίας και Εμπορικής Ναυτιλίας, εναρμονίζονται οι διατάξεις που ρυθμίζουν τη ναυτική εργασία με τις διατάξεις του νόμου αυτού.

Άρθρο 20

Στο άρθρο 12 του ν. 1848/1986 (ΦΕΚ 147/Α/2-10-1986) προστίβεται παράγραφος 4, που έχει ως εξής:

«4. Με απόφαση του Υπουργού Εργασίας δύναται να συγκροτείται δευτεροβάθμια επιτροπή για την εξέταση των προσφυνών περιοχών Μακεδονίας και Θράκης. Η επιτροπή αυτή θα εδρεύει στο Υπουργείο Μακεδονίας-Θράκης και θα απαρτίζεται από μέλη, που θα ορίζονται από τον Υπουργό Εργασίας σε αντιστοιχία με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 παρ. 1 του νόμου αυτού. Με την ίδια απόφαση του Υπουργού Εργασίας ρυθμίζεται κάθε λεπτομέρεια για την εφαρμογή αυτής της παραγράφου.»

Άρθρο 21

Κυρώνεται από τότε που ίσχυσε και εφαρμόζεται για όλες τις τράπεζες που λειτουργούν στη Ελλάδα η από 30/8/88 ειδική συλλογική σύμβαση εργασίας των τραπεζοϋπαλλήλων, η οποία κατατέθηκε στο Εργηνοδικείο Αθηνών (Πράξη κατάθεσης 78/1988), το περιεχόμενο της οποίας έχει ως εξής:

•ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σήμερα Πέμπτη 30 Ιουνίου 1988, στο Υπουργείο Εργασίας (Πειραιώς 40)

ο υπογεγραμμένος Μιχαήλ Σάλλας, διοικητής της Ε.Τ.Β.Α. Α.Ε. και οι Θεοχάρης Παπαμάργανης πρόεδρος και Φώτιος Δεληβοριάς γενικός γραμματέας αντίστοιχα της Ομοσπονδίας Τραπεζοϋπαλλήλικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Τ.Ο.Ε) εκθέτουν τα παρακάτω:

Η Ομοσπονδία Τραπεζοϋπαλλήλικών Οργανώσεων Ελλάδος (Ο.Τ.Ο.Ε) με την από 25 Φεβρουαρίου 1988 πρόσκλησή της που επιδόθηκε στους εργοδότες:

- 1) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 21
- 2) ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Αιόλου 88
- 3) ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 23
- 4) ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Σοφοκλέους 11
- 5) ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 45
- 6) ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ, Πανεπιστημίου 9
- 7) AMERICAN EXPRESS, Πανεπιστημίου 17
- 8) Ε.Τ.Β.Α., Πανεπιστημίου 18
- 9) ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΣΤΕΩΣ, Πεσμαζόγλου 10
- 10) ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, Κοραή 1
- 11) ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ, Ομήρου 23
- 12) CHASE MANHATTAN BANK, Κοραή 3
- 13) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ, Σανταρόζα 3
- 14) CIPBANK, Όθωνος 8
- 15) BANK OF NOVA SCOTIA, Πανεπιστημίου 37
- 16) GRINDLAYS BANK, Μέριλιν 7
- 17) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, Ευρυπίδου 5
- 18) ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΑΝΔΥΣΕΩΝ, Κοραή 1
- 19) C.C.F., Αμαλίας 20
- 20) ROYAL BANK OF SCOTLAND, Ακτή Μιαούλη 81, Πειραιάς
- 21) Ε.Τ.Ε.Β.Α., Αμαλίας 14
- 22) ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΡΗΤΗΣ, Βουκουρεστίου 22
- 23) ALGEMENE BANK NEDERLAND, Παπαρηγοπούλου 3
- 24) NATIONAL WESTMINSTER BANK, Σταδίου 24
- 25) Ε.Κ.Τ.Ε., Μεσογείων 1
- 26) ΤΡΑΠΕΖΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ, Ι.Δραγούμη 5, Θεσσαλονίκη
- 27) ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, Σταδίου 52
- 28) UNION OF ARAB HELLENIC BANK EMPLOYEES, Πανεπιστημίου 43
- 29) ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ, Ελ. Βενιζέλου 132, Καλλιθέα
- 30) ΡΑΦΙΒΑΣ, Πανεπιστημίου 39
- 31) ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε., Σταδίου 38
- 32) ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΑΙ Α.Ε., Αμερικής 5
- 33) ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΠΟΘΗΚΩΝ (ΠΑΕΓΑΕ, Μενάνδρου 15)
- 34) α) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΥ Α.Ε., Αμερικής 5
β) ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ Α.Ε., Σοφοκλέους 7 - 9
γ) ΔΙΕΘΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΕΩΣ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ Α.Ε., Σοφοκλέους 8
δ) ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Α.Ε., Πανεπιστημίου 15
- 35) ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, Μασσαλίας 1 και Σόλωνος
- 36) ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΛΕΠΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ (ΒΙΠ.ΕΤΒΑ) Πανεπιστημίου 39
- 37) ARAB BANK LTD. EMPLOYEES UNION, Σταδίου 10
- 38) ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ, Αμαλίας 14

ους κάλεσε να διαπραγματευθούν για την υπογραφή συλλογικής σύμβασης Εργασίας για το έτος 1988.

Ήδη μετά τις διαπραγματεύσεις που έγιναν, ο Μιχαήλ Σάλλας, διοικητής της Ε.Τ.Β.Α. και οι Θεοχάρης Παπαμάργαρος και Φώτιος Δεληβοριάς, πρόεδρος και γενικός γραμματέας της Ομοσπονδίας Τραπεζοπαλληλικών Οργανώσεων, νόμιμα εξουσιοδοτημένοι, σύμφωνα με τις κατατεθείσες στο Υπουργείο Εργασίας εξουσιοδοτήσεις εργοδωτών και ομοσπονδίας, συμφωνούν και κάνουν δεκτά τα παρακάτω:

Οικονομικές παροχές

1. Χορηγείται Α.Τ.Α. όπως δίδεται μέχρι σήμερα και σύμφωνα με τις αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών.

2. Χορηγείται διορθωτικό ποσοστό 4,3%.

3. Χορηγείται ένα (1) δεκαπενθήμερο με κατώτερο όριο 40.000

δρχ., το οποίο θα καταβληθεί αμέσως μετά την υπογραφή της συλλογικής σύμβασης.

4. Τα κατώτερα οικογενειακά επιδόματα υπολογίζονται από 1.1.1988 στο 24ο κλιμάκιο αντί του 12ου που υπολογίζονται σήμερα.

5. Από 1.6.1988 χορηγείται ποσοστό 1,2% ως πρόσθετη αύξηση. Το ποσοστό αυτό υπολογίζεται στο σύνολο των αποδοχών και προσαυξάνεται με την εκάστοτε Α.Τ.Α..

6. Τα καταληκτικά κλιμάκια του ενιαίου μισθολογίου προσαυξάνονται από 1.1.1989 κατά 1.000 δρχ. για κάθε χρόνο παραμονής στα κλιμάκια αυτά και μέχρι δύο (2) χρόνια.

7. Συμφωνείται ότι θα ενισχυθούν οι πολιτιστικές και αθλητικές εκδηλώσεις βάσει συγκεκριμένων προγραμμάτων, που θα υποβάλλουν οι σύλλογοι.

Η ενίσχυση θα χορηγείται μετά από σχετική συμφωνία των οικείων συλλόγων με τις διοικήσεις των τραπεζών.

Θεσμικά και άλλα αιτήματα

8. Συμφωνείται ότι θα πραγματοποιείται ανά τρίμηνο σύσκεψη με τη συμμετοχή:

- ενός εκπροσώπου της Τράπεζας της Ελλάδος,
- ενός εκπροσώπου των εμπορικών τραπεζών,
- ενός εκπροσώπου των επενδυτικών τραπεζών,
- ενός εκπροσώπου της Αγροτικής Τράπεζας,
- τριών εκπροσώπων της Ο.Τ.Ο.Ε.,
- ενός εκπροσώπου του Υπουργείου Εργασίας,

υπό την Προεδρία του εξουσιοδοτημένου από τον Υπουργό Εθνικής Οικονομίας Υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας ή του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, με αντικείμενο:

α) τη μελέτη θεμάτων εκσυγχρονισμού των τραπεζών (νέες τεχνολογίες) και

β) την ενημέρωση για σχετικές ρυθμίσεις εν όψει των εξελίξεων από τη διεθνοποίηση της οικονομίας.

Στους μετέχοντες παρέχεται δυνατότητα έγκαιρης ενημέρωσης σε θέματα ημερήσιας διάταξης που τους αφορούν.

9. Για τα ζητήματα των εργασιακών σχέσεων συγκροτείται ενιαία ισομερής επιτροπή διοικήσεων - Ο.Τ.Ο.Ε. για εισήγηση γενικού πλαισίου αρχών και αντικειμενικών κριτηρίων βάσει των οποίων θα γίνει εξειδίκευση κατά τράπεζα με τη συμφωνία συλλόγων και διοικήσεων τραπεζών. Αντίστοιχη επιτροπή με τη συμμετοχή εκπροσώπου του Υπουργού Εργασίας θα μελετήσει μέχρι 31.12.1988 θέματα που αφορούν φύλακες που προλήφθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1339/1984.

10. Για την αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου και μόνον αυτού, χωρίς άλλα θέματα αμοιβών, συγκροτείται ενιαία επιτροπή από εκπροσώπους των τραπεζών, της Ο.Τ.Ο.Ε., Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Εργασίας, που θα περατώσει το έργο της μέχρι 31.12.1988.

11. Όσοι έχουν απολυθεί για σπουδαίο λόγο και έχει υποβληθεί μήνυση για τις πράξεις και ενέργειές τους, εφ' όσον εκδοθεί απαλλακτικό βούλευμα ή απαλλακτική απόφαση, επανέρχονται αυτοδίκαια στην τράπεζα, ανεξάρτητα αν κρίθηκε τελεσίδικα έγκυρη η καταγγελία της σύμβασης εργασίας τους.

Η διοίκηση της τράπεζας δύναται να παραπέμψει τους απαλλαγέντες υπαλλήλους στα αρμόδια πειθαρχικά συμβούλια για να κρίνουν αν θα πρέπει να επιβληθεί στον επανελθόντα υπάλληλο μία από τις προβλεπόμενες ποινές, αποκλεισμένης πάντως δεύτερης καταγγελίας σύμβασης της εργασίας τους για τους παραπάνω ίδιους λόγους, είτε για κλινομό της σχέσης εργαζόμενου - εργοδότη από τη μακρόχρονη δικαστική διαμάχη.

12. Η προβλεπόμενη από το άρθρο 9 του ν. 1483/1984 άδεια χορηγείται για 6 μέρες μετ' αποδοχών από 1.1.1989.

13. Εξακολουθούν να ισχύουν και δεν θίγονται με την παρούσα το ενιαίο μισθολόγιο και τα πάσης φύσεως επιδόματα και λοιπές θεσμικές και μισθολογικές παροχές που καταβάλλονται στους τραπεζοπαλλήλους βάσει διατάξεων νόμων, ειδικών συλλογικών συμβάσεων εργασίας, διαιτητικών αποφάσεων, κανονισμών και οργανισμών προσωπικού τραπεζών, εγκυκλίων, αποφάσεων πράξεων διοικήσεων και άλλων οργάνων τραπεζών ή βάσει εθίμου και πρακτικής.

Επίσης δεν θίγονται κάθε είδους ευνοϊκότερες ρυθμίσεις που έχουν γίνει στο προσωπικό των τραπεζών και ευνοϊκότερα εργασιακοί όροι σε οποιοδήποτε θέμα του προσωπικού.

Η παρούσα ισχύει από 1.1.1988, εκτός των περιπτώσεων που διαφορετικά ορίζεται παραπάνω, για όλους τους εργαζόμενους στους αναφερόμενους στην παρούσα συλλογική σύμβαση εργοδότες.

Άρθρο 22

Έναρξη ισχύος

Ο νόμος αυτός αρχίζει να ισχύει τρεις μήνες μετά από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στις επί μέρους διατάξεις.

ΟΙ ΣΥΜΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ο.Τ.Ο.Ε.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Ο Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

Θ. Παπαμάργαρης

Φ. Δεληβοριάς

Μ. Σάλλας

Παραγγέλλομε τη δημοσίευσή του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως νόμου του Κράτους.

Αθήνα, 22 Μαρτίου 1989

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΟΒΟΛΑΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝ. & ΚΟΙΝ. ΑΣΦ/ΣΕΩΝ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΝΝΗΜΑΤΑΣ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣ/ΤΩΝ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΗΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Α.Μ.-(ΜΕΛ.) ΜΕΡΚΟΥΡΗ

ΑΠ. ΑΘ. ΤΣΟΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΝΑΥΤΙΑΣ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΠΤΙΔΑΚΗΣ

Θεωρήθηκε και τέθηκε η Μεγάλη Σφραγίδα του Κράτους.

Αθήνα, 23 Μαρτίου 1989

ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 175

Μετατροπή του Ιδρύματος «Ινστιτούτο Ερεύνης Νοσημάτων Θώρακος» σε Ν.Π.Δ.Δ. και υπαγωγή του στις διατάξεις του Ν. 1397/83.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 10 του Ν. 1579/85 «Ρυθμίσεις για την εφαρμογή και ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 217Α/85).
2. Τις διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος της 15.4.88 εξαιρέσει από την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών του Ιδρύματος «Ινστιτούτο Ερεύνης Νοσημάτων Θώρακος» και υπαγωγή του στην εποπτεία του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΦΕΚ 266 Β/88).
3. Την από 15.9.1987 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ιδρύματος «Ινστιτούτο Ερεύνης Νοσημάτων Θώρακος».
4. Την με αρ. 773/26.10.1988 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με πρόταση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αποφασίζουσε:

Άρθρο 1

Νομική μορφή - Επωνυμία - Έδρα

1. Το κοινοφελές Ίδρυμα με την επωνυμία «Ινστιτούτο Ερεύνης Νοσημάτων Θώρακος» το οποίο έχει συσταθεί με την 2342/6.12.1948 πράξη Συμβολαιογράφου Αθηνών Ιωάννου Οικονόμου, η

οποία έχει εγκριθεί με το από 23.2.1950 Β.Δ. (ΦΕΚ 54 Α/1950) και λειτουργεί ως νομικό πρόσωπο (ιδιωτικού δικαίου μετατρέπεται σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και υπάγεται δια του παρόντος στις διατάξεις του νόμου 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας».

2. Το νέο Ν.Π.Δ.Δ. φέρει την επωνυμία «Ινστιτούτο Ερεύνης Νοσημάτων Θώρακος Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας».

3. Έδρα της κεντρικής Υπηρεσίας του νέου Ν.Π.Δ.Δ. είναι η πόλη των Αθηνών. Η έδρα των παραρτημάτων του Ν.Π.Δ.Δ. ορίζεται με τη συστατική πράξη αυτών.

Άρθρο 2

Σκοπός

1. Σκοπός του κατά το άρθρο 1 του παρόντος νέου Ν.Π.Δ.Δ. είναι:
 - α) Η συστηματική έρευνα των νοσημάτων θώρακα στην Ελλάδα με κάθε πρόσφορη επιστημονική μέθοδο.
 - β) Η μελέτη και έρευνα των επαγγελματικών νόσων και της κάθε είδους επίδρασης της εργασίας στην υγεία.
 - γ) Η υλοποίηση προγραμμάτων πρόληψης των παθήσεων των πνευμόνων.
 - δ) Η υλοποίηση προγραμμάτων προστασίας και προαγωγής της υγείας και ασφαλείας των εργαζομένων.
 - ε) Η παροχή υπηρεσιών με καταβολή της αντίστοιχης δαπάνης σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα με στόχο την υγιεινή και ασφαλεία των εργαζομένων.
 - στ) Οποιοδήποτε άλλο θέμα μελέτης, έρευνας και εφαρμογής που του αναθέτουν τα Υπουργεία Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Εργασίας σχετικό με τους παραπάνω σκοπούς.
2. Για την υλοποίηση των σκοπών της παρ. 1 του παρόντος, το Ν.Π.Δ.Δ. μπορεί να συνεργάζεται με πανεπιστήμια, Δημόσιες Υπηρεσίες ή άλλα Ιδρύματα ή Ινστιτούτα στη διενέργεια κοινών προγραμμάτων που σχετίζονται με το σκοπό του Ινστιτούτου.

Άρθρο 3

Αρμοδιότητες Διοικητικού Συμβουλίου

1. Τα μέλη του Δ.Σ. διορίζονται με απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και η οποία εκδίδεται σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 5 του άρθρου 9 του Ν. 1397/83.
2. Το Δ.Σ. αποφασίζει για όλα τα θέματα διοίκησης και διαχείρισης του Ν.Π.Δ.Δ., εφόσον δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα άλλων οργάνων. Ειδικότερα:
 - α) Διοικεί και διαχειρίζεται την κινητή και ακίνητη περιουσία του Ινστιτούτου.
 - β) Μελετά, καταρτίζει και εισηγείται μέτρα ή κανονισμούς:
 - β1) Περί έκδοσης, αναμόρφωσης ή τροποποίησης του οργανισμού του Ινστιτούτου, ο οποίος εκδίδεται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 10 του Ν. 1397/83.
 - β2) Περί είσπραξης και διαχείρισης των πόρων του Ινστιτούτου, καθώς και τοποθέτησης κεφαλαίων.
 - β3) Περί προμήθειας υλικών και εξοπλισμού των υπηρεσιών.
 - γ) Ψηφίζει έγκαιρα, κάθε χρόνο το πρόγραμμα δράσης και τον προϋπολογισμό του Ινστιτούτου και τις αναγκαίες κατά την εκτέλεση αυτού τροποποιήσεις και υποβάλλει τούτον στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς έγκρισή και στο Υπουργείο Εργασίας για ενημέρωσή.
 - δ) Ψηφίζει κάθε χρόνο τον Απολογισμό δράσης και τον Οικονομικό Απολογισμό και Ισολογισμό του Ινστιτούτου και υποβάλλει τούτους, σύμφωνα προς τις κείμενες διατάξεις, μετά της σχετικής εκθέσεως για την οικονομική κατάσταση και τα πεπραγμένα του Ινστιτούτου στο Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς έγκρισή και στο Υπουργείο Εργασίας.
 - ε) Αποφασίζει περί ανεγέρσεως, επεκτάσεως, επισκευής, διαρρυθμίσεως ή κατεδαφίσεως πάσης φύσεως οικοδομών του Ινστιτούτου περί αγοράς και πωλήσεως κινητών, ακινήτων και χρωματίζων, περί συνάψεως πάσης φύσεως δανείων με δικαίωμα υποθήκης ή ενεχύρου της περιουσίας αυτού ή εκχωρήσεως των προσόδων αυτού, περί αποδοχής ή αποποίησης κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών ως και περί συμβιβασμών σφέσεως χρεών επιφύλασσουμένων των διατάξεων του Ν. 2039/39 περί Εθνικών Κληροδοτημάτων, καθώς και περί εκποίησης ή διαθέσεως περιουσιακών στοιχείων προεχομένων από δωρεές, κληρονομίες ή κληροδοσίες βάσει της

κείμενης νομοθεσίας.

Οι σχετικές προς τα θέματα αυτά αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου υποκείνται στην έγκριση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

στ) Συγκροτεί τακτικές και έκτακτες επιτροπές από μέλη του ή υπαλλήλους του Ινστιτούτου ή μετά από έγκριση του εποπτεύοντος Υπουργείου, αναθέτει σε ειδικούς επιστήμονες ή ιδρύματα εσωτερικού ή εξωτερικού εργασίες, εισηγήσεις, γνωματεύσεις που ανάγονται στην αρμοδιότητά του.

ζ) Αναθέτει αρμοδιότητες του στον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο και τα λοιπά μέλη του, καθώς και συγκεκριμένο έργο σε επιτροπές υπαλλήλων του Ινστιτούτου ή μετά από έγκριση του εποπτεύοντος Υπουργείου σε τρίτα πρόσωπα, καθορίζοντας ταυτόχρονα την έκταση και διάρκεια τους.

η) Αποφασίζει για τη σύνταξη συμβάσεων παροχής υπηρεσιών προς υπηρεσίες του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα, με σκοπό την προαγωγή και προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων σ' αυτές.

θ) Διορίζει, εντάσσει, μετατάσσει, προάγει και απολύει σύμφωνα με τις κάθε φορά ισχύουσες σχετικές διατάξεις, το μόνιμο προσωπικό, πλην του ιατρικού, των σχετικών αποφάσεων αυτού υποκειμένων στην έγκριση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Για το ιατρικό προσωπικό ισχύουν οι διατάξεις του Νόμου 1397/83.

ι) Προσλαμβάνει, βάσει της κάθε φορά ισχύουσας οικείας νομοθεσίας, προσωρινώς προσωπικό είτε σε προσωρινή πλήρωση κενών Οργανικών θέσεων και για χρονικό διάστημα μέχρι της ενεργείας των απαιτούμενων διατυπώσεων για την οριστική πλήρωση αυτών είτε σε αντικατάσταση προσωρινώς απουσιάζοντων τακτικών υπαλλήλων, εφόσον εκ της απουσίας του δυσχεραίνεται η ομαλή λειτουργία του Ινστιτούτου.

ια) Εγκρίνει τις ενεργούμενες μετακινήσεις του προσωπικού εντός των υπηρεσιών του Ινστιτούτου λόγω υπηρεσιακής ανάγκης.

ιβ) Καταλογίζει, μετά από προηγούμενη έρευνα και ανάκριση την αξία κάθε απαλειφθέντος ή φθαρθέντος είδους, που ανήκει στο Ινστιτούτο σε βάρος του υπατίου, σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις περί Ν.Π.Δ.Δ.

Η εισπραχτή του ποσού των καταλογισμών ενεργείται με κρατήσεις αυτού από τις αποδοχές του υπατίου εφόσον είναι υπάλληλος, του ποσοστού της μηνιαίας κρατήσεως καθοριζόμενου με καταλογιστική απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, μη δυναμένου όμως να υπερβεί το 1/6 των μηνιαίων αποδοχών αυτού.

Σε περίπτωση αποχωρήσεως ή απαλύσεως του υπατίου υπαλλήλου προς τις ολοσχερούς εξαντλήσεως της καταλογιστικής οφειλής του, το υπόλοιπο ποσό εισπράττεται σύμφωνα με τις διατάξεις «περί εισπραχτέων Δημοσίων Εσόδων» για λογαριασμό του Ινστιτούτου.

3. Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. έχει όλα τα δικαιώματα και καθήκοντα που προκύπτουν από τις παρ. 7 και 8 του άρθρου 9 του Ν. 1397/83. Ο αντιπρόεδρος αναπληρώνει τον Πρόεδρο στα καθήκοντά του όταν απουσιάζει ή κωλύεται.

Άρθρο 4

Περιουσία

Η κινητή και ακίνητη περιουσία του μετατρεπόμενου ιδρύματος, περιέχονται και ανήκουν κατά πλήρη κυριότητα, νομή, και κατοχή στο νέο κατά το άρθρο 1 του παρόντος Ν.Π.Δ.Δ. το οποίο το υποκαθιστά σε όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του.

Άρθρο 5

Μεταβατικές διατάξεις

1. Η θητεία του Δ.Σ. του μετατρεπόμενου ιδρύματος παρατείνεται μέχρι τη συγκρότηση του νέου Διοικητικού Συμβουλίου του Ν.Π.Δ.Δ. και της παραδόσεως και παραλαβής της κινητής και ακίνητης περιουσίας του ιδρύματος, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 5 του παρόντος Π.Δ.

Μέχρι τότε εξακολουθούν να ισχύουν οι προ της μετατροπής του ιδρύματος διατάξεις.

2. Η καταγραφή και παράδοση της περιουσίας του μετατρεπόμενου ιδρύματος θα γίνει από το απερχόμενο Δ.Σ. στο Διοικητικό Συμβούλιο του νέου Ν.Π.Δ.Δ. του ιδρύματος βάσει πρωτοκόλλου παραδόσεως και παραλαβής και με την παρουσία εντεταλμένων ανωτε-

ρων υπαλλήλων του Υπουργείου Οικονομικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Στον Υπουργό Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 14 Δεκεμβρίου 1988

**Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ**

**Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΑΠ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Πράξη Διοικητή Αριθ. 1497/20.3.1989
(άρθρο 1 του Ν. 1266/82)

Διάθεση ποσοστού των καταθέσεων του Ταχυδρομικού Ταμειτηρίου για τη χρηματοδότηση των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης.

**ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
Ο ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Αφού έλαβε υπόψη:

α) Το άρθρο 1 του Ν. 1266/82 «όργανα ασκήσεως της νομισματικής, πιστωτικής και συναλλαγματικής πολιτικής και άλλες διατάξεις».

β) Την απόφ. ΥΠ 285/3/27.11.81, όπως ισχύει, και την παρ. 3 της Π.Δ.Τε 1089/29.6.87.

γ) Τις εκτιμήσεις ως προς τα μεγέθη του νομισματικοπιστωτικού προγράμματος του έτους 1989, αποφάσισε τα εξής:

1. Το Ταχυδρομικό Ταμειτήριο διαθέτει υποχρεωτικά για τη χρηματοδότηση Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης ποσοστό 3% του συνόλου των τηρουμένων σε αυτό ιδιωτικών καταθέσεων σε δραχμές καθώς και των καταθέσεων σε συνάλλαγμα που το προϊόν τους εγχωρείται υποχρεωτικά έναντι δραχμών στην Τράπεζα της Ελλάδος. Η προσαρμογή της υποχρέωσης του Ταχυδρομικού Ταμειτηρίου στο παραπάνω ποσοστό (3%) πραγματοποιείται σταδιακά ως εξής:

α) Με αξία την 20.3.89 η υποχρέωση ανέρχεται σε ποσοστό 1% του υφισταμένου την 28.2.89 υπολοίπου των καταθέσεων που αποτελούν τη βάση υπολογισμού.

β) Με αξία την 15.4.89 η υποχρέωση ανέρχεται σε ποσοστό 2% του υφισταμένου την 31.3.89 υπολοίπου των καταθέσεων που αποτελούν τη βάση υπολογισμού.

γ) Με αξία την 15.5.89 η υποχρέωση ανέρχεται σε ποσοστό 3% του υφισταμένου την 30.4.89 υπολοίπου των καταθέσεων που αποτελούν τη βάση υπολογισμού.

Οι μετέπειτα υπολογισμοί της υποχρέωσης πραγματοποιούνται με αξία την τελευταία ημέρα κάθε μήνα επί των υπολοίπων των καταθέσεων κατά την ημέρα αυτή.

2. Το αδιάθετο εκάστοτε τμήμα της υποχρέωσης του Ταχυδρομικού Ταμειτηρίου για χρηματοδότηση Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης κατατίθεται άτοκα σε ειδικό λογαριασμό που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Η πράξη αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 20 Μαρτίου 1989

**Ο Διοικητής
ΔΗΜ. ΧΑΛΙΚΙΑΣ**

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

(5)

Στο Π.Δ/γμα 145/1989 «Οργανισμός Ταμείου Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων» που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 70/Α/7.3.89 γίνονται οι παρακάτω διορθώσεις:

α) Στην παρ. 2 των εξουσιοδοτικών διατάξεων τίθεται το σωστό «1002081».

β) Στην 3η σειρά του άρθρου 2 αντί του λανθασμένου «Γραφείων» τίθεται το σωστό «Γραφείων».

γ) Στην 3η σειρά της παρ. 2 του άρθρου 6 μετά τη λέξη κλάδου τίθεται η ένδειξη «ΔΕ».

δ) Στην 3η σειρά του άρθρου 7 διαγράφεται η λέξη «κατα».

(Από το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων)

(4)

Στο Π.Δ. 131/89 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 64/τ.Α/3.3.89 στο άρθρο 1 παρ. 1 επιφέρεται η εξής διόρθωση:

Αντί του λανθασμένου «1. ΑΜΕΡΙΚΗ» τίθεται το σωστό «1. Η.Π.Α.».

α) Νέα Υόρκη.

β) Σικάγο.

γ) Σαν Φραντζίσκο.

δ) Νητρώιτ.

ε) Βοστώνη.

στ) Ουάσιγκτον.

ζ) Χιούστον.

και στο άρθρο 19 παρ. 5 τίθεται πριν από το Τμήμα Οικονομικού το παρακάτω εδάφιο:

«Στο Τμήμα Διοικητικού προστίθεται υπάλληλος της Κατηγορίας ΠΕ του Κλάδου Διοικητικού - Οικονομικού ή της Κατηγορίας ΤΕ του Κλάδου Διοικητικού - Λογιστικού».

(Από το Υπουργείο Πολιτισμού)

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 9 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1989	ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 766
---------------------------	----------------	-----------------------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

- Βιβλιάρια εργασίας ανηλίκων. 1
- Έκδοση περιεχόμενο και τήρηση Μητρώου Ανηλίκων Περιφέρειας 2

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

- Αριθ. 1390 (1)
Βιβλιάρια εργασίας ανηλίκων.
Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα».
2. Τις διατάξεις των άρθρων 8, 11, 13 και 14 του Ν. 1837/1989 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις».
3. Τις διατάξεις του Π. Δ/τος 368/1989 «περί Οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας», αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Περιεχόμενο Βιβλιαρίου Εργασίας Ανηλίκων

Το βιβλιάριο Εργασίας των ανηλίκων αποτελείται από 32 σελίδες, στις οποίες αναγράφονται:

- α) Στην πρώτη σελίδα του εξωφύλλου οι ενδείξεις:
 - 1) ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
 - 2) ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
 - 3) Ανήκει σε
(Αφήνονται τρεις σειρές, για την αναγραφή του ονόματος, πατρώνυμου και επωνύμου του κατόχου).
 - 4) Αφήνεται χώρος για επικόλληση φωτογραφίας.
 - 5) Σημειώνονται στο εξώφυλλο οι ενδείξεις «Το βιβλιάριο αυτό εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1837/1989 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις».
- 6) ΔΩΡΕΑΝ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
- 7) ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΑΘΗΝΑ 1989
- β) Στη δεύτερη σελίδα του εξωφύλλου αναγράφονται οι ενδείξεις:
 - 1) Βεβαίωση Επαγγελματικού Προσανατολισμού
 - 2) Βεβαιώνεται ότι ο κάτοχος του βιβλιαρίου έτυχε Επαγγελματικού Προσανατολισμού και επέλεξε από τον Κλάδο
την Ειδικότητα

Ημερομηνία
Ο αρμόδιος υπάλληλος ΟΑΕΔ
Τ.Σ. - Υ

- 3) Έτυχε Επαγγελματικού Προσανατολισμού με δική του επιλογή, ή λόγω ασθένειας ή ατυχήματος και επέλεξε από τον Κλάδο
την Ειδικότητα

Ημερομηνία
Ο αρμόδιος υπάλληλος του ΟΑΕΔ
Τ.Σ. - Υ

- γ) Στην τρίτη σελίδα αναγράφονται οι παρακάτω ενδείξεις:
ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όνομα
κατέρα
Επώνυμο
Τόπος γέννησης
Επαρχία
Δ/ση κατοικίας
Κλάδος οικον. δραστηριότητας
Ειδικότητα
Καταχωρήθηκε στο Μητρώο Ανηλίκων του έτους ... με αριθμό ...
..... 19
Πρόσταγμα
Τ.Σ. - Υ

- δ) Στην τέταρτη σελίδα αναγράφονται οι ενδείξεις:
ΕΚΔΟΣΗ - ΑΝΑΝΕΩΣΗ

- 1) Εκδόθηκε την
Ισχύει μέχρι
 - 2) Ανανεώθηκε την λόγω λήξης χρόνου ισχύος,
ασθένειας, ατυχήματος, αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών και
Ισχύει μέχρι
 - 3) Ανανεώθηκε την λόγω
Ισχύει μέχρι
 - 4) Ανανεώθηκε την λόγω
Ισχύει μέχρι
 - 5) Ανανεώθηκε την λόγω
Ισχύει μέχρι
 - 6) Ανανεώθηκε την λόγω
Ισχύει μέχρι
- α) Στις σελίδες πέντε έως δέκα αναγράφονται τα στοιχεία:

ΙΑΤΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο υπογράφοντας γιατρός
του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα ή του ενταχμένου
στο Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου
πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-

7504

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

φαση του Υπουργού Υγείας - Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων. ανήλικ

..... στ.ν οποί... ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και σχημάτιστα την πεποίθηση ότι:

α) είναι ικανός ΝΑΙ ΟΧΙ (χωρίς βλάβη της υγείας ή της σωματικής του ανάπτυξης)

β) δεν είναι ικανός για την εργασία. έως

Στην περίπτωση β) ο ανήλικος πρέπει να επανεξεταστεί την

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ
Τ.Σ. - Υ

στ) Στις σελίδες 11 και 12 αναγράφονται τα στοιχεία:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο κάτοχος του βιβλιαρίου αυτού έχει προσληφθεί στην υπηρεσία μου την και απεχώρησε την Έλαβε τη νόμιμη ετήσια άδεια με αποδοχές:

Έτους από έως

.....

.....

.....

.....

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

ζ) Στις σελίδες 13 και επόμενες αναγράφονται οι σπουδαιότερες διατάξεις του Ν. 1837/1989 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΙ ΆΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ» (Φ.Ε.Κ.85/Α της 23.3.1989), καθώς και ο αριθμός και το ΦΕΚ όπου δημοσιεύτηκε η απόφαση Υπουργού Εργασίας, με την οποία καθορίζονται οι χαρακτηριστικές σαν επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές εργασίες, στις οποίες απαγορεύεται γενικά η απασχόληση ανηλίκων, που δεν συμπλήρωσαν το 18ο έτος της ηλικίας τους.

Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στο αποστέλλόμενο Υπόδειγμα του ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Άρθρο 2

Εκτύπωση - Διάθεση

Τα βιβλιάρια Εργασίας τυπώνονται στο Εθνικό Τυπογραφείο, σύμφωνα με το συναποστέλλόμενο Υπόδειγμα, παραλαμβάνονται από το Υπουργείο Εργασίας και αποστέλλονται στις Επιθεωρήσεις Εργασίας.

Άρθρο 3

Εφοδιασμός ανηλίκων - διαδικασία έκδοσης

1. Για τον εφοδιασμό του ανηλίκου με βιβλιάριο εργασίας απαιτείται:

α) ο ανήλικος προσκομίζει στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας δύο πρόσφατες φωτογραφίες και Δελτίο Ταυτότητας ή ελλείψει αυτού πιστοποιητικό γέννησης Δήμου ή Κοινότητας, από το οποίο προκύπτει η ακριβής ημερομηνία γέννησής του, β) η Επιθεώρηση Εργασίας δια του αρμόδιου υπαλλήλου της συμπληρώνει τα στοιχεία του ανηλίκου, όπως αναγράφονται στη σελίδα 3 του βιβλιαρίου εργασίας και παραδίδει τούτο στον ανήλικο προκειμένου αυτός: αα) να τύχει εξωσχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού, από την αρμόδια Υπηρεσία του Ο.Α.Ε.Δ., από την οποία συμπληρώνεται η δεύτερη σελίδα του βιβλιαρίου εργασίας, ββ) να προσέλθει στις αρμόδιες υγειονομικές υπηρεσίες του ΙΚΑ ή του ΕΣΥ και να υποβληθεί στις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις, μετά από τις οποίες και συμπληρώνεται η πέμπτη σελίδα του βιβλιαρίου εργασίας και οι σχετικές ενδείξεις «Κατάλληλος», «Ακατάλληλος» ή «Ακατάλληλος για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένες εργασίες» και υπογράφεται από τον αρμόδιο γιατρό, γγ) μετά τις ιατρικές εξετάσεις και τη σχετική βεβαίωση της καταλληλότητας ή ακαταλληλότητάς του, προσκομίζει το βιβλιάριο εργασίας στην Επιθ/ση Εργασίας, καταχωρίζονται τα στοιχεία στο Μητρώο ανηλίκων της, συμπληρώνονται τα στοιχεία της σελίδας τέσσερα, πρωτοκολλείται, υπογράφεται από τον Προϊστάμενο της Επιθεωρήσεως Εργασίας, σφραγίζεται και επιστρέφεται στον ανήλικο για τη νόμιμη απασχόλησή του.

Άρθρο 4

Χρόνος ισχύος βιβλιαρίου - αντικατάσταση - φθορά ή απώλεια - αφαίρεση

1. Τα βιβλιάρια εργασίας ισχύουν για τον αναγραφόμενο σ' αυτά χρόνο, αναθεωρούνται κατ' έτος ή σε μικρότερα χρονικά διαστήματα, π κατά την κρίση του επιθεωρητή Εργασίας ή του Ιατρού απαιτούνται ιατρικές εξετάσεις σε μικρότερα του έτους χρονικά διαστήματα, καθώς και όταν γίνεται αλλαγή εργασίας ή αλλαγή ομάδας εργασιών. Όσα βιβλιάρια εκδόθηκαν με τις προϊσχύουσες διατάξεις, ισχύουν μέχρι τη ημερομηνία λήξης τους.

2. Σε περιπτώσεις απώλειας ή φθοράς του βιβλιαρίου, τούτο αντικαθίσταται από την Επιθεώρηση Εργασίας, με την ίδια παραπάνω διαδικασία.

3. Το βιβλιάριο εργασίας αφαιρείται από τα όργανα της Επιθεωρήσεως Εργασίας, αν ο ανήλικος απασχολείται από τον εργοδότη, σε μη επιτρεπόμενες για ανήλικους εργασίες, πέρα από τις διοικητικές και ποικίλες κυρώσεις που προβλέπονται από τον νόμο.

Άρθρο 5

Ισχύς απόφασης

Η απόφασή μας αυτή να δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η ισχύς της αρχίζει από την ημερομηνία της δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 1989

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΘΕΟΧ. ΠΑΠΑΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ανήκει στ...

Το βιβλιάριο αυτό εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Νόμου 1837/1989 «για την προστασία των ανηλίκων κατά την εργασία και άλλες διατάξεις».

Φωτογραφία

ΔΩΡΕΑΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ 1989

- Βεβαίωση Επαγγελματικού Προσανατολισμού.
- Βεβαιώνεται ότι ο κάτοχος του βιβλιαρίου έτυχε Επαγγελματικού Προσανατολισμού και επέλεξε από τον Κλάδο την Ειδικότητα

Ημερομηνία

Ο αρμόδιος υπάλληλος Ο.Α.Ε.Δ.

Τ.Σ.-Υ.

- Έτυχε Επαγγελματικού Επαναπροσανατολισμού με δική του επιλογή, ή λόγω ασθένειας ή ατυχήματος και επέλεξε από τον Κλάδο την Ειδικότητα

Ημερομηνία

Ο αρμόδιος υπάλληλος Ο.Α.Ε.Δ.

Τ.Σ.-Υ.

Όνομα ...
κατί
Εκώνυμο
Τόπος γέννησ
Επαρχίας
Δ/ση κατε
Κλάδος οικ
Ειδικότητα
Καταχωρή
έτους ...

- 1) Εκδόθ
Ισχύει
- 2) Ανανε
ασθίνε
ισχύει
- 3) Ανανε
...
- 4) Αναν
...
- 5) Αναν
ισχύει
- 6) Αναν
...
- ισχύ

Ο υ
.....
.....
Ε.Σ.Υ.
πιστοπ
φαση
του Υ:
.....
στ ...
σχημέ

- α) Εί
π
 - β) Δ
- Σ:

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1990	ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 4
-----------------------------	--------------	---------------------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

- 6. Νομικοί και φιλολογικοί συνεργάτες της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής.
- 7. Ιατρική εξέταση νεαρών προσώπων για την απασχόληση σε βαριές, ανθυγιεινές ή επικίνδυνες εργασίες.
- 8. Σύσταση θέσεως Ιατρού στο Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ)

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

- Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής «για τροποποίηση διατάξεων που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της Βουλής»
- Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αποφάσεως της ολομέλειας της Βουλής «Καθορισμός του τρόπου υπολογισμού των εξόδων κινήσεως των συνεργατών (Γραμματέων) των Βουλευτών».

ΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

- 6. Σύσταση Διυπουργικού Οργάνου για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ατμοσφαιρικής ρύπανσης της Αθήνας.
- 7. Αύξηση των θέσεων των Ειδικών Συμβούλων - Ειδικών Συνεργατών και των μετακλητών και αποσπασμένων διοικητικών υπαλλήλων στο Πολιτικό Γραφείο του Υπουργού Εξωτερικών.
- 8. Αύξηση των θέσεων των Ειδικών Συμβούλων - Ειδικών Συνεργατών, των μετακλητών διοικητικών και αποσπασμένων υπαλλήλων στο Πολιτικό Γραφείο του Αναπληρωτή Υπουργού Εξωτερικών.

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

- 9. Συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 1575/15.6.89 που αφορά στη χρηματοδότηση αγοράς μεταχειρισμένου εξοπλισμού, μεταχειρισμένων μεταφορικών μέσων και κτιριακών εγκαταστάσεων.
- 10. Συμπλήρωση της απόφασης ΕΝΠΘ 426/6/3.7.89

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 6 (1)

Νομικοί και φιλολογικοί συνεργάτες της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

- 1. Το άρθρο 13 παρ. 3 του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» (ΦΕΚ 137/Α').
- 2. Τις 729, 777/1989 γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου της Επικρα-

τείας με πρόταση του Πρωθυπουργού, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1.

- 1. Για την υποβοήθηση του έργου της Κεντρικής Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής (ΚΕΝΕ), μετέχουν στις συνεδριάσεις της ως εισηγητές χωρίς ψήφο μέχρι πέντε δικαστικοί λειτουργοί που ορίζονται με τους αναπληρωτές τους καθώς και ένας δικηγόρος που ορίζεται με τον αναπληρωτή του.
- 2. Για την άρτια διατύπωση των νομοσχεδίων, μετέχει στις εργασίες της Επιτροπής χωρίς ψήφο ένας καθηγητής της γλωσσολογίας Ελληνικού Ανωτάτου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος που ορίζεται με τον αναπληρωτή του.

Άρθρο 2.

Καταργούνται οι διατάξεις του Π. Δ/τος 259/1987 (ΦΕΚ 126/Α') και κάθε άλλη διάταξη νόμου ή κανονιστικής πράξεως που προβλέπει θέσεις ειδικών συνεργατών της ΚΕΝΕ ή ανάθεση καθηκόντων ειδικού συνεργάτη της Επιτροπής αυτής με οποιαδήποτε μορφή.

Άρθρο 3.

Οι ειδικοί επιστημονικοί συνεργάτες και οι ειδικοί φιλολογικοί συνεργάτες που έχουν οριστεί με την Υ855/6.10.1989 (ΦΕΚ 755/Β') απόφαση του Πρωθυπουργού, λογίζονται αντιστοίχως ως εισηγητές-μέλη χωρίς ψήφο της παραγράφου 1 και ως συνεργάτες της παραγράφου 2 του άρθρου 1 του παρόντος διατάγματος.

Άρθρο 4.

Η ισχύς του παρόντος διατάγματος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στον Πρωθυπουργό αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 12 Ιανουαρίου 1990

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ
Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΞΕΝΟΦΩΝ ΖΟΛΩΤΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 7 (2)

Ιατρική εξέταση νεαρών προσώπων για την απασχόληση σε βαριές, ανθυγιεινές ή επικίνδυνες εργασίες.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

- 1. Τις διατάξεις:
 - α) Του άρθρου δεύτερου του Ν. 1171/1981 (ΦΕΚ 180/Α').
 - β) Του άρθρου δεύτερου του Ν. 1173/1981 (ΦΕΚ 181/Α').
 - γ) Του άρθρου τρίτου του Ν. 1175/1981 (ΦΕΚ 183/Α').
- 2. Την ανάγκη προσαρμογής της νομοθεσίας μας προς τις διατάξεις

των Διεθνών Συμβάσεων Εργασίας, που κυρώθηκαν με τους παραπάνω α-γ νόμους.

3. Τις αριθ. 598/1989, 678/1989 και 732/1989 γνωμοδοτήσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, με πρόταση των Υπουργών Εργασίας, Υγείας - Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1.

1. Προκειμένου για απασχόληση νεαρών προσώπων συμπληρωσάτων το 18ο έτος της ηλικίας τους σε εργασίες που χαρακτηρίζονται με το άρθρο 2 παράτρ. 2 του Ν. 1837/1989 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις» ως βαριές ανθυγιεινές ή επικίνδυνες, που παρέχονται σε βιομηχανικές και άλλες επιχειρήσεις ή υπόγειες εργασίες, οι προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την παράτρ. 3 του άρθρου 13 του ίδιου νόμου παρατείνονται μέχρι τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους.

2. Οι διατάξεις που ισχύουν και οι οποίες αφορούν τα βιβλιάρια εργασίας ανηλίκων, επεκτείνονται σε όλα τα πρόσωπα που σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο απασχολούνται ή θα απασχοληθούν στις αναφερόμενες ως βαριές, ανθυγιεινές, επικίνδυνες ή υπόγειες εργασίες.

Άρθρο 2.

1. Ο εργοδότης που απασχολεί ή στον οποίο εργάζονται πρόσωπα κάτω των 21 ετών σε υπόγειες εργασίες, υποχρεούται να τηρεί καταστάσεις τις οποίες θα δίδει στη διάθεση των Επιθεωρητών Εργασίας, όταν ζητούνται, και στις οποίες θα αναγράφονται:

α) η ημερομηνία γεννήσεως, δένοντας βεβαιωμένη κατά το δυνατόν και

β) ένδειξη για τη φύση των καθηκόντων που εκτελούν.

2. Στις καταστάσεις αυτές επισυνάπτεται ιατρικό πιστοποιητικό από το οποίο προκύπτει η ικανότητα για απασχόληση των παραπάνω προσώπων, χωρίς τούτο να περιέχει σκακιδόποτε ένδειξη ιατρικής φύσεως.

3. Ο εργοδότης υποχρεούται να δίνει τις πληροφορίες των προηγούμενων παραγράφων στους εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων ή των μελών του συμβουλίου της επιχείρησης, ύστερα από αίτησή τους, για τα άτομα ηλικίας κάτω των 21 ετών, σχετικά με την εφαρμογή του διατάγματος αυτού.

Άρθρο 3.

Ο εργοδότης που παραβαίνει τις διατάξεις του παρόντος διώκεται με τις διατάξεις του άρθρου τέταρτου: α) του Ν. 1171/81, αν πρόκειται για παραβάσεις κατά την απασχόληση σε βιομηχανικές επιχειρήσεις, β) του Ν. 1173/81, αν πρόκειται για παραβάσεις κατά την απασχόληση σε μη βιομηχανικές εργασίες και γ) του Ν. 1175/81, αν πρόκειται για απασχόληση σε υπόγειες εργασίες.

Άρθρο 4.

Ο έλεγχος της εφαρμογής των διατάξεων του παρόντος ανατίθεται στους υπαλλήλους των Επιθεωρήσεων Εργασίας και στους υπαλλήλους της Κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Εργασίας.

Άρθρο 5.

Η εφαρμογή του παρόντος διατάγματος αρχίζει μετά δέκα ημέρες από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στον Υπουργό Εργασίας ανατίθεται η δημοσίευση και η εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 12 Ιανουαρίου 1990

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΑΚΚΑΜΑΝΗΣ

ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Γ. ΜΕΡΙΚΑΣ

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ -
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΕΠΟΝΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 8

(3)

Σύσταση θέσεως Ιατρού στο Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ).

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις:

α) Του άρθρου 12 παρ. 1, 2 και 3 του Ν. 1431/84 «Ρύθμιση θεμάτων Φορέων Κοινωνικής Πρόνοιας - Παιδικής Προστασίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 46/Α').

β) Των άρθρων 23 και 24 παράτρ. 5 του Ν. 1558/85 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» (ΦΕΚ 137/Α').

γ) Των άρθρων 1, 2, 3 και 4 του Ν. 1586/1986 «Βαθμολογική διάρθρωση των θέσεων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 37/Α').

δ) Του άρθρου 10 του Ν. 1476/84 «Ορισμός σε μόνιμες θέσεις του προσωπικού με σχέση εργασίας Ιδιωτικού Δικαίου του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 136/Α').

ε) Των άρθρων 1, 2, 5 και 7 του Π.Δ/τος 437/85 «Καθορισμός και ανακατανομή των αρμοδιοτήτων των Υπουργείων» (ΦΕΚ 157/Α').

2. Την αριθ. 686/1989 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Οικονομικών και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

Στο εδάφιο γ' ΠΕ Ιατρών Ειδικότητας της παραγράφου 1 της αριθ. Φ102/Γ2γ/6629/87 (Ν.165) κοινής απόφασης «Προσαρμογή των Κλάδων του Πατριωτικού Ίδρυματος Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιλήψεως (ΠΙΚΠΑ) στο Προσωπικό - Κλαδολόγιο», προστίθεται μία (1) θέση Ιατρού με ειδικότητα νευρολόγου, στο ΠΙΚΠΑ.

Στον Υπουργό Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων αναθέτουμε τη δημοσίευση και την εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 12 Ιανουαρίου 1990

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΤ. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
Ν. ΘΕΜΕΛΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Γ. ΣΟΥΦΛΙΑΣ

ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Γ. ΜΕΡΙΚΑΣ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Αριθ. 196

Δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως αποφάσεως της Ολομέλειας της Βουλής «για τροποποίηση διατάξεων που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της Βουλής».

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τα άρθρα 65 παράγραφοι 1 και 6 του Συντάγματος και το άρθρο 116 παρ. 6 του Κανονισμού της Βουλής (μέρος κοινοβουλευτικό).

2. Την από 10 Ιανουαρίου 1990 ομόφωνη απόφαση της Επιτροπής Κανονισμού της Βουλής.

3. Την κατά την ΙΕ' συνεδρίαση της 11ης Ιανουαρίου 1990 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής των Ελλήνων κατά την οποία ψηφίστηκε ομόφωνα η από 9 Ιανουαρίου 1990 πρόταση του Προέδρου της Βουλής «για τροποποίηση διατάξεων που αναφέρονται στην οργάνωση και λειτουργία των υπηρεσιών της Βουλής», παραγγέλλουμε:

Τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της απόφασης αυ-

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1990	ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 620
------------------------------	----------------	-----------------------

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

- Ίδρυση της «Nationale Nederlanden» Εταιρείας Διαχειρίσεως Αμοιβαίου Κεφαλαίου Α.Ε. 1
- Καθορισμός επιδόματος θέσης Υποδιευθυντών ΙΚΑ» 2
- Υπαγωγή στην ασφάλιση της ανεργίας των συνεταιρισμένων δασοργατών - ρητινοσυλλεκτών. 3
- Καθορισμός επικίνδυνων, βαριών ή ανθυγιεινών εργασιών, για την απασχόληση ανηλίκων. 4
- Καταβολή μέρους των οφειλομένων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της επιχείρησης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ) που έκαναν επίσημη εργασία. 5
- Καταβολή μέρους των οφειλομένων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της επιχείρησης ΛΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ) που έκαναν επίσημη εργασία. 6
- Σύσταση Κέντρου Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) στη Λάρισα. 7
- Σύσταση δύο (2) προσωρινών θέσεων προσωπικού στο Κ.Υ. Θέρμης Νομού Θεσσαλονίκης. 8
- Σύσταση οκτώ (8) θέσεων ειδικευμένων γιατρών ειδικότητας Γεν. Χειρουργικής σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα για άσκηση οδοντιάτρων. 9

Διορθώσεις σφαλμάτων

- Διορθώσεις σφαλμάτων στο Π.Δ. «Έγκριση σύστασης του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «ΙΔΡΥΜΑ ΑΙΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ» και κύρωση του οργανισμού αυτού». 10
- Διόρθωση σφάλματος στη Φ. 070/ΑΔ. 265262/14.6.90 κοινή υπουργική απόφαση. 11
- Διόρθωση σφάλματος στην 9727/20.6.90 υπουργική απόφαση. 12
- Διόρθωση σφάλματος στη 46.162/89/5.4.1990 υπουργική απόφαση. 13

ΥΠΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ & ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ

Αριθ. 38476/β 1288 (1)

Ίδρυση της «Nationale Nederlanden» Εταιρείας Διαχειρίσεως Αμοιβαίου Κεφαλαίου Α.Ε.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

- Έχοντας υπόψη:
1. Το Ν.Δ. 608/70 «Περί Εταιρειών Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου και Αμοιβαίων Κεφαλαίων», όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 του Ν. 1262/82.
 2. Την από 5.7.90 αίτηση της υπό σύσταση Εταιρείας, για την έγκριση ίδρυσης Εταιρείας Διαχειρίσεως Αμοιβαίων Κεφαλαίων.
 3. Την απόφαση της 49ης/Θέμα 3ο/25.7.90 Συνεδρίασης της Επι-

τροπής Κεφαλαιαγοράς, αποφασίζουμε:

Παρέχουμε την άδεια για την ίδρυση της Α.Ε. Διαχειρίσεως Αμοιβαίων Κεφαλαίων με την επωνυμία «Nationale Nederlanden Α.Ε.» και μετοχικό κεφάλαιο 80.000.000 δρχ.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 13 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
Γ. ΣΟΥΦΛΙΑΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Γ. ΠΑΛΛΙΟΚΡΑΣΣΑΣ

Αριθ. 2056936/6215/0022

(2)

•Καθορισμός επιδόματος θέσης Υποδιευθυντών ΙΚΑ»

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 12 του Ν. 1586/86.
2. Τις διατάξεις του Π.Δ. 266/89 (ΦΕΚ 127/Α'/22.5.89) «Οργάνωση του Ιδρύματος Κοιν. Ασφαλίσεων».
3. Την αριθμ. Υ1035/1031336/820/0006/ 27.4.1990 (ΦΕΚ 291/Β/27.4.1990) απόφαση του Πρωθυπουργού και Υπουργού Οικονομικών, αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε το επίδομα προσατεμένων ενδιαμέσου επιπέδου διοικήσεως μεταξύ Δ/σης και Τμήματος με τον τίτλο Υποδιευθύνσεως του ΙΚΑ, σε ποσοστό 20% στο βασικό μισθό του κλιμακίου 1 του Ν. 1505/84 όπως συμπληρώθηκε με το Ν. 1810/88.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 3 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
Μ. ΕΒΕΡΤ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Π. ΔΕΛΗΜΗΤΣΙΟΣ

ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ & ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Μ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Αριθ. 31904

(3)

Υπαγωγή στην ασφάλιση της ανεργίας των συνεταιρισμένων δασοργατών - ρητινοσυλλεκτών.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του Ν.Δ. 2901/54 «περί συστάσεως Οργανισμού Απασχολήσεως και Ασφαλίσεως Ανεργίας» όπως τροποποιήθηκε κατόπιν.
2. Τις διατάξεις του Ν.Δ. 212/69 «περί Οργάνωσης και Διοικήσεως

του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού».

3. Τις διατάξεις του Ν. 1558/85 -Κύβερνηση και Κυβερνητικά Όργανα».

4. Τις διατάξεις του άρθρου 18 του Ν. 1836/1989 «Πρόωθηση της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης και άλλες διατάξεις».

5. Την αριθ. 2425/28.8.90 απόφαση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδρίασης 33/28.8.90) που μας υποβλήθηκε με το αρ. 112054/5.9.90 έγγραφο του Οργανισμού, αποφασίζουμε:

1. Από την πρώτη του τρίτου μήνα από τη δημοσίευση της απόφασης αυτής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως υπάγονται στην ασφάλιση της ανεργίας οι δασεργάτες και οι ρητινοσυλλέκτες, που απασχολούνται για λογαριασμό του οικείου συνεταιρισμού, καθώς και οι ελεύθεροι δασεργάτες ή οι απασχολούμενοι για λογαριασμό του Δημοσίου που αμειβονται κατ' αποκοπή.

2. α) Από την κατά την παράγραφο 1 υπαγωγή, οι δασεργάτες, οι ρητινοσυλλέκτες και οι εργοδότες τους ή οι θεωρούμενοι ως εργοδότες από τη σχετική νομοθεσία του ΙΚΑ, υποχρεούνται στην καταβολή εισφοράς για την ασφάλιση της ανεργίας, δηλαδή εισφοράς 2% επί των αποδοχών των δασεργατών και ρητινοσυλλεκτών σε βάρος του εργοδότη και εισφοράς 1% σε βάρος του ασφαλισμένου.

β) Για τον υπολογισμό της εισφοράς της περιπτ. α της παρ. 2 τους υπόχρεους για την καταβολή της, τον χρόνο και τη διαδικασία εισπράξης, την κατάταξη σε μισθολογικές κλάσεις, τον αριθμό των αναγνωριζόμενων κατά μισθολογική περίοδο ημερών ασφάλισης, όπως και τις συνέχειες καθυστέρησης οφειλομένων εισφορών, ισχύουν αναλόγως οι διατάξεις που αναφέρονται στην ασφάλιση των προσώπων αυτών στο ΙΚΑ που αποτελεί και τον φορέα εισπράξης των σχετικών εισφορών υπέρ του ΟΑΕΔ.

3. α) Η λόγω ανεργίας επιδότηση των προσώπων που αφορά η απόφαση αυτή, περιλαμβάνει αποκλειστικά τις παροχές που προβλέπονται οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου, λαμβάνει χώρα κατά τους μήνες Νοέμβριο, Δεκέμβριο εκάστου έτους και Ιανουάριο, Φεβρουάριο του επομένου έτους, τελεί υπό την προϋπόθεση ότι έχουν πραγματοποιήσει στον οικείο κλάδο εκάστο (100) τουλάχιστον ημέρες στην ασφάλιση της ανεργίας, κατά το προηγούμενο από την έναρξη της επιδότησης (1η Νοεμβρίου) ημερολογιακό έτος και έχουν την ιδιότητα του δασεργάτη - ρητινοσυλλέκτη κατά την περίοδο που προηγείται της 1ης Νοεμβρίου.

Ειδικότερα, για την πρώτη επιδότηση η έννοια η έννοια της οποίας προδιορίζεται στην περίπτ. α της παρ. 4 της παρούσας απόφασης, θα ληφθούν υπόψη ημέρες ίσως και μη υπαχθείσες στην ασφάλιση της ανεργίας.

β) Το κατά τις διατάξεις της απόφασης αυτής επίδομα ανεργίας καταβάλλεται για δύο (2) μήνες, εκτός αν ο ασφαλισμένος εντός της χρονικής περιόδου της προηγούμενης περιπτώσεως έχει πραγματοποιήσει άνω των διακοσίων (200) ημερών στην ασφάλιση της ανεργίας οπότε καταβάλλεται για τρεις μήνες, ή άνω των διακοσίων πενήντα (250) ημερών στην ασφάλιση αυτή, οπότε καταβάλλεται για τέσσερις μήνες.

γ) Για κάθε μήνα το επίδομα καταβάλλεται επί είκοσι πέντε (25) ημέρες.

4. α) Οι υπαχθέντες στην ασφάλιση της ανεργίας, σύμφωνα με τα οριζόμενα πιο πάνω, μπορούν να επιδοτηθούν για πρώτη φορά από 1 Νοεμβρίου 1991, εφόσον συγκεντρώνουν τις σχετικές προϋποθέσεις.

β) Η επιδότηση αρχίζει από την 1η Νοεμβρίου εκάστου έτους, εφόσον ο ασφαλισμένος υποβάλει σχετική αίτηση κατά την περίοδο 1 Οκτωβρίου - 30 Νοεμβρίου στην Υπηρεσία του ΟΑΕΔ του τόπου της μόνιμης κατοικίας του. Σε διαφορετική περίπτωση η επιδότηση αρχίζει από την ημερομηνία υποβολής της παραπάνω αίτησης.

5. α) Το μηνιαίο ποσό του επιδόματος ανεργίας προκύπτει από τον πολλαπλασιασμό του ισχύοντος κατά την 1η Νοεμβρίου εκάστου έτους βασικού ημερήσιου επιδόματος ανεργίας επί τον αριθμό των αναγνωριζόμενων ημερών επιδότησης κατά ημερολογιακό μήνα.

β) Το καθοριζόμενο στην προηγούμενη περίπτωση βασικό ημερήσιο επίδομα, προσαυξάνεται κατά 10% για κάθε προστατευόμενο μέλος της οικογένειας του ανέργου, όπως προκύπτει από το «βιβλιάριο Υγείας» του ΙΚΑ.

6. Η επιδότηση που χορηγείται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της παρούσας απόφασης, θα συμπληρίζεται με το ειδικό εποχιακό βοήθημα, που προβλέπεται από το άρθρο 22 του Ν. 1836/89.

7. Πρόσωπα που έχουν απασχοληθεί μέσα στο κρίσιμο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγρ. 1 χρονικό διάστημα, ως δασεργάτες ή ρητι-

νοσυλλέκτες, αλλά έχουν πραγματοποιήσει κατά την αυτή περίοδο περισσότερες ημέρες ασφάλισης σε άλλη απασχόληση, διέπονται για την λόγω ανεργίας επιδότηση τους από τις γενικές διατάξεις του Ν.Δ. 2961/54, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα. Για την επιδότηση αυτή λαμβάνονται υπόψη και ημέρες εργασίας, που ο ενδιαφερόμενος πραγματοποιήσει ως δασεργάτης - ρητινοσυλλέκτης, εφόσον υπήχθησαν στην ασφάλιση της ανεργίας.

8. Για την εφαρμογή της απόφασης αυτής, η ιδιότητα του μέλους δικτικού συνεταιρισμού ή τέτοιου ρητινοσυλλεκτών αποδεικνύεται από γραπτή βεβαίωση του οικείου συνεταιρισμού, την οποία ο ασφαλισμένος υποχρεούται να προσκομίσει στην αρμόδια Υπηρεσία του ΟΑΕΔ.

9. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται αναλόγως για την επιδότηση των πιο πάνω ασφαλισμένων, οι διατάξεις του Ν.Δ. 2961/1954, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, εφόσον οι σχετικές ρυθμίσεις δεν είναι αντίθετες προς τα οριζόμενα στην παρούσα απόφαση.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 13 Σεπτεμβρίου 1990

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΡΙΣΤ. ΚΑΛΑΝΤΖΑΚΟΣ

Αριθ. 130627

(4)

Καθορισμός επικινδύνων, βαριών ή ανθυγιεινών εργασιών, για την απασχόληση ανηλίκων.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 και της παρ. 1 του άρθρου 16 του Ν. 1837/1989 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόλησή τους και άλλες διατάξεις».

2. Τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1558/1985 «Κύβερνηση και Κυβερνητικά Όργανα».

3. Τις διατάξεις του Π.Δ/τος 368/1989 «περί Οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας».

4. Την από 20.3.1990 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Θεωρούνται επικίνδυνες, βαριές ή ανθυγιεινές εργασίες, καθώς και σαν εργασίες που βλάπτουν την ψυχική υγεία και γενικά εμποδίζουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των ανηλίκων, κατά την έννοια της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του Ν. 1837/1989, οι παρακάτω αναλυτικά αναφερόμενες εργασίες και απαγορεύεται να απασχολούνται σ' αυτές άτομα που δεν έχουν συμπληρώσει το 18ο έτος της ηλικίας τους:

1. Η παρασκευή, ανάμιξη ή χρησιμοποίηση ουσιών και παρασκευασμάτων, που χαρακτηρίζονται κατά τις διατάξεις του Π.Δ. 329/1983 «Ταξινόμηση και επισήμανση επικινδύνων ουσιών», τις διατάξεις των οδηγιών του συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που κυρώνονται με το παραπάνω διάταγμα ή με συμπληρωματικές των παραπάνω διοικητικές και κανονιστικές πράξεις καθώς και με διοικητικές και κανονιστικές πράξεις των Υπουργείων Εργασίας και Υγείας και Πρόνοιας, ως ουσίες εκρηκτικές, εύφλεκτα αέρια, λίαν τοξικές, ισχυρά διαβρωτικές, καρκινογόνες, τερατογόνες ή μεταλλαξογόνες. Εξαιρούνται οι εργασίες συγκόλλησης με εύφλεκτα αέρια των σχολών μαθητείας και οι εργασίες με οικιακές φιάλες υγραερίου.

2. Εργασίες κατά τις οποίες ο ανήλικος εκτίθεται:

α) σε επίδραση ιοντιζουσών ακτινοβολιών που συνεπάγονται ετήσια δόση ακτινοβολίας μεγαλύτερη εκείνης που καθορίζεται από τις ειδικές διατάξεις περί προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων από ιοντιζουσές ακτινοβολίες, όπως αυτές οι διατάξεις ισχύουν για ανήλικους κάθε φορά. Σε καμία περίπτωση η ετήσια δόση δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει την τιμή που καθορίζεται με τα άρθρα 7 και 10 σε συνδυασμό με τα άρθρα 2, 8, 9 και 12 της κοινής Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Υγείας και Πρόνοιας, Ενέργειας και Φυσικών Πόρων, Έρευνας και Τεχνολογίας, Εργασίας - Βασικοί κανόνες προστασίας της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων, από τους κινδύνους που προκύπτουν από ιοντιζουσές ακτινοβολίες. Αρ. Α2στ/1539/8.3.1985 (ΦΕΚ 280/Β/13.5.1985).

β) σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των (85) DBA. Η τιμή των (85) DBA νοείται ως μέση ισοδύναμη τιμή (για 40 ώρες απασχόληση τη

εβδομάδα). Επίσης σε θόρυβο στάθμης μεγαλύτερης των 140 ΒD ίσως και συστημαίως.

γ) σε πολύ υψηλής ή πολύ χαμηλής θερμοκρασίας (για ικανό χρονικό διάστημα) ή σε εντόνως ακτινοβολούμενη θερμότητα.

δ) σε δυσμενείς καιρικές συνθήκες κατά την εκτέλεση υπαιθρίων εργασιών.

3. Εργασίες που ανατίθενται ως σύνθετες έργα και υποχρεώνουν τον εργαζόμενο να παίρνει αφύσικη στάση (π.χ. σιδερωτής) ή να διατηρεί μέλη του σώματός του ικανό χρονικό διάστημα σε μη φυσική θέση (π.χ. τα χέρια σε επίπεδο ψηλότερο των ώμων).

3Α. Εργασίες που συνεπάγονται την χρήση ατομικών αναπνευστικών προστατευτικών μέσων, ή ωτασπίδων εκτός αν αυτό επιβάλλεται για την αντιμετώπιση εκτάκτων περιστατικών ή την εκτέλεση καθήκοντος μικρής χρονικής διάρκειας.

4. Η εξαγωγή, χρησιμοποίηση, ανάμιξη υλικών που περιέχουν ελεύθερο διοξείδιο του πυριτίου ή σύμπλοκα άλατα πυριτίου ή αμianto.

5. Η χρησιμοποίηση υδραργύρου (και υπό μορφή φυράματος) και υδραργυρικών αμαλγαμάτων.

6. Η χρησιμοποίηση, ανάμιξη ή παραγωγή χρωμάτων μολυβδούχων.

7. Η βαφή κατά την οποία γίνεται χρήση του ανθρακικού μολύβδου, του θεικού μολύβδου, του οξειδίου του μολύβδου και ειδών που περιέχουν τις ουσίες αυτές. Επίσης οι εργασίες καθαρισμού επιφανειών βαμμένων με αυτές τις ουσίες εκτός αν τα τεχνικά μέτρα που λαμβάνονται αποτρέπουν τη δυνατότητα εισπνοής αέρας.

8. Η χρησιμοποίηση διαλυτών που περιέχουν βενζόλιο.

9. Η παραγωγή, η ανάμιξη και η χρησιμοποίηση μονομερούς βινυλοχλωριδίου.

10. Η παραγωγή, η κατεργασία και η σύμμιξη μολύβδου. Η εργασία σε εργοστάσια κατασκευής συσσωρευτών μολύβδου.

11. Η χρησιμοποίηση ή ανάμιξη οργανικών ουσιών που υπόκεινται σε σήψη.

12. Η διαλογή ή χρησιμοποίηση ρακών ή παλιοφραγμάτων. Η διαλογή μεταχειρισμένων ρούχων που δεν έχουν απολυμανθεί.

13. Η αποκομιδή απορριμάτων και το θάψιμό τους σε χωματερές.

14. Η εργασία σε εργοστάσια παρασκευής ζωϊκής κόλλας, οστεόκολλας σε βυροδεφεία και σε αποθήκες σκατεργάτων δερμάτων.

15. Το κοπάνισμα, το ξάσιμό, το ξεχώρισμα λιναριού, μπαμπακιού, τριγών ή μαλλιών.

16. Η εργασία σε στοιχειοθετήρια, σε στερεοτυπεία, στις λινοτυπικές μηχανές, στα χυτήρια μονοτυπίας και στη τοιχογραφία.

17. Η συστηματική εργασία σε χώρους φορτίσεως συσσωρευτών.

18. Η εργασία και παραμονή σε χώρους υαλοεργείων στους οποίους κατεργάζεται η πρώτη ύλη, καθαρίζονται οι κλίβανοι, εμφυσούνται οι υαλοί, κόβονται τριχίζονται ή λειάνονται.

19. Η κασπίρωση ή χρωμίωση ή επιμετάλλωση. Το βράσιμο με πιστάλιτο ως συστηματική εργασία. Η βαφή και η εμφάνιση μεταλλικών αντικειμένων.

20. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργοστάσια:

α) παρασκευής θεικού οξέος, θειώδους οξέος και θειωδών ενώσεων

β) νιτρικού και υδροχλωρικού οξέος

γ) χλωρίου, χλωριούχου αβεστίου, υποχλωριωδών αλκαλίων και χλωριούχου θείου

δ) χλωριικών αλάτων

ε) επεξεργασίας αντιμονίου, χρωμάτων και ενώσεων του

στ) επεξεργασίας αρσενικού και παρασκευής αρσενικούχων ενώσεων

ζ) παρασκευής ανιλίνης και χρωμάτων ανιλίνης και αξιχρωμάτων

η) παρασκευής κυανοϋχρινών ενώσεων και χρήσης ισουκυανίου

θ) παρασκευής οξαλικού οξέος

ι) παρασκευής αιθυλικού, οξεικού και προπυλικού (αιθυλεστέρα)

ια) παρασκευής κολλοδίου και κυτταροειδούς

ιβ) παραγωγής αμμωνίας

ιγ) φωσφόρου

ιδ) χημικών λιπασμάτων

21. Η εργασία λεύκανσης ή διάλυσης χάρτου, αχύρου ή ρακών

22. Η εργασία σε βασικές μεταλλουργικές βιομηχανίες

23. Η εργασία στους αλευρόμυλους) στα τμήματα, στα οποία αναπτύσσονται σκόνες).

24. Η εργασία σε εργοστάσια ή εργοστάσια ή τμήματα εργοστασίων στα οποία ή παράγονται ή αποσπάζονται:

α) εκρηκτικές ύλες.

β) πυροτεχνήματα

γ) φωσφωρικά αέρια, πεπιεσμένα αέρια, εύφλεκτα υλικά

δ) εύφλεκτα προϊόντα. Επίσης εν γένει στα εργοστάσια, στα οποία αναπτύσσονται σκόνες που δημιουργούν κίνδυνο εκρήξεως

25. Οι υπόγειες εργασίες στα μεταλλεία και στα λατομεία.

26. Η συγκόλληση ή κοπή με αέριο ή ηλεκτρισμό εκτός αν εκτελείται βάσει προγράμματος των σχολών μαθητείας.

27. Η επίβλεψη κινητήριων μηχανών.

28. Η επίβλεψη της λειτουργίας και η τροφοδοσία των θεριστικών και των αλωνιστικών μηχανών και των πρεσών αχύρου.

29. Η επίβλεψη ατμολεβήτων καθώς και λεβήτων ή δοχείων με αέρια υπό πίεση. Η επίβλεψη και συντήρηση λεβήτων και δικτύων υπαερίου.

30. Ο χειρισμός γερανών, γερανογεφυρών και βαρούλκων ή άλλων παρομοίων μηχανών και μηχανημάτων.

31. Η απασχόληση με την ιδιότητα του οδηγού τροχαλίων φορτωτήρα ή βαγονιού φορτώσεως κατά την εξόρυξη μεταλλευμάτων από μεταλλεία, λίθων από λατομείο κλπ.

32. Η εργασία με εκσκαπτικά φορτωτικά ή ανάλογα μηχανήματα.

33. (α) Χειρισμός και οδήγηση περονοφόρου ανυψωτικού μηχανήματος (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

(β) Ο χειρισμός περονοφόρων σχημάτων μεταφερόμενων πυρακτωμένα ρευστά υλικά.

34. Χειρισμός και οδήγηση γεωργικού ελκυστήρα (τρακτέρ), (από άτομα μικρότερα των 17 ετών συμπληρωμένων).

35. Χειρισμός πρεσών με εκκέντρο ή παρομοίων πρεσών.

36. Χειρισμός υδραυλικών πρεσών.

37. Χειρισμός θερμοπλαστικών πρεσών, χυτοπρεσών αλουμινίου κ.α. παρομοίων πρεσών.

38. Ο χειρισμός μηχανών κατασκευής παπουτσιών.

39. Οι εργασίες με μηχανήματα που φέρουν κοπτικά εργαλεία που κινούνται με μηχανική δύναμη και κυρίως οι εξής:

α) Η εργασία σε κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλλες, μηχανές κοίλανσης, διαμόρφωσης (σβούρες) ή ροκανίσματος ξύλου.

β) Η εργασία σε φαλλίδια, σε μηχανήματα τεμαχισμού, σε μηχανήματα κοπής (κοπτικά δεσμίδων χαρτίου, κυκλικά πριόνια, πριονοκορδέλλες επεξεργασίας άλλου υλικού εκτός του ξύλου) και σε θραυστήρες.

γ) Η εργασία σε μηχανήματα ελασματοποίησης και γενικά σε μηχανήματα, στα οποία το υλικό ή το επεξεργαζόμενο αντικείμενο περνά μεταξύ κυλίνδρων δημιουργώντας τον κίνδυνο πασιμάτος μέλους του σώματος του εργαζομένου.

δ) Η εργασία σε μηχανήματα ζυμώσεως-ανθλιφικές.

ε) Η εργασία σε φυγοκεντρικές μηχανές.

στ) Η εργασία με μηχανικά πριόνια, με αλυσοπριόνια σε καταρράκτες, σε μηχανήματα απορλώσεως, κλαδεύσεως και παρόμοια.

40. Ο καθαρισμός μεταλλικών επιφανειών με φτηγματοβολή (αμμοβολή).

41. Η εργασία σε ατμοκρουούς.

42. Η λίπανση, ο καθαρισμός, η επισκευή και η αναζήτηση βλάβης σε μηχανές, εργαλεία και συσκευές που βρίσκονται σε λειτουργία. Η απόδοση μηχανήματος σε οριζή λειτουργία μετά από βλάβη. Η ρύθμιση του μηχανήματος.

43. Η σύνδεση-αποσύνδεση μάντων ή οριζίων μεταδόσεως κινήσεως με το μηχανήμα σε λειτουργία.

44. Η εργασία του συντηρητή βάρδιας μηχανολογικών ή ηλεκτρολογικών εγκαταστάσεων και του συντηρητή κτιρίων.

45. Η εκκίνηση μηχανών στις οποίες απασχολούνται ταυτόχρονα δύο ή περισσότεροι εργαζόμενοι.

46. Η εκκίνηση μηχανών που αποτελούν τμήμα αλυσιδών αυτοματισμού.

47. Η εργασία, που απαιτεί για την διατήρηση της ασφάλειας της εργασίας, την συνένωση και την συνεργασία του εργαζομένου που την εκτελεί με εργαζόμενους που εκτελούν άλλη εργασία.

48. Μεταφορά ή έλξη με την χρησιμοποίηση δύο ή περισσότερων μηχανών.

7616

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ)

49. Εργασίες κατεδαφίσεως.
50. Εργασίες σε κεκλιμένη στήλη. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως σιγών.
51. Εργασίες κατασκευής και αποσυναρμολογήσεως καλουπωμάτων.
52. Εργασίες συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως αρθρωτών κλιμάκων και εργασίας πάνω σ' αυτές.
53. Εργασία συναρμολογήσεως και αποσυναρμολογήσεως ικριωμάτων καθώς και εργασία επί ικριωμάτων.
54. Χειρισμός εργοταξιακών μηχανημάτων.
55. Χειρισμός μηχανημάτων οικοδομών.
56. Καλουπώματα και τοιχοποιία μέσα σε νερό. Ξήλωμα καλουπιών.
57. Συναρμολόγηση και εγκατάσταση μεγάλων μεταλλικών σιλό και ανέλογες συγγενείς εργασίες.
58. Η εργασία σε τάφους βάθους μεγαλύτερου των 2μ. Εργασίες εκοκαφών.
59. Ο χειρισμός ηλεκτρικών εγκαταστάσεων υψηλής τάσεως. Η εργασία σε στοιχεία υπό τάση μεγαλύτερη των 50V.
60. Η εργασία σε εναέρια και υπόγεια δίκτυα.
61. Υποβρύχιες εργασίες που εκτελούνται με ακάφανδρο ή αναπνευστική συσκευή.
62. Σε εργασίες που αμείβονται κατ' αποκοπή σε άλλες, στις οποίες η αύξηση του ρυθμού εργασίας επιτρέπει τη λήψη ενός υψηλότερου μισθού.
63. Σε μια ομάδα, η οποία περιλαμβάνει ενήλικες εργαζόμενους που απασχολούνται με εργασίες, που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο.
64. (α) Οι εργασίες που συνεπάγονται την ανύψωση βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον παραπάνω πίνακα Α'.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

ΗΛΙΚΙΑ	Βάρος που ανυψούται ευκαιριακά (ΚΡ)	
	Άρρενες	Θήλειες
14-16	10	5
16-18	15	10

65. Οι εργασίες αρρένων ηλικίας μικρότερης των 16 ετών και θηλέων μικρότερης των 18 ετών που συνεπάγονται την εκτέλεση του έργου Β' ανύψωσης ή μεταφοράς βάρους, ως συνήθους έργου.
66. Η ανύψωση και μεταφορά βάρους μεγαλύτερου από το αναγραφόμενο στον πίνακα Β που αποτελεί σύνθετες έργα ακόμη και αν εκτελείται από άρρενες ηλικίας 16-18 ετών.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β'

Απόσταση στην οποία μεταφέρεται το βάρος	Ανώτατο επιτρεπτό όριο βάρους (ΚΡ)
Μέχρι 2 μ.	10
Από 2 έως 10 μ.	8
Από 10 έως 30 μ.	6
Από 30 και πάνω	5

66. α) Η εργασία ως σύνθετες έργα, ώθησης βάρους επί σιδηροτροχιών ή δια χειραμαξιών για άρρενες κάτω των 16 ετών και θήλειες κάτω των 18.
66. β) Η εργασία ως σύνθετες έργα που συνεπάγεται ώθηση σε σιδηροτροχιές βάρους μεγαλύτερου των 300 ΚΡ ή ώθηση δια χειραμαξιών δύο τροχών βάρους μεγαλύτερου των 100 ΚΡ ή ώθηση δια χειραμαξιών τριών ή τεσσάρων τροχών βάρους μεγαλύτερου των 50 ΚΡ ή τέλος ώθηση δια χειραμαξιών ενός τροχού βάρους μεγαλύτερου των 30 ΚΡ και για άρρενες 16 έως 18 ετών.

67. Η εργασία για φόρτωση ή εκφόρτωση πλοίου εκτός των μικρών σκαφών, που έχουν μήκος μικρότερο των 12μ. ή πλάτος μικρότερο των 4 μ.
68. Η εργασία σε χώρους με κίνδυνο πτώσης από ύψος μεγαλύτερο των τριών μέτρων ακόμη και αν έχει γίνει πρόληψη με σωσίβιο ακονί ή άλλα παρόμοια μέσα. Η απαγόρευση δεν ισχύει αν υπάρχει ασφαλή προστατευτικό περίφραγμα σε κάθε θέση, στην οποία διαφορετικά θα συνέτρεχε κίνδυνος πτώσης.
68. α) Η εργασία που ενέχει κίνδυνο πτώσης αντικειμένων στον χώρο που κινείται ο ανήλικος κατά την εργασία του.
69. Η εργασία με μηχανικό γεωτρήσανο.
70. Το κάρφωμα με πιστόλι καρφώματος ή πιστόλι μπουλονιών.
71. Η χρήση μάσκας ή όπλου αφαγείου.
72. Η κοπή δένδρων με υλοτομικές μηχανές και η χρήση αυτών των μηχανών για κοπή ξυλίας.
73. Η εργασία σε διακλαδώσεις γραμμών τριαινών συμπεριλαμβανομένης της σύνδεσης βατονιών.
74. Ο καθαρισμός ή βαφή με πίεση μεγαλύτερη των 2.5 ΑΤ.
75. Το φούσκωμα ελαστικών τροχών λεωφορείων και αεροπλάνων με πίεση μεγαλύτερη των 3 ΑΤ.
76. Το φούσκωμα ελαστικών γεωργικών ελκυστήρων ή άλλων αναλόγων οχημάτων με πίεση μεγαλύτερη της 1.5 ΑΤ.
77. Η εργασία σε ανοικτό κύλινδρο ή κοχλία.
78. Οι εργασίες σε αναμεικτες (μίξερ βιομηχανικά) σε λειαντικές μηχανές, σε μηχανές τεμαχισμού, σε μηχανές ζεματίσματος (σφαγείων) και σε φυτοκεντρικές μηχανές.
79. Η εργασία σε διατρητικές μηχανές, σε καμπτικές μηχανές, σε μηχανές παραγωγής προϊόντων σκυροδέματος και σε μηχανές προτύπων χυτηρίων.
80. Η εργασία φύλακα. Η μεταφορά χρημάτων από και προς τράπεζες, δημόσια ταμεία, πιστωτικά ή νομισματικά ιδρύματα ή τόπους φύλαξης.
81. Οι εργασίες σε εγκαταστάσεις αποχέυσης και σε αυτοκίνητα εκκένωσης βόθρων.
82. Η εργασία σε έρυνες για καρκίνο ή λοιμώδεις νόσους.
83. Η εργασία που συνεπάγεται προφανή κίνδυνο για την επαφή με ανθρώπινο αίμα που μπορεί κατά μεγάλη πιθανότητα να θεωρηθεί φορέας μικροβίων κατά την κρίση της επιστημονικής επιτροπής του Ν. 1397/82 ή του διευθυντού του νοσηλευτικού τομέα.
84. Η συστηματική εργασία σε τμήμα εντατικής νοσηλείας, σε τμήμα λοιμωδών και επειγόντων περιστατικών ή σταθμού α' βοήθειών και η εργασία σε τμήματα ψυχιατρικής περίθαλψης και περίθαλψης τοξικοματών.
85. Η φροντίδα, ταρίχευση και μεταφορά νεκρών εκτός της εργασίας που γίνεται στα πλαίσια των καθηκόντων νοσοκόμας.
86. Η εργασία σε χώρους, στους οποίους είναι πιθανή η έλλειψη οξυγόνου ή η ύπαρξη επικίνδυνης ατμόσφαιρας (δηλητηριώδη ή εκρηκτικά μίγματα).

Άρθρο 2

1. Πέραν των απαγορεύσεων του προηγούμενου άρθρου η εκλογή των καθηκόντων των ανηλίκων πρέπει να γίνεται ιδιαίτερα προσεκτικά. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι φυσικές προϋποθέσεις που έχει ο ανήλικος, η περιέργεια και το ριψοκίνδυνο της ηλικίας, η διάθεση για παιχνίδι που μπορεί να δείχνουν νεαρά άτομα και η επιθυμία τους να κάνουν την εργασία των μεγαλύτερων. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να εξασφαλιστεί πλήρης ασφάλεια από ατυχήματα, υπερκόπωση ή άλλες βλαβερές συνέπειες στην υγεία ή την ανάπτυξη τους.
2. Για τα θέματα της απασχόλησης ανηλίκων σε συγκεκριμένες εργασίες γνωμοδοτούν ο Τ.Α. και ο Γ.Ε. της επιχείρησης.
3. Ο Ε.Υ.Α.Ε., ή ο αντιπρόσωπος των εργαζομένων για την Υγιεινή και Ασφάλεια, θα πρέπει να ενημερώνονται για το πού και σε ποιά καθήκοντα θα χρησιμοποιηθεί ο ανήλικος που προλαμβάνεται ή χρησιμοποιείται ο ήδη απασχολούμενος.
4. Ο ανήλικος πρέπει να εκπαιδευθεί σε ασφαλείς τρόπους εκτέλεσης της εργασίας που του ανατίθεται πριν η εργασία του ανατεθεί. Για ένα χρονικό διάστημα που εξαρτάται από την εργασία που παραλαμβάνει θα πρέπει να βρίσκεται κάτω από την καθοδήγηση και επίβλεψη κατάλληλου προσώπου.

Για το πρόσωπο αυτό ισχύουν οι περιορισμοί της παρ. 3 του άρθρου 16 του Ν. 1837/89 «Για την προστασία ανηλίκων κατά την απασχόληση».

Άρθρο 3

Η απόφαση αυτή ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 17 Σεπτεμβρίου 1990

ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΡ. ΚΑΛΑΝΤΖΑΚΟΣ

Αριθ. 31925

(5)

Καταβολή μέρους των οφειλομένων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της επιχείρησης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥΨ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ) που έκαναν επίσημη εργασία.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου μόνου του Ν. 1172/81 «περί κυρώσεως, συμπληρώσεως και ερμηνείας της υπό χρονολογίαν 2.3.81 Πράξεως Νομοθετικού Περιεχομένου «περί καταβολής υπό του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού, δεδουλευμένων αποδοχών και αποζημιώσεων εις μισθωτούς κ.λπ.».

2. Την αριθ. 2486/90 γνωμοδότηση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδρίασης 34/4.9.90) που μας υποβλήθηκε με το αριθ. 112114/7.9.90 έγγραφο του Οργανισμού.

3. Το γεγονός ότι, στην περίπτωση αυτή, συντρέχουν λόγοι γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος και προκύπτει έκδηλη οικονομική αδυναμία της επιχείρησης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥΨ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ).

4) Την υπ' αριθ. 97983/89 απόφαση του Υπουργού Εργασίας για τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων, αποφασίζουμε:

Εγκρίνουμε την καταβολή από τον ΟΑΕΔ στον καθένα από τους 5 μισθωτούς της επιχείρησης ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΧΑΛΥΨ ΑΒΝΕ (ΟΙΝΟΦΥΤΑ) που έκαναν επίσημη εργασία, μέρους των οφειλομένων δεδουλευμένων αποδοχών τους, από 1.1.89 μέχρι 31.3.90 και μέχρι του ποσού των σαράντα χιλιάδων (40.000) δρχ. συνολικού ύψους διακοσίων χιλιάδων (200.000) δρχ.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Σεπτεμβρίου 1990

Με εντολή Υπουργού
Ο Γενικός Γραμματέας
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Αριθ. 31924

(6)

Καταβολή μέρους των οφειλομένων δεδουλευμένων αποδοχών στους μισθωτούς της επιχείρησης ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ) που έκαναν επίσημη εργασία.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου μόνου του Ν. 1172/81 «περί κυρώσεως, συμπληρώσεως και ερμηνείας της υπό χρονολογίαν 2.3.81 Πράξεως Νομοθετικού Περιεχομένου «περί καταβολής υπό του Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού, δεδουλευμένων αποδοχών και αποζημιώσεων εις μισθωτούς κ.λπ.».

2. Την αριθ. 2476/90 γνωμοδότηση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ (αριθ. συνεδρίασης 34/4.9.90) που μας υποβλήθηκε με το αριθ. 112115/7.9.90 έγγραφο του Οργανισμού.

3. Το γεγονός ότι, στην περίπτωση αυτή, συντρέχουν λόγοι γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος και προκύπτει έκδηλη οικονομική αδυναμία της επιχείρησης ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ), αποφασίζουμε:

Εγκρίνουμε την καταβολή από τον ΟΑΕΔ στον καθένα από τους 2 μισθωτούς της επιχείρησης ΑΙΓΑΙΟ Α.Ε. (ΑΣΤΡΟΣ) που έκαναν επίσημη εργασία, μέρους των οφειλομένων δεδουλευμένων αποδοχών τους, μέχρις Μαρτίου 1990 και μέχρι του ποσού των είκοσι εννέα χιλιά-

δων δρχ. (29.000) συνολικού ύψους πενήντα οκτώ χιλιάδων δρχ. (58.000).

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 12 Σεπτεμβρίου 1990

Με εντολή Υπουργού
Ο Γενικός Γραμματέας
ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Αριθ. Α3α/οικ/12257

(7)

Σύσταση Κέντρου Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) στη Λάρισα.

**ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ**

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 21 του Ν. 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΦΕΚ 143/τ.Α/83).

2. Τις διατάξεις του άρθρου 12 του Ν. 1579/85 «Ρυθμίσεις για την εφαρμογή και ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 217/τ.Α/85).

3. Την αριθ. Υ1059/3.5.90/ΦΕΚ 295/Β/90 Κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων «Καθορισμός αρμοδιοτήτων του Αναπληρωτή Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Γ. Σούρλα».

4. Την αριθ. Υ. 1035/1031336/820/ΦΕΚ 291/Β/27.4.90 Κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και Υπουργού Οικονομικών «Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στους Υφυπουργούς Οικονομικών».

5. Το αριθ. ΔΟΑ/4811/14888/31.5.90 έγγραφο του Υπουργού Προεδρίας της Κυβερνήσεως, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1

Σύσταση

Συνιστάται Κέντρο Ψυχικής Υγείας (Κ.Ψ.Υ.) στο δήμο Λάρισας, ως αποκεντρωμένη οργανική μονάδα του Γενικού Περιφερειακού Νοσοκομείου Λάρισας.

Άρθρο 2

Σκοπός

Σκοπός των Κ.Ψ.Υ. σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 3, του άρθρου 21 του Ν. 1397/83, είναι η ψυχοκοινωνική μέριμνα, η συμβουλευτική παρέμβαση στην κοινότητα και η διαφύλαξη, η πρόληψη, η θεραπεία και η συμβολή στην αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη του αρρώστου.

Άρθρο 3

Διάρθρωση

1. Το Κ.Ψ.Υ. αποτελεί αυτοτελή Διεύθυνση.
2. Η υπηρεσία του Κ.Ψ.Υ. απαρτίζεται από:
 - α. Ιατρεία Ψυχιατρικής και Παιδοψυχιατρικής.
 - β. Μονάδα μερικής νοσηλίας (ημερήσιας ή νυκτερινής).
 - γ. Γραφείο Κοινωνικής Φροντίδας.
 - δ. Γραφείο Γραμματείας.

Άρθρο 4

Σύσταση θέσεων

1. Για τις ανάγκες του Κ.Ψ.Υ. συνιστώνται οι παρακάτω κατά κατηγορία και κλάδο θέσεις προσωπικού:

- Α. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΕ
 - Κλάδος ΠΕ Ψυχολόγων
 - Τρεις (3) θέσεις
 - Κλάδος ΠΕ Λογοθεραπευτών
 - Μία (1) θέση
 - Κλάδος ΠΕ Παιδαγωγών
 - Μία (1) θέση
 - Κλάδος ΠΕ Εκπαιδευτικών

Μία (1) θέση
Β. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΤΕ
 Κλάδος ΤΕ Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας
 Μία (1) θέση
 Κλάδος ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας
 Τρεις (3) θέσεις
 Κλάδος ΤΕ Επισκεπτών - τριών Υγείας
 Τρεις (3) θέσεις
 Κλάδος Νοσηλευτικής
 Τρεις (3) θέσεις
 Κλάδος ΤΕ Εργοθεραπευτών
 Μία (1) θέση
 Κλάδος ΤΕ Λογοθεραπευτών
 Μία (1) θέση
 που πληρούνται μόνο σε περίπτωση έλλειψης υποψηφίων του κλάδου ΠΕ Λογοθεραπευτών, για την αντιστοιχη θέση κλάδου ΠΕ Λογοθεραπευτών.

Γ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΕ
 Κλάδος ΔΕ Διοικητικός - Λογιστικός
 Δύο (2) θέσεις
 Κλάδος ΔΕ Τεχνικός
 Μία (1) θέση συντηρητή.
Δ. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΕ
 Κλάδος ΥΕ Εκπαιδευτών
 Μία (1) θέση
 Κλάδος ΥΕ Προσωπικού Καθαριότητας
 Δύο (2) θέσεις.

Άρθρο 5
 Προσόντα διορισμού

1. Ως προσόντα διορισμού στις θέσεις του κλάδου γιατρών Ε.Σ.Υ. ορίζονται αυτά που κάθε φορά καθορίζονται από τις ισχύουσες διατάξεις.
2. Για τους λοιπούς κλάδους προσόντα διορισμού κατά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα ορίζονται αυτά που καθορίζονται με τον Οργανισμό του οικείου Νοσοκομείου.
3. Προκειμένου για τους κλάδους ΠΕ Παιδαγωγών και ΠΕ Εκπαιδευτικών (επαγγελματικών Συμβούλων) προσόν διορισμού ορίζεται το πτυχίο ή δίπλωμα του Τμήματος Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών ή του Τμήματος Ψυχολογίας Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή ισότιμο αντίστοιχης ειδικότητας σχολής της αλλοδαπής, με εξειδίκευση ή εμπειρία σε άτομα με νοσητική καθυστέρηση ή ψυχωτικά.
 Ειδικότερα για τον κλάδο ΠΕ Εκπαιδευτικών (Επαγ. συμβούλων) απαιτείται και μεταπτυχιακή ή διδακτορική διατριβή Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Άρθρο 6
 Πλαίσια

1. Τα Ιατρεία του Κ.Ψ.Υ. κλεισιώνονται από:
 - α. Γιατρούς του κλάδου Ε.Σ.Υ.
 - β. Γιατρούς ειδικευμένους στην Ψυχιατρική και Παιδοψυχιατρική, σύμφωνα με όσα κάθε φορά ισχύουν.
 - γ. Ψυχολόγους, Λογοθεραπευτές, Ειδικούς Παιδαγωγούς και προσωπικό άλλων συναφών κλάδων.
2. Το Γραφείο Κοινωνικής Φροντίδας κλεισιώνεται από το προσωπικό των κλάδων Κοινωνικής Εργασίας, Επισκεπτών - τριών Υγείας και άλλων συναφών ειδικοτήτων.
3. Το Γραφείο γραμματείας, κλεισιώνεται από το προσωπικό των λοιπών κλάδων του Κ.Ψ.Υ.
4. Το προσωπικό πέραν από τα κατά κλάδο και κατηγορία καθήκοντά του μετέχει και στις «Ψυχιατρικές Ομάδες», που συγκροτούνται κάθε φορά από το Δ/ντή του Κ.Ψ.Υ.

Άρθρο 7
 Προϊστάμενοι

1. Στο Κ.Ψ.Υ. προϊστάμενοι:
 - α. Στη Δ/νση γιατρός με βαθμό Διευθυντή, που υπηρετεί σ' αυτό και

εκλέγεται από τους γιατρούς του Κ.Ψ.Υ. σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 5 του άρθρου 18 του Ν. 1397/83 και ο οποίος ασκεί τα καθήκοντα του προϊσταμένου, παράλληλα με τα λοιπά καθήκοντά του.

Αν δεν υπηρετεί γιατρός με βαθμό Διευθυντή, καθήκοντα προϊσταμένου ασκεί ο ανώτερος σε βαθμό γιατρός από αυτούς που υπηρετούν στο Κ.Ψ.Υ. και σε περίπτωση ομοιοβάθμων, ο αρχαιότερος, στον κλάδο γιατρών Ε.Σ.Υ.

β. Στο Γραφείο Κοινωνικής Φροντίδας, υπάλληλος της κατηγορίας ΤΕ του κλάδου ΤΕ Κοινωνικής Εργασίας ή του κλάδου ΤΕ Επισκεπτών - τριών Υγείας.

γ. Στο Γραφείο Γραμματείας, υπάλληλος της κατηγορίας ΤΕ του κλάδου ΤΕ Διοίκησης Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας ή του κλάδου ΔΕ Διοικητικού - Λογιστικού.

2. Οι υπάλληλοι που προϊστάμενοι στα Γραφεία Κοινωνικής Φροντίδας και Γραμματείας, ορίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν. 1586/86 «Βαθμολογική Διάρθρωση των θέσεων του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ. και Ο.Τ.Α. και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 37/τ.Α/86).

Άρθρο 8

Αρμοδιότητες

Οι αρμοδιότητες του Διευθυντή του Κ.Ψ.Υ. καθώς και των Ιατρικών και Γραφείων του, ορίζονται ως ακολούθως:

1. Ο Διευθυντής ασκεί τα καθήκοντα του προϊσταμένου της Δ/νσης και είναι υπεύθυνος για το συνδυασμό και τη λειτουργία των Ιατρείων και Γραφείων του Κ.Ψ.Υ.

2. Αρμοδιότητες των Ιατρείων του Κ.Ψ.Υ. είναι η ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 21 του Ν. 1397/83.

3. Αρμοδιότητες του Γραφείου Κοινωνικής Φροντίδας, είναι η ευθύνη για την Οργάνωση παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας στον πληθυσμό καθώς και η εφαρμογή και η υλοποίηση αντιστοιχων προγραμμάτων στα πλαίσια του Σχεπού του Κ.Ψ.Υ.

4. Αρμοδιότητες του Γραφείου Γραμματείας είναι:

α. Η φροντίδα για κάθε θέμα που έχει σχέση με την οργάνωση της γραμματειακής στήριξης του Κ.Ψ.Υ. την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού του, την τήρηση των αρχείων και βιβλίων κίνησης των Ιατρείων του Κ.Ψ.Υ., την τήρηση του Γενικού Πρωτοκόλλου, τη διακίνηση της αλληλογραφίας καθώς και τη χορήγηση πιστοποιητικών στους αρρώστους, όταν τα ζητούν, μετά από υποβολή σχετικής αίτησης.

β. Η φροντίδα για κάθε θέμα που έχει σχέση με την καθαριότητα των χώρων του Κ.Ψ.Υ., την εποπτεία των γενικών εργασιών και τη φύλαξη και διανομή των εφοδίων και υλικών που χρειάζονται για τη λειτουργία του.

5. Οι αρμοδιότητες του Κ.Ψ.Υ. ασκούνται σύμφωνα με όσα λεπτομερώς ορίζονται με τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας και μέχρι να εκδοθεί ο Εσωτερικός Κανονισμός λειτουργίας, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δ.Σ. του Νοσοκομείου που υπάγεται το Κ.Ψ.Υ. και τις γενικές κατευθύνσεις και υποδείξεις του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 1 Αυγούστου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
 ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
 ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
 Π. ΔΕΛΗΜΗΤΣΟΣ
 Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
 ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
 Π. ΣΟΥΡΛΑΣ

Αριθ. Α3α/οικ. 13486

(8)

Σύσταση δύο (2) προσωρινών θέσεων προσωπικού στο Κ.Υ. Θέρμης Νομού Θεσσαλονίκης.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ
 ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις των άρθρων 14 και 20 του Ν. 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΦΕΚ 143/τ. Α/83).

2. Την αρ. Υ. 1059/3.5.90/ΦΕΚ 295/Β/90 απόφαση του Πρωθυπουργού «Καθορισμός αρμοδιοτήτων του Ανακληρωτή Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων Γ. Σούρλα».

3. Την αρ. Υ. 1140/1051173/1390/ΦΕΚ 420/Β/90 κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομικών «Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στον Υφυπουργό Οικονομικών Π. Δημήτσο».

4. Την αρ. Α3α/οικ./ 12565/23.8.88 κοινή υπουργική απόφαση (ΦΕΚ 688/τ. Β/88).

5. Το αρ. ΔΟΑ/4811/24785/25.7.90 έγγραφο του Υπουργού Προεδρίας της Κυβέρνησης, αποφασίζουμε:

Άρθρο μόνο

1. Συνιστώνται, μία (1) προσωρινή θέση της κατηγορίας ΤΕ του κλάδου ΤΕ Μαιευτικής και μία (1) προσωρινή θέση της κατηγορίας ΔΕ του κλάδου ΔΕ Βοηθών και πρακτικών νοσοκόμων στο Κ.Τ. Θέρμης Ν. Θεσ/κης και προστίθενται κατά κατηγορία και κλάδο αντίστοιχα, στις θέσεις που προβλέπονται από τον οργανισμό του Π.Γ. Ν. Θεσ/κης «ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ» του οποίου αποτελεί αποκεντρωμένη οργανική μονάδα.

2. Στις παραπάνω θέσεις κατατάσσεται το πλεονάζον προσωπικό που υπηρετούσε σε Α.Ι. ή Υ.Σ. που συγχωνεύθηκαν σε Π.Ι. ή στην ιδρα του Κ.Τ. Θέρμης αντίστοιχα.

Οι θέσεις αυτές καταργούνται με την για οποιονδήποτε λόγο αποχώρηση του προσωπικού αυτού.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 4 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΜΙΛΤ. ΕΒΕΡΤ

Π. ΔΕΛΗΜΗΤΣΟΣ

Ο ΑΝΑΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Π. ΣΟΥΡΛΑΣ

Αριθ. Α3β/οικ. 13508

(9)

Σύσταση οκτώ (8) θέσεων ειδικευμένων γιατρών ειδικότητας Γεν. Χειρουργικής σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα για άσκηση οδοντιάτρων.

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Την αρ. Υ. 1140/1051173/1390/10.7.90 (ΦΕΚ 420/Β/90) κοινή απόφαση του Πρωθυπουργού και Υπουργού Οικονομικών «Ανάθεση αρμοδιοτήτων Υπουργού Οικονομικών στον Υφυπουργό Οικονομικών».

2. Την αρ. πρωτ. Υ. 1059/3.5.90/(ΦΕΚ 295/τ. Β/9.5.90) απόφαση του Πρωθυπουργού «Καθορισμός αρμοδιοτήτων του Ανακληρωτή Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων Γεωργίου Σούρλα».

3. Τις διατάξεις του άρθρου 38 παρ. 1 του Ν. 1397/83 «Εθνικό Σύστημα Υγείας» (ΦΕΚ 143Α/83).

4. Την αρ. 17/71ης Ολομ./22.2.90 απόφαση του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας (ΚΕΣΥ).

5. Την ανάγκη των Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων και τη δυνατότητα των χειρουργικών τμημάτων τους να παράσχουν ολοκληρωμένη εκπαίδευση στα πλαίσια του Ε.Σ.Υ., αποφασίζουμε:

Συνιστώνται και προστίθενται αντίστοιχα στον Οργανισμό των παρακάτω Νοσηλευτικών Ιδρυμάτων της Χώρας οι παρακάτω θέσεις ειδικευμένων στην ειδικότητα της Γεν. Χειρουργικής αποκλειστικά και μόνο για Οδοντιάτρους, προκειμένου να συνεχίσουν και να λάβουν την ειδικότητα της Γναθοχειρουργικής.

ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

ΘΕΣΕΙΣ

1. Π.Γ.Ν. Ν. Ιωνίας «ΑΓ. ΟΛΓΑ» 1
2. Ν.Γ. Ν. Καβάλας 1
3. Π.Γ.Ν. «ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΟ» Θεσ/κης 1
4. Ν.Γ. Ν. Βόλου 1
5. Ν.Γ. Ν. Άρτας 1
6. Ν.Γ. Ν. Τρίπολης 1
7. Π.Γ. Ν. Ηρακλείου Κρήτης «ΒΕΝΙΖΕΛΕΙΟ» 1
8. Ν.Γ. Ν. Πειραιά «ΤΖΑΝΕΙΟ» 1

Η απόφασή μας Α3β/οικ. 1199/23.1.90 (ΦΕΚ 47/τ. Β/29.1.90) «Σύσταση (149) θέσεων ειδικευμένων ειδικότητας Γεν. Χειρουργικής σε Νοσηλευτικά Ιδρύματα, για άσκηση οδοντιάτρων», καταργείται.

Οι οδοντογιατροί που έχουν διοριστεί στις καταργούμενες (149) θέσεις παραμένουν μέχρι την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους στη Γεν. Χειρουργική που παρέχουν τα Νοσοκομεία αυτά βάσει του διορισμού τους:

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 5 Σεπτεμβρίου 1990

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΜΙΛΤ. ΕΒΕΡΤ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Π. ΔΕΛΗΜΗΤΣΟΣ

Ο ΑΝΑΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΥΓΕΙΑΣ, ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝ. ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
Π. ΣΟΥΡΛΑΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΦΑΛΜΑΤΩΝ

(10)

Στο Π.Δ. «Έγκριση σύστασης του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία «ΙΔΡΥΜΑ ΛΙΑΛΙΑΝ ΒΟΥΔΟΥΡΗ» και κύρωση του οργανισμού αυτού» που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 535/24.8.90 (τ. Β') γίνονται οι εξής διορθώσεις:

1) Στο άρθρο 3 παρ. β), το εσφαλμένο «ονομαστικής αξίας διακοσίων εκατομμυρίων (200.000) δραχμών», στο ορθό «ονομαστικής αξίας διακοσίων εκατομμυρίων (200.000.000) δραχμών».

2) Στο τέλος του διατάγματος, πριν από τις υπογραφές του Προέδρου της Δημοκρατίας και των αρμόδιων Υπουργών, το εσφαλμένο «Αθήνα, Αυγούστου 1990», στο ορθό «Αθήνα, 3 Αυγούστου 1990».

(Από το Εθνικό Τυπογραφείο)

(11)

Στο δεύτερο στίχο της παραγράφου 2α της Φ. 070/ΑΔ. 265262/14.6.90 Κοινής Υπουργικής Απόφασης που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 426/τ. Β/13.7.90, διορθώνεται η φράση «Μοίρα Συντηρησεως Εγκαταστάσεων» στο σωστό: «Μοίρα Αεροπορικών Εγκαταστάσεων».

(Από το Υπ. Εθν. Άμυνας)

(12)

Διορθώνεται η 9727/20.6.1990 Υπουργική Απόφαση, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 381/15.6.1990 (τεύχος Β') ως προς το όνομα και πατρώνυμο του αναφερομένου σ' αυτήν, από το λανθασμένο: ΛΟΥΜΠΙΚ «Πανέλ του Πανέλ» στο ορθό: ΛΟΥΜΠΙΚ «Παβίλ του Παβίλ».

(Από το Υπ. Εσωτερικών)

(13)

Διορθώνεται η Υπουργική Απόφαση 46.162/89/5.4.1990 που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 267/10.4.1990 (τ. Β') που αφορά την Χαίλε Τσεχάιτου του Κάσα ως προς τα ως άνω εσφαλμένα στοιχεία της, στα ορθά «ΧΑΪΛΕ Τσεχάιτου του Χαΐλε».

(Από το Υπ. Εσωτερικών)

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1992	ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 192
----------------------------	--------------	-----------------------

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2101

Κόσωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδουμε τον ακόλουθο νόμο που φέρει η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο-28 παρ. 1 του Συντάγματος η διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, που υπαγράφηκε στη Ν.Υόρκη στις 28 Ιανουαρίου 1990, της οποίας το κείμενο στα πρωτότυπα στη γαλλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική έχει ως εξής:

Convention relative aux droits de l'enfant

PREAMBULE

Les Etats parties à la présente Convention,

Considérant que, conformément aux principes proclamés dans la Charte des Nations Unies, la reconnaissance de la dignité inhérente à tous les membres de la famille humaine ainsi que l'égalité et le caractère inaliénable de leurs droits sont le fondement de la liberté, de la justice et de la paix dans le monde.

Avant présent à l'esprit le fait que les peuples des Nations Unies ont, dans la Charte, proclamé à nouveau leur foi dans les droits fondamentaux de l'homme et dans la dignité et la valeur de la personne humaine, et qu'ils ont résolu de favoriser le progrès social et d'instaurer de meilleures conditions de vie dans une liberté plus grande.

Reconnaissant que les Nations Unies, dans la Déclaration universelle des droits de l'homme et dans les Pactes internationaux relatifs aux droits de l'homme, ont proclamé et sont

convenues que chacun peut se prévaloir de tous les droits et de toutes les libertés qui y sont énoncés, sans distinction aucune, notamment de race, de couleur, de sexe, de langue, de religion, d'opinion politique ou de toute autre opinion, d'origine nationale ou sociale, de fortune, de naissance ou de toute autre situation.

Besoin que, dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, les Nations Unies ont proclamé que l'enfance a droit à une aide et à une assistance spéciales.

Convaincus que la famille, unité fondamentale de la société et milieu naturel pour la croissance et le bien-être de tous ses membres, et en particulier des enfants, doit recevoir la protection et l'assistance dont elle a besoin pour pouvoir jouer pleinement son rôle dans la communauté.

Reconnaissant que l'enfant, pour l'épanouissement harmonieux de sa personnalité, doit grandir dans le milieu familial, dans un climat de bonheur, d'amour et de compréhension.

Considérant qu'il importe de préparer pleinement l'enfant à avoir une vie individuelle dans la société, et de l'élever dans l'esprit des idéaux proclamés dans la Charte des Nations Unies, et en particulier dans un esprit de paix, de dignité, de tolérance, de liberté, d'égalité et de solidarité.

Avant présent à l'esprit que la nécessité d'accorder une protection spéciale à l'enfant a été énoncée dans la Déclaration de Genève de 1924 sur les droits de l'enfant et dans la Déclaration des droits de l'enfant adoptée par l'Assemblée générale le 20 novembre 1959, et qu'elle a été reconnue dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, dans le Pacte international relatif aux droits civils et politiques (en particulier aux articles 23 et 24), dans le Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels (en particulier à l'article 10) et dans les statuts et instruments pertinents des institutions spécialisées et des organisations internationales qui se préoccupent du bien-être de l'enfant.

Avant présent à l'esprit que, comme indiqué dans la Déclaration des droits de l'enfant, l'enfant, en raison de son manque de maturité physique et intellectuelle, a besoin d'une protection spéciale et de soins spéciaux, notamment d'une protection

juridique appropriée, avant comme après la naissance*.

Rappelant les dispositions de la Déclaration sur les principes sociaux et juridiques applicables à la protection et au bien-être des enfants, envisagés surtout sous l'angle des pratiques en matière d'adoption et de placement familial sur les plans national et international, de l'Ensemble de règles minima des Nations Unies concernant l'administration de la justice pour mineurs (Règles de Beijing), et de la Déclaration sur la protection des femmes et des enfants en période d'urgence et de conflit armé,

Reconnaissant qu'il y a dans tous les pays du monde des enfants qui vivent dans des conditions particulièrement difficiles, et qu'il est nécessaire d'accorder à ces enfants une attention particulière,

Tenant dûment compte de l'importance des traditions et valeurs culturelles de chaque peuple dans la protection et le développement harmonieux de l'enfant,

Reconnaissant l'importance de la coopération internationale pour l'amélioration des conditions de vie des enfants dans tous les pays, et en particulier dans les pays en développement,

Sont convenus de ce qui suit:

PREMIERE PARTIE

Article premier

Au sens de la présente Convention, un enfant s'entend de tout être humain âgé de moins de dix-huit ans, sauf si la majorité est atteinte plus tôt en vertu de la législation qui lui est applicable.

Article 2

1. Les Etats parties s'engagent à respecter les droits qui sont énoncés dans la présente Convention et à les garantir à tout enfant relevant de leur juridiction, sans distinction aucune, indépendamment de toute considération de race, de couleur, de sexe, de langue, de religion, d'opinion politique ou autre de l'enfant ou de ses parents ou représentants légaux, de leur origine nationale, ethnique ou sociale, de leur situation de fortune, de leur incapacité, de leur naissance ou de toute autre situation.

2. Les Etats parties prennent toutes les mesures appropriées pour que l'enfant soit effectivement protégé contre toutes formes de discrimination ou de sanction motivées par la situation juridique, les activités, les opinions déclarées ou les convictions de ses parents, de ses représentants légaux ou des membres de sa famille.

Article 3

1. Dans toutes les décisions qui concernent les enfants, qu'elles soient le fait des institutions publiques ou privées de protection sociale, des tribunaux, des autorités administratives ou des organes législatifs, l'intérêt supérieur de l'enfant doit être une considération primordiale.

2. Les Etats parties s'engagent à assurer à l'enfant la protection et les soins nécessaires à son bien-être, compte tenu des droits et des devoirs de ses parents, de ses tuteurs ou des autres personnes légalement législatives et administratives appropriées.

3. Les Etats parties veillent à ce que le fonctionnement des institutions, services et établissements qui ont la charge des enfants et assurent leur protection soit conforme aux normes fixées par les autorités compétentes, particulièrement dans le domaine de la sécurité et de la santé et en ce qui concerne le

nombre et la compétence de leur personnel ainsi que l'existence d'un contrôle approprié.

Article 4

Les Etats parties s'engagent à prendre toutes les mesures législatives, administratives et autres qui sont nécessaires pour mettre en oeuvre les droits reconnus dans la présente Convention. Dans le cas des droits économiques, sociaux et culturels, ils prennent ces mesures dans toutes les limites des ressources dont ils disposent et, s'il y a lieu, dans le cadre de la coopération internationale.

Article 5

Les Etats parties respectent la responsabilité, le droit et le devoir qu'ont les parents ou, le cas échéant, les membres de la famille élargie ou de la communauté, comme prévu par la coutume locale, les tuteurs ou autres personnes légalement responsables de l'enfant, de donner à celui-ci, d'une manière qui corresponde au développement de ses capacités, l'orientation et les conseils appropriés à l'exercice des droits que lui reconnaît la présente Convention.

Article 6

1. Les Etats parties reconnaissent que tout enfant a un droit inhérent à la vie.

2. Les Etats parties assurent dans toute la mesure possible la survie et le développement de l'enfant.

Article 7

1. L'enfant est enregistré aussitôt sa naissance et a dès celle-ci le droit à un nom, le droit d'acquérir une nationalité et, dans la mesure du possible, le droit de connaître ses parents et d'être élevé par eux.

2. Les Etats parties veillent à mettre ces droits en oeuvre conformément à leur législation nationale et aux obligations que leur imposent les instruments internationaux applicables en la matière, en particulier dans les cas où faute de cela l'enfant se trouverait apatride.

Article 8

1. Les Etats parties s'engagent à respecter le droit de l'enfant de préserver son identité, y compris sa nationalité, son nom et ses relations familiales, tels qu'ils sont reconnus par loi, sans ingérence illégale.

2. Si un enfant est illégalement privé des éléments constitutifs de son identité ou de certains d'entre eux, les Etats parties doivent lui accorder une assistance et une protection appropriées, pour que son identité soit rétablie aussi rapidement que possible.

Article 9

1. Les Etats parties veillent à ce que l'enfant ne soit pas séparé de ses parents contre leur gré, à moins que les autorités compétentes ne décident, sous réserve de révision judiciaire et conformément aux lois et procédures applicables, que cette séparation est nécessaire dans l'intérêt supérieur de l'enfant. Une décision en ce sens peut être nécessaire dans certains cas particuliers, par exemple lorsque les parents maltraitent ou négligent l'enfant,

διοικητικά μέτρα.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε η λειτουργία των οργανισμών, των υπηρεσιών και των ιδρυμάτων που αναλαμβάνουν παιδιά και που είναι υπεύθυνα για την προστασία τους να είναι σύμφωνη με τους κανόνες που έχουν θεσπιστεί από τις αρμόδιες αρχές, ιδιαίτερα στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας και σε ό,τι αφορά τον αριθμό και την αρμοδιότητα του προσωπικού τους, καθώς και την ύπαρξη μιας κατάλληλης εποπτείας.

Άρθρο 4

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται να παίρνουν όλα τα νομοθετικά, διοικητικά και άλλα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή των αναγνωρισμένων στην παρούσα Σύμβαση δικαιωμάτων. Στην περίπτωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων, παίρνουν τα μέτρα αυτά μέσα στα όρια των πόρων που διαθέτουν και όπου είναι αναγκαίο, μέσα στα πλαίσια της διεθνούς συνεργασίας.

Άρθρο 5

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται την ευθύνη, το δικαίωμα και τα καθήκον που έχουν οι γονείς ή, κατά περίπτωση, τα μέλη της διευρυμένης οικογένειας ή της κοινότητας, όπως προβλέπεται από τα τοπικά έθιμα, οι επίτροποι ή άλλα πρόσωπα που έχουν νόμιμα την ευθύνη για το παιδί, να του παράσχουν, κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, τον προσανατολισμό και τις καταλλήλες συμβουλές για την άσκηση των δικαιωμάτων που του αναγνωρίζει η παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 6

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε παιδί έχει εγγενές δικαίωμα στη ζωή.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μέρη εξασφαλίζουν, στο μέτρο του δυνατού, την επιβίωση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Άρθρο 7

1. Το παιδί εγγράφεται στο ληξιαρχείο αμέσως μετά τη γέννησή του και έχει από εκείνη τη στιγμή το δικαίωμα ονόματος, το δικαίωμα να αποκτήσει ιθαγένεια και, στο μέτρο του δυνατού, το δικαίωμα να γνωρίζει τους γονείς του και να ανατραφεί από αυτούς.
2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν για τη θέση σε εφαρμογή αυτών των δικαιωμάτων, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία τους και με τις υποχρεώσεις που τους επιβάλλουν οι ισχύουσες σε αυτό το πεδίο διεθνείς συνθήκες, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, ελλείψει αυτών, το παιδί θα ήταν άπατρις.

Άρθρο 8

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να σέβονται το δικαίωμα του παιδιού για διατήρηση της ταυτότητάς του, συμπεριλαμβανομένων της ιθαγένειάς του, του ονόματός του και των οικογενειακών σχέσεών του, όπως αυτά αναγνωρίζονται από το νόμο, χωρίς παράνομη ανάμιξη.
2. Εάν ένα παιδί στερείται παράνομα ορισμένα ή όλα τα στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητά του, τα Συμβαλλόμενα

Κράτη οφείλουν να του παράσχουν κατάλληλη υποστήριξη και προστασία, ώστε η ταυτότητά του να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατόν.

Άρθρο 9

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη μεριμνούν ώστε το παιδί να μην αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες, ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού. Μια τέτοια απόφαση μπορεί να είναι αναγκαία σε ειδικές περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν οι γονείς κακομεταχειρίζονται ή παραμελούν το παιδί, ή όταν ζούν χωριστά και πρέπει να ληφθεί απόφαση σχετικά με τον τόπο διαμονής του παιδιού.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στις διαδικασίες και να γνωστοποιούν τις απόψεις τους.

3. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα του παιδιού που ζει χωριστά από τους δύο γονείς του ή από τον έναν από αυτούς να διατηρεί κανονικά προσωπικές σχέσεις και να έχει άμεση επαφή με τους δύο γονείς του, εκτός εάν αυτό είναι αντίθετο με το συμφέρον του παιδιού.

4. Όταν ο χωρισμός είναι αποτέλεσμα μέτρων που έχει πάρει ένα Συμβαλλόμενο Κράτος, όπως η κράτηση, η φυλάκιση, η εξορία, η απέλαση ή ο θάνατος (συμπεριλαμβανομένου του θανάτου από οποιαδήποτε αιτία, ο οποίος επήλθε κατά το χρόνο κράτησης) των δύο γονέων ή του ενός από αυτούς ή του παιδιού το Συμβαλλόμενο Κράτος δίνει μετά από αίτηση, στους γονείς, στο παιδί ή, εάν χρειαστεί, σε ένα άλλο μέλος της οικογένειας τις ουσιώδεις πληροφορίες σχετικά με τον τόπο όπου βρίσκονται τα απόν μέλος ή τα απόντα μέλη της οικογένειας, εκτός εάν η αποκάλυψη των πληροφοριών αυτών θα είναι επιζήμια για την ευημερία του παιδιού. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν εξάλλου ώστε η υποβολή ενός τέτοιου αιτήματος να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για το ενδιαφερόμενο ή τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα.

Άρθρο 10

1. Σύμφωνα με την υποχρέωση των Συμβαλλόμενων Κρατών δυνάμει της παραγράφου 1 του άρθρου 9, κάθε αίτηση από ένα παιδί ή από τους γονείς του για την είσοδο σε ένα Συμβαλλόμενο Κράτος ή την έξοδο από αυτό με σκοπό την οικογενειακή επανένωση αντιμετωπίζεται από τα Συμβαλλόμενα Κράτη με θετικό πνεύμα, ανθρωπισμό και ταχύτητα. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη φροντίζουν επιπλέον ώστε η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης να μην επισύρει δυσμενείς συνέπειες για τον αιτούντα ή για τα μέλη της οικογένειάς του.

2. Το παιδί του οποίου οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικά Κράτη έχει το δικαίωμα να διατηρεί εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, προσωπικές σχέσεις και τακτική άμεση επαφή με τους δύο γονείς του. Για το σκοπό αυτόν και σύμφωνα με την υποχρέωση που βαρύνει τα Συμβαλλόμενα Κράτη δυνάμει της παραγράφου 2 του άρθρου 9, τα Συμβαλλόμενα Κράτη σέβονται το δικαίωμα που έχουν το παιδί και οι γονείς του να εγκαταλείψουν οποιαδήποτε χώρα, συμπεριλαμβανομένης της χώρας αυτού του ίδιου του Συμβαλ-

μενου Κράτους και να επιστρέψουν στη δική τους χώρα. Το δικαίωμα εγκατάλειψης οποιασδήποτε χώρας μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι για την προστασία της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, και που είναι συμβατοί με τα υπόλοιπα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στην παρούσα Σύμβαση.

Άρθρο 11

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη παίρνουν μέτρα εναντίον των θύμιτων μετακινήσεων παιδιών στο εξωτερικό και εναντίον της μη επανόδου τους.

2. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη ευνοούν τη σύναψη διμερών ή πολυμερών συμφωνιών ή την προώθηση στις ήδη υπάρχουσες συμφωνίες.

Άρθρο 12

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη εγγυώνται στο παιδί που έχει κανονότητα διάκρισης το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και με το βαθμό ωριμότητάς του.

2. Για το σκοπό αυτόν θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα να ακούγεται σε οποιαδήποτε διοικητική δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω ενός εκπροσώπου ή ενός αρμόδιου οργανισμού, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.

Άρθρο 13

1. Το παιδί έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία αναζήτησης, λήψης και διάδοσης πληροφοριών και ιδεών οποιασδήποτε φύσης, ανεξαρτητως συνόρων, υπό μορφή προφορική, γραπτή ή τυπωμένη, ή καλλιτεχνική ή με οποιοδήποτε άλλο μέσο της επιλογής του.

2. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μόνο των περιορισμών που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι:

α) Για το σεβασμό των δικαιωμάτων και της υπόληψης των άλλων ή

β) Για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών.

Άρθρο 14

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σεβονται το δικαίωμα του παιδιού για ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

2. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη σεβονται το δικαίωμα και το καθήκον των γονέων ή, κατά περίπτωση, των νόμιμων εκπροσώπων του παιδιού, να το καθοδηγούν στην άσκηση του παραπάνω δικαιώματος κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του.

3. Η ελευθερία της δήλωσης της θρησκείας του ή των πεποιθήσεών του μπορεί να υπόκειται μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από το νόμο και που είναι αναγκαίοι για τη διαφύλαξη της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης, της δημόσιας υγείας και των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 15

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τα δικαιώματα του παιδιού στην ελευθερία του να συνεταιρίζεται και του να συνέρχεται ειρηνικά.

2. Δεν τίθενται περιορισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, εκτός από αυτούς που ορίζει ο νόμος και που είναι αναγκαίοι σε μια δημοκρατική κοινωνία, προς το συμφέρον της εθνικής ασφάλειας, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης ή για την προστασία της δημόσιας υγείας ή των δημόσιων ηθών, ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων.

Άρθρο 16

1. Κανένα παιδί δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, ούτε παράνομων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του.

2. Το παιδί δικαιούται να προστατεύεται από το νόμο έναντι τέτοιων επεμβάσεων ή προσβολών.

Άρθρο 17

Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναγνωρίζουν τη σημασία του έργου που επιτελούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και φροντίζουν ώστε το παιδί να έχει πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό, που προέρχονται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές, ιδίως σ' αυτά που αποσκοπούν στην προώθηση της κοινωνικής, πνευματικής και ηθικής ευημερίας του, καθώς και της σωματικής και πνευματικής υγείας του. Για το σκοπό αυτόν, τα Συμβαλλόμενα Κράτη:

α) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στη διάδοση πληροφοριών και υλικού που παρουσιάζουν κοινωνική και πολιτιστική χρησιμότητα για το παιδί και που είναι σύμφωνο με το πνεύμα του άρθρου 29.

β) Ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοση πληροφοριών και υλικού αυτού του τύπου, που προέρχονται από διάφορες πολιτιστικές, εθνικές και διεθνείς πηγές.

γ) Ενθαρρύνουν την παραγωγή και τη διάδοση παιδικών βιβλίων.

δ) Ενθαρρύνουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τους τις γλωσσολογικές ανάγκες των αυτόχθονων παιδιών ή των παιδιών που ανήκουν σε μειονότητα.

ε) Ευνοούν την επεξεργασία κατάλληλων κατευθυντήριων αρχών που να προορίζονται για την προστασία του παιδιού από την ενημέρωση και το υλικό που βλάπτουν την ευημερία του, λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις των άρθρων 13 και 18.

Άρθρο 18

1. Τα Συμβαλλόμενα Κράτη καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξασφάλιση της αναγνώρισης της αρχής, σύμφωνα με την οποία και οι δύο γονείς είναι από κοινού υπεύθυνοι για την ανατροφή του παιδιού και την ανάπτυξή του. Η ευθύνη για την ανατροφή του παιδιού και για την ανάπτυξή του ανήκει κατά κύριο λόγο στους γονείς ή, κατά περίπτωση, στους νόμιμους εκπροσώπους του. Το συμφέρον του παιδιού πρέπει να αποτελεί τη βασική τους μέριμνα.

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

Εκδίδει την ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ από το 1833

Διεύθυνση : Καποδιστρίου 34 Ταχ. Κώδικας: 104 32 TELEX : 22.3211 YPET GR	Οι Υπηρεσίες του ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ λειτουργούν καθημερινά από 8.00' έως 13.30'
--	--

ΧΡΗΣΙΜΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Πώληση ΦΕΚ όλων των Τευχών Σολωμού 51 τηλ.: 52.39.762
 - ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ: Σολωμού 51 τηλ.: 52.48.188
 - Για φωτοαντίγραφα παλαιών τευχών στην οδό Σολωμού 51 τηλ.: 52.48.141
 - Τμήμα πληροφόρησης: Για τα δημοσιεύματα των ΦΕΚ Καποδιστρίου 25 τηλ.: 52.25.713 - 52.49.547
-
- Οδηγίες για δημοσιεύματα Ανωνύμων Εταιρειών και ΕΠΕ τηλ.: 52.48.785
 - Πληροφορίες για δημοσιεύματα Ανωνύμων Εταιρειών και ΕΠΕ τηλ.: 52.25.761
-
- Αποστολή ΦΕΚ στην επαρχία με καταβολή της αξίας του δια μέσου Δημοσίου Ταμείου Για πληροφορίες: τηλ.: 52.48.320

Τιμές κατά τεύχος της ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ:

Κάθε τεύχος μέχρι 8 σελίδες δρχ. 60. Από 9 σελίδες μέχρι 16 δρχ. 100, από 17 έως 24 δρχ. 120
 Από 25 σελίδες και πάνω η μνή πώλησης κάθε φύλλου (8σέλιδου ή μέρους αυτού) αυξάνεται κατά 40 δρχ.

Μπορείτε να γίνετε συνδρομητής για όποιο τεύχος θέλετε. Θα σας αποστέλλεται με το Ταχυδρομείο.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Κωδικός αριθ. κατάθεσης στο Δημόσιο Ταμείο 2531

Η ετήσια συνδρομή είναι:

α) Για το Τεύχος Α'	Δρχ.	13.000	
β) » » » Β'		23.000	
γ) » » » Γ'		7.000	
δ) » » » Δ'		22.000	
ε) » » » Αναπτυξιακών Πράξεων		15.000	
στ) » » » Ν.Π.Δ.Δ.		7.000	
ζ) » » » ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ		4.000	
η) » » » Δελτ. Εμπ.& Βιομ. Ιδ.		7.000	
θ) » » » Αν. Ειδικού Δικαστηρίου		2.000	
ι) » » » Α.Ε. & Ε.Π.Ε.		50.000	
ια) Για όλα τα Τεύχη		100.000	

Κωδικός αριθ. κατάθεσης στο Δημόσιο Ταμείο 3512

Ποσοστό 5% υπέρ του Ταμείου Αλληλοβοήθειας του Προσωπικού (ΤΑΠΕΤ)

	Δρχ.	650	
		1.150	
		350	
		1.100	
		750	
		350	
		200	
		350	
		100	
		2.500	
		5.000	

Πληροφορίες: τηλ. 52.48.320

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ

ΜΗΤΡΩΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ (Τεύχος Δεύτερο)

της του Υπουργού Υγείας - Πρόνοιας και Κοιν. Ασφαλίσεων. ανήλικ

Ο ΓΙΑΤΡΟΣ Τ.Σ. - Υ

στ) Στις σελίδες 11 και 12 αναγράφονται τα στοιχεία:

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο κάτοχος του Βιβλιαρίου αυτού έχει προσληφθεί στην υπηρεσία μου την και απεχώρησε την Έλαβε τη νόμιμη ετήσια άδεια με αποδοχές:

Table with columns for 'Έτους' and 'έως'.

19

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

ζ) Στις σελίδες 13 και επόμενες αναγράφονται οι σπουδαιότερες διατάξεις του Ν. 1837/1989...

Τα στοιχεία αυτά αναφέρονται στο αποστέλλομενο Υπόδειγμα του ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Άρθρο 2

Εκτύπωση - Διάθεση

Τα Βιβλιάρια Εργασίας τυπώνονται στο Εθνικό Τυπογραφείο...

Άρθρο 3

Εφοδιασμός ανήλικων - διαδικασία έκδοσης

1. Για τον εφοδιασμό του ανήλικου με βιβλιάριο εργασίας απαιτείται: α) ο ανήλικος προσκομίζει στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας...

Άρθρο 4

Χρόνος ισχύος βιβλιαρίου - αντικατάσταση - φθορά ή απώλεια - αφαίρεση

- 1. Τα βιβλιάρια εργασίας ισχύουν για τον αναγραφόμενο σ' αυτά χρόνο... 2. Σε περιπτώσεις απώλειας ή φθοράς του βιβλιαρίου... 3. Το βιβλιάριο εργασίας αφαιρείται από τα όργανα της Επιθεώρησης...

Άρθρο 5

Ισχύς απόφασης

Η απόφασή μας αυτή να δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Η ισχύς της αρχίζει από την ημερομηνία της δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 26 Σεπτεμβρίου 1989

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΘΕΟΧ. ΠΑΠΑΜΑΡΓΑΡΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ανήκει στ...

Το βιβλιάριο αυτό εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 8 του Νόμου 1837/1989 για την προστασία των ανήλικων κατά την εργασία και άλλες διατάξεις.

Φωτογραφία

ΔΩΡΕΑΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ 1989

- 1. Βεβαίωση Επαγγελματικού Προσανατολισμού. 2. Βεβαιώνεται ότι ο κάτοχος του Βιβλιαρίου έτυχε Επαγγελματικού Προσανατολισμού και επέλεξε από τον Κλάδο την Ειδικότητα. 3. Έτυχε Επαγγελματικού Επαναπροσανατολισμού με δική του επιλογή...

Ο αρμόδιος υπάλληλος Ο.Α.Ε.Δ.

Τ.Σ.-Υ.

Ο αρμόδιος υπάλληλος Ο.Α.Ε.Δ.

Τ.Σ.-Υ.

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όνομα
 • πατέρα
 Επώνυμο
 Τόπος γέννησης
 Επαρχίας
 Α/νση κατοικίας
 Κλάδος οικον. δραστηριότητας
 Ειδικότητα
 Καταχωρήθηκε στο Μητρώο βιβλιαρίων εργασίας ανήλικων
 έτους με αριθ.

19.....

Προΐστα...
 Τ.Σ.-Υ.

ΕΚΔΟΣΗ - ΑΝΑΝΕΩΣΗ

- 1) Εκδόθηκε την
 Ισχύει μέχρι
- 2) Ανανεώθηκε την λόγω: λήξης,
 ασθένειας, ατυχήματος, αλλαγής εργασίας ή ομάδας εργασιών και
 ισχύει μέχρι
- 3) Ανανεώθηκε την λόγω

 ισχύει μέχρι
- 4) Ανανεώθηκε την λόγω

 ισχύει μέχρι
- 5) Ανανεώθηκε την λόγω

 ισχύει μέχρι
- 6) Ανανεώθηκε την λόγω

 ισχύει μέχρι

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογραφόμενος γιατρός
 του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα
 ή του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 ραση
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
 ανήλικ
 σε οποί ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτιστα την πεποίθηση ότι:

ΝΑΙ ΟΧΙ

- α) Είναι ικαν χωρίς βλάβη της υγείας και
 της σωματικής τ ανάπτυξης
- β) Δεν είναι ικαν για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ θα επανεξετασθεί την

19.....

Ο Γιατρός
 Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογραφόμενος γιατρός
 του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα
 ή του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 φαση
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
 ανήλικ
 σε οποί ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτιστα την πεποίθηση ότι:

ΝΑΙ ΟΧΙ

- α) Είναι ικαν χωρίς βλάβη της υγείας και
 της σωματικής τ ανάπτυξης
- β) Δεν είναι ικαν για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ θα επανεξετασθεί την

19.....

Ο Γιατρός
 Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογραφόμενος γιατρός
 του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα
 ή του ενταγμένου στο
 Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου
 πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την από-
 φαση
 του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
 ανήλικ
 σε οποί ανήκει αυτό το βιβλιάριο, είναι εμβολιασμένος και
 σχημάτιστα την πεποίθηση ότι:

ΝΑΙ ΟΧΙ

- α) Είναι ικαν χωρίς βλάβη της υγείας και
 της σωματικής τ ανάπτυξης
- β) Δεν είναι ικαν για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ θα επανεξετασθεί την

19.....

Ο Γιατρός
 Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογραφόμενος γιατρός του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα ή του ενταγμένου στο Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανήλικ

- α) Είναι ικανός χωρίς βλάβη της υγείας και της σωματικής ανάπτυξης
β) Δεν είναι ικανός για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ θα επανεξετασθεί την 19

Ο Γιατρός
Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογραφόμενος γιατρός του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα ή του ενταγμένου στο Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανήλικ

- α) Είναι ικανός χωρίς βλάβη της υγείας και της σωματικής ανάπτυξης
β) Δεν είναι ικανός για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ θα επανεξετασθεί την 19

Ο Γιατρός
Τ.Σ.-Υ.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Ο υπογραφόμενος γιατρός του Ι.Κ.Α. Υποκ/μα ή του ενταγμένου Ε.Σ.Υ. Νοσοκομείου πιστοποιώ, ότι μετά τις προβλεπόμενες ιατρικές εξετάσεις από την απόφαση του Υπουργού Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ανήλικ

- α) Είναι ικανός χωρίς βλάβη της υγείας και της σωματικής ανάπτυξης
β) Δεν είναι ικανός για την εργασία, έως

Στην περίπτωση (β) ο/η ανήλικ θα επανεξετασθεί την 19

Ο Γιατρός
Τ.Σ.-Υ.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο κάτοχος του βιβλιαρίου αυτού έχει προσληφθεί στην υπηρεσία μου την και απεχώρησε την Έλαβε τη νόμιμη ετήσια άδεια με αποδοχές:

Έτους από μέχρι

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ

Ο κάτοχος του βιβλιαρίου αυτού έχει προσληφθεί στην υπηρεσία μου την και απεχώρησε την Έλαβε τη νόμιμη ετήσια άδεια με αποδοχές:

Έτους από μέχρι

Ο ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

ΝΟΜΟΣ 1837/1989 «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόληση και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 85/Α/23.3.1989).

ΣΗΜΒΑΛΙΟΤΕΡΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

α) Άρθρο 2

Με το άρθρο 2 του ανωτέρω νόμου καθορίζεται ως κατώτερο όριο ηλικίας εισόδου στην εργασία ανηλίκων το 15ο έτος της ηλικίας για οποιαδήποτε εργασία, με εξαίρεση τη δυνατότητα απασχόλησης ανηλίκων κάτω του 15ου έτους της ηλικίας σε θεατρικές παραστάσεις, μουσικές εκτελέσεις ή άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις εφόσον για τις εργασίες αυτές δεν βλέπεται η σωματιακή και ψυχική υγεία τους και η ηλικία τους.

Η απασχόληση των ανηλίκων κάτω του 15ου έτους της ηλικίας στις ανωτέρω περιπτώσεις χορηγείται με άδεια της αρμόδιας Επιθεώρησης Εργασίας και με τους περιορισμούς που αναφέρονται στο άρθρο αυτό.

β) Άρθρο 5

Με το άρθρο 5 του ανωτέρω νόμου καθορίζονται:

1) Ωράριο ημερήσιας απασχόλησης ανηλίκων μέχρι 6 ώρες την ημέρα και 30 ώρες την εβδομάδα.

2) Ημερήσια ανάπαυση εργαζομένων ανηλίκων 12 τουλάχιστον συνεχών ωρών περιλαμβανομένου υποχρεωτικά του χρονικού διαστήματος από τις 10 το βράδυ μέχρι τις 6 το πρωί.

3) Διευκόλυνση των εργαζομένων ανηλίκων μαθητών - σπουδαστών σε ότι αφορά τον χρόνο προώθησης και αποχώρησης από την εργασία τους.

4) Ιεράρχια απαγόρευσης των εργαζομένων ανηλίκων σε αβιβατικές: κές ή παρεμφερείς δραστηριότητες ανάλογα με την ηλικία τους και

5) Απαγόρευση της υπερωριακής απασχόλησης αυτών.

γ) Άρθρο 6

Με το ανωτέρω άρθρο καθορίζεται η αμοιβή των εργαζομένων ανηλίκων με βάση το κατώτατο τουλάχιστον ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργατή που προβλέπεται από την Ε.Γ.Σ.Ε. ανάλογα με τις ώρες απασχόλησής τους. Ευνοϊκότερες συνθήκες εργασίας και μεγαλύτερη αμοιβή ρυθμίζονται με συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

δ) Άρθρο 7

Με το άρθρο αυτό ρυθμίζονται οι κανονικές άδειες των εργαζομένων ανηλίκων και συγκεκριμένα:

Η κανονική άδεια χορηγείται κατά την περίοδο των θερινών σχολικών διακοπών σε συνεχείς ημέρες. Μπορεί όμως ο εργαζόμενος ανήλικος να ζητήσει να πάρει το μισό της κανονικής του άδειας τμηματικά σε άλλα χρονικά διαστήματα.

Εφόσον οι ανήλικοι εργαζόμενοι είναι συγχρόνως και μαθητές ή σπουδαστές σε ταμνημαμένη σχολή δικαιούνται για τη συμμετοχή τους στη σχολική ή σε άλλα εκπαιδευτικά ή τμηματικά, ή αποδοχών από τον εργοδότη, σύμφωνα με αίτησή τους, για κάθε ημέρα εξέτασεων, με την υποχρέωση να αποδεικνύουν τη συμμετοχή τους με σχετική βεβαίωση. Οι αποδοχές των ανωτέρω αδειών (των ή αποδοχών από τον εργοδότη) καταβάλλονται από τον Ο.Α.Ε.Δ.

ε) Άρθρο 8

Δεν επιτρέπεται η απασχόληση ανηλίκου αν αυτός δεν είναι εφοδιασμένος με βιβλιόριο εργασίας, εκτός αυτών που απασχολούνται σε καλλιτεχνικές ή παρεμφερείς εργασίες.

στ) Άρθρο 18

Με το άρθρο 18 προβλέπονται ποινικές και διοικητικές κυρώσεις στους παραβαίνοντες τις διατάξεις του νόμου αυτού. Συγκεκριμένα:

1) Ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποί του που παραβιάζουν από δόλο ή από αμέλεια τις διατάξεις του νόμου αυτού και των αποφάσεων που εκδίδονται και εξουσιοδοτήσή του, τιμωρούνται, αν από άλλη ποινική διάταξη δεν προβλέπεται βαρύτερη ποινή, σύμφωνα με τις ποινές του άρθρου 458 του ποινικού κώδικα.

2) Επίσης με κράτηση ή πρόστιμο τιμωρείται και εκείνος που ασκεί την επιμέλεια του ανηλίκου, όταν επιτρέπει σ' αυτόν να ασχολείται κατά παράβαση των άρθρων 2, 3, 5 και 8 του νόμου αυτού.

3) Εκτός από τις ποινικές κυρώσεις της παραγράφου 1 ο εργοδότης ή οι εκπρόσωποί του, που παραβιάζουν τις διατάξεις του νόμου αυτού, τιμωρούνται με πρόστιμο 30.000 έως 300.000 δρχ.

Αριθ. 1389

(2)

Έκδοση, περιεχόμενο και τήρηση Μητρώου Ανηλίκων Περιφέρειας.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 10 του Ν. 1837/1989. «Για την προστασία των ανηλίκων κατά την απασχόλησή τους και άλλες διατάξεις».

2. Τις διατάξεις του άρθρου 16 του Ν. 1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα».

3. Τις διατάξεις του Π. Δ/τος 368/1989 «περί Οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας, απασχόλησης»:

1. Το Μητρώο Ανηλίκων Περιφέρειας εκδίδεται στο Εθνικό Τυπογραφείο, παραλαμβάνεται από το Υπουργείο Εργασίας και αποστέλλεται στις περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας (Επιθεωρήσεις Εργασίας), σύμφωνα με το συναπτόμενο υπόδειγμα.

2. Κάθε σελίδα του Μητρώου Ανηλίκων Περιφέρειας περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία Οριζοντίως:

α) Επάνω αριστερά τις λέξεις ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

β) Στο μέσον τις ενδείξεις ΜΗΤΡΩΟ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

γ) Επάνω δεξιά το έτος 19...

Καθέτως, περιλαμβάνει τις παρακάτω στήλες:

α) Αύξ. αριθμός.

β) Ονοματεπώνυμο και όνομα πατέρα.

γ) Έτος γέννησης.

δ) Τόπος γέννησης.

ε) Αριθ. Δελτ. Ταυτότητας ή Αριθ. Μητρ. Δήμου.

στ) Διεύθυνση Κατοικίας.

ζ) Επάγγελμα που εκτέλεσε.

η) Ημερομίσθιο.

θ) Εκπαιδευτή (οριζοντίως), με υποστήλες.

αα) Απόφοιτος Δημοτικού.

ββ) Απόφοιτος Γυμνασίου.

γγ) Φοιτεί σε νυχτερινή σχολή.

δδ)

ι) Στοιχεία Εργοδότη.

Επωνυμία.

Είδος επιχειρήσεως.

Δ/νση.

Τηλέφωνο.

ια) Αύξων αριθ. εκπ. εξετάσεως.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ.

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ 1995

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ

1. Ασπιώτης Α, «Το παιδί και η σχολική ζωή», εκδόσεις Ινστιτούτου Ιατρικής ψυχολογίας και ψυχικής Υγιεινής, Αθήνα 1959.
2. Ιωαννίδης Δ.Ι., «Παιδαγωγική Ψυχολογία», εκδόσεις Δρυμός, Αθήνα 1980.
3. Cipolla Carlo M, «Η Ευρώπη πριν τη βιομηχανική επανάσταση (κοινωνία και οικονομία 1000-1700 μ.χ.)», Μετάφραση Πέτρος Σταμούλης, εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1988.
4. Κολομπόια - Οζερέσκαϊα, «Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Ελλάδα», Μετάφραση Ζωΐδης, εκδόσεις Ωκεανός, Αθήνα 1983.
5. Κορδάτος Γιάννης, «Ιστορία του Ελληνικού Εργατικού Κινήματος», εκδόσεις Μπουκουμάνης, Αθήνα 1972.
6. Λυμπερόπουλος Κώστας, «Η εργασία από τον αυταρχισμό στη συμμετοχή», εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1990.
7. Μαρξ κ- Έγκελς φ, «Για τη νεολαία». Μετάφραση Δ. Διβάρης, εκδόσεις Σύγχρονη εποχή, Αθήνα 1984.
8. Μαρξ Καρλ, «Το κεφάλαιο», Μετάφραση Παναγιώτη Μαυρομάτη, εκδόσεις Σύγχρονη εποχή, Αθήνα 1960.
9. Μιρώ Αιμίλιος, «Η καθημερινή ζωή στην εποχή του Ομήρου», Μετάφραση Παναγιώτου, εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 1987.
10. Μωυσίδης Αντώνης, «Η αγροτική κοινωνία στη σύγχρονη Ελλάδα (παραγωγική και κοινωνική διάρθρωση στην Ελληνική γεωργία 1950-1980)», εκδόσεις Ιδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα 1986.

11. Ομάδα Ψυχοϊστορικών, «Ιστορία της Παιδικής Ηλικίας», Επιμέλεια Λόντ, Ντεμώζ, εκδόσεις Θυμάρι, Αθήνα 1985.
12. Ορφανουδάκης Ζαχ.-Μαρκιανός Σοφ.-Βαρμαζής Νικ. «Θεματική Ιστορία», εκδόσεις ΟΕΔΒ, Αθήνα 1996.
13. Παπαγιάννη Φώτη «Εισαγωγική στο Δίκαιο», Αθήνα 1984.
14. Παπαδόπουλος Νίκος Π. «Ψυχολογία», Αθήνα 1990.
15. Παρασκευόπουλος Ιωάννης, «Εξελικτική Ψυχολογία», Αθήνα 1985.
16. Piaget jean, «ψυχολογία και Παιδαγωγική», εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα 1979.
17. Σκουλάτου Β- Δημακοπούλου Ν- Κόνδη Σ, «Ιστορία Νεότερη και Σύγχρονη», εκδόσεις ΟΕΔΒ, Αθήνα 1996.
18. Τερζοπούλου Χαρίκλεια, «Από τις παραδόσεις στο μάθημα Εργατικό Δίκαιο», Πάτρα 1985.
19. Trogat Henri, «Η καθημερινή ζωή στη Ρωσία την εποχή του τελευταίου τσάρου», Μετάφραση Νάση Μπαλτά, εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 1992.
20. Fountain Susan, «Δικαίωμά μου. Ένα πρακτικός οδηγός για να μάθουμε για τη σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού», UNICEF Αθήνα 1994.
21. Χολτ Τζων «Οι ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών», εκδόσεις Κατσαντώνη, Αθήνα 1980.
22. White Seldom, White Barbara Notkin, «'Η παιδική ηλικία : τα μονοπάτια της ανακάλυψης», Μετάφραση Ολγα Μαράκου, εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 1980.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

UNICEF, «Η εργασία των παιδιών στο κόσμο», ΚΟΣΜΟΣ, Φθινόπωρο 1996, Τεύχος 27, σελ. : 19.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

Γιαβάνη Χ. «Εργασία, Εκμετάλευση» λήμμα στη Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια ΓΙΟΒΑΝΗ, Αθήνα 1978, τόμοι 8 και 9, σελ. 68 και 64.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Εφημερίδα της Κυβέρνησεως (Φ.Ε.Κ.) «Η Νομοθεσία για το εργαζόμενο παιδί στην Ελλάδα», Έτος 1990, 1989, 1992.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

UNICEF, «Σύμβαση για τα δικαιώματα των παιδιών στο κόσμο», ΟΗΕ 1990, σελίδες 1-8.

ΑΡΣΙΣ, ΕΟΠ, Ινστιτούτο Υγείας του παιδιού, Κέντρο Μέριμνας Οικογένειας και παιδιού, «Η Εργασία ανήλικων στην Ελλάδα», Αθήνα, Ιούνιος 24, 1996, σελίδες 14-16.

ΕΡΕΥΝΕΣ

Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος, «Η Απασχόληση των Ανηλίκων στην Ελλάδα», Έρευνα 1995.

ΞΕΝΑ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΑ

Caroly Belamy - UNICEF, «The state of world's children-1997»,
(Έκθεση για την κατάσταση των παιδιών στο κόσμο 1997), Εκδόσεις
Πανεπιστημιακός τύπος της Οξφόρδης, Οξφόρδη 1997.

ΔΟΕ, «ILO Calls for immediate action against intolerable forms
of child labour», (Η ΔΟΕ συγκαλεί για άμεση δράση ενάντια στους
αφόρητους τύπους παιδικής εργασίας) Γενεύη 1996.

